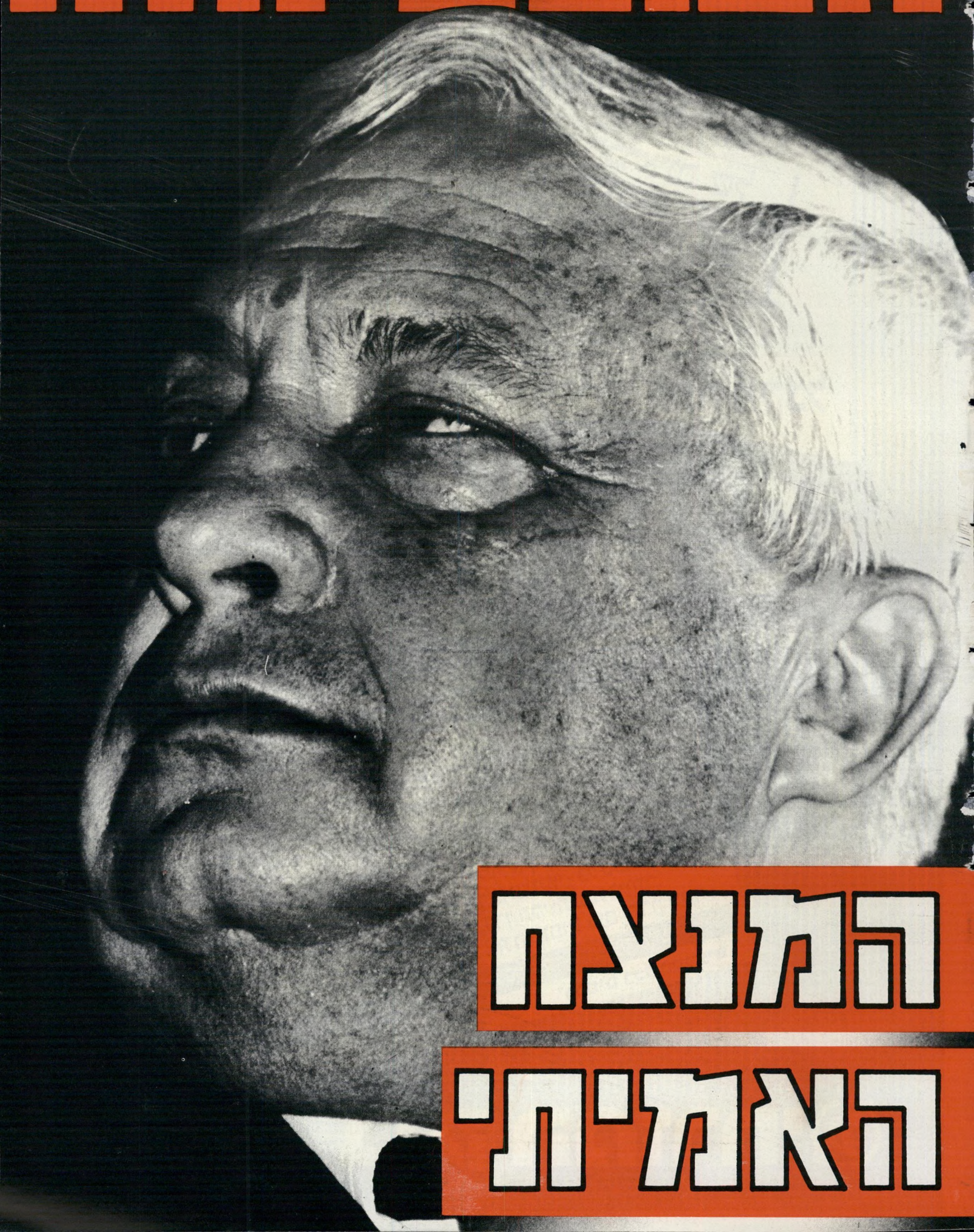
ח' אדר ב תשמ"ו, 19.3.1986 מיספר 2533 שנה 50 המחיר 2.30 שקל חדש (כולל מע"מ)

העולם הזה

המנצח האמיתי

נכון לעכשיו

פוחתת הכדאיות של
השקעת סכומים קטנים
בחשבון פק"מ ותפ"ס

מאת דוד לשקין

רק בבנק המזרחי אתה מקבל

ריבית על עו"ש

כל חשבון עו"ש קיים הופך אוטומטית לעו"ש פעיל.

לבעלי חשבונות אישיים
על כל יתרת זכות בחשבון העו"ש שלך, מ-40 ש"ח עד 500 ש"ח, תקבל אוטומטית ריבית על בסיס היתרה היומית, פטורה ממס.

העו"ש פעיל והראש שלך שקט
עו"ש פעיל חוסך לך זמן, טלפונים וכסף. אין צורך לבוא לבנק או לטלפן כדי לקנות ולמכור תפ"ס ופק"מ ובנוסף - כל סכום כסף פנוי שלך צובר עבורך אוטומטית את הרווחים ועם יתרון נוסף - עו"ש פעיל חוסך מיותרות בחשבון ובכך בהוצאות ובדמי עמלה.

אינך מבצע פעולות בחשבון ובכך חוסך בהוצאות ובדמי עמלה.

פרטים בכל הסניפים

בנק המזרחי

מכתבים

בן מסביר את אביו

על דויד פרנקפורטר, האיש שהרג נאצי שווייצי (העולם הזה 26.2.86).

דעתי היא שמעשה ההתנקשות של אבי, דויד פרנקפורטר, בנאצי גוסטלוף, אינו שייך כלל לקטגוריה שעליה מצביע אבנרי בכתבתו (רצח בשווייץ במדור יומן אישי)... אבי פעל בעת ובעונה אחת כאדם וכיהודי. בתור שכזה לא היה יכול לשבת בחיבוק ידיים נוכח המתרחש לנגד עיניו.

בדיעבד, וראי שצידקת מעשהו אינה מוטלת בספק. נוכח חוסר־האונים ושתיקת העולם עשה הוא מעשה הקרבה עצמית, בכך שפעל דווקא בניגוד לעקרונות מוסריים המקודשים לו, בנסיון נואש להתריע, ואולי למנוע, את שעלול היה להתרחש, ושאומנם התרחש מאוחר יותר.

כל המשווה בין מעשהו לטרוריזם העכשווי לסוגיו, מערב מין בשאינו מינו.

משה פרנקפורטר, ירושלים

● ● ●

תלונה מיזרחית

קורא מאוכזב מבקש להתבטא.

כשאנו, בני עדות־המיזרח, באנו ארצה, קיווינו לבנות כאן חיים נאורים. עכשיו מרכיבים עלינו כל מיני עלי־באבות, שאפילו בחוץ־לארץ עטפו אותם בנפטלין, בטלנים ששרדו מן האגדות וחוליגאנים פאשיסטיים.

יצחק חכם, תל־אביב

● ● ●

תבונה מערבית

קורא מפוכח מבקש להתבטא.

אני חי בניו־יורק כבר שנים רבות. הגעתי הנה למטרות לימודים, מתוך כוונה לסיים ולחזור ארצה. אולם תוך כדי לימודים, מיפגש עם צעירים בני גילי שלא גדלו על הרעיון ש„טוב למות בעד ארצנו" (ולהרוג תוך כדי כך את כל מי שבסביבה), והיחשפות לניו־יורק, נפקחו עיניי.

כי, כשאתה חי בניו־יורק אתה רואה דברים בפרספקטיבה שונה, בוחן את המציאות הישראלית ממרחק ואתה מתחיל להבין את גודל הסיעוות ואז אתה מסתייג מהאווירה המטורפת הקיימת בארץ, אווירת המאבק המתמיד: הממשלה נגד העם; החילוניים נגד הדתיים; הספרדים נגד האשכנזים; המערך נגד הליכוד; הקיבוצניקים נגד העירוניים וכו' וכו'.

ז' **בר**, ניו־יורק

● ● ●

היו"ד החזקה

עוד על הלשון העברית של העולם הזה (העולם הזה 5.3.86 ואילך).

אני חייב להצטרף לכל אלה המשבחים את הלשון של העולם הזה. לא רק שהיא תיקנית, היא גם מדוייקת, או, אולי יותר נכון לומר, מדוקדקת.

שמתי לב שהעולם הזה מקפיד על הכתיב הנכון (שהוא, במיקרים אלה, כמובן, הכתיב החסר האלמנטארי) של הטיית הפועלים מגיזרה הל"ה ואכן אתם כותבים הראיתי: הייתי; הגליתי וכו' וכו'.

לתדהמתי הרבה גיליתי בשבוע שעבר, למשל, במוסף סופשבוע של יומון מכובד מאוד פגינים כמו נהנתי (בלי יו"ד לפני התי"ו); הפנתי עורף (כנ"ל); הרבתי לאכול לחם (כנ"ל).

וינה צביאלי, ירושלים

● ● ●

מכאן לשם: יותר זול

על מחיר הטיסות מן הארץ (העולם הזה 12.3.86).

בניגוד לידיעה במדור תשקיף האחרון, מחירי הטיסות מישראל ליעדים באירופה זולים מן המחירים של כרטיסים מאירופה לישראל.

להלן דוגמות אחדות של תעריפי טיסה בשני הכיוונים (בתוקף ליום 7.3.86):

● תל־אביב — פאריס: 289 דולר; פאריס — תל־אביב: 2,650 פרנקים צרפתיים, שהם 388 דולר.

● תל־אביב — אמסטרדם: 289 דולר; אמסטרדם — תל־אביב: 916 פלורינים, שהם 430 דולר.

● תל־אביב — וינה: 279 דולר; וינה — תל־אביב: 6,650 שיליגנגים, שהם 427 דולר.

אלי מסר, פאנל מנהלי חברות־התעופה, תל־אביב

כתבות השער הקידמי:

המנצח

בעוד כולם מתקוטטים ומחרפים זה את זה, עשה אריק שרון פזחה של מפשר ומלכד, מעין גולדה של חירות. כשנפתחו הקלפיות בהתמודדות הראשית שלו עם בני בגין, היה ברור לכולם, באיחור גורלי: מנהיג חדש נולד להם. יורש המתבוין לחטוף את ביתרו של מנחם בגין ואשר על סיו יישק כל דבר.

5

המפסידים

„הדוקטורים", „הפרופסור" כינו אותם הצירים המתפרעים בבה. האם האקדמאים של שני המחנות נופפו בשחצנות בתארים שלהם, ונענשו על כך בקלפי? מכל מקום, בני בגין מתכוון להמשיך בפעילותו ה־פוליטית, גם פרופסור משה ארנס וגם ד"ר אליהו בן־אלישר.

6 7

כתבת השער האחורי:

בחזרה מן הגהינום

על ניסים פרנקו (בחצלום), ישראלי ש־חיפש פרנסה בתורכיה, הולבש תיק סמים והוא נדון לחמש שנות מאסר, אותן בילה בחברת סכינאים אלימים, על תפריט של לחם ופאסוליה, בצינוק חסר אוויר וכלי־מיטה, מלוכלך כש־עכברים מתרוצצים על גופו.

24

השערוריה של סולל בונה

איפה הפיצויים?

האם הפרישה „סו־לל בונה" לקרנות־הפנסיה את הכספים המיועדים ל־עובדים במיקרה של פיטורים? מי יממן את הפנסיה המוקדמת של 1,700 מפוטרי מיבצע ההבראה? מהי אחריותו של דני רוזולי (בתצלום) לחובות הא־דירים של „סולל בונה"?

8 11 14

ירדן עכשיו

אודי אבנרי ממשיך את רשמיו מביקורו בירדן: מה עשו שם חסידיו של הרבי מלובאוויץ', מדוע מתנגד שר־הפנים לבי־קור במחנות־הפליטים ואיך אפשר לראות את פטרה, העיר חצובה בסלע ולא למות.

8 11

אסתר הזנוחה

הילדים כבר לא רוצים להתחפש בפורים לאסתר המלכה או לקאובוי. הם מעדי־פים את מדונה ואת ניגג'ה. אפשר לשכנע אותם להיות צייר־רת ומלח (כפי שרואים בציור).

22

מלך אשכנזי

„אני יותר קרוב לאנשים שצועקים „מלך־ישראל". אני הייתי מלך־ביתר, ואצל ר־בים אני יכול להיות מלך ירושלים," מבריז ראובן („רובי") ריבלין הירושלמי, איש מחנהו של שמיר בחרות, ומוסיף: „לא מגיע לי משהו משום שאני אשכנזי?"

26

היכן מודעי?

מדוע נעדר יצחק מודעי מטקס המתיחה של ועידת המשלגה השותפה שלו, וביצד שיכנע את יצחק שמיר, כי מוטב לו לנסוע לשוויין.

17

דף חדש

מיכאל דרוקס, צייר ישראלי באנגליה, מספר על האדישות הבריטית ● א"ב יהושע סיפק את חפצים, וגדליה בסר מטלטל אותם על הבימה ● ביצד הצ־ליחה אלים ווקר להוליך שו־לל את המימסד החציי־מש־כיל של ארצות־הברית?

30

הכל הולך

הם שואלים: איך לעזור לבת שלנו, שבעלה מכה אותה? ● הן שואלות: האם מותר לאונן — איך לסדר פלירט מהצד, מבלי שבע־לי יחשוד — למה הוא לא מציע לי נישואין? איפה הטבעת?

38

העולם הבא

העיתונאי שדובב את חוקר המישטרה המפורסם, בנימין זיגל, מכחיש ש־במהלך הראיון החושפני הוא השתמש בשיטותיו של החוקר רב ההצלחות.

42

רחל המרחלת מדווחת:

האמלט באפריקה

ראיון מיוחד להעולם הזה עם שחקן הקולנוע האוסטרי קלאוס מריה ברנדאואר (בתצלום) — שהדהים במפיסטו, וי כעת מעורר הערצה בזיכרונות מאפריקה. „אחרי מות אבי", הוא מספר, „הבנתי טוב יותר את האמלט, וכעת אני שחקן חדש: לא שקודם היה שחקן רע.

34

גליה אלבין (בתצלום) על רצינותו של הרומאן שלה עם **מוטי רביד** ● סבא **מנחם** יממן לאיילת לוי (לבית בגין) את פינת־האוכל ● **עירית** (לבית שטראוס) **קופלר** תלד בווילה לשעבר של **רמי איילון** – במחיר כמעט מיליון דולר ● הדיאטה של **ליאה קניג** ● הבימאי **חנן שניר**, השחקנית **איריס ברנע**, וה־מאבק בין האהבה למיקצוע.

40

המדורים הקבועים:

מיכתבים	– תלונה מיזרחית ותבונה מערבית	3
איגרת־העורך	– הקוראים מעבר לגבול	4
במדינה	– תאראקירי	5
תשקיף	– קופת־חולים תסיר קעקועים	10
אנשים	– שיאי ועידת־חרות	16
מה הם אומרים	– „אדם שאכל שני דגים, אוכל עכשיו רק אחד!"	18
גם זה וגם זה	– **פלייבוי לילדים**	21
חלון־ראווה	– מכסימום תחפושת במינימום כסף	22
ראיון	– עם ראובן ריבלין. איש מחנה שמיר	26
דף חדש	– דרמה לא דרמאתית	30
תשבצופן	– חתיכה עם נשמה (4 אותיות)	32
הורוסקופ	– טלה: תחזית שנתית	33
קולנוע	– הטריפ של סטריפ	35
הכל הולך	– מצלמה נסתרת	38
תמרורים	– פרדסים ללא ערבים	38
שידור	– הצוות כמעט נעצר	39
רחל המרחלת	– הודי א' והודי ב'	40
העולם הבא	– מין מכני	42

„העולם הזה", שבועון החדשות הישראלי ♦ המערכת והמינהלה: תל־אביב, רחוב גורדון 3, טל. 03־232262/3/4. תא־דיאר 136 ♦ העורך הראשי: אורי אבנרי ♦ עורך־משנה: דוב איתן ♦ עורך תבנית: יוסי שנון ♦ רכזת מערכת: ענת סרגוסטי ♦ עורך כיתוב: גיורא ניימן ♦ צלם המערכת: ציון צפריר ♦ עורך דפוס: יפתח שביט ♦ ראש המינהלה: אברהם סיטון ♦ מחלקת המודעות: רמי זברוני ♦ המו"ל: „העולם הזה" בע"מ ♦ הדפסה: „הדפוס החדש" ♦ הפצה: „גד"

קוראים כותבים

המילה הכתובה חוצה את כל הגבולות בין מדינות ועמים.

שוב ושוב בחיי אני מתפעל מחדש מעוברה זו. קשה לתפוס את מלוא משמעותה.

אני יושב עתה בחדר־העבודה שלי, המשקיף על חוף־הים של תל־אביב, וכותב את המילים האלה. לנגד עיני־רוחי עומד הקורא — אתה. אני רואה לפניי את הקורא האופייני, כפי שהוא מצטייר במחקרים. איני חושב על הקוראים שמעבר לגבול.

אולם באחד הימים סיפר לי עימאד שקור, יועצו של יאסר ערפאת לעניינים ישראליים, שבכל יום ו' בבוקר קורא הבוס שלו את המאמר שלי בהעולם הזה. שקור, בן הכפר סח'נין ובוגר האוניברסיטה העברית, מתרגם את המאמרים.

מאז היתה לי הרגשה מוזרה. הנה אני יושב בתל־אביב, מול הים, ובעבור כמה ימים יושב לו אדם בביירות, מול אותו הים, וקורא את הדברים.

לאחר מכן סיפר לי ערפאת שהוא נהג לקרוא מדי שבוע את האד'א אל־עאלם המהדורה הערבית של העולם הזה, שהופיעה במשך כמה שנים לפני מילחמת ששת־הימים ואחריה.

אגב, עימאד שקור עבד במשך זמן־מה כמ־תרגם במהדורה זו, במישרדנו בתל־אביב.

גליון במישרד המודיעין

חשבתי על כך כמה פעמים לפני שבועיים, בעת שהותי בעמאן.

ביקרתי אצל אישיות פלסטינית בכירה. כאשר נפרדתי, נגש אליי בנו של האיש, גבר בן 30 פלוס, ובשעה שלחץ את ידי אמר: „אתה יודע, כאשר הייתי נער נהגתי לקרוא מדי שבוע את העולם הזה". הוא התכוון למהדורה הערבית.

שמעתי דברים מסוג זה כמה פעמים מפי אנשים בירדן.

בדיעבד אני מצטער שלא יכולנו להמשיך בפירסום מהדורה זו. נראה שהיתה הרבה יותר חשובה מכפי שהיה נדמה לנו אז.

הפסקנו את הופעת המהדורה הערבית בגלל סיבות כלכליות. היא לא כיסתה את הוצאותיה. בימים ההם גם לא היתה קיימת מערכת־הפצה מסודרת במיגזר הערבי.

סעיד חמאמי, גיבור־השלום, נציג אש"ף בלונדון שפתח במגעים איתי בסוף 1974 ושנרצח על־כך בידי קורבן־מישפחתו, אבו־ניידאל, בינואר 1978, סיפר לי כי מצא פעם גליון של המהדורה הערבית של העולם הזה במישרד של המודיעין הירדני. הוא קרא בו, והופתע להיווכח שגם בישראל יש כוחות החפצים בשלום צודק. יתכן מאוד שהקריאה בגליון זה, ובגליונות שלאחר־מכן, השפיעה על עיצוב השקפת־עולמו של חמאמי, שהפך חסיד נלהב של שלום ישראלי־פלסטיני.

מדף „העולם הזה"

„העולם הזה" מגיע לעמאן מדי יום רביעי בצהריים. שעות מעטות בלבד אחרי הופעתו בקיוסקים בירושלים. המכון של ע'אזי סעדי, ערבי מעכו, שעליו סיפרתי בגליון האחרון, מתרגם את החומר מייד לערבית, ועוד באותו ערב הוא מופץ בין אנשי־שילטון ירדניים, מוסדות אש"ף, עורכים ועיתונאים ברחבי ירדן. זה כולל גם את הכתבים הירדניים של העיתונים הערביים במדינות אחרות.

כאשר ערכתי ביקור־נימוסין במכון של סעדי, בית הגליל, הצביע בגאווה על מדפי העיתונים והשבועונים הישראליים. היו מונחים שם, בסדר מופתי, גליונות כל העיתונים הישראליים בעברית, בערבית ובאנגלית, וכן העולם הזה ובמחנה.

באולם אחר עמדה התיקיה של אישי ישראל. הוא הראה לי כמה תיקים לדוגמה, ובהם פרטים מלאים על כל איש, מעשיו, תפקידיו והת־בטאויותיו. הופתעתי לגלות שם שניים־שלושה אישים שלא שמעתי עליהם מעולם.

כדי להוכיח לי עד כמה שיטתו יעילה, שלף סעדי את התיק שלי. היו בו תצלומיי, תולדות־חיי, ורשימה מפורטת של ספריי, מאמריי והתבטאויות אחרות שלי, הכל מקוטלג כראוי, בציון התאריכים והמקומות.

אני מניח שיש ארכיון כזה ותיקים כאלה במקומות רבים בעולם, במכוני־מחקר ובמוסדות־מודיעין.

אנחנו, שהכתיבה והדיווח הם לחם חוקנו, כותבים לפעמים בקלות־דעת. לפי מצב־רוח. חשוב לדעת כי כל מילה המתפרסמת בעיתון מוצאת את דרכה אל קוראים מעבר לגבולות, נקראת בעיון ומשפיעה את השפעתה. זה מחייב אותנו לאחריות כפולה ומכופלת.

ההבדל התהומי

מילה אחת על חופש־העיתונות.

אנחנו מתייחסים אליה כאל דבר מובן־מאליו, כמו אל האוויר לנשימה. רק כשאין חמצן, אנחנו נוכחים לדעת שהאוויר אינו מובן־מאליו כלל.

הייתי עכשיו בשתי מדינות שאין בהן חופש־עיתונות. אומנם, במצריים מופיעים כיום עיתוני־אופוזיציה. אך ביום הרביעי בבוקר, אחרי ליל־המאורעות באיזור גיזה, שריפת־המלונות והש־תוללות שוטרי־הביטחון, פתחתי את עיתוני קאהיר ולא היה בהם זכר למאורעות אלה. יוק.

בירדן המצב מסודר עוד יותר. כל העיתונים הם מכשירים בידי השילטון. אין בהם זכר לאי־רוע שאינו רצוי לשילטונות. למשל: בדיווח על הלוויית ט'אפר אל־מצרי בשכם לא היה זכר לקריאות ולסיסמות בזכות אש"ף, שעליהם דיווחו עיתוני ישראל בהרחבה.

לא קל להיות עיתונאי במישטר כזה. התיסכול הוא, בוודאי, חמור. אך חשוב יותר הנזק הנגרם, לדעתי, למירקם החברתי. העדר חופש־העיתונות משנה את כל סידרי־החברה, את כל דרכי־המחשבה, את כל תיפקוד השילטון. זהו ההבדל בין דמוקרטיה וחוסר־דמוקרטיה — הבדל תהו־מי שאי־אפשר כלל לתפוס את מלוא חשיבותו.

שמחתי לחזור לארץ, ושמחתי ליטול לידי עיתון ישראלי. יש בעיתונות הישראלית הרבה פגמים, הרבה הפקרות, הרבה רשלנות, הרבה הגזמות. אך ברוך השם שהיא קיימת!

עם שלום.

מכתבים

עם בוא הזיכרון

על ביקורו של אורי אבנרי בירדן (העולם הזה 12.3.86).

אך נתקל מבטי בשער העולם הזה האחרון, והמחשב בראשי החל מתקתק. את התצלום הזה כבר ראיתי פעם. ואם לא אותו, אז אחד הדומה לו.

אבל מה ומתי זה היה? הפעלתי את מכונת הזיכרון ובמעומעם החלתי להיזכר. כן, זה היה אחרי פגישה של אבנרי עם ראש מדינה ערבית. חסן, מלך מארוקו? מובארק, נשיא מצריים? ערפאת, יו"ר אש"ף?

אבל הזיכרון לא בא לעזרתי.

קאהיר, פברואר 79'

עמאן, מארס 86'

המחשב החל מתקתק

אולי אתם יכולים לעזור.

עופר גולוד, חולון

● *ברצון רב. כוונת הקורא גולוד היא לשער* ***העולם הזה*** *7.2.79. שעליו הופיע עורך* ***העולם הזה*** *למרגלות פוסטר־ענק של אנוור אל־סאדאת (**ראה תצלום**). בתום ביקור בן שמונה ימים במצריים.*

● ● ●

מן העבר ומן העתיד

על צירוף־מיקרים מעניין (העולם הזה 5.3.86).

העולם הזה ידו בכל. הוא איננו זונח שום נושא. לא מן העבר הרחוק ולא מן העתיד הקרוב (אולי) והוא גם מצליח לרתק את תשומת־ליבו של הקורא בכותרות שהוא מעניק לנושאים השונים והרבים שעליהם הוא מדווח.

אם במדור מיכתבים מספר הקורא על רבי חיא מטבריה, שהורה לצוד צבאים, כדי שייעבדו את עורותיהם לקלף למגילות, הרי רבי חיא הוא צייד צבאים.

ואם המימשל הצבאי בשטחים הכבושים ית־עורר יום אחד מול התנגדות פאסיבית מאסיבית של הפלסטינים, שתתבטא בלבישת בגדים בצב־עי הלאום שלהם, הרי יהפכו אנשי המימשל ל־ציידי צבעים.

אשר כליפה, רמת־גן

● ● ●

מיכתבים לספי

קורא בווינה מתגעגע לרותי ממיכת־בים לרותי:

אני יושב פה בווינה הקרה ומתחמם, אחת לכמה שבועות, לאורה של רותי, שמדור המיכ־תבים אליה הוא הדבר הראשון שאני מחפש כא־שר גליון העולם הזה מגיע אליי מדי יום שישי בדואר האוויר.

אבל מדוע אתם מקמצים כל־כך בהופעת המדור הזה? אתם רוצים שאתחיל להתעניין במדורים מקבילים בעיתונות המקומית? ואז, בנות־ישראל מה יהיה עליהן?

ואם מדברים על בנות, אז בת אחת רואינה כאן ודיווחה מה היו התוצאות של המיכתב שלה לרותי המקומית, שקוראים לה כאן ספי.

היא קיבלה 26 מיכתבים. 20 מהם הכילו פחות מחמישה מישפטים. 12 היו ללא כתובת השולח ותישעה פתחו במילים „אני אדם אינטליגנטי".

צביקה לבבי, וינה. אוסטריה

● ● ●

על לידות וימי־הולדת

על מדור מעת לעט **בעל המישמר** (העולם הזה 12.3.86).

במדור תרבוטק של דף חדש נפלו טעויות היסטוריות אחדות:

● קידמתם בברכה את הבאסטה שלי (מעת לעט) בעל המישמר, ואני מודה לכם על כך. אך אינני נוטה לייחס את חנוכתה של באסטתי להשפעתו החיובית של דף חדש, מן הטעם הפשוט, שמעת לעט בא לעולם עוד ב־11 באוקטובר 1985.

● אשר למחמאה „כוכב צעיר" (הכוונה אליי): אני מזמין אתכם למסיבת יום־ההולדת ה־50 שלי, שתיערך ב־3 בפברואר 1990.

גיורא לשם, תל־אביב

לוגיקה שימושית

לא לחינם נקרא עכשיו שם המ־רכז הרפואי על שמו של מנהלו לשעבר. כי מה שהד"ר חיים שי־בא עשה בשעתו למען תל־השו־מר, עוד יסופר באגדות הרפואה העברית. הוא ידע להילחם למען בית־החולים שלו, אפילו אם זו היתה, לפעמים, מילחמה לא־קונוונציונאלית. כפי שדווח ב־גליון העולם הזה שהופיע השבוע לפני 25 שנה:

● **לד"ר חיים שיבא**, מנהל בית־החולים הממשלתי בתל־השומר, מגיע־הפרס עבור המילחמה בביורוקרטיה. שיבא רצה לצרף למנגנון בית־החולים שבהנהלתו גנן מיקצועי, שידאג לטיפוח גינות־הנוי סביב בית־החולים. בקשותיו למינוי זה נדחו על־ידי מישרד־הבריאות, שראה בתוספת תקן הגנן ניפוח של מנגנון בית־החולים.

שיבא מצא פיתרון: כאשר הגיש לאישור מישרד־הבריאות רשימה של רופאים נוספים, להם נזקק בבית־החולים, רשם בעמודה המתאימה — שני גינקולוגים וגם שני גננולוגים.

מישרד־הבריאות אישר את הבקשה, ושיבא זכה לשני גננים במקום אחד.

העם

חאראקירי

את מי היכו החרבות בוועידת־חרות

הפעם האחרונה שבה ביצעה קבוצה גדולה של בכירים חאראקירי בצוותא היתה בשנת 1904, בעת מילחמת רוסיה־יפאן, כאשר אוניה יפאנית מובילת גייסות נפלה בשבי הרוסים ליד הנמל הסיבירי ולאדיווסטוק.

קציני האוניה היפאנית בושו כל־כך בכניעתם, עד שעלו לסיפון האוניה וביצעו איש ברעהו את התאבדות שתי החרבות בצוותא. (התאבדות החארא־קירי אמורה להתבצע בשניים ובשתי חרבות: המתאבד מרטש את ביטנו בהניף חרב אנכי, שעה שידיד משסף את צווארו, באותה עת. בהניף־חרב מאוזן.)

לכן אולי רמז יצחק שמיר לשתי החרבות, אריק שרון ודויד לוי, כאשר זעק, בנאום־הועם שלו בוועידת־חרות: „אנחנו מבציעים כאן חאראקירי!"

אך מה שללא ספק בוצע בוועידת־חרות היה עוד מכת־חרב לעבר הרוטו־ציה, האמורה להתבצע באוקטובר. אחר הכל, כפי שרבים הודיעו להזכיר. לא עם חרות (ליתר דיוק: ליכוד) זאת חתם המערך על הסכם הרוטציה, ולא עם יצחק שמיר כזה.

יצוא

עשן מן המיזרח

סיגריה ישראלית למעשנים אמריקאיים

כאשר הספרדים גילו, לפני 494 שנים, את אמריקה, הם מצאו שם (במה שקרוי היום איי הודו המערבית*) אינדיאנים. אלה לא היו סתם אינדיא־נים, כי אם אינדיאנים המעשנים סי־גריות.

וכך הגיעה הסיגריה הראשונה לאי־רופה, כשכל השאר הוא כבר היסטוריה שעלתה בעשן. כגון העובדה שהחיי־לים הבריטיים שחזרו ממילחמת קרים האומללה (1854־1856) הביאו באמתח־תם, בשובם לארצם, את הסיגריות התורכיות בעלות הריח המיוחד.

זיכרונות מבית אבא. מאז הפכו סיגריות מן המיזרח לסיגריות מבוקשות גם במערב. במשך שנים היו הסיגריות המצריות, למשל, סיגריות־היוקרה באירופה.

עתה החלה גם הסיגריה הישראלית לתפוס את מקומה במיבצע־היוקרה הזה. וכאשר תיפתח בחודש הבא באי־היים (עירה של דיסנילנד) שבקליפ־רניה התערוכה השנתית של סוכני ומפיצי הטבק בארצות־הברית, תככב בה גם סיגריית דובק. שתפתח בכך את מסע חדיריתה לשוקי ארצות־הברית.

יש להניח כי דרכה של דובק בשוק החדש תצלה. לא רק בזכות יכולתה לעמוד בתקנים האמריקאיים הגבוהים ובמחיר התחרותי שלה. אלא גם בזכות העובדה ששמה הולך לפניה בין המ־בינים. השנה, למשל, היתה השנה הע־שירית ברציפות, שבה זכתה טיים. סיגריית הייצוג של דובק, במדליית־הזהב בתחרות הטיב הבינלאומית. המונד סלקסיון.

וכאשר האמריקאי הממוצע, המעשן 2,390 סיגריות לשנה, יעשן לראשונה סיגריית דובק. הוא יוכל גם להיזכר בריח העשן שנדף מן הסיגריות שעישנו בבית אבא: במשך שנים רבות היווה טבק גולמי שיובא לארצות־הברית מארץ־ישראל (וגם מסוריה ומ־בולגריה) מרכיב נכבד בתערובת הטבק של הסיגריות המיזרחיות שייצרו, בשעתו, בארצות־הברית.

* כזכור. לא ידעו הספרדים ב־1492 שהם גילו את אמריקה. הם סברו שהם הגיעו. תוך הקפת העולם. לקצה המערבי של הודו (ומכאן שמות האיים (כהאיטי של היום) – איי הודו המערבית. ומכאן גם הכינוי שניתן לאנשי איים אלה – אינדיאנים (.אנשי אינדיה. היא הודו בלשונות אירופה).

כוח־אריק היכה שוב!

אחרי שנרגעו הרוחות בתנו־עת החרות, אחרי שסיימו הצדדים ללקק את פיצעיהם ולמנות את אבידו־תיהם, תלו הכל עיניים מקוות בשר אריאל שרון, שיעזור לצדדים הניצים לרדת מן העצים הגבוהים עליהם טיפסו בשבוע שעבר. ולא לחינם. אם יש מישהו, המסוגל להביא לפשרה בין המחנות השונים בתנועת־החרות, זהו שרון. ובמבט לאחור, לעבר הנאומים, המאבקים, מישחקי־הכוח, ההתמוד־דויות, הסערות, האלימות, ברור לגמרי שהיה שם רק מנצח אחד — אריק שרון.

כשהכריז בני („הדוקטור") בגין מעל גבי מירקע הטלוויזיה, לפני כחו־דש, בתוכנית מוקד. כי אין מחנה־שרון, היה הוא אחד מעוצמי־העיניים שבמחנה שמיר־ארנס. השבוע לא העז בגין־הבן לחזור על אימרה זו.

מחנה שרון הוא עובדה קיי־מת. המאיימת על שני המחנות האחרים. חוששים מפניו גם דויד לוי, גם יצחק שמיר.

השבוע קוננו עסקני לוי ושמיר בלשון זהה: „אילו היינו יודעים מראש את התוצאה," אמרו שלא לציטוט, „היינו בולעים צפרדעים וכורתים ברית עם השטן." „השטן" בפי אנשי מחנה־לוי היו, עד פתיחת הוועידה, שמיר ואנשיו. ה„שטן" בפי אנשי מחנה־שמיר היו לוי ואנשיו.

עכשיו, כך הם קוראים את המפה הפרושה לפניהם. מאיים שרון על שני המחנות.

גם אנשי שמיר וגם אנשי לוי לא קראו את המפה במשך שלוש השנים האחרונות, ולא השכילו להבין נכונה את כוחו של שרון בתנועת־החרות. ניצחונו של שרון בוועידה היה תוצאה של עבודתו בשלוש שנים אלה.

● אלוף־ביקוד

בשעה שבני בגין רואיין בתוכנית מוקד. צפה בו שרון במתח בחוותו שבדרום־הארץ.

בתום השידור התכנס מטה „כוח אריק": המשימה היתה לארגן כוח שיתרגם את התמיכה ומחיאות הכפיים לכוח מאורגן בתוך המיפלגה. על משימה זו מונה ישראל כץ, מי שהיה יו"ר הסתדרות הסטודנטים בירושלים. במטה המצומצם היו: ראובן אדלר, פירסומאי תל־אביבי; אלי לנדאו, ראש־עיריית הרצליה; העיתונאי אורי דן, חסיד ותיק של שרון; רפי איתן, מי שהיה יועץ־ראש־הממשלה למילחמה בטרור (ואשר שרון דחף את מינויו ליו"ר קונצרן־הענק כימיקלים לישׂ־ראל).

המטה הגה ותיכנן את המהלכים לקראת הוועידה.

היעד העיקרי, ולמעשה היעד היחידי, היה בריור: לצאת מן הוועידה ככוח המוני, המסוגל להכתיב את ההתפתחויות בת־נועת־החרות לשני המחנות.

הסביר השבוע אחד מאנשי המטה: „לפני חודש היה אריק מפקד יחידת הקומנדו 101, השבוע הפך לאלוף־פיקוד. זוהי עמדה נוחה כדי להסתער ממנה ולהפוך רמטכ"ל של תנועת־החרות."

אנשי־שמיר היו בטוחים בכוחם וברוב שיש להם בתנועה. חוץ מפגי־שות מעטות בין נציגיהם לבין נציגי־שרון, הם לא התאמצו במיוחד כדי להגיע לפשרה ולהסכמה בין שלושת המחנות. הם היו בטוחים שהרבר אינו נחוץ, שמוסדות המיפלגה יפלו לידיהם כפרי בשל גם בהתמודדות בוועידה.

יצחק שמיר רחה נסיונות אחדים של שרון להיפגש עימו ועם דויד לוי. בשבועות שקדמו לוועידה פנה שרון לשמיר, לארגן פגישה של כל מנהיגי התנועה, כדי לסכם עניינים לפני כינוס הוועידה. שמיר התעלם מן הפניות.

הפניה האחרונה נערכה ב־כתב, בעת ישיבת הקבינט המ־צומצם שהתקיימה ביום הר־ביעי, ארבעה ימים לפני פתיחת הוועידה. שרון שלח פתק לשמיר, שמיר ענה שהוא יזמן רבים אחרים. המתח בין המחנות טיפס מעלה־מעלה.

● עבודת־שטח

ביום השלישי, בשעות הקטנות של הלילה, יום הדיונים השני של הוועידה, זכה שרון לרוב מכריע בהתמודדות מול בני בגין על ראשות ועדת־המנדאטים. „אבל הדברים לא קרו יש מאין באותו יום." אמר השבוע איש מחנה־שרון, „הם התחילו לפני שלוש שנים, בפברואר 1983."

באותו חודש, לפני שלוש שנים. סולק שרון מתפקידו כשר־ביטחון רות. אך גם הפעם היה זה שרון שעשה את עבודת־השטח היסודית ביותר. הוא נסע בשיירה ברחבי־הארץ, לא פסח על יישוב. גדול כקטן, וסחף את ההמונים לאסיפות־בחירות שבהן שרו בקצב: „אריק מלך ישראל."

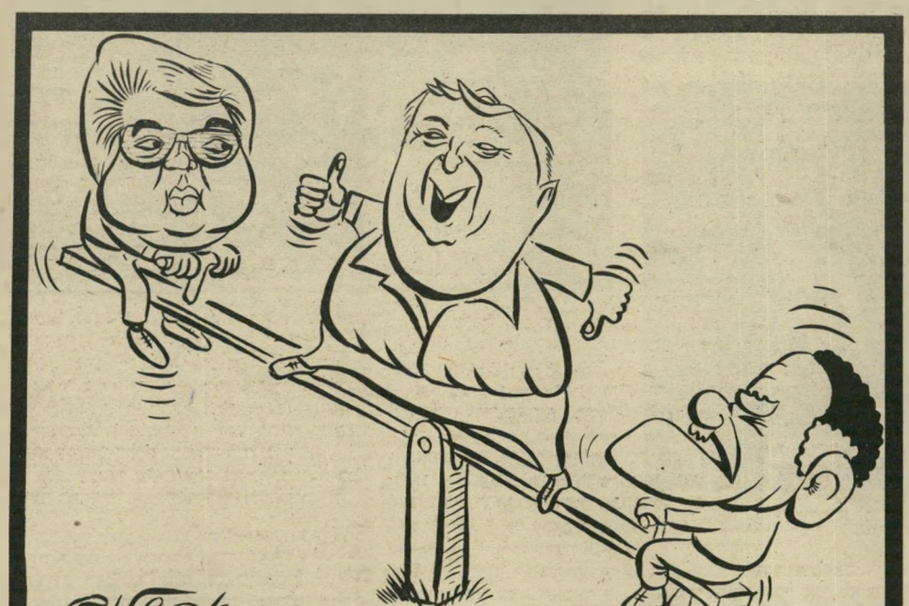
אחרי תוצאת התיקו בין הליכוד למערך לא היה זה אלא שרון, כך אומרים אנשיו, שהציע, חמישה ימים אחרי הבחירות, את ממשלת האחדות הלאומית. הוא ניהל משא־ומתן עם פרס בשם הליכוד. הדברים סוכמו ביניהם אז ולא היתה פליאה בכך ששרון קיבל את תיק המיסחר והתעשיה, כאות־הערכה.

● הבגין החדש

מתנגדי שרון טוענים ששרון משכיל להפוך כל התמודדות לה־צבעת־אמון בו, וכאשר הדברים מוצגים בצורה כזו. אין למצביעים ברירה אלא לתמוך בו.

כך היה גם באולם־הקונגרסים בוועידת־חרות. בנאום שנשא שרון לפני ההצבעה על ראשות ועדת־המנדאטים, שעליה התמודד עם בני בגין, שם שרון על הכף את כל עברו הצבאי ואת כל הישגיו בעבר.

אנשי שמיר היו שאננים. הם היו בטוחים ששליפתו מן הכובע של בני בגין, כמו ארנבת של קוסמים, תשבור

פגישה, אך לא טרח לקיים את הבטחתו.

למחרת, ביום החמישי בלילה, שלושה ימים לפני פתיחת הוועידה, נפגשו לוי ושרון במלון רמאדה בתל־אביב.

הם הגיעו להבנה ביניהם מ־תוך ידיעה שבעתיד, כששמיר יפרוש, ההתמודדות תהיה בין שניהם. הם סיכמו כי מי שיי־בחר במס' 1, יבחר בשני במס' 2.

תוך כדי הפגישה בין השניים, הגיע טלפון משמיר. הוא ביקש לזמן אותם לפגישת שרי־חרות ליום השישי, למחרת, יומיים לפני פתיחת הוועידה, כדי לנסות להגיע להסכמים.

באותה פגישה השתתפו כל שרי־חרות: שמיר, שרון, לוי, ארנס, קורפו וקצב. שרון הציע כמה הצעות־פשרה לחלוקת התפקידים. שמיר אמר שעליו להתייעץ עם החברים. לוי שאל בתמי־מות עם איזה חברים הוא צריך לה־תייעץ, הרי החברים יושבים איתו בחדר. המשתתפים התפזרו איש־איש לדרכו, כשלוי ושרון ממתינים לתשו־בתו של שמיר להצעותיהם.

שמיר היה בטוח בכוחו של מחנהו ולא טרח לענות. בני בגין סיפר לאומה כי שרון העמיד אולטימטום לשמיר.

השעות חלפו, שמיר לא השיב, וביום הראשון בערב נפתחה ועידת־חרות בטקס רב רושם בבנייני־האומה בירושלים. בהשתתפותם של נשיא־המדינה, ראש־הממשלה ומכובדים בעיקבות רוח ועדת־כהן. מאותו יום טרחו „חברייו" של שרון בתנועת־הח־רות לחזק ולבסס את מה שחש העם באותם ימים — ששרון חוסל, שהוא אינו קיים, שכוחו נמוג.

הדברים קיבלו מישנה־תוקף עם פרישתו של מנחם בגין מראשות־הממשלה. „בגין פורש בגלל שרון," אמרו כולם. בגין לא אמר דבר עד היום.

אך שרון לא נבהל, הוא היה אומנם שר־בלי־תיק, אך הוא יצא בהסתערות רבת־כוח ובחריש עמוק בסניפי תנו־עת־החרות ברחבי־הארץ, מצפון ל־דרום, כשאינו פוסח אף על מצביע פוטנציאלי אחר.

● תיק־הערכה

בינתיים קרבו בבחירות לכנסת. בחירות מוקדמות. שרון הודיע שהוא מתמודד על המועמדות לרא־שות־הממשלה. אנשי שמיר לא ייחסו לכך חשיבות. הבולטים ביניהם, רוני מילוא ודן מרידור, המכונים בפי נאמני שרון „הרונים והדנים", לא צפו, בהער־כותיהם הפרועות ביותר, תמיכה של יותר מ־12.5 אחוז בשרון.

בליל ההתמודדות זכה שרון ב־42.5 אחוז ושמיר ב־56 אחוז. גם זו היתה כתובת ברורה על הקיר, שאנשי שמיר סירבו להיזכר בה השבוע ובשבועות שקדמו לוועידה, והם שוב טעו בהער־כתם את כוחו של שרון.

הליכוד הסתער על מערכת־הבחי־רות, אך גם הפעם היה שרון הכוח המניע. הוא הוביל את המערכה, הוא הגה את הסיסמאות, הוא הופיע בכל מקום, הוא נסע ברחבי־הארץ, הוא נשא נאומים, הוא הבטיח, הוא הבטיח, הוא הבטיח.

שרון היה היחידי שבוחו עמד במיבחן הצבעת הצירים. איש מראשי המחנות האחרים לא יכול להציג הישג כמו זה של שרון, לא דויד לוי וגם לא יצחק שמיר.

בשהבינו במחנה־שמיר ש־שרון לקח את הקופה, הם פוצצו את הוועידה.

במטה כוח־אריק אמרו השבוע: „אריק גבר על שמיר. אריק הוא המו־ביל היום, הוא הבניין החדש של תנועת החרות. בכל מאבק, אחרי פרישת שמיר, אריק יזכה."

הוא כבר זכה. הוא המנצח האמיתי של הוועידה שפוצצה. ועכשיו הוא גם מנסה לפייס בין המחנות, לפשר.

הוא יהיה מוכן לפשרות נוספות. שהרי, מה הן פשרות שבדרך?

לשרון יש מטרה: לזכות בר־אשות תנועת־החרות ואחר־כך בראשות־הממשלה.

ענת סרגוסטי ורונית אנטלר ■

שלושה שהובסו בוועידת־חרות, בשיחה עם רפנה ברק: „אחרי בגין אין בגין!"

הדוקטור, הפרופסור והבן של אבא

בן־אלישר עם בגין
חוויה בלתי־רגילה

אני זוכר את יעקב שמאי עומד על הבימה. אבל לא זוכר מה הוא בדיוק אמר. כי דיברתי אז. רק זוכר שהיה רעש עצום. וזוכר את (משה) קצב נועל את הישיבה. הכל במבולבל. אחר־כך. אני זוכר במעומעם, נעשה ניסיון לפתוח מחדש את הישיבה. חשתי — תהרגי אותי איך — שעומ־דים לעשות מעשה לא תקין. לא יודע בדיוק לפי מה. סתם אינסטינקטים. הייתי אז עם ניצה (אשתו) באולם. תפסתי בידה ואמרתי לה במהירות: „בואי, נסתלק מפה! מהר!"

כשכבר הגעתי ללובי, פנו אליי כמה אנשים וצעקו לי: „רוצים אותך על הבימה! מחפשים אותך!" ואז צעקתי שאני לא רוצה חלק בזה, שלא אתן ידי לנעשה שם. אגב, אז עוד לא ידעתי בדיוק מה מתחולל באולם. רק הרחתי. רק אחר־כך נודעה לי בחירתו, במר־כאות, של דויד מגן כיושב־ראש הנ־שיאות ושאר ההשתלשלויות.

(כך משחזר הדוקטור אליהו בן־אלישר, מועמד מחנה־לוי שהפסיד בהתמודדות על ראשות נשיאות הוועידה לאיש מחנה־שמיר משה קצב, את טראומת הוועידה שפר־צצה.)

אני לא יכול לומר שהלכתי להתמודדות בלב שלם. לא, בכלל לא. חברים במחנה ביקשו ממני, רק ביום הראשון, להתמודד. לא היה לי זמן להתארגן, לעשות לוביאינג, כמקובל. במשך היום השני — עד ההתמודדות — הסתובבתי וניסיתי לעשות נפשות. פשוט ביקשתי, בגילוי־לב מוחלט: „הצביעו עבורי" עד הרגע שגסטון מלכה כמעט הפיל את דוכן־הנואמים על רוני מילוא, הייתי בטוח לגמרי בנצחוני. מה זה בטוח! אבל ברגע ההוא אמרתי — ויש לי עדים לכך — „כאן נפלה בחירתי. עכשיו־עכשיו הלכו לי 50 קולות לפחות!"

התכוונתי לאנשי שמיר, שהערכתי נכון, נבהלו ונרתעו מכל המרתחש. קודם לכן הסתמכתי על־כך שאנשים במחנה שמיר יצביעו עבורי, אף־על־פי שאני מזוהה עם מחנה לוי. כן, בגלל עברי עם בגין ועוד סיבות.

עזבתי את גני־התערוכה לאחר ההצבעה ביום השני בלילה. חזרתי ב־3 וחצי בבוקר. חשבתי שכבר יהיו תוצ־אות, אם כי, כמו שאמרתי, הערכתי אותן מראש. אבל איפה! היה בלגאן כללי. אמרו לי שיקח זמן עד שיגמרו לספור את הקולות. חזרתי לישון אצל גיסי, המתגורר בסמוך לגני־התערו־כה. הייתי לגמרי לא מתוח, תאמיני או לא.

ב־5 וחצי בבוקר העיר אותי הטלפון. הודיעו לי, אני אפילו לא זוכר בדיוק מי, שהפסדתי בהפרש של כמה קולות.

התהפכתי על הצד השני והמשכתי לישון עד 8 בבוקר. אז קמתי, התג־לחתי, התקלחתי, וחזרתי לאולם.

זה נשמע אולי מעושה, אבל זה היה ממש כך. זה לא הותיר בי איזה מישקע. בעתיד, כשאתבקש, אתמודד שוב.

● זה לוזר, זה?

ד"ר **מפחיד** אותי המושג הזה, שאת משתמשת בהקשרי — לוזר. זה עוד עלול לדבוק בי. ואני לא לוזר! נכון שזה עשוי לעורר סימפאטיה בקרב הציבור כלפיי, אבל אני לא מעוניין בסימפאטיה כזאת. אני יודע, שכשאת מסדרת את הדברים, תחילה רק הצל־חות ולפתע־פתאום כאילו־כישלונות: מינויו של מיכאל דקל, עימו התמודד־תי על מישרת סגן שר־הביטחון, וקודם לכן, אף־על־פי שנמניתי עם השישיה הראשונה בחרות, מינויים של אחרים כששת נציגינו בממשלה, ועכשיו הכישלון חוזר.

זה יכול להיראות כך, אבל אציג לך את הדברים כפי שאני רואה אותם. ב־1981 נבחרתי למקום שני בשביעיה השניה. ב־1984 התקדמתי למקום ה־שישי בשביעיה הראשונה. זה לוזר, זה?

אז נכון, שכאשר היה צריך לבחור את נציגינו בממשלה, והיו לנו שישה מקומות, ארבעת הראשונים היו מס־כמים, ארבעת המובילים של התנועה, לגבי שני האחרים סברתי, ואני עדיין חושב, שהיה צריך לקיים בחירות במרכז. ברור ששמיר העדיף אחרת — להכניס את מועמדיו. כך נכנס למשלה חיים קורפו, שמוקם אי־שם בשביעיה השלישית. וכך נכנס גם משה קצב.

בן־אלישר עם אשתו ניצה
לעשות נפשות במעוז היריב

אותו הדבר קרה גם בפרשה הארוכה של מינוי סגן לשר־הביטחון. שמיר משך ומשך ומשך את הענייין, עד שקבע עובדה מוגמרת ומינה את דקל, מקורבו.

אין לי שמץ של מושג מה יש לשמיר נגדי, אבל ברור שיש לו משהו. ברור. על כל פנים, שהוא פועל נגדי! איני חושב שזה מפני שלא הלכתי בעיקבות שאר מקורביו של בגין ולא תמכתי בו.

בכלל, בעניין הממשיכים של בגין: אחרי בגין — אין עוד בגין! כן, כן, גם בני בגין איננו אביו. ודאי שלא. אם כי אני מאחל לו שיגיע היום והוא יהיה.

אני מקיים קשר עם מנחם בגין. גם מתראה איתו וגם משוחח עימו בטלפון. איני יודע מה דעתו על הצטרפותי למחנה לוי, בניגוד לדן (מרידור) ויחיאל (קדישאי) ובני (בגין). פשוט מפני שנושא המחנות לא עלה מעולם בשיחה בינינו. גם לאחרונה לא. זה בגין. חבל שלא היכרת אותו — או היית מבינה.

התקופה שלי איתו היתה חוויה בלתי־רגילה. נכון שגם בתקופת שירו־תי במצריים חוויתי חוויות, אבל הן היו מסוג אחר לגמרי.

עם בני בגין יש לי יחסים מאוד ידידותיים, גם בגללו, לא רק בגלל האבא. אומנם אני לא יכול להתכחש לעובדה שהשם בגין מעביר בי ויברא־ציות. אל תמשכי אותי בנושא הרגיש הזה בלשון.

זה לא נכון שבני רץ רק מפני שהוא הבן־שלי. מה זאת אומרת: נחת לפתע־פתאום לפוליטיקה? זה לא נכון. הוא מוכשר, הוא חלק מהעניין. כמו שהוא בעצמו אומר — השם, בגין, חייב

הדוקטור של מחנה לוי

את המתח וסערת הרגשות שהיו באוויר, בלילה שבין הימים הרביעי והחמישי, אין כל יכולת לתאר בכתב. השעה היתה מוקדמת. לפנות בוקר. משה קצב, יושב־ראש הנשיאות הנבחר של הוועידה על חודם של כמה קולות, נעל בחופזה את הישיבה, ירד באופן פיתאומי מהבימה, מוקף בשובל שומרי־ראש ומקורבים, והותיר קהל סוער, אובד, חסר־פיקוד. אל ההגה זינקו מייד קופצים רבים ממחנות לוי ושרון. הכריזו בתוך שניות על הדחתו של קצב, שכבר לא נכח באולם, ושאגו: „איפה בן־אלישר? איפה אלי בן־אלישר!"

הח"כ האלגנטי, שסבב באולם שניות ספורות קודם־לכן, בלוויית אשתו המרשימה ניצה, נעלם כלא היה. לא שחיפשו אותו במיוחד. כעבור שניות כבר ניהל את הישיבה „היו"ר הנבחר" דויד מגן, שהחתים אנשים, החליט החלטות, אירגן את שירת התיקווה. והשאר כבר שייך להיסטוריה.

שניות ספורות אלה מבהירות, אולי יותר מכל, מדוע הפסיד בן־אלישר את המערכה לקצב, שני לילות קודם לכן. מדוע הוא נחשב נטע זר בקרב מעריציו של לוי – הדוקטור של מחנה לוי. לדוקטור לא היה נעים, כמו לרבים מוותיקי התנועה, להתבונן בהשתוללות סביבם, ולכן הוא נעלם, תוך כדי הפגנת חוש־ריח מפותח, בשניות הקריטיות, שבהן כמעט הומלך בפוטש.

מנחם בגין היה האיש שסלל את דרכו של בן־אלישר לתודעה הציבורית, כשמינה אותו כמנכ"ל מישרד ראש־הממשלה. מקורביו של בגין דאז, כדן מרידור ויחיאל קדישאי, צעדו בטיבעיות למחנהו של שמיר. כממשיכו של בגין. בן־אלישר, בניגוד לציפיות, צעד בטוחות אל חיקו של דויד לוי.

לאחר שהתחיל את הקריירה שלו בזינוקים נחשוניים – מנכ"ל מישרד ראש־הממשלה, השגריר הראשון במצריים, יו"ר ועדת חוץ וביטחון, שהיא הוועדה היוקרתית ביותר בכנסת – החל מאבד גובה וצובר הפסדים.

הוא היחיד בצמרת מחנה לוי שחבריו הקרובים הם, בין היתר, אנשי שמיר. בני החבורה שהקיפה את בגין. ובחרות הרי כל מה שקשור בבגין, אפילו בקשר הרופף ביותר, שווה זהב ועטוף בהילה מיסתורית.

גם יחסו אל אריאל שרון, שעליו הוא מסרב בתוקף לדבר, קרוב למדי לעמדתו של בני בגין. עם בני בגין הוא בקשרים ידידותיים, מתקופת שירותו אצל האב. אומנם בשעות הראשונות לאחר פיצוצה של הוועידה והחרפת היחסים בין המחנות, נוצרה איזו אי־נעימות, איזה נתק. לא היה נעים לצלצל, דווקא בגלל החברות והגורם המלכד – בגין־האב.

גם עם בגין־האגדה, עימו מקפיד בן־אלישר לקיים קשר באמצעות טלפון וביקורים, לא קיים מגע מאז סיומה של הוועידה. הוא מנסה לרכך את הנקודה ושואל: „בשביל מה?"

אבל ניכר שאין להחזיר את הגלגל אחורה אפילו בשבוע. הקרע נעשה, מערכות־יחסים בתנועה שונו, ולגבי אנשים מתלבטים כבן־אלישר, שהביטחון הפנאטי השורר במחנה לוי אינו מנת־חלקם, זוהי אי־נוחות כללית. זוהי גם האווירה שבה התנהלה השיחה בינינו. התפקידים בהם לא זכה, הביאו לו אנחת־רווחה, בניגוד לצפוי: מיכאל דקל, שהביס אותו במאבק על מישרת סגן שר־הביטחון, נהנה משעות מעטות בלבד של קורת־רוח, בטרם החלה חקירת המישטרה בעניין שוד־הקרקעות, ואילו משה קצב, שנטל ממנו את נשיאות הוועידה, איבד, יש הטוענים, את דימוי החביב־חייכני שלו במחי שני לילות.

באווירה כזאת, של אי־ודאות כללית לגבי העתיד, עושה אליהו בן־אלישר, בראשית השבוע, את דרכו לעשות נפשות לתנועתו, בקריית־מלאכי דווקא, מעוזו של משה קצב מהמחנה היריב.

להפריע? בסופו של דבר הוא יצטרך להתמודד עם כולנו. אפשר לומר שיש לו פור מפני שהוא בני בגין — אז זה גם מפני שהוא חכם ומזכיר בהליכותיו את אביו.

● אין מלך־ישראל

אני לא מתייחס לכך, כמו שאת מציעה, כאל עבודת־אלילים. מה זאת אומרת, בתנועת־העבודה אין תופעה כזאת? בכלל, מלך־ישראל! כל הצעקות „דויד מלך־ישראל!" או „אריק מלך־ישראל!" אינן לטעמי. אני לא אוהב את זה, לא מרגיש עם זה בבית.

ההערצה לבגין, בכל זאת, היא בת־צירוף. בגין היה, בל נשכח, מפקד האירגון־הצבאי־הלאומי. הוא לחם בּמחתרת; שמו על ראשו פרס ענקי ולא הצליחו ללכוד אותו; הוא ייסד את התנועה; הוא נלחם באריות פוליטיים ויכול להם; כל זה יצר סביבו הילה. הוא מיתוס מהלך.

ברור שאני מסתייג מצורות־הביטוי של ההערצה, בפרט הצעקניות. לי לא צועקים? על מה את מדברת? אפילו מצאו פיתרון כיצד להתגבר על השם הארוך שלי. לא שמעת שצעקו בוועידה: „א־לי, א־לי"?

בכנות, כל אדם הרי אוהב להיות פופולארי. אישׁ־ציבור, לא כל שכן, מת להיות פופולארי. גם אני, להערכתי, על־פי פירסקים, דעת־חברים ותוצאות בקלפי — וזה הרי הפידבק הקובע — אני פופולארי בתנועתי. אחרי שקצב ניצח, ניגשו אליי המוני צירים ואמרו לי: „בגדתי בך! הצטרכתי" או „לא יכולתי להצביע מחנה־לוי, אבל אני בעדך!" ניגשה אליי חברה ותיקה ותיקה ואמרה לי מילים כאלה בהתרגשות. היא לא היתה חייבת לגלות לי כיצד הצביעה. איש לא היה חייב. בכל זאת גילו לי. זה לא מעיד על חברים? על פופולאריות?

אני לא בדיוק מסכים איתך, שאני קצת בין המחנות ולא בדיוק מתאים למחנה־לוי. נכון שהתחלתי כאישׁ־בגין ותמיד אהיה כזה. אבל אחרי שבגין התפטר והיה עלינו לבחור את ממלא־מקומו כראשׁ־הממשלה, יצחק שמיר או דויד לוי, בחרתי בלוי. הערכתי שהוא יידע להחזיק את הקואליציה השבירה ראז עד הבחירות, שהיו אמורות להתקיים באוקטובר והוקדמו.

בשביל מה להתבטא נגד שמיר? אני מתבטא בעד לוי; נכון הוא ששאר אנשי הלישכה של בגין במישרד ראשׁ־הממשלה — אריה נאור, דן מרידור, יחיאל קדישאי — תמכו בשמיר. לא היו בינינו אז הרבה שיחות על זה. בעצם, עד עכשיו לא ידוע לי איך הם הצביעו אז. בגין לא אותת לנו ממקום הסתגרותו כיצד להצביע. אלה סתם שמועות.

אני פשוט לא רציתי לנקוט בעמדה נייטראלית, אז בחרתי.

יכול להיות שבמחנה־לוי רצו להתדרדר בדוקטור? ידעתי שתגיעי לזה: עיזבי רגע את הדוקטור. אינני בטוח שאשכנזים לא הצביעו אז עבור לוי. עכשיו, אם רוצים להתדרדר בי, אני מאוד גאה ורואה בזה מחמאה. אני אף פעם לא מציג את עצמי כ„דוקטור בן־אלישר", אף פעם.

משה ארנס עם בגין
„מה. אנחנו זוג אוהבים?"

בנושא שני התפקידים האחרים, יושב־ראש הנשיאות ויושב־ראש וע"ד המנדאטים, היו החלטות על מוע"מדים ברגע האחרון. אני ידעתי שאת־מודד מזמן, וכמובן גם נערכתי לקראת זה, אירגנתי את הכוחות.

הופתעתי מהתפתחויות. לא חזיתי שיגיעו בוועידה לאלימות. נכון שהנס־ברור שתואר אקדמי, כמו הקידומת של חברי־כנסת. זה דבר שאם יש, אז ניתן להצטנע בו. אם אין, אז מאוד רוצים. את באמת חושבת, שבקרב אוהדי־לוי יש בעיה עם התואר האקדמי שלי? לא הרגשתי זאת מעולם. לא אמרו לי ולא נתנו לי להרגיש.

בלי טוריה בידיים

אני לא חושב שנהניתי מההפקר מפיצוצה של הוועידה. מה פית־אום? אני הרי הצעתי את ההתמודדות. מי שעלה על הבימה והציע את הפס־קתה של הוועידה היה דויד לוי. אינני חושב שהייתי מפסיד. לולא הייתי סבור שסיכויי לזכות טובים, לא הייתי ניגש להתמודדות.

זוהי גם הערכתי היום, ואם וכאשר תתחדש הוועידה, אתמודד על ראשות הוועדה המתמדת.

הציעו לי להתמודד על כך מזמן. מזמן גם דיבר על־כך שלוי יתמודד. יונות להגיע להבנה בין המחנות השונים לפני תחילת הוועידה לא הצליחו, אבל זה לא אומר שניתן היה לחזות את האלימות.

האמת היא, שבסך־הכול השתוללו 30 אנשים מתוך אלפיים, כך שזה לא פייר כל־כך, הדימוי האלים.

מה עם הקריאות „אריק מלך־יש־ראל!" או „דויד מלך־ישראל!"? עד כמה שאני יודע, ימי המלכות כבר עברו. לא הייתי רוצה שיקראו לעברי כך, ואני שמח שאין עושים זאת.

אבל אני מרגיש בבית בתנועה. לא מרגיש אולי בבית עם התופעות האלה, אבל בהחלט בבית.

אני מבין שכעת מנסים לנתח, מי יצא מנצח מהעניין ומי הפסיד. בכנות גמורה, אני סבור שהתנועה כולה הפסידה. את הדימוי הזה של אלימות וחוסר־שליטה יצרו כמה אנשים בלבד. אבל הדימוי נוצר וזהו ההפסד.

משה ארנס עם שמיר
„לא נהניתי מן ההפקר!"

אין מתח עדתי

גם ההתבטאות האומללה על „הדוקטור והפרופסור" יצרה דימוי בלתי־מוצדק.

בי, אישית, זה לא פגע, בכלל לא. אין לי שום התנגדות להשכלה ואני מניח — מקווה — שזאת גם עמדתם של דויד ומקסים לוי (השר ואחיו, ראש עיריית לוד) לגבי ילדיהם, שהם מעודדים אותם ללמוד. לוי אין לו גם על מה להתלונן, כאילו היערר התואר האקדמי חסם אותו. הנה, עובדה — הוא סגן ראשׁ־הממשלה.

את יודעת, אצל הסינים היה נהוג פעם לקחת את האקדמאים, לשים להם טוריות בידיים ולשלוח אותם לעבודה. זה עוד לא הגיע אלינו, אני מקווה. הרי החינוך הז'בוטינסקאי חינך להשכלה. חינכו אותי מגיל קטן לערכים לאו־מיים, לחדר, ליחסי־אנוש.

זה נשמע אירוני? בגלל זה ש־30 איש התחנכו אחרת? אין לי מושג מה קרה בדיוק, איך נוצרה האלימות. אני בוודאי לא תרמתי לכך, גם לא בחימום הרוחות לפני תחילתה של הוועידה.

ושׁיהיה ברור פעם אחת ולתמיד: אני לא כיניתי את לוי ושרון בתואר מא־פיה. לא האשמתי אף אחד בכך שהוא מאפיה. פשוט לא אמרתי זאת!

גם את המתיחות בנושא הבנים־של, מה שכינית „הנסיכים", איני מבין. הרי במערך קינאו בנו על שיש לנו דור שני ושלישי.

אין בנושא הזה גם מתח עדתי. הבנים־של יכולים להיות אשכנזים או ספרדים. מה זה משנה?

גם לטענות בדבר נסיכותו, כביכול, של בני בגין איני מסכים. בכנות, כל מי שמכיר את בני מודה שיש לו הרבה יתרונות. פרט לכך שהוא בן־של.

עכשיו, אל תשכחי שבני התמודד על ראשות ועדת־המנדאטים, וזאת לא קפיצה ישר לצמרת התנועה. מי שער־מד בראש הוועדה הזו אינו האיש שער־מד בראש התנועה. מי כיהן בראש הוועדה הקודמת, את זוכרת? לא? את רואה?

בני הוא אדם רציני לכל דבר. אני מעריך אותו. עם אביו אומנם לא הייתי ביחסים מאוד קרובים.

את מזכירה לי את פרשת המינוי של שר־הביטחון. ואני מוסיף על זה ומזכיר לך שלא תמכתי בהסכמי קמפ־דייוויד. אבל תמיד הייתי איתו ביחסים טובים.

מה את לוחצת? יחסים בין אנשים לא צריך כל־כך להגדיר. גם בנושא של היחס לאריק — מה, אנחנו זוג אוהבים? אני לא מחזר אחריו, או אחרי אף אחד. היחס האישי כאן לא חשוב.

אינני מתכוון להכריז על עצמי כממשיכו של בגין. ולפי מיטב ידיעתי גם בגין מעולם לא הכריז על עצמו כממשיכו של מורו ורבו, ז'בוטינסקי.

בני בגין לא הולך הביתה

במהלך הוועידה נחשף בנימין־זאב בגין לתיקשורת. כמה פעמים, באופן ענייני וקצר, אחריה חזר לשתיקתו. בימים אלה הוא דוחה, כאביו, בקשות לראיונות לעיתונים ולרישתות־טלוויזיה בחו"ל, לכתבות ולשיחות־רקע. כמה מההצעות האלה הן יוקרתיות ביותר ופירסון היה

בנימין־זאב בגין אחרי התבוסה
אפשר להיות בחציר־הריון

בוודאי מגביר את הקינאה בו על „נסיכותו". שבאה לו בזכות אביו המסתגר.

מרכזיה בלתי־יעילה במכון הגיאולוגי בירושלים שבו הוא עובד, ומרכזנית חדשה שאינה יודעת לתפעל את המרכזיה, עוד מגבירים את חומת־השתיקה בה הקיף עצמו.

שאלת־השאלות לגבי בגין־הבן, המזכיר במא־ניירות שלו ובסיגנון דיבורו את אביו האגדי, היא — האם הוא נרתע מכישלונו בוועידה מול שרון, נכונה ברותחין ויחזור לפרישותו מפוליטיקה, או שהוא כיום פוליטיקאי בראשית דרכו?

בניגוד להערכות שרווחו מייד לאחר כישלונו, בגין ממשיך דרכו בפוליטיקה. נכון שמשיחות עם מקורבים ניתן להבין שהוא מדוכדך על כישלונו. יותר נכון: זועם על כך. עוד יותר נכון: זועם על כך ששרון, שנוא־נפשו והגורם לכניסתו לפוליטיקה, ניצח. ועוד ברוב מוחץ! הוא זועם על כך, שהתנועה הידרדרה. בנטיותיה ובהתנהגותה כאחד. גם לדויד לוי, בן־טיפוחיו של אביו, הוא אינו שופע הערכה.

בני בגין מודה כיום, כי הוא איש מחנה־שמיר לכל דבר. הוא משתתף בהתייעצויות הפנימיות והסודיות ביותר של המחנה. אך הוא פועל לאו־דווקא בהנחיית אביו. הוא עסקן עצמאי. גם במהלך הוועידה ניתן היה להבין, כי כל אותם שחנקוהו באהבה בשל היותו „בגין קטן", עוררו בו תגובות מסתייגות.

הדוקטור לגיאולוגיה סבור כי הפרופסור שב־חבורה, משה ארנס, איש־מחנהו, הוא ממשיכו של שמיר.

קיימים סימני־שאלה רבים בקשר למהות פעי־לותו הפוליטית של בני בגין והיקפה, אך ביחסיו עם התיקשורת, יש הגורסים כי הוא נוהג בחוכמה. שתיקתו הנוכחית תקנה לו בעתיד הזדמנות להת־ראיין מתי והיכן שיחפוץ.

מאידך, אישיות בכירה ביותר בליכוד, שלא נשמעה מרוצה מבשורתי – שבני אינו הולך הביתה – הגיבה: „מה זה, או הוא בפוליטיקה, או לא! או שאת בהריון, או לא! אי־אפשר להיות חצי בהריון!"

אך הדוקטור היושב במכון הגיאולוגי של מישׁ־רד־האנרגיה, איננו גינקולוג. הוא סבור שאפשר מה אעשה? אולי זה מפני שאני לובש נעליים נקיות ובגדים נקיים, ולפעמים אפילו עונב עניבה, הולך לספר כל כמה זמן ושומר על תיספורת מסודרת? אז כדי שלא להיחשב סנוב, אתחיל ללכת כמו שלומפר? אין לי מושג מאיפה זה צמח.

● מתחפרים בשוחות

אולי אני נראה לך חריג במחנה לוי? מסיבות אחרות. אני יודע, למשל, שיש לי תדמית של שוויצר, ויכול להיות שיש אנשים במחנה או בתנועה שחושבים כך. זה לא נכון, אבל נכון שחיצונית יהיו כאלה שיימקמו אותי במחנה שמיר. זה בגלל הסטריאו־טיפים המעוותים שלנו. בכלל, כל המחנות האלה: כל מי שגדל על בירכי התורה הז'בוטינסקאית, רכש משהו מיוחד, משותף. קשה להגדיר את זה בדיוק. גדלתי על זה שיותר חשוב מהכל זה, תקראי לזה — האומה? המדינה?

הזיכרון הכי מוקדם שלי מהילדות זה דגל לבן. אבא לקח אותי לאיזה מקום־נופש, ושם התנוסס דגל לבן. את תופסת מה זה? יכול להיות שזה לא היה ולא נברא, אבל איזה ילד זוכר דבר כזה כזיכרון־ילדות ראשון?

דבר שני שאני זוכר מילדותי זה חינוך לפתיחות. זוהי בעצם התורה הז'בוטינסקאית. בגין, למשל, היה שומר שבת, בלי טריקים: אפילו לא עישׁן, רק האזין לרדיו וענה לטלפונים. עליזה בגין זיכרונה־לברכה, לעומתו, עישׁנה בשבת. אז מה? זה לא הפריע לו.

זאת הפתיחות שעליה גדלנו. ותראי לאן הגענו בוועידה.

שמורים אצלי חיבורים שלי מכי־תות ד', ה'. בלי לעיין מראש, אני מבטיח לך, שאלה חיבורים לאומיים. כבר אז רציתי להיות פוליטיקאי. ואכן, מאז שסיימתי את עבודת־הדוקטורט שלי בנושא מדיניות־החוץ של הרייך השלישי ואת עבודתי במערכת־הביט־חון, אני חבר בתנועת־החרות.

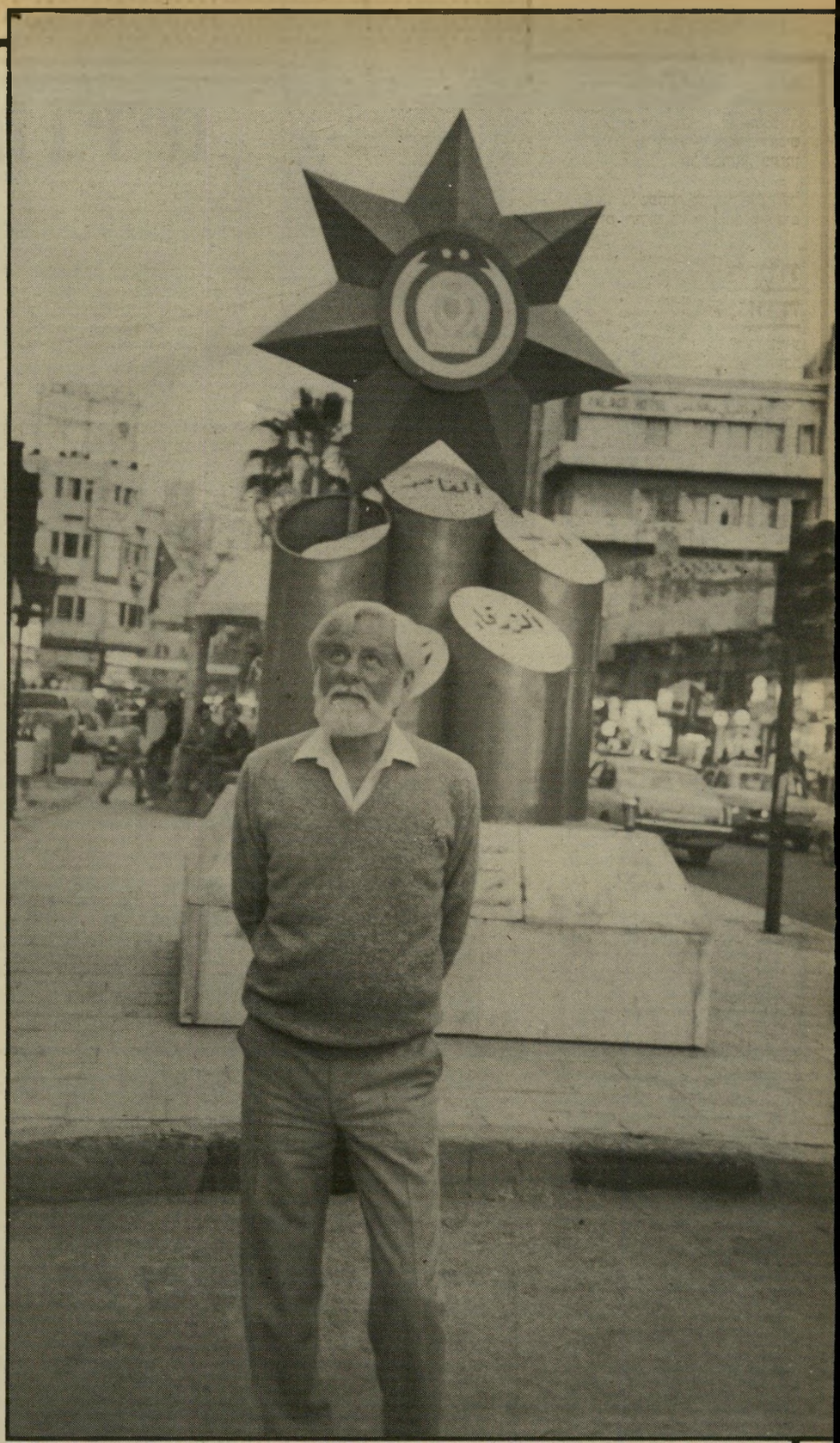
לאחר תקופה שבה שימשתי כתב של עיתונים זרים בארץ, הצטרפתי לתנועה כמנהל־ההסברה, ומאז אני עסקן פול־טיים־ג'וב.

ברור שהסיטואציה הנוכחית לא על־תה על דעתי כשחלמתי על פוליטיקה. זה עצוב.

לא דיברתי עם בני בגין מאז הוועי־דה. עם קצב? לא! אנחנו לא כל־כך בקשר גם ככה. עכשיו, בעת שאנחנו משוחחים, כל אחד מהצדדים מתחפר בשוחה שלו וזהו. לא קורה שום דבר. חבל.

המשך דיווחו של אורי אבנרי על ביקורו ופגישותיו בעמאן

שתי גדות לירדן!

הכיכר המרכזית המרכז המסחרי ה־כז: פסל מיוחד במינו שהוקם על־ידי בנק סמוך. ישן של עמאן. במר־ במרכז הכוכב שבראש האנדרטה – הכתר המלכותי

ודגל המדינה. על העיגולים רשומים שמות הערים של הממלכה: עמאן, זרקא, אירבּיד, ועוד. התנועה מסודרת ומושמעת להפליא. למטה: גלויית־תיי־ רות של מלון אינטרקונטיננטל־ירדן. שבו התגוררתי.

ע יתונאי גרמני אמר לי בקאהיר: „ירדן היא פרוסיה של המיזרח התיכון."

ברגע שהגעתי לעמאן, הבנתי למה הוא התכוון.

לבוא מקאהיר לעמאן, הרי זה כמו לבוא מנאפולי לברלין.

בקאהיר, עיר 12 המיליונים, שול־ טים הצפיפות והרעש. איש אינו מקפיד על חוקי־התנועה. הרמזורים משמשים לקישוט, הנהגים מחזיקים יד אחת על הצופר. הקאקופוניה של הצופרים היא מוסיקת־הרקע של העיר. הכל נעשה ברוח טובה, וגם השוטר המרוגז על נהג פורץ כעבור דקות בחיוך רחב. זוהי עיר חמה — ולא רק מבחינת מזג־האוויר.

עמאן שונה לחלוטין. כאן שולטים החוק והסדר — בה"א הידיעה. שום נהג אינו מעז לעמוד במקום אסור. גם לא כדי להוריד נוסע. המילה הערבית „ממנוע" (אסור) שולטת כאן, כמו המילה VERBOTEN בגרמניה.

„לאללה, למולדת, למלך!"

ב נמל־התעופה של קאהיר יש אנדרלמוסיה חביבה. זהו צומת עולמי. הטיסות יוצאות לכל פינות העולם הערבי והעולם הגדול. המונים מצטופפים בכל מקום. אין תורים, הכל מסתדר איכשהו מעצמו. הבניין הענקי דומה לתחנת־רכבת הומה.

כעבור שעה, בנמל־התעופה הבינ־ לאומי על־שם המלכה עאליה, 35 ק־ לומטר ממרכז עמאן, נכנסים לעולם אחר. בניין נמל־התעופה חדיש לגמרי, שקט ואינטימי. את הרצפות מכסים שטיחים מקיר־אל־קיר. הטיסות מע־ טות, הסדר למופת, הכל מתנהל בשקט וביעילות.

רושם זה מתגבר בעת הכניסה העירה. מבחינת השטח, עמאן היא עיר ענקית. מיליון וחצי תושביה פזורים על פני שטח גדול. מרבית העיר מורכבת מווילות קטנות, השומרות על רווח ניכר ביניהן. חוץ מכמה בנייני־ מישרדים חדישים ויפים ביותר, אין רבי־קומות.

יש הרגשה של עושר, שקשה לעמוד על מקורו. המכוניות הפרטיות חדישות וגדולות, אף שמחירן אינו נופל בהרבה ממחיר המכוניות בישׂ־ ראל. (גם מחיר הבנזין קרוב למחירו אצלנו.)

הווילות מבטאות את טעם בעליהן. אין אחידות. וילה שווייצית שוכנת ליד וילה מיזרחית, טירה קטנה ליד בית מסורתי. העיר, השוכנת על שבע גבעות, מתפשטת במהירות לעבר גבעות נוספות.

התנועה מתנהלת בסדר מופתי. זה לא קל, כי בכל מקום בעמאן בונים מינהרות חדשות, כדי להקל על התנו־ עה בעתיד. במשך השבוע נתקלתי במיספר רב של שלטים המורים על עיקוף. „יש לכם עיר של עיקופים," התלוצצתי בדרכי אל מישרד־הפנים.

שגם אליו אפשר להגיע רק אחרי עיקוף גדול.

סימן־ההיכר של עמאן הוא ריבוי הכיכרות העגולות — מעגלי־תנועה מן הסוג החביב על האנגלים. על־פיהם מסמנים כתובות. מלון אינטרקונ־ טיננטל־ירדן המרכזי, שבו התגוררתי, שוכן „בין המעגל השני והשלישי" — כתובת טובה מאוד בעיר החדשה, לא הרחק מהעיר הישנה, דאון־טאון־עמאן, שנבנתה ברובה בשנות ה־20, והדומה יותר למרכז ירושלים המיזרחית ורמא־ ללה.

בכיכרות עגולות אלה עומדות אנדרטות. למשל: „לאללה, למולדת, למלך". וכמובן, הרבה דגלים ירדניים.

הדגלים שולטים בכל מקום, כמו תמונות המלך ואחיו, יורש־העצר. הדג־ לים מתנופפים ברחובות, בכיכרות, לפני כל בניין ציבורי.

הלבוש הוא מודרני, ולא פעם אל־ גנטי מאוד. מחוץ לשכונות העניות יותר, כמעט כל האנשים לבושים בל־ בוש אירופי.

הרושם הכללי, ולא רק הראשון: זוהי מדינה מנוהלת היטב, מסודרת מאוד, וגם משוטרת מאוד. יש בה הטוב והרע של מדינת־מישטרה. מצד אחד — סדר מופתי, היעדר פשיעה, תנועה זורמת, נקיון מפתיע ברחובות; ומצד שני — היעדר החום האנושי השופע, המורגש כל־כך במצריים.

קשה מאוד להגדיר את אופייה של עיר זו. שאלתי ותיקים, מקומיים וזרים, וגם הם התקשו להגדירו. זוהי עיר חדשה, שלא בשלה במשך מאות בשנים, שלא צברה מסורת עירונית וארצית. שמתנקזות בה השפעות מכיוונים שונים. 80% מתושביה הם פלסטינים — כרבע של העם הפלס־ טיני גר בעיר זו. הם שייכים ולא־ שייכים, הם במיזרח (הירדן) וליבם במערב. גם זה מעניק לעיר גוון של ארעיות.

אין בעמאן חיים תרבותיים אותנ־ טיים, פרי של תסיסה תרבותית מקו־ מית. כל הזרים מתלוננים על כך. ביקור של להקה זרה, גם בינונית־ ומטה, הוא מאורע.

הסיכום: מקום נעים, שקט, מסודר, נקי — אך גם איכשהו סטרילי, חסר־ תסיסה ונטול אופי מובהק משלו.

אנשי לובאוויץ' בעמאן

„ח יביתי לך, כי רציתי לשאול אותך שאלה," אמר לי פקיד בכיר, כשערכתי אצלו ביקור־נימוסין. „אנא," אמרתי וציפיתי לשאלה. היא הפתיעה אותי לגמרי.

„מה זה הלובאוויצ'ר?"

כשראה את ההבעה הנדהמת על פניי, סיפר לי סיפור:

במשך כמה שבועות שהו בעמאן שני חסידים מניו־יורק, לבושים קאפו־ טות. חבושי מיגבעות ובעלי פיאות. הם באו בשליחות הרבי מלובאוויץ' (מאר־

מתחתיו – מפה של ארץ־ישראל השלמה. לא מסומן בה שום גבול בין ירדן ופלסטין, או בין ירדן לישראל. משמאל: הדגל הירדני, הנמצא בכל מקום. צילמתי תמונה זו בנסיעה, מתוך המכונית בה נסעתי בעמאן.

ארץ־ישראל השלמה

מינהרה חדשה לגמרי להקלת התנועה בעיר, שנחנכה ביום בואי לעמאן. מעל למינהרה שלט־אבן, ובו המילים: „יחי אל־חוסיין!"

חי התקשה לבטא את שמו. מנדל שניאורסון) כדי לערוך בבירה הירדנית טקס לזכר הרמב"ם. הם הודיעו כי הרבי מלובאוויץ' הורה לערוך טקס כזה בכל אחת מארצות העולם, ועליהם הוטלה המיצווה בירדן.

שני האברכים היו צעירים מאוד — בני 20 פלוס — והופעתם ברחובות עמאן הפתיעה רבים. הם אמרו שאינם מעוניינים בפוליטיקה, ותחת לחץ של שאלות רמזו („שלא לפירסום") שהם דווקא מבינים את עמדת הפלסטינים.

לבקר את דודו, שגר בשכונת־בקעה בירושלים המערבית. הדוד שלח אותו לבקר קרובים אחרים ביפו.

הוא הגיע ליפו בדיוק כשהתחילה ההתקפה הגדולה על העיר. הקרובים היו בפאניקה. והם לא רצו באחריות לבן קרוביהם. כשהוא רכוב על משאית מלאת חפצי־בית חזר מישל הקטן לירושלים. „לא התעכבתי שם. לא ביקרתי אפילו אצל דודי. המשכתי ישר ליריחו, ומשם הביתה."

התרשמתי שאין כמעט ירדנים

שני האברכים מניו־יורק הופיעו בעמאן במצוות רבם, התחנפו לכל המי ומי, ואחרי שהסתלקו הוחירו אחריהם תעלומה

הפעולה של השניים הפכה יותר ויותר ראוותנית, הם שכרו אולם גדול, הדפיסו הזמנות מפוארות והחלו מחלקים אותן על ימין ועל שמאל. כשנוכחו השילטונות לדעת שהעניין מתנפח למימדי־ענק, הורו לשניים לקיים טקס צנוע במקום סגור, ואחר־כך רמזו להם שהגיע זמנם לחזור כלעומת שבאו. הם יצאו כמה ימים לפני בואי.

מארחי ראה בטלוויזיה הישראלית את פעולות חב"ד בימי הכיבוש בלבנון, והיה סקרן לדעת אם יש קשר בין חב"ד ולובאוויץ'. כשהסברתי לו מהי עמדתו הפוליטית של הרבי מלובאוויץ' — חסיד ארץ־ישראל השלמה, שאינו רחוק ממאיר כהנא — נדהם.

בריחה מיפו

ה איש הראשון שאצלו ביקרתי בירדן היה, כמובן, מנכ"ל מישרד־ההסברה, מישל חמארנה.

מצאתי איש מקסים, שהסביר את מדיניות ממשלתו בצורה הגיונית ומתוחכמת, באנגלית מצויינת: לא תהיה הליכה למשא־ומתן בלי אש"ף, לא ייסגרו מישרדי־אש"ף בעמאן.

כבר אחרי שיחה ראשונה זו — שאחריה באו עשרות אחרות — יכולתי לקבור את התיקווה הישראליות ל„אופציה ירדנית". חמארנה לא קבע רק שאינה קיימת. הוא הסביר גם מדוע אינה קיימת.

סיפורו האישי עיניין אותי לא פחות מאשר הסבריו הפוליטיים. למדתי ממנו דבר שהתאשר גם בפגישות אחרות: שבין הירדנים והפלסטינים קיימים קשרים מישפחתיים הדוקים.

חמארנה, שהוא נוצרי, בא מעיירה ירדנית בקירבת עמאן, שם מושרשת מישפחתו מדורי־דורות. בראשית 1948, כשהיה נער, שלחו אותו הוריו

שאין להם קשר מישפחתי כלשהו עם פלסטינים.

פליט המונגולים

ק שה להעלות על הדעת אדם ירדני יותר ממוסה אל־כילאני, ראש המדור לעיתונות ולפירסומים. (התירגום הנכון של תואר זה: הצנזור הראשי.)

כשחושבים על צנזור, רואים אדם קשוח, צר־אופק, מוגבל. זה לא נכון בישראל, וזה לא נכון לגבי כילאני. להיפך: זהו אדם רחב־אופקים, מקסים וקוסמופוליטי, שעימו בילית כמה שעות של שיחה מרתקת על ארוחת־ערב, בלילה האחרון לשהותי.

כשפגשתיו לראשונה אמרתי לו ששמו מזכיר לי משהו. אדם בשם רשיד עלי אל־כילאני עמד בראש ההתקוממות נגד השילטון ההאשמי בעיראק, שבה הודחו דודו ובן־דודו של המלך חוסיין (הם הוחזרו לבגדאד על־ידי פעולה צבאית בריטית שיצאה מארץ־ישראל ומירדן, ונרצחו שניהם במהפכה של 1958.)

אותו אל־כילאני התקשר עם הגרמנים ואירח את המופתי הירושלמי. הוא היה לאומן עיראקי, שנא את הבריטים ונעזר באויביהם.

שאלתי את מארחי אם יש קשר בינו ובין אותו מורד עיראקי, וזכיתי בסיפור מעניין.

לפני 700 שנה פלשו המונגולים למיזרח התיכון, הקימו פירמידות של גולגלות והתקדמו מערבה, עד שמוגרו על־ידי המוסלמים בקרב ההיסטורי ליד עין־חרוד. המונגולים היו אנטי־מוסלמיים.

אבי מישפחת אל־כילאני היה מנהיג של כת מוסלמית. היו לו 39 בנים. בהתקרב הסכנה הצמיד עשרה מנאמניו לכל אחד מבניו, ושלח כל בן לארץ מוסלמית אחרת. כתוצאה מכך יש עכשיו ענף של מישפחת אל־כילאני בכל ארץ ערבית. רשיד עלי היה שייך לכילאנים העיראקיים. יש כילאנים בשכם וגם במארוקו, בסודאן, בתימן ועוד ועוד.

סיפור מישפחתי, המלמד הרבה על הקשרים ההופכים את כל הערבים ל„אומה" אחת.

13 דורות אחורה

ס יפורים כאלה אפשר לשמוע הרבה, והם חוזרים כולם אל העבר של כמה מאות שנים.

לנו, הישראלים, אין שורשים מישפחתיים. איני יודע דבר על מישפחתי מעבר לשני הדורות שקדמו לי. אם אנחנו רוצים להבין את העולם הרוחני הערבי, כדאי לנו לעמוד על עובדה זו: שזהו עם מושרש, שהעבר המישפחתי חשוב לו מאוד, ושהוא על כן שקוע במסורות ובתפיסות שאינן משתנות בקלות, כמו אצלנו.

זה הובהר לי היטב כשביקרתי בביתו של ניקולא עאקל — נציג רמאללה בפרלמנט הירדני. על הספה

(המשך בעמוד 37)

העיר העתיקה

עמאן משתרעת על שטח עצום, ויש בה כמיליון וחצי תושבים. רוב חלקי העיר חדשים לגמרי, והם צומחים במהירות עצומה. החלק הישן של העיר נבנה בשנות ה־20, בימי המלך עבדאללה, והוא דומה לשכונות דומות אשר בעריה של הגדה המערבית.

דו תשקיף

המערך צובר תחמושת

במערך מבינים תיק, הבולל מיסמכים כתובים וחומר מצולם, על פינוי ימית, ועל ההשתוללות והחדרים שהיו כרוכים בו. תוכן התיק יישלף לשימוש נגד הליכוד, באשר זה ינסה לסכל הסכם עם מצריים בעניין טאבה.
מומחים אחרים במערך אספו השבוע בשקדנות סירטי־וידיאו וסלילים של תצלומי סטילס מוועידת־חרות, לשם שימוש במערכת הבחירות הבאה.

המישפחה הלוחמת על פרנסתה

20 עד 30 אחוז מתוך אלפיים צירי ועידת־חרות היו עובדי־ציבור — פקידים בשרות המדינה ובמוסדות ציבוריים. היעדרותם מהעבודה בשבוע שעבר גרמה שיבושים במוסדות רבים.
ציר בלתי־תלוי, בעל מיקצוע חופשי, הגיב השבוע על הקטטות בוועידה: „אין זו סתם מישפחה לוחמת — זו מישפחה הלוחמת על פרנסתה!"

מודעי יחסום את אמוראי

יצחק מודעי אמר השבוע, בפורום סגור של שרי הליכוד, כי יתנגד בתוקף למינויו של סגנו, עדי אמוראי, כנגיד בנק־ישראל, אם יתפטר מתפקיד זה הד"ר משה מנדלבאום, אחרי הפירסום הצפוי של דוח ועדת־בייסקי.
מועמד אחר של המערך, שבו כנראה יתמוך מודעי: הח"כ מיכה חריש.

שחל טועה בחישובים

מומחי־נפט מערערים על הערכתו של שר־האנרגיה, משה שחל, כי מחירי הנפט בעולם יירדו עד לרמה של 10 דולר לחבית, וייעצרו ברמה זאת.
הם טוענים כי שחל מסתמך על בעלי עניין בשוק של רוטרדאם, המבקשים למכור לו נפט יקר — בעוד שנורווגיה עשויה להוריד את מחירי הנפט עד ל־5 דולר לחבית, שליש מהמחיר היום, ולכפות על כל היצרנים האחרים ללכת בעיקבותיה.

צ'ילה מחפשת ציוד רפואי

מישרד־הבריאות של צ'ילה מתכוון לרכוש בארץ ציוד רפואי, בעיקר יחידות סטריליזציה ומיכשור לחדרי־ניתוח.

התק"ם לימין רוזולין

התנועה הקיבוצית המאוחדת תתמוך בדני רוזולין, מזכיר „חברת־העובדים", ותמנע כל נסיון להדיחו.
רוזולין, חבר קיבוץ כברי, הוא שליח התק"ם הבכיר בהסתדרות.

עוד סטילים

כתב־עת מיקצועי לענייני צבא בלונדון מעריך שוירת־ הפיגועים העיקרית בעתיד הקרוב תהיה כים, ולכן הוא צופה שצה"ל יגדיל את מיספר הסטילים שלו.

אייבי לקואליציה

אייבי נתן, שהוא חבר מועצת עיריית תל־אביב, עומד להצטרף בקרוב לקואליציה העירונית. הבאים בתור, אחריו, יהיו כנראה שני אנשי האופוזיציה מסיעת שינוי, אברהם פורז ומרדכי ויושובסקי.
צירופם של השלושה יעניק לצ'יץ' רוב יציב, גם במיקרה שיריביו בליכוד יצאו למרוד בו, על רקע פרישתו מהליכוד והקמת מיפלגת המרכז הליברלי.

„דבר" מתעלם מפרס

בלישכת ראש־הממשלה הופתעו לגלות, תוך כדי בדיקה שיגרתית, עד כמה דלה תרומתו של העיתון „דבר" לתיק גיזרי־העיתונים על שימעון פרס.
התעלמותו של היומון מפרס מקורה, כנראה, ביחסים המתוחים השוררים בין יוסי מלמן, הכתב המדיני, לאורי סביר, יועץ ראש־הממשלה לענייני־תיקשורת.

השליח נוקה

חוקרי היחידה הארצית לחקירות־הונאה החליטו, בתיאום עם הפרקליטות, לסגור את תיק־החקירה נגד אבינועם ברזנ, שליח „קרן־היסוד" באוסטרליה, אחרי שהתברר להם כי החשדות שהיו נגדו מקורן בנקמנות אישית.
האיש שהביא לפתיחת החקירה הוא כתב־דיוי שיצא לאוסטרליה לפני שנה וחצי בשליחות קרן־היסוד, אחרי שלקח חופשה ללא תשלום ממקום עבודתו הקבוע, והוחזר ארצה אחרי שבועות ספורים, בגלל חוסר־התאמה לתפקיד.
התלונות נגד ברזנ, שהוא אחיו של האלוף אהוד ברק, נבדקו והוזמו גם על־ידי המבקר הסנימי של „קרן־היסוד".

מסו"ת מחלק מתנות

יצרנים קטנים הביעו התמרמרות על החלטת מישרד המיסחר והתעשיה להעניק למתחריהם הגדולים הלוואה ממשלתית זולה. ההלוואה ניתנה בנימוק שהקפאת המחירים גורמת להם הפסדים שוטפים.
המתלוננים סנו למישרד וניסו להוכיח כי לפחות אחת משתי החברות שזכו השבוע בהלוואה מוברת את מוצריה במחירים הנמוכים בהרבה מהמחירים המומלץ שלה — שהוא המחירון הקובע לעניין ההקפאה. כך שמותר היה להן להעלות מחירים מבלי להזדקק לסובסידיה. פנייתם לא נענתה כלל.

העובדים יתרמו את השי לאוצר

הוועד הארצי של עובדי קופת־החולים הכללית מעורר את חמתם של עובדים רבים על כך שהחליט להשתמש בכספי שי־הפסח לתשלום המכס על ציוד רפואי של הקופה, המעובב במחסני־הערובה.
לקופה אין הכספים הדרושים לתשלום המכס על הציוד המיובא, והיא גם אינה טורחת לבקש מהאוצר פטור — כמו זה המוענק לציוד בענפים רבים במשק, חיוניים הרבה פחות.

יערי לא תחליף סניגורים

עורך־הדין דויד יפתח היה מופתע מאוד לפני שלושה שבועות, כאשר קיבל מיכתב מחווה יערי, בו ביקשה ממנו לייצגה במישפט רצח התיירת מלה מלבסקי.
עד כה ייצגו את הנאשמת המפורסמת ביותר במדינה שניים ממיטב עורכי־הדין, הד"ר ענה קפלן ועורך־הדין דרור מקרין.

שערוריה בקדם־אירוויזיון

העובדים בבניין הטלוויזיה בירושלים רותחים על שרשרת תקלות שאירעו בעת שידור תחרות הקדם־אירוויזיון. מרבית החיצים מופנים כלפי חנוך חסון, מנהל מחלקת הבידור, שהיה מפיק ועורך המישדר.
הטכנאים הודיעו שידרשו בירור עם המנכ"ל על מה שהם כינו „השערוריות של הברדאק האירגוני", ואיימו שלא יעבדו עוד עם חסון.

ב„תדיראן" עושים חשבון

אנשי ועד־העובדים בתדיראן ערכו חישוב ומצאו, כי אילו ויתרו 300 הכבירים בחברה על 10 אחוזים בלבד משכרם, ניתן היה למנוע את הפיטורין המתוכננים של 300 פועלים בקוויי־היצור. ועוד היה נותר עודף של 750 אלף דולר. לחילופין, ניתן היה להחזיק בפועלים במחיר פיטורי 20 כבירים בלבד.
שכרו השנתי של פועל בתדיראן, שהיא בבעלות חלקית של חברת העובדים, הוא 6,000 דולר, בעוד שכרו של כביר גדול בממוצע פי 14 — בין 70 ל־100 אלף דולר.

גורדון מאוכזב מהמנכ"ל

אורי גורדון, ראש מחלקת עליית־הנוער בסוכנות, אינו מרוצה ממנכ"ל המחלקה, אלי עמיר, ומנסה להצר את צעדיו, אחרי שהתברר כי לעמיר יש שאיפות פוליטיות עצמאיות.
גורדון הוא שקידם את הסופר עמיר (תרנגול כפרות), החבר כמוהו במיפלגת העבודה.

חב"ד ירוויחו מהשריפה

במאפיית המצות השמורות שבכפר חב"ד, כמו גם בבני־ברק ובירושלים, נערכים להכפלת הביקוש לתוצרתם הכשרה, בעיקבות הדליקה שפרצה בבית־החרושת אביב. המייצר שני שלישים מן המצות במרינה.

עובדים מורדים בצמיחה

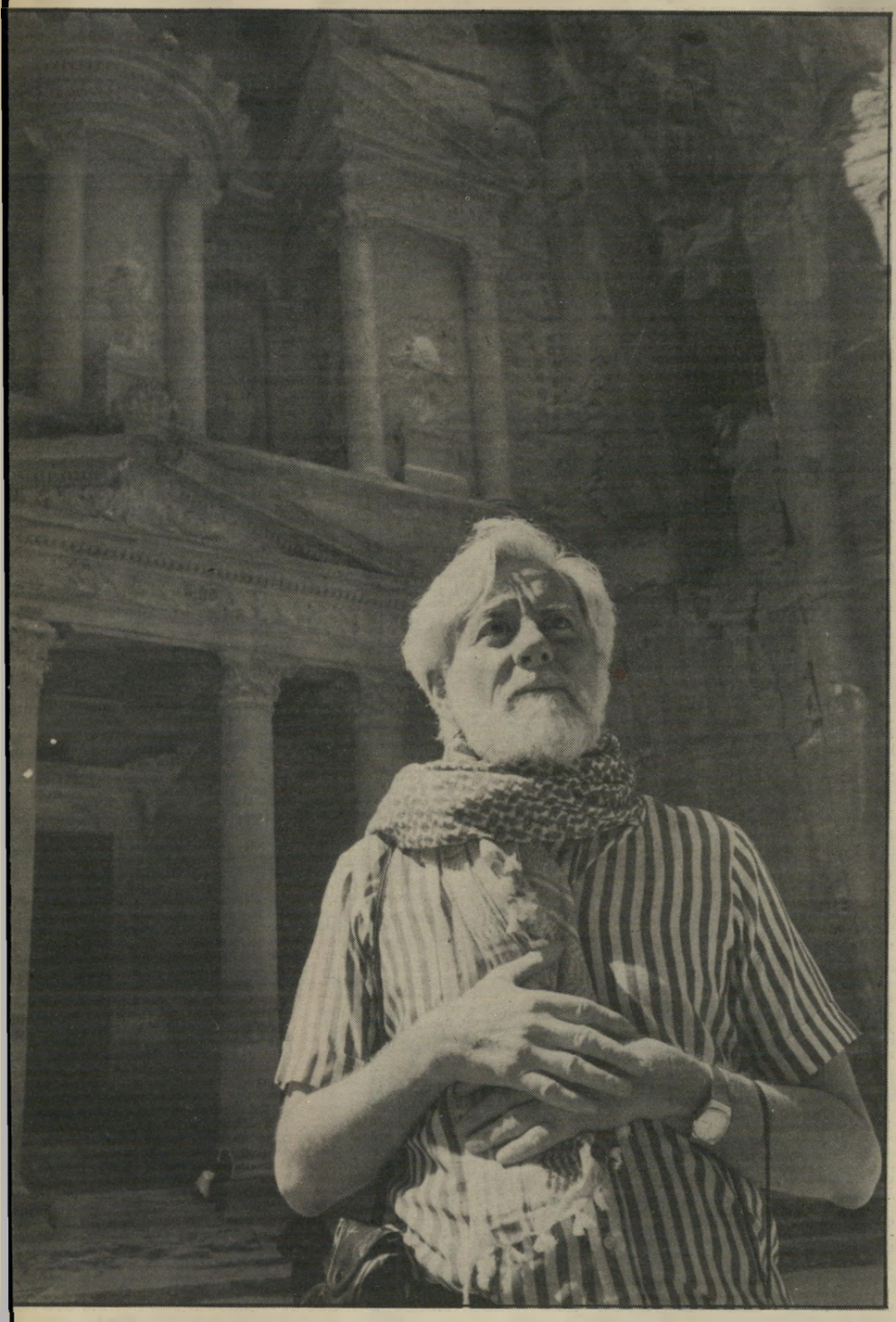
במקומות־עבודה רבים מתעוררת התנגדות ליוזמתה של ההסתדרות, שהקימה את קרן־הצמיחה, אשר תגבה, בהתנדבות כפויה, שכר שלושה ימי עבודה בשנה, „לצורכי הצמיחה במשק".

אחרי בירורים הסתבר כי יערי, שאינה מעורה בעולם־ הפשע הישראלי, היתה מושפעת מאוד בכלא נווה־תירצה משתי מלכות־הכלא, שרה אנג'ל ואורית ארביב. השתיים מיוצגות תמיד על־ידי עורך־הדין הצעיר והמוכשר דויד יפתח, בגלל חרדות ומצבי־רוח דיכאוניים, חשבה יערי לנסות ולהחליף את סניגוריה עוד לפני המישפט, אך אחרי מחשבה שניה החליטה להמשיך עם הצוות שייצג אותה עד כה.

קופת־החולים חסיר קעקועים

הרשות לשיקום האסיר הצליחה לשכנע את קופת־החולים להסיר בחינם כתובות־קעקע של אסירים, המסכימים לכך. הכתובות („קעקועים", בלשון העבריינים), טען אברהם הופמן, מנכ"ל הרשות, הן סימן ההשתייכות לעולם העבריינות, ומנעו לא פעם מהאסירים המשוחררים להתקבל לעבודה.
עד כה התייחסו שילטונות־הבריאות וקופת־החולים לבעיה כאל עניין קוסמטי בלבד. הדרשו תשלום מלא עבור הטיפול.

לראות את פטרה — ולא למות!

כל חיי חלמתי על זה. והנה הוא לפניי: קיר הסלע האדום, חזית בניין־האוצר החצוב בסלע החי של פט־רה.

רכבתי על סוס במשך חצי שעה, לאורך הקניון הצר של ואדי־מוסא, ההולך וסוגר עליך, עד כי נותר מקום לרוכב אחד בלבד. הקניון מתפתל בין שני קירות־סלעים, בגובה של בניין בן 15 קומות. הוא קריר מאוד.

הסוס מעד מדי פעם על אבני־החצץ הטיבעיים. מפעם לפעם רב עם הסוס שלפניו. פיתאום התחיל לדהור כמה צעדים — ואז נפתח הקניון.

לפניי, מעבר לרחבה טיבעית, הבנ־יין המפורסם ביותר של פטרה.

חולות לוהטים

כמעט והגעתי הנה לפני שלו־שים וכמה שנים.

אז, בראשית שנות ה־50, היה המקום הזה יעד לגעגועים, מקום של פולחן ואתגר. מילחמת־העצמאות נגמרה, הס־כנות חלפו. רבים חיפשו הרפתקות ואתגר חדש. גיבורי־המילחמה, שבימי־שלום חסרה להם הסכנה, והצעירים יותר, שהחמיצו את הקרבות — לכל אלה היתה פטרה הזדמנות חדשה להוכיח את גבריותם. לא חסרו גם צעירות שחיפשו הרפתקה.

קמו קבוצות של סיירים וסתם ידידים, ויצאו לפטרה. הם חזרו בשלום והפכו גיבורים. חוליות אחרות לא הצליחו. היו שנפלו בשבי, היו שנתפסו על־ידי הבדווים ונרצחו.

רליה לביא, אז צעירה אלמונית משבי־ציון, התפרסמה כגיבורה של סרט בשם חולות לוהטים, שתיאר את עלילותיה של חבורה אשר יצאה לפטרה. אריק לביא שר שיר של בלתי־חוקיות בהחלט („כניסה לארץ אוייב") וגם גרמו לצרות עם ירדנים.

כך נשארתי בחיים, וכעבור 30 שנים ניתנה לי ההזדמנות לעשות את הדרך הזאת בשלום, באורח חוקי.

הבירה הנסתרת

איך לתאר את פטרה? היוונים ה־קדמונים לא הכניסו אותה לרשי־מת פילאי־העולם, לצד הפירמידות והגנים התלויים של בבל, רק משום שלא ידעו כלל על קיומה.

פטרה נקראה על־ידי יוהנס בורק־הארט, הנוסע הגרמני־שווייצי שחדר אליה לראשונה, כשם „הבירה הנס־תרת". היא בנויה כך שאי־אפשר לג־לות אותה, ולא כל שכן לכבוש אותה. כי היא חבוייה לגמרי בין ההרים, אי־אפשר לראות אותה או להגיע אליה אלא אם עוברים בניקבה הצרה הנס־תרת הזאת של ואדי־מוסא (למישעול עצמו קוראים „סיק"). היא חבויה מעיני כל אדם שאינו יודע שהיא שם.

תמיד חשבתי על פטרה כעל כמה חזיתות־בתים החצובות בסלע. כשה־געתי אליה, נדהמתי מגודלה. זו היתה עיר ענקית, המשתרעת על שטח עצום, ושבה גרו פעם מאות אלפי אנשים — כולם בבתים שהיו מערות. כדי לסייר בפטרה באופן יסודי דרושים שבועות, אולי חודשים.

יש שם הכל. בנייני־ציבור מפוארים, שחזיתותיהם הם תערובת מצרית־יוונית־רומית. בתי־פאר לעשירים — קירות ישרים חצובים בסלע, שתיים־שלוש גומחות גדולות לנשים של בעל־הבית, מיספר גדול יותר של גומחות קטנות לילדים. תיקרה גבוהה (2 מטרים) וישרה. דירות לעניים — מערות הדומות למחילות של ארנבות — מיספר עצום של חדרים קטנים המחוברים זה לזה במיפלסים שונים, עם מיספר רב של יציאות־חירום חבויות לשעת־סכנה. בסך הכל: רבבות רבות של דירות־מערות, אולי מאה אלף.

אני מתאר לעצמי מודעה בלוח של חדשות פטרה: „למכור — דירה מרווחת, עם שלושה חדרי־שינה ושמו־נה חדרי־ילדים, פונה מיזרחה, קירות בצבע אדום־ירוק־אפור־כחול. למסירה מיידית, לרגל העברת הבעל הנוכחי לעבדת".

צבע הקירות — זהו עניין מיוחד. בסלעים של פטרה יש רגמים פנטאס־טיים של צבעים. במטר מרובע אחד יש לפעמים עשרות פסים ציבועניים, מאוזנים או אלכסוניים, פרי יצירה גיאולוגית שאיני יודע מה פישרה.

הצבעים עצמם משתנים בלי הפסק. במשך כמה שעות ראיתי איך חזית בניין־האוצר משנה את ציבעה כמה פעמים — מוורוד בהיר בבוקר ועד אדום כהה אחרי־הצהריים. האני אומר שאחר־כך יתחלף האדום באפור, וכן הלאה.

האני הבדווי

אני הדריך אותי. תחילה נראה לי כבדווי רגיל, תמיר, שחום, מ־שופם, גובה בינוני. אך בהדרגה התגלו בו חוש־הומור דק ודיעות חזקות.

שמו המלא האני מועמר („כמו קד'אפי. אבל הוא משוגע. אומנם ברווי, אבל בדווי משוגע"). לאביו שלוש נשים ו־42 ילדים — 38 בנים (האני הוא מס' 7 של האשה הראשונה) וארבע בנות. בין האחים יש סטודנט לארכי־אולוגיה, טייס קרבי, פקיד במישרד־התיירות, שוערן־דדיו ועוד ועוד.

האב היה קצין בצבא בימי הבריטים (אולי מאנשי חיל־הספר הירדני, בעלי האבנטים האדומים, שראינו אז בארץ), ואחר־כך מנהל מחוז לענייני עתיקות. האני עבר בית־ספר למדריכים בירד־שלים הירדנית לפני מילחמת ששת־הימים.

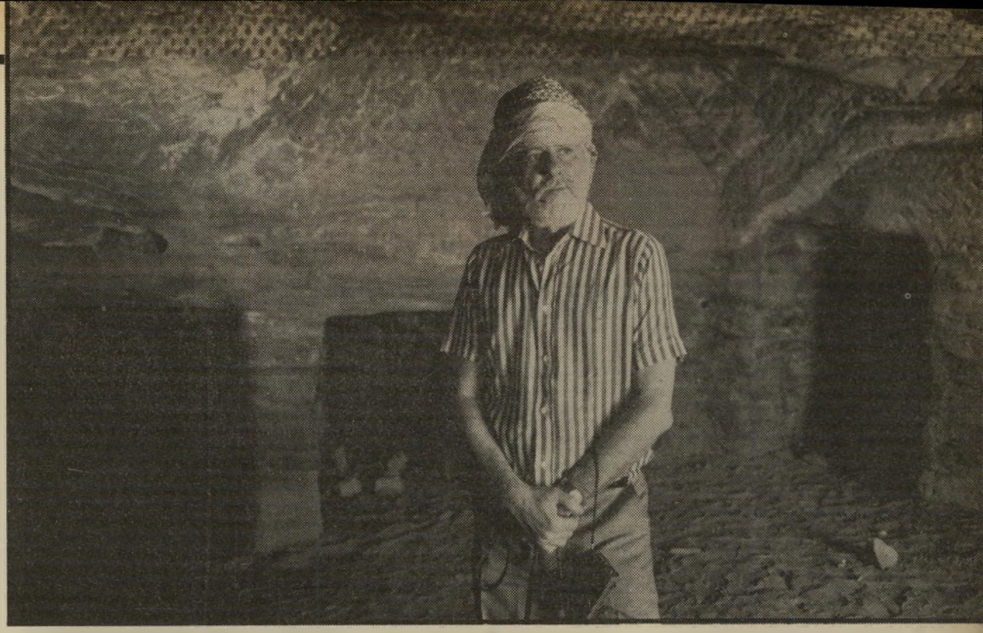
האני מתנגד למלון החדיש והיפה שנבנה בקירבת פטרה, וגם למיסעדה המודרנית שנבנתה בפינה נסתרת בשטח פטרה עצמה.

„שהתיירים יגורו כאן באוהלים, ויאכלו במערה!" הוא אומר פסקנית. „אבל אותי לא שאלו!" הוא מדבר אנגלית טובה, וכאשר עלה על סוס הפגין דהירה בדווית מפוארת.

כאשר שאלתי אותו בן כמה הוא, ענה: „כגיל הנבטים, 2500 שנים בערך." אחר־כך הודה שהוא בן 32, נשוי מזה 14 שנה, אב לשלושה בנים ובת. „כאשר נשאתי את אשתי, אמר לי אביה שהיא בת 13־14. היא עצמה אמרה לי שהיא בת 24. אצלנו, הבדווים, לא יודעים מה זה גיל."

האני טוען שהוא מדריך־תיירים מגיל 7. הוא אוהב לצאת לחו"ל, והוא

אורי אבנרי עבר את החוויה שכל ישראלי חולם עליה מזה דור. הוא מדווח בעמודים הבאים על הדרך אל פטרה ועל הסיור במקום העתיק והקסום

בית עשירים בית אופייני של עשיר, הח־הו כשני מטרים, ותיקרתו שטוחה. הכוכים הם חדרים צדדיים לילדים ולנשים. בקירות הטיבעיים יש לאבן צבעים שונים. העולים על כל קישוט מלאכותי. זהו בית־לוקסוס, שבוודאי עלה הון.

(המשך מעמוד 11)

מרצה על תרבות הבדווים וההיסטוריה של פטרה. תיירים מחו"ל פוגשים אותו בפטרה, ואם הם עשירים או מנהלי־מוסדות, מזמינים אותו אליהם על חשבונם. לעולם אינו לוקח לחו"ל את אשתו איתו. „אני אוהב לשתות, לאכול, לדבר עם גברים ונשים, ונוכחות אשתי היתה מפריעה לי. אבל לא איכפת לי שתיסע לחו"ל לבדה."

חושבים עליו שהוא רודף־נשים. „החברים פה רואים אותי משוחח עם נשים שבאות הנה לבדן, ומזמין אותן לקפה ומתלוצץ איתן, וחושבים שאני שוכב עם כולן." הוא מתמרמר־מתפאר. ואז בא וידוי בלתי־צפוי: „אבל בכל חיי לא הייתי עם אשה אחרת, חוץ מאשתי."

בעלי־ברית למקבים

מהו האני מבחינת המוצא? בדווי? ערבי? נבטי?

„אני נבטי," הוא אומר בלי היסוס. „הנבטים היו הערבים הטהורים ביותר!"

הנבטים באו למקום הזה מחצי־האי ערב. הם היו בדווים והתערבבו עם בני־המקום הקודמים, האדומים. מזיגה זו של יושבי־קבע ותיקים ובדווים נוודים יצרה עם חדש, מיוחד במינו — עם של סוחרים, שהוביל שיירות של משי מסין ושל תבלינים מתימן לעזה. פטרה, העיר המוסתרת, שלא ניתנה לכיבוש, היתה צומת לתנועה עצומה זו, שנמשכה מאות בשנים.

אמציה מלך יהודה ניסה לכבוש את פטרה בבואו ממערב, מארץ־אדום. הוא נכשל, כפי שטורח האני לציין. ה„יוונים" מסוריה, אויבי המקבים, ניסו לכבוש את העיר כמה פעמים, והובסו. על רקע זה צמחה הברית בין החש־מונאים והנבטים, שעליה כתוב בספר המקבים — אולי הברית הישראלית־ערבית הראשונה.

גם הרומים נכשלו בנסיונם לכבוש את פטרה. אך בעזרת בוגד נבטי גילו את צינור־המים הנסתר של העיר, וניתקו אותו. העיר הצמאה נכנעה והפכה רומית.

עכשיו יש בפטרה שרידים מעטים מהעיר הרומית — קטע של כביש רומי מרוצף, שגם עכשיו נעים לדרוך בו; שורה של עמודים, אמפיתיאטרון. כל השאר התמוטט ברעש־אדמה גדול. הבתים החצובים בסלע נשארו. וגם מקום־הקורבן, שבו הוקרבו לאלים נערות יפהפיות במיוחד. לאחר־מכן הפך המקום בית־מישפט רומי.

סוסה בשם שושנה

את הסוס קיבלתי מחילמי, בדווי קטן בן 14, שנלווה אליי.

זה היה ביום השישי — יום אל־ג'ומעה — שבו שובת בית־הספר. חילמי, כמו כל שאר ילדי הבדווים, תושבי העיירה הסמוכה ששמה ואדי־מוסא — בא לעזור בהשכרת־סוסים. יש לשבט 300 סוסים למען התיירים, והתנועה במקום דומה להמולה של רחוב דיזנגוף. בימים הטובים ביותר של פטרה בימי קדם לא היתה בוואדי־מוסא תנועה כזאת.

הסלע האדום

מלים: חיים חפר
לחן: יוחנן זראי
שר: אריק לביא

מעבר להרים ולמידבר,
אומרות האגדות ישנו מקום
שאיש ממנו חי עוד לא חזר
והוא נקרא הסלע האדום.
הו – הסלע האדום!

שלושה יצאו לדרך עם שקיעה,
מנגד להטו הרי אדום.
חלום ישן, מפה ומימיה,
לקחו הם אל הסלע האדום.
הו – הסלע האדום!

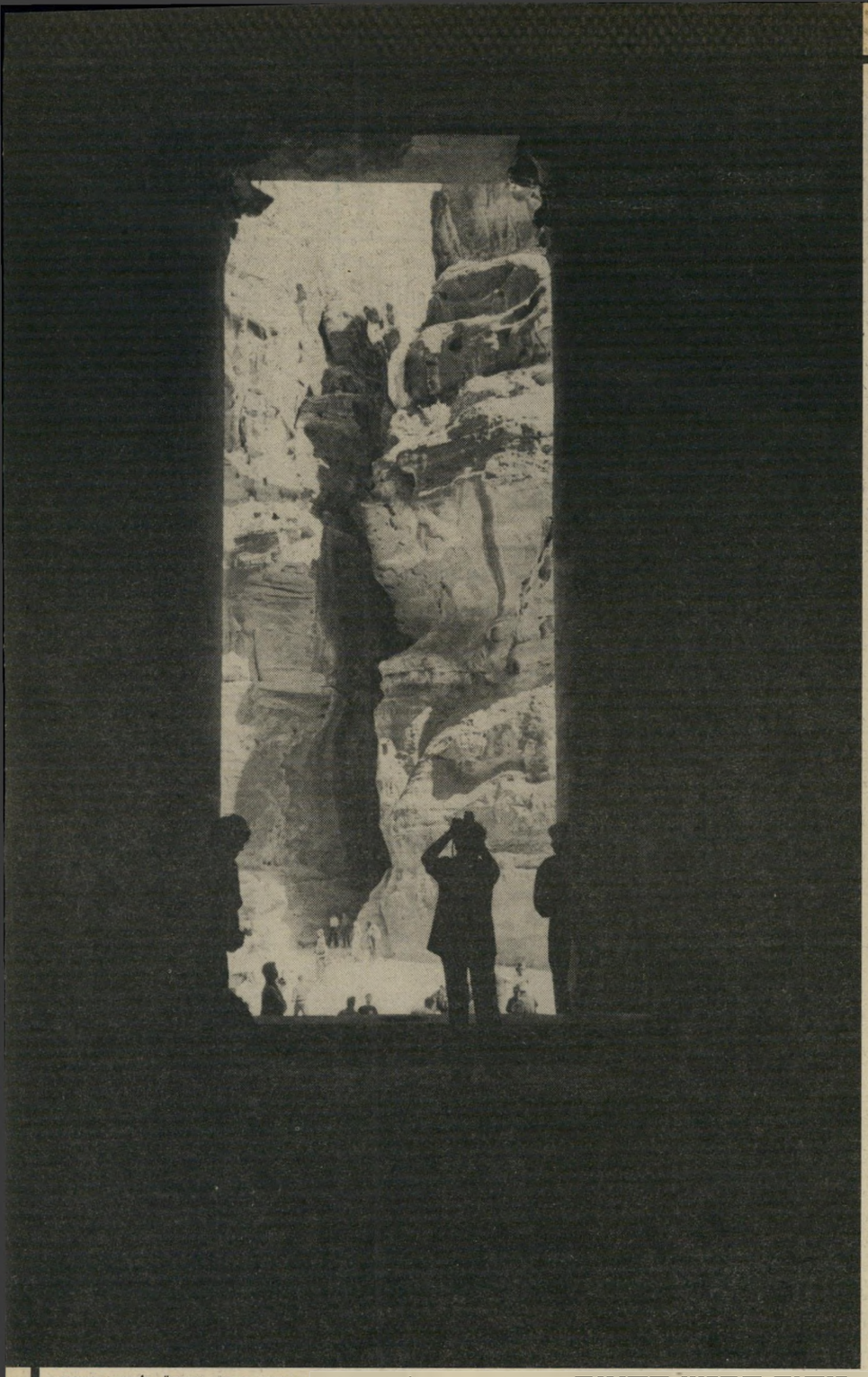
ראשון הלך גשש מרים פניו,
מביט בכוכבים שבמרום.
אך המראה אשר ראו עיניו
היה מראה הסלע האדום.
הו – הסלע האדום!

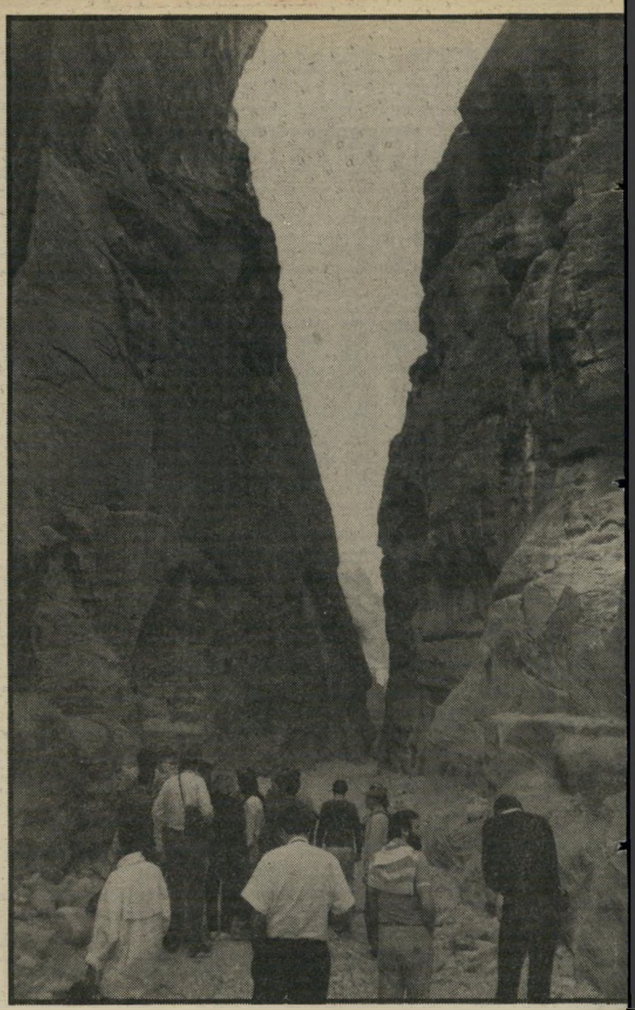
בוואדי עת חנו בין אבנים
אמר אחד כמו מוכה־חלום:
רואה אני פניה לבנים
ענו רעיו בסלע האדום.
הו – הסלע האדום!

גלגל השמש על ראשם הלם
והם נושמים אבק־מידבר וחום,
ולפתע כמו קפא בהם דמם
ראו הם את הסלע האדום.
הו – הסלע האדום!

מטח היריות היה קצר
גנח אחד: „נפצעתי!" ויידום.
ענו רעיו, בפה מלא עפר:
„הגענו אל הסלע האדום!"
הו – הסלע האדום!

העיר הרומית הרומים כבשו את פטרה בעורמה. אחרי שנ־הדפו כל נסיונותיהם להסתער עליה, מצאו בוגד נבטי, שהראה להם את מקור אספקת־המים הסמויה. הם ניתקו את המים והכריחו את העיר להיכנע. כל הבניינים הרומיים הושמדו ברעש־אדמה לפני כמה מאות שנים. הבתים החצובים במעלה הסלע נשארו. בניין־העמודים במרכז, המרשים ביופיו, שימש כבית־המישפט הרומי.

פתח הקניון התמונה הזאת צילמתי מעל גבי הסוסה שושנה. היא מראה אחדים מהתיירים הרבים במקום. השוואת גובה האנשים לגובה קירות הקניון נותנת מושג על המימדים.

רוב התיירים רוכבים על סוסים. אחדים הולכים ברגל, ונערי בדווים דוהרים לפה ולשם כדי להביא סוסים לדורשיהם.

הסוסה שלי נקראה משום־מה סוזאנה, וקראתי לה בשם שושנה. היא לא התנגדה.

חילמי יודע קצת אנגלית, אך בעיקר שוחחנו בערבית פשוטה. אביו הוא בן 82 — כך שהיה בן 67 כשהוליד את חילמי. יש לחילמי גם אח אחד יותר צעיר. בסך־הכל יש לו ארבעה אחים ושתי אחיות.

חילמי נראה אינטליגנטי, והוא ילמד. אם הוא אופייני לנערים אחרים של הבדווים, הרי יש לו עתיד.

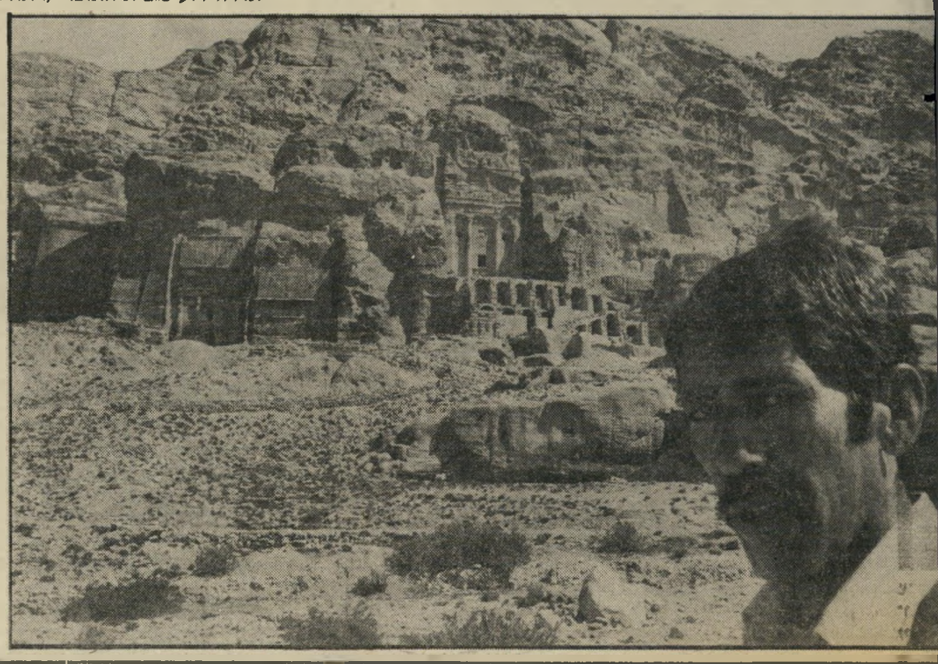
באתי בבוקר מעמאן. הנסיעה לפטרה אורכת כשלוש שעות נטו, ובחלקו עובר הכביש המצויין לאורך מסילת הברזל החג'אזית, המקשרת את דמשק עם מדינה שליד מכה. היא נבנתה על־ידי הגרמנים בראשית המאה. הנוף דומה לזה שמהעבר השני של ים־המלח והערבה.

באוטובוס היתה תערובת בינלאומית. פולני העובד למען האו"ם בעמאן ניצל את יום־החופש השבועי לטיול זה. זוג צרפתי, מאוהב מאוד, שפע חיוכים. שתי צעירות אנגליות היו שקועות מאוד זו בזו. זוג גרמני, שנתקלתי בו אמש במיסעדה מיזרחית בעמאן, וש־היה אז שיכור ורועש מאוד, דיבר עכשיו בלחש.

שני אמריקאים סיפרו לי שבאו מבח'ריין, שם השתתפו בתערוכת מזון. במישעול הצר, כשרכבנו זה לצד זה,

מתוך הבניין החצוב – הבניין המפורסם ביותר. **הידוע כ„בית האוצר"** (ראה תצלום בעמוד 11) – צילמתי את פתח הקניון, הקרוי „סיק". למטה מימין: האני מועמר. המדריך שלי, על רקע העיר הרומית. למטה משמאל: הנער חילמי והסוסה שושנה.

שאל אותי הצעיר, ג'ף, לפתע: „נכון שאתה שייך לשבט?"

לא הבנתי — עד שנזכרתי שזוהי מילת־צופן יהודית־אמריקאית, והכוונה היא: „אתה יהודי". עניתי בחיוך: „כן, קצת." ואז התגלה שהוא יהודי, וכך גם האמריקאי השני, שהוא אביו, יהודי גרמני שהיגר לאמריקה בגיל 12.

בירדן יש עדיין חוק האוסר על יהודים להיכנס למדינה. והשניים דיברו על דתם רק בלחש. התברר שהיו פעם בישראל, ושהם פטריוטים ישראליים גדולים.

פעם, כאשר יקום השלום, ינהרו המוני ישראלים לפטרה, והדבר יהפוך לשיגרה, כמו ביקור בפירמידות. הגבול יפתח ליד עקבה, וכל מי שייסע לבת באילת יקדיש יום לביקור בפטרה.

אך הביקור בפטרה היה חוויה, כמו ביקור הראשון ליד הפירמידות, למחת ביקור אנוור אל־סאדאת בירושלים.

כשנפרדתי מפטרה התחילה השמש שקוע. הנוף כולו טבע בצבע אדמדם. מתוכו הזדקרו ההרים השחורים — מראה הקסום שצעירים ישראליים יו פעם מוכנים למות למענו.

(בשבוע הבא יספר אורי אבנרי על ביקורו בעקבה).

אחרי מחדלי־ניהול זועקים, עבודות במחיר־הפסד, הלוואות בריבית־נשך, ניפוח ללא גבול בהוצאות — מתבקש משלם־המיסים להניח לפחות 160 מיליון דולר מכספו על קרן־הצבי של הבראת „סולל בונה"

חלם במהדורה ישראלית

מ עניין: במאזן סולל בונה ל־1984 מופיע חוב של 637 מיליון דולר סך כל ההתחייבויות. ברוח ועדת־פוגל מדובר על סדר גודל של 500 מיליון דולר חוב נוכחי. והלא כל הדיווח יודע. כי בשנתיים שחלפו מאז הוחמר לאין שיעור מצבה של החברה.

התשובה היא במעשה לוליינות. חברי הוועדה — הטריאומוויראט שב־ראש־ממשלה פרס

ראש־ממשלה פרס
הוא ביקש. הוא קיבל

אהרון פוגל — משחקים ברוח שלהם על חובות „נטו". האם בדקה הוועדה מה מורכבות התחייבויות הקונצרן. כולל ההלוואות והשטרות שלא מצויין מה הם?

אותו מאזן של 1984 מראה כי סך כל ההתחייבויות היה 447 מיליון דולר ועוד 190 מיליון דולר זכאים ־ בסך הכל 637 מיליון דולר.

כותבי הדוח לא התביישו לציין, כי „נתוני החייבים והזכאים נמצאים בהכנה וצורם נתקבלו", וכבר את מידרו להם פיק את הדוח לשולחן. שימעון פרס — שגילה גישה פקטוראלית בטיפולו בפרשת „סולל בונה".

גישה זאת אינה יאה לראש־ממשלה „ממלכתי", כדמות שהוא מבקש לבנות לעצמו בעיני משלמי־המיסים כדי לזכות באמינות. שכה חסרה לו עד שהושבע לתפקיד ראש־הממשלה.

סעיף מיסתורי אחר, שיש בו סכנה למשלמי־המיסים. אומר: „הבעלים יגידילו את הון המניות של הקונצרן. כן יערבו לחובות סולל בונה על־ידי שיעבוד מניות שיכון עובדים שבבעלותם."

האם טרחה הוועדה לבדוק את מאזן חברת „שיכון עובדים" לפני שהעירה מה שהעירה? כמה שווה החברה ההסתדרותית בימים אלה של משבר בלכוד, בשוק הבניה דים לצורכי מימוש המלצת הוועדה. יש כאן פרשה מאלפת.

חברת שיכון עובדים. כמו החברות משהב. רסקו ושיכון ופיתוח. מחזיקה באדמות של מינהל־המקרקעין, שהתחייבה להחזירן. מבקר־המדינה התריע על כך בדוח מיוחד. שתבע את החזרת האדמות למינהל. במסמך פנימי של מינהל־המקרקעין נאמר כי בדיקה העלתה שחברת שיכון עובדים קיבלה אדמות לפיתוח ובניה ב־1962 וב־1972: יותר מ־3,700 דונם, בהם כ־2,300 דונם קרקע חקלאית. סוכם כי יוחזרו למינהל כ־1,900 דונם. בהם כ־1,500 דונם קרקע חקלאית.

הח"כ איתן עורר בעיה זאת עם מנכ"ל מינהל־המקרקעין, משה ליפקא.

„לך לשר." השיב ליפקא לחברי הכנסת. בהתכוונו שעליו להעלות את העניין־הפרשה עם שר־החקלאות אריק נחמקין, המגונן מן הסתם על החברה ההסתדרותית.

יש עוד כמה „פנינים" בדוח המלא של ועדת־פוגל, כמו:

● „הנהלת הקונצרן תגבש נוהלים מחייבים לקבלת עבודות על־ידי זרועות הקונצרן. כך שקבלת עבודה תחייב הוכחת כדאיותה הכלכלית."

מהפכה. לא עלינו, בתפיסה הבסיסית של סולל בונה: קבלת עבודות כדאיות בלבד!

● „תשלומי הפיצויים לעובדים מעבר לקבוע בחוק (100%) יבוצעו באמצעות איגרות־חוב."

למה פיצויים מוגדלים לעובדי חברה פושטת רגל, במימון משלמי־המיסים?

● „בנוסף לבקרה פנימית של הקונצרן, מוצע מנגנון־בקרה חיצוני, שינוהל על־ידי שני הבנקים הראשיים של החברה. שיוודאו ביצוע תוכנית־ההבראה וימליצו על שינויים מתחייבים בהתאם לתוצאות הפעילות העיסקית."

„בנק הפועלים" הוא אחד משני „הבנקים הראשיים" וה־נכבד בהם. בעטיה של התנ־הגותו — עושק „סולל בונה", בין היתר — החריפו בעיות הקונצרן. הבנק שפך על „סולל בונה" בכפים על ימין ועל שמאל, ללא שהבטיח לבעלי המניות שלו ביטחונות ריא־ליים להחזר החובות. מה גם ש־הבנק עצמו בצרות צרורות מאז משבר מניות הבנקים. ר־הוא חלק אינטגראלי של אותה „חברת עובדים" וההסתדרות הכללית, הנושאים במלוא ה־חטא.

בנק זה מומלץ על הבראת סולל בונה! ממש בדיחה תפלה. מפקידים בידי החתול שמירה על החלב.

● „תפקידם של הממשלה ובנק ישראל אינו בהקצאת מקורות תקצ־ביים או ערבויות, אלא במתן אפשרות גיוס חלק מהכספים בארץ ובחו"ל. כדי לגשר על פני התקופה הכוללת מימוש הנכסים והגעה לאיזון."

מתעורר חשש. כי כדי לממש סעיף סתום זה יתירו לשים יד על כספי קופות הגמל והפנסיה. הגם אוצרות כאלה מבקשים לרוקן? מי יערוב לכס־פים אלה. אם אומנם יתירו את שאיבתם מאוצר השייך לפנסיונרים?

החתול ישמור על החלב

ה ח"כ מיכאל איתן מזהיר מני־פוח שווי מניות חברת שיכון עוב־

בעיקר? איך תוכל לערוב לחו־בות „סולל בונה" אחותה. הלבה למעשה?

מחלת פרקינסון

ב סוף שני עמודים, הנושאים את הכותרת „המלצות הוועדה", מופ־עה הערה המעידה יותר מכל על איכו־

שר נחמקין
מגונן?

תם ורצינותם של המחברים, אותה שלישיה־של־פרס. „על החברה להש־לים פרטי אינפורמציה נוספים שנת־בקשו על־ידי הוועדה. לאחר קבלתם יותאם ויושלם הדוח בהתאם."

אבל הדוח כבר פורסם וחולק למשכבדים!

לשון אחר. מיהרו לפרסם דוח חלקי וחסר. בבחינת קודם נכתב ודו אחר כך נשמע.

בעמוד אחר, שכותרתו „הסתיי־גויות בן רבינוביץ, נציג חברת העובדים". מצאתי פנינה כואת: „נוכח מצבה, יזמה החברה את הבקשה לאישור הנפקת איגרות־חוב לעובדים, כתחליף חלקי לפיצויים מוגדלים במזומנים. שאין לה מקורות לשלמם. עם זאת אין מוצדק לקבוע קטגורית שכל הסכום מעל הסכום הקבוע בחוק (שרובו מוקפא בקרנות־הפנסיה) ישו־לם באיגרות־חוב. יש להשאיר מירווח למשא־ומתן בין החברה לעובדיה על גובה הפיצויים והרכבם."

האם מיסחרה ובזבזה „סולל בונה" את כספי הפיצויים של עובדיה, כולם או חלקם? האם לא הקפיאה 100% פיצויים כנדרש לכל עובד בקרנות־הפנסיה? למה לחלק פיצויים מוגדלים מקונצרן פושט רגל?

ב־1986 מבקשת החברה להוציא לפנסיה תקציבית 870 מעובדי החטיבה הקבלנית, עובדים בגילים 58 עד 65 — פנסיה מוקדמת על חשבון הקונצרן. מגיל 65 תשולם הפנסיה על־ידי קרן הפנסיה של העובדים. החברה מתכננת גם פיטורי 750 עובדים מאותה חטיבה בפיצויים — ובסך הכל, צימצום של כ־1,700 איש השנה.

מי יממן עיסקה זאת של פיטורים ויציאה לפנסיה מוקדמת? מה עשתה החברה בכספי־הפיצויים של עובדיה, שחובתה היתה להפריש במלואם לקרנות הדרושות?

● „כיום עומד חלקו של הקונצרן על 15% מפעילות ענף הבניה בארץ."

מעניין מאוד: ככל שהעמיקה הנפיגה של הקונצרן, נגסה „סולל בונה" יותר ויותר מהעוגה. היא הציפה את השוק במחירי־הפסד — ראמפינג — ובלבד שתהיה לה עבודה כדי להעסיק את עובדיה". שרבים מהם היו ונותרו מובטלים סמויים.

סולל בונה זכתה במיכרזים, שהעמיקו את מצוקת הקופתה עד שיבשה. המתחרים. שסולקו בדרך זאת מהשוק, נפגעו בתחרות הלא־הוגנת — אך ועדת־פוגל לא נותנת דעתה על התנ־הגות מבישה זאת של הקונצרן. אם „עלם הקונצרן מהנוף, לא תהיה כל בעיה לקבלנים הקיימים לספוג בקורי־

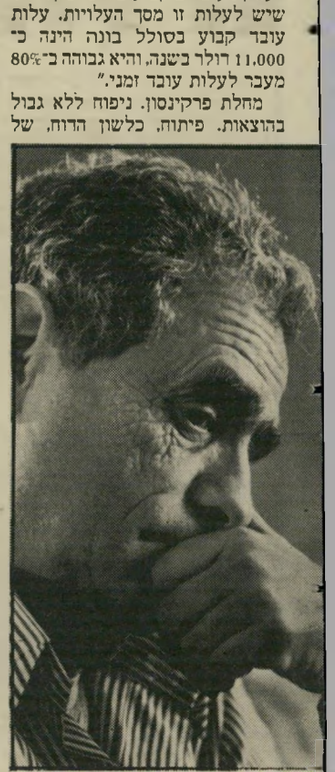
בם את 15% חלקה של סולל בונה בענף. ושכרם של תושבי ישראל ייצא מרווח.

● „מרבית עבודותיה של החטיבה הקבלנית הינן חוזיות, אולם בשנים האחרונות, כדי שלא להקטין את היקף פעילותה, עם ירידת הפעילות בענף־הבניה, הגדילה החטיבה את העבודות בייזום עצמי שלה — חברת סולל בונה השקעות ודיור השקעות – אשר הסבו לחברה הפסדים וצרכו מש־אבי־מימון גדולים".

אם אומנם זאת היתה התמונה העגו־מה, מדוע מימן בנק הפועלים עסקות מדומות ללא שהבטיח לעצמו ביטחו־נות מתאימים על הלוואותיו?

● „בסולל בונה המצב חמור אף יותר. זאת עקב העלות הגבוהה של העסקת עובדים קבועים והמישקל הרב שיש לעלות זו מסך העלויות. עלות עובד קבוע בסולל בונה הינה כ־11,000 דולר בשנה, והיא גבוהה ב־80% מעבר לעלות עובד זמני."

מחלת פרקינסון. ניפוח ללא גבול בהוצאות. פיתוח. כלשון הדוח, של

מזכיר רוזוליו
מאמץ!

„אסטרטגיה של כניסה להשקעות ויוזמות כדי לספק תעסוקה ליחידות הקונצרן". וזאת כאשר „השקעות אלה מומנו בעיקר בהלוואות, ובשנה וחצי האחרונות בהלוואות לטווח קצר".

חלם במהדורה ישראלית. שזכות היוצרים לה שייך כל כולו לחברת העובדים ולועד־הפועל. בקיצור: להסתדרות. לא אחת הכחישו בתוקף ראש־הממשלה שימעון פרס ומזכיר חברת העובדים ויו"ר מועצת המנ־הלים של סולל בונה, דני רוזוליו, כאילו נדרשו או יידרשו כספי ממשלה בדרך זו או אחרת כדי לסייע לקונצרן הנופל.

אך ב„תוכנית ההבראה" של יעדת־פוגל נאמר, כי „החברה דורשת מעורבות ממשלתית להשגת 160 מיליון דולר," ב־מיסגרת „ההבראה".

פרס ורוזוליו מיהרו לאמץ גם המל־צה זאת.

יש להזהיר: אל יניחו כסף ציבורי, שאינו קיים, על קרן הצבי.

ספק אם יהיה אפשר להבריא את סולל בונה שקרס, על פי המלצות ועדת־פוגל, שהדילטנטיות בולטת בע־בודתה והמיקצועות רחוקה ממנה ת"ק פרסה. גם אם יפטרו 3,500 עוב־דים. לא ישתנה המצב באורח מהותי. השנה צפויה ירידה של 10% במכירות. ואין נביא המוכן לחזות את הצפוי מעבר לשנה זאת.

יעדת־פוגל כיפקה לראש־הממשלה פרס את אשר ביקש לקבל: יש להגיש סיוע ממשלתי נדיב — ישיר ועקיף — לקונ־צרן־הענק שברע ינפל, בעיקר בשל מחדלי ניהול וזעקים.

הוותיקים המחינו להתמוטטות עם סטופר ביד, שעה שמנהל חלש וכנוע ניווט את הקונצרן. כשהחלו ההסתבכויות, הן החפשטו כמו אש בשדה־קוצים

בנקאי לוינסון
עודפים ענקיים, כספים זולים

תיקים ב„סולל בונה" לא הופתעו ממפו־לת חברתם. היא היתה צפויה. הם המתינו לה עם סטופר ביד. שורשי המפולת נעוצים בעידן יעקב לוינסון, שהיה הבוס הכל־יכול של בנק הפועלים. הוא ממש הכריח את סולל בונה, כמו מיפעלים אחרים בחברת העובדים, ליטול הלוואות צמודות, כדי להיטיב עם הבנק, לא חלילה עם הלווים. ברשותו נצברו עודפים ענקיים של כספים זולים, שהועמדו לרשותו – „כספי ההשקעה המוכרת" – משבע קופות הפנסיה של ההסתדרות במיסגרת „התוכנית הפיננסית של חברת העובדים".

השעון תיקתק לאיטו. המשבר בסולל בונה התפתח בהדרגה, שנה אחרי שנה. את ההל־וואות הצמודות – המחיר: 18% עד 30% בשנה – נהג לוינסון לאשר בעיקר לחטיבת הבניין.

שרגא רוטמן, שהחליף את צבי רכטר ב־דצמבר 1975 בניהול הקונצרן, היה מינוי של יעקב לוינסון, שניווטו אז על פי שיגיונותיו. הוא סיבכו בהלוואות שהרעיף על ראשו, שהניבו רווחים יפים לבנק יותר מאשר תשו־אה נאה לקונצרן וליציבותו הכלכלית. בדיקת מאזני סולל בונה מאותה תקופה תחשוף הרבה, אם יידעו לקרוא בין השורות והמיס־פרים. הכסף הכבד, שהיה בידי לוינסון, לחץ מאוד עליו. הוא חיפש אפיקים להוצאתו, תמורת גמול מתאים.

רוטמן ידע כי כל משיכת־יתר שלו תכוסה אוטומטית – ואכן כך היה, אך במחיר כבד מנשוא. לוינסון „המציל" סיבך את רוטמן והפכו לתלוי בו יותר ויותר. האחד – לוינסון – הצליח בדרכו להתפטר מעודפי הכספים („גזרי") גזית, חב חוב של טובה לשרגא רוטמן, בשל חוות־דעתו בפרשת הסתבכותו של יעקב לוינסון בפגיעה בטוהר המידות (בלשון המעטה) בפעולות־הבנק; גם דני רוזוליו ואחרים זוכרים לו את תרומתו בוועד־דת רוטמן־סיוון, שחלקו בה היה דומינאנטי ל„הרשעתו" של לוינסון. רוטמן עשה מלאכת־אמת ללא טישטוש או טיוח בתחום שהוא אמון עליו – בדיקת חשבונות וספרים.

אסירי־התודה, שחשו מחוייבות לרוטמן גם בעת ששירתם כמנכ"ל הקונצרן וקיבל בלית־ברירה את תכתיבם, הציעו למנותו, לאחר פרישתו מסולל בונה, לתפקיד יו"ר מועצת המנהלים של בנק המשכנתאות מישכן וגם כחבר מועצת־המנהלים של בנק הפועלים בקנדה. בשתי מישרות אלה אין צורך ויש בהן ביזבוז מיותר ומנקר עיניים (מכונית צמודה, מישרדים, מזכירות, טלפונים, ועוד).

מזכ"ל ההסתדרות מעכב בינתיים את המינויים, על רקע ההתרחשויות בסולל בונה וחלקו של רוטמן, כמנכ"ל, בהתמוטטות הקונ־צרן.

רוטמן, גם כמי שלא התאים לתפקיד המנכ"ל, הפך להיות שעיר לעזאזל למחדלי חברת העובדים ותכתיביה. דני רוזוליו, יו"ר מועצת המנהלים של סולל בונה ומזכיר חברת העובדים, עדיין לא הגיש את התפטרותו. ספק אם יתבקש לעשות כן, ואחריותו למפולת, ישירה ועקיפה, כבדה יותר בשל מעמדו.

ומה אחריותו של המזכ"ל קיסר?

מי אילץ את רוטמן לקבל את „דין־התנועה" בתכתיביה?

אנטומיה של מפולת

שנצברו בבנק והאחר – רוטמן – שקע בצרות לאיטו.

שעיר לעזאזל

שרגא רוטמן נעדר תכונות הדרושות להצליח כמנכ"ל. הוא לא צמח בצמרת ההסתדרות ולא היה מקובל עליה. קשריו עם השרים הכלכליים היו רופפים. אם בכלל. הוא מוכר כאיש חלש וכנוע כמנכ"ל. בלית־ברירה קיבל תכתיבים מטעם שולחיו, בעיקר אחרי

מנכ"ל לשעבר רוטמן
פינקסן כן מנהל לא

ניצחון הליכוד בבחירות של 1977. אילצו אותו לקלוט בישראל ובחו"ל פונקציונרים מאנ"ש, שנותרו ללא גזבים, שהבוסים רצו ביקרם אחרי תבוסת המיפלגה בקלפי. „סי־דור־עבודה" זה עלה ועולה לסולל בונה, אך גם לגופים אחרים בחברת העובדים. המוצפים באבטלה סמויה.

לא רק יו"ר הנהלת בנק הפועלים, גיורא הוא לא היה חזק דיו כמנכ"ל לדחות תכתיבים. כניעתו לדרישות הבוסים העמיקו את הסתבכות הקונצרן, שכללה גם את חברת־הבת בחו"ל. הזהירו את סולל בונה מהישענות־יתר על ניגריה, שבלעה את הנתח העיקרי בעבודות סולל בונה חו"ל – יותר ממיליארד דולר בעשור האחרון – אך ללא הועיל. תחת לפזר את הסיכונים, ריכזו אותם בעיקר בארץ מפוקפקת אחת, וכאשר אירע ה„ברוך" – בלשון הוותיקים – הדביקה המפולת את כל העבודות בחו"ל והתפשטה כאש בשדה־קוצים.

המצב הגיע לשפל: ב־1985 הסתכמו העבו־דות בחו"ל בכ־200 מיליון דולר – ירידה תלולה לעומת 415 מיליון דולר ב־1981.

„הכל חייכו והחליקו!"

תיקי „סולל בונה" אינם חוסכים שיב־טם מוועדת־פוגל: היא עברה בריפרוף על נתונים, שהואיל לספק לה החולה עצמו, שאך ניתח לעצמו את מחלתו. הוועדה עצמה לא יזמה שום בדיקה או ניתוח משל עצמה; היא אף לא התעניינה בשורש הרע ומקורותיו, כדי שלא יחזור על עצמו אחרי „ההבראה". הוועדה אימצה נתונים קיימים, שנשלפו ממגירות הקונצרן, ומיהרה להעניק להם גושפנקה ממלכתית־רישמית בגיבוי שימעון פרס, האב הרוחני של הוועדה, יוזמה ומקימה.

הסוד גלוי לוותיקים. שנים הסתירו בקונצרן את ה„ברוך" הבלתי־נמנע. זאת היתה הסכנה מס' 1 בניהול. כאשר מסתירים עובדות כואבות, קשה מאוד לתקן את הדרוש אחרי מעשה. הכל חייכו והחליקו. המצב שפיר, הרווחים גואים, יש עבודה בשפע לקבועים ולארעיים. הפועלים, הנדרשים עתה לשלם את המחיר, האמינו למנהלים, שניהלו חברה שוקעת וחיוך תמידי על פרצופם.

כך התנהל הקונצרן בשמונה השנים האח־רונות. בכל שנה שינו את שיטת כתיבת המאזנים, כדי להסתיר דברים לא נעימים. המתינו לנס, שלא בא. שיפצו מאזנים. ביקשו להפגין רווחים בכל מחיר. אלה, שרובם היו מדומים, שולבו במאזנים תוך ביצוע עבודות עולה כמה מונים על מורו ורבו, שכה תיעב. בנק הפועלים מתפרנס בעיקר מהלוואות ענקיות שהוא מרעיף על סולל בונה, קופת־חולים, מיפעלי חרושת, קיבוצים ומושבים).

פרשת רכישת חברת זכריה דרוקר ממחישה את השיטה: הבנק דחף את סולל בונה לרכוש את החברה, שהבנק היה הנושה העיקרי שלה וחשש לגורל הלוואותיו, להפסיד לחברה פרטית זה חטא לא יכופר, אך „זה בסדר גמור" אם מפסידים לקונצרן כמו סולל בונה. זה נשאר במישפחה.

אין היום כיסוי בניכסי סולל בונה עבור הלוואותיו. השוק במיתון. במשק קפיטליסטי כמו בארצות־הברית היו זונחים את החברה לגורלה, אך בישראל מתערב בנעשה גם ראש־הממשלה כדי להטיל את מלוא כובד מישקלו להצלת הקונצרן מטביעה מוחלטת, במיסגרת תוכנית־הבלוף שלו, שאותה הוא מכנה „צמיחה".

ייתכן שצודקים אותם הטוענים כי כל עזרה שתושט לסולל בונה תהיה זולה יותר לישראל מאשר פשיטת־רגל של הקונצרן, אך זאת בתנאי – מי יהיה ערב לכך? – שהחבית של סולל בונה לא תיוותר ללא תחתית.

לשם ביצוע תוכנית „ההבראה" כלשהי דרוש קודם כל מנכ"ל חזק. אהוד שילו, יורשו הטרי של שרגא רוטמן, אינו כזה. הוא כלכלן, שניסיונו בעיקר בתחום התיאוריה. כך גם נחשף כשהיה מנכ"ל מישרד־התחבורה אצל השר גד יעקבי, חברו. הוא איש נעים־הליכות וסימפאטי. הוא מרשים את שומעיו בניתוחיו וגם את מראייניו בתיקשורת, אך הוא נעדר כוח ביצועי. הוא לא רכש מוניטין כביצועיסט, וכזה דרוש היום לקונצרן כאוויר לנשימה, כדי להתמודד עם בעיותיו הקשות, עובדיו, 20 הוועדים והצרות הנוחתות עליו בצרורות. בישיבות סגורות מסביר אהוד שילו לשומעיו את הדרוש תיקון, אך בצאתו מהחדר נוטל עימו שילו את הבעיות עימו.

היש בישראל, בסוף חורף 1986, אישיות מתאימה להצלת סולל בונה. או שמא עולם כמינהגו נוהג ו„הבראת" החברה תתבטא בהטלאת טלאים עד למשבר הבא, שלא יהא מנוס ממנו, אם בכלל יחלץ עצמו הקונצרן מהמשבר הקיים?

אנשים

בין השיאים של ועידת־חרות: הנואם המאריך ביותר והטכנאי המפורסם ביותר

■ מהו סוד קיסמו של **אריאל שרון**? למי שלא עמד עליו ועל סיבות לפופולאריות שלו, הנה הסיפור הבא: בעוד הכל מפלסים דרכם ביציאה מבנייני־האומה לאחר הפתיחה גדושת־הנאומית של ועידת־חרות ביומה הראשון, היווה שרון מוקד של עליה לרגל. לפתע זנח את חבר מעריציו ופנה בצעד כבר, כשחיוך מתקתק על פניו, לעבר אשה גבוהת קומה ואקזוטית. „גברת עמור, גברת עמור...“ לא הפסיק להתפעל במתק־שפתיים, ועוד הרעיף כהנה וכהנה מחמאות לעברה של **סוזן עמור**, רעייתו של ראש־מועצת מיגדל־העמק, שאול עמור. זה שוהה, אומנם, בימים אלה בארצות־הברית, אך אשתו באה לוועידה לייצגו, וזכתה לכבוד־מלכים מצידו של המלך בכבודו ובעצמו.

■ **דויד לוי** הוכתר כנואם המאריך ביותר בדבריו במשך ימי הוועידה. נאומו של לוי ביומה האחרון של הוועידה ארך 45 דקות, ולכן זכה לכינוי „פיליבסטר“ (באנגלית: תרגיל פרלמנטרי של נאמת־סחבת). נאומו של **יצחק שמיר** באותו יום ארך כחצי שעה, ואילו אריאל שרון היה הזריז ביותר מבין הנואמים — פחות מ־20 דקות בכל פעם שעלה לבימה.

■ **יחיאל קדישאי**, מקורבו הוותיק של **מנחם בגין**, לא נראה כתמול־שלשום בוועידה. מלבד ארשת־פניו העגומה בשל המתרחש, ניכר בפניו שינוי נוסף: זיפי־זקן עטרו את סנטרו. לא היה זה אות אבל על תנועת־החרות, כי אם אבל משפחתי.

■ **סליבן**, היועץ הבלונדי של שגרירות ארצות־הברית בישראל, הסב לו בשורה הראשונה בקהל, בעת שעל הבימה שורת האלקטורנית. מהו הסוד שהמתיקו? ציר בארשבע, שצפה בהם מרחוק, הפטיר: „שתיל בטח מספר לו שאשתו, **יהודית שתיל**, אוהדת דווקא את המערך!“

■ הרוחות הסוערות והידיים המתנופפות בוועידת־חרות הוציאו משלוותם גם עסקנים הידועים כרגועים, אפילו ביישנים. כך הביטו הכול בפליאה על **רנה נווה**, עוזרו השקט של

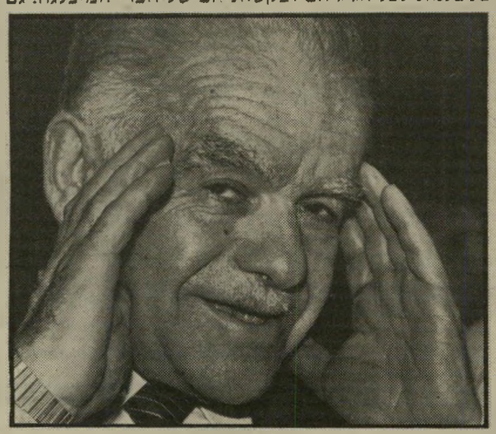
עמוס קינן שהניח חלוק־אבן על קיברו של מפקד לח"י, נתן ילין־מור, היה אחד מחמישים מוקירי זיכרו של ילין־מור, שעלו בשבוע שבר לחלקת אנשי לח"י בבית־הקברות בחולון, לאזכרה ביום השנה השישי למותו. בין הבאים בלט איש הטלוויזיה יאיר שטרן, בנו של מפקד לח"י הראשון, יאיר שטרן, שהניח באותה הזדמנות גם זרים על קיברות אנשי לח"י אחרים.

השידורים בטלוויזיה, לקראת האחד באפריל — התאריך שבו יתבררו העירעורים שהגישו שני הצדדים על העונש שנגזר עליו.

■ בסוף היום השני של ועידת־הקטטות הסתודד **משה אילת**, ראש צוות־הדוברים של הוועידה, עם העיתונאי הדרומי **יצחק שתיל**, שהיה הדובר האחראי לקשרים עם התיקשורת האלקטרונית.

שירת הברבור

השעה היתה 4 לפנות בוקר. ביום החמישי. אחרוני הצירים, השבורים מחד והמתפרעים מאידך, עשו דרכם מחוץ לאולמי־הקונגרסים שם דעכה ועידת־חרות, ויחד עימה גם זוהרה של המיפלגה. יצחק שמיר עדיין מס' 1 בתנועה. אם כי ראשון בין מתחרים. התמהמה. הוא נאלץ להאזין. בפנים עייפות וחתומות, לשיר פרי ביכוריו של איש התנועה יונתן („יוני“) צברי. „שיר שבא לבכות ממנו“, כדברי המשורר עצמו. חבר־הכנסת מיכאל („מיקי“) איתן, גם הוא ממשוררי המישפחה הלוחמת, שהתפרסם בזכות שיר־ההלל שהקדיש לשר־האוצר יצחק מודעי היה גם הוא בסביבה. יוסי אחימאיר, יועצו של שמיר כבר נשבר. כושר השיפוט הסיפרותי שלו כבר לא עמד לו אחרי ההילולה שהיתה. צברי המשיך לקרוא בקול נרגש את חרוזיו. שמיר, תשוש וסחוט הקשיב בנימוס. בוועידות ובמרכזים מיפלגתיים יש להקשיב בסבלנות לכל הגיגיהם ובקשותיהם של חברי המיפלגה. גם

שמיר
ירושלים במקום תל־אביב

לשיריהם. זהו מחיר התהילה. המושגת לעיתים על חוד אצבועתיהם המתרוממות של כמה חברים. השיר נגמר. שמיר דווקא לא בכה. הוא פנה לנסוע הביתה. לירושלים. הוא עוד חיפש מישהו. שהזמין אצלו טרמפ. בדקה האחרונה עוד הספיק אחימאיר להזכיר לו שהוא נוסע אכן הביתה. אבל לתל־אביב. כי יום החמישי הוא „יום תל־אביב“ בלקסיקון העסקני. אולם איך אפשר היה לזכור פרטים כאלה באווירה של הספדים וקינות על חורבנה של התנועה? שמיר סיים את הוועידה ונסע הביתה. לתל־אביב. באולם סמוך, בגן־אורנים עוד המתינו לו בכירים במחנה לוי־שרון. הוא העדיף להיפגש עם שר־החוץ הפיני. לך. תאשים אותו.

בועז שרעבי לבוש מעיל עור (באמצע) וחיים משה המעונב היו שניים מן האמנים שהופיעו בערב איסוף־כספים לקבוצת הכדורגל בני־יהודה בשכונת־התיקווה בתל־אביב. רבים תמהו מדוע נעדרה מן המקום בת השכונה עופרה חזה, שעה שכה רבים (כמיסעדן אמנון סנואזי, בחולצה הלבנה) נרתמו למיבצע שעורר תהודה רבה בכל השכונה.

נאמו המתקוטטים על הירושה בחרות. מי שחסר לצידו היה מלווהו הצמוד בדרך־כלל, העיתונאי הישראלי לשעבר וכיום עובד השגרירות **אמנון ברזילי**. זה, כך בישר סליבן לעיתונאים הישראלים שנמלאו קינאה, שווה בשווייץ.

■ מי שיצר התקהלויות סביבו בערב פתיחתה של ועידת־חרות, בבנייני־האומה, לא היה אלא **יחזקאל** („חזי“) **קוקה**, טכנאי הטלוויזיה המפורסם ביותר. לא. קוקה עדיין לא הצטרף למשפחה הלוחמת — הוא פשוט נכח שם במיסגרת עבודתו. לשאלותיהם של העיתונאים הרבים הוא רמז כי קיים סימן־שאלה גדול בדבר איכות

אברהם רונאי שחקן הבימה (מימין), חגג עם שייקה אופיר ושחקנים נוספים, המשתתפים במחזה המלך מתיא הראשון, את חגיגות ההצגה ה־50 של הלהיט הזה, במחלקת־הילדים של בית־החולים הדסה בתל־אביב. השחקנים עברו ממיטה למיטה וחילקו ממתקים.

השר **משה ארנס**. נווה איבד מנימוסיו הטובים, השתולל, צווח והשתלב באווירה הכללית.

■ שני בכירים, השר **גד יעקובי** וסגן השר **עדי אמוראי**, פקדו באותם הימים עצמם את וושינגטון, והתארחו בין היתר אצל סגן שר־החוץ **לורן וייט־הד**. זה לא התבלבל ביניהם, פגש אחד מהם לארוחת־ערב ואת השני בשעה אחרת של היום. עם אחד דיבר וייטהד על הכלכלה הישראלית, ועם השני על הצמיחה.

■ ח"כ **סנחם גולדשטיין** ו**אברהם צרפתי**, המישנה 3744 ההופעות שבהן נטלה חלק, מאז 1977. מעניין איך לא קר לה.

■ פעם הוא היה אגדה. בקרוב הוא יהיה גיבורו של מחזמר בתיאטרון הלאומי. המדובר ב־**גיורא גודיק** המנוח, המפיק הישראלי הגדול מכולם, שכשל ונאלץ להסתתר בערוב ימיו בגרמניה. את המחזמר כותב **אבי קורן**. הליהוק טרם נקבע.

■ שגריר יוון בישראל, **עי־מנואל ג'יקאס**, נוהג לשמור על פרופיל נמוך, ורק לעיתים נדירות מופיע באירועים חברתיים. לכן שמחה כל־כך **פנינה**

צחי הנגבי בנה של גאולה כהן ועוזרו של ממלא־מקום ראש־הממשלה יצחק שמיר (בתצלום מימין) הסתובב, במשך ימיה הפרועים של ועידת־חרות, כשמכשיר קשר צמוד לפיו. כך, בוודאי, דיווח למחנהו, מחנה שמיר, על המתרחש במיסדרונות הפוליטיים של גני־התערוכה. גם במחנה־היריב תפסו את הפטנט – חברי־הכנסת לשעבר מיכאל קליינר (למעלה) וחבר־הכנסת מיכה רייסר (ממושקף, למטה) פיטרלו גם הם כשלפיהם מכשירים זהים, ואירגנו את מחנה־לוי. וזה כנראה עזר מאוד.

לנציב מס־ההכנסה, חברו יחדיו כדי לסייע להמשך קיומו של בית־הספר לאופנה ותכשיטנות. מה לגולדשטיין הליברלי ולצרפתי, הנחשב לקשוח ביותר, ל־לאופנה? מאומה, מלבד זאת שמדובר בבית־ספר שתלמידיו הם נכים או מוגבלים, ונמנע מהם ללמוד בבתי־ספר אחרים המתמחים בתחום זה. השניים מקווים שאחרים יצטרפו אליהם ויתמכו בקיומו של בית־הספר המיוחד.

■ השפעת אחזה בכל. זה ניכר מעט בקולו הערב של **אריה ברק**, כשהגיש ביום שישי את התוכנית בילוי נעים בגלי־צה"ל. ברק מילא את מקומו של המנחה הקבוע של התוכנית, **מולי שפירא**, ששכב בביתו קודח בשפעת.

■ השפעת הפילה חללים גם בתחומים אחרים. נציב שירות בתי־הסוהר **רפי פויסה** ורעייתו **אלים**, היו גם הם בין ה־קורבנות. השניים רותקו למיטתם, וכך היה בידיהם זמן לכאוב את הדחיה בשיחרורו של בנם **דויד** מהכלא הצרפתי.

■ לאחר כמה הופעות־הרצה של להקת משינה מסתבר כי הגברתנים האימתנים, המלווים את הלהקה ברחבי הארץ, אינם גימיק של "חסי־ציבור". ההופעות האחרונות בחיפה, למשל, הותירו עירמה כבדה של כיסאות שבורים באולם שהיתה עדות אילמת למאמציהן הנואשים של תיכונטיטות להגיע לבימה ולגעת באלילים הצעירים.

■ לא יהיה זה סתם עירום שיגרתי: במחזמר הנ, כלכותה, שסוף־סוף נזכה לראותו, ניתן יהיה לצפות בעיון במעורומיה של שיאנית ספר־השיאים גינס, שמה של השחקנית **שריל הארטלי** הונצח בספר בזכות **גרי**, המנהלת האמנותית של התיאטרון לילדים ולנוער, כשהצליחה לשכנע את השגריר לבוא להופעה חגיגית של הצגת־הילדים אודיסינבד — פרי עטה של מחברת יוונית. השגריר התייצב שעה לפני הזמן, גרי התייצבה שעה לפני הזמן, הצופים ישבו במקומותיהם בשעה היעודה, וגם הד"ר **מוריס אי־סאיאס**, מייסד האגודה הישראלית לידידות עם יוון. רק דבר אחד סיכל את ההופעה: השחקן הראשי נעדר.

■ **גיא אל**, השחקן הראשי באודיסינבד, מיהר במכוניתו מביתו לאולם נחמני בתל־אביב. כשלפתע צצו מולו, מבין מכוניות חונות, שתי הולכות־רגל. הוא לא הספיק לבלום, והשתיים נפגעו. שעה ארוכה הוא עוכב במקום התאונה על־ידי השוטרים, בעוד הקהל באולם ממתין חסר־סבלנות. משהתברר שהמשטרה אינה משחררת אותו, בוטלה ההופעה והצופים עזבו.

■ ביטול או לא ביטול — בדיפלומט שהוזמן לאירוע יש לנהוג כיאות. אחרי שהתרוקן האולם, פנו שחקני אודיסינבד לחדר־השחקנים, להשקת כוסיות עם השגריר. זה סיפר להם כי הכין שיעורי־בית וקרא ב־יוונית את היצירה שאותה הם מעלים. כאשר עמדו כולם לל־כת, הצליח סוף־סוף להגיע ה־שחקן הראשי, כולו מזיעה מהתאונה. אך הוא לא שכח להביע עימו זרי־פרחים לאורחים המכובדים, שחיכו לו לשווא.

■ גיא אל המודאג מיהר מה־תיאטרון לבית־החולים, לבקר את שתי הנפגעות, קשישות ב־שם **ציפורה וחיה**.

דסנה ברק

מדוע נעדר שר האוצר?

מנדעי
שווייץ עדיפה?

האולם בבנייני האומה נעש וכבר בישר על הבאות – ימי הדיונים. או מה שהיה אמור לה־יות כך, בוועידת־חרות. הבימה היתה עמוסה כל ה־מי ומי במדינה – החל בנשיא המדינה, דרך ראש־הממשלה והרבנים הראשיים ועד לפוליטיקאים מהשורה. רק מקומו של שר־האוצר, יצחק מודעי, נפקד. מודעי, כך התבשרנו ערב הוועידה, לא הוזמן. פשוט שכחו בחרות להזמין את מי שאמור להיות השותף הבכיר של התנועה, מנהיג המיפלגה הליברלית. משנודעה הפשלה, הוזמן מודעי בבהלה אל לישכתו של ממלא־מקום ראש־הממשלה יצחק שמיר, ושם קיבל את ההזמנה המצופה ברוב כבוד. אלא שמודעי לא אבה לדחות את נסיעתו לשווייץ, מהיום השישי לתחילת השבוע. הוא העריך שלא יקרה שום אסון אם ייעדר מן הבימה בערב הפתיחה של הוועידה. לכן היקשה בפני שמיר: הוא זקוק למנוחה, ומה עדיף – שיישב על הבימה בבנייני־האומה, או שינוח היטב ימים אחדים ויישנס מותניו לקראת המאבק הצפוי לו בנושא הצמיחה! התשובה הצפויה לא איחרה לבוא. שמיר הסכים עם מודעי, שעדיף שיאסוף את כוחותיו לקראת המשכו של הוויכוח עם המערך בנושא הצמיחה, ושבאמת לא יקרה דבר אם ייעדר מהוועידה. בסופו של דבר, דווקא קרה משהו, משהו העשוי לקדם את עתידו הפוליטי של מודעי.

מקסים לוי:

„אחי החכוון שיש לבגין כמה ממשיכים!"

„יש לך ממשיך!" המישפט – אשר הופנה למנחם בגין – ייזכר תמיד לדויד לוי. כשפניתי אל אחיו של לוי, מקסים לוי, שהוא ראש־עיריית לוד ואחד מראשי מחנהו של האח הבכיר, שמעתי מפיו פרשנות מפתיעה להצהרה זאת.

● במבט לאחור, אתה חושב שהיה זה נבון מצד אחיך לזרוק את ההצהרה היומרנית הזאת?

האמת היא שלא פירשו אותו נכון. הוא פשוט אמר שיש ממשיכים לבגין בגוורדיה של חרות. הוא התכוון לכל המנהיגים, ופירשו זאת לא נכון. פשוט סילפו!

● למה הוא התכוון במושג „ממשיך" — סיגנון של התבטאות? לתכנים?

הוא התכוון מבחינת האיש. האיש היה מנהיגה של התנועה במשך שנים. הוא דיבר על האישיות של בגין. האיש עצמו לימד הרבה אנשים בתנועה, ולכן יש לו ממשיכים.

● אתה יודע, בוודאי, שיש הטוענים כי סיגנון נאומו של אחיך דומה להפליא לסיגנונו של בגין, עד כדי חיקוי.

אני שומע את זה בכל מקום. אני חושב שדויד נואם טוב מאוד. הלוואי וזה היה נכון שהוא נואם כמו בגין, מכיוון שבגין היה נואם מעולה. בכלל, מנסים להטיל כתם על דויד. אומרים שהוא מייצג את הפראות, כאילו שהוא עירער על מנהיגותו של שמיר, כאילו הוא הסית אנשים להתפרע.

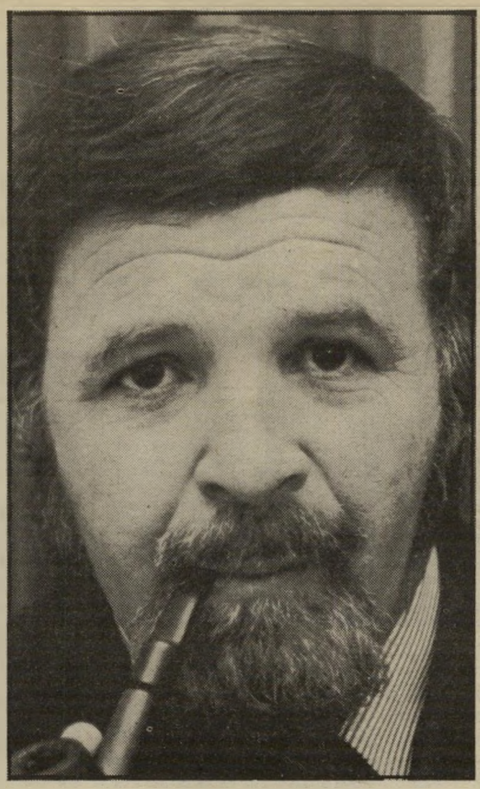
● וזה לא נכון?

במישפחה שלנו, גם אני וגם דויד למדנו מאבא, שאסור להיבנות על ערתיות. כשתמ"י קמה, אבא אמר, שאסור לתנועה כואת להתקיים. דויד הוא כוח אלקטוראלי בעם, אבל את המהומה עורר יצחק שמיר לא פחות ממנו. לעומת נאומו המרגיע של אחי, הוא ממש יצא מכליו.

גם אנשים השתוללו, כי הביאו אותם סתם לשלושה ימים. הצירים עזבו עבודה, מישפחות, וחיכו וחיכו וחיכו. כמה אפשר היה לחכות? הם פשוט השתגעו מזה.

● בכל זאת, מכל הוועידה הסוערת ורבת־התהפוכות הזאת זוכרים דווקא את הצהרתו של אחיך. איך אתה מסביר זאת?

אינני יודע. יכול להיות שגם העיתונות עיוותה את זה, אבל אני לא רוצה להאשים את אמצעי־התיקשורת. מי שניזוק הכי הרבה מהוועידה הזאת — זאת תנועת־החרות, ולא אחי. ואם מיכאל דקל אומר שצריך לסלקו מהתנועה, או אני אומר שלדקל, רוני מילוא וצחי הנגבי אין בכלל מקום בתנועה!

שבח וייס:

„גם אותי מקניטים על כך שאני פרופסור!"

„גמרנו עם הדוקטור, עכשיו תורו של הפרופסור!" זוהי אחת ההתבטאויות הבולטות, ממנה ניתן ללמוד על הלך־הרוחות בוועידת חרות. בתנועה בכלל ואולי אף בפוליטיקה הישראלית דהיום. שוחחתי על כך עם פרופסור ידוע אחר הפעיל בפוליטיקה הישראלית, הפרופסור וח"כ מיפלגת־העבודה שבח וייס.

● מה היתה תגובתך הראשונה לשמע ההתבטאות הזו?

נו טוב, אין בדיוק חידוש בכך שבפוליטיקה מעירים בעוקצנות כלפי נושאי תוארים אקדמיים.

● זה נפוץ גם במיפלגתך?

בוודאי, אין לכך בלעדיות לתנועת־החרות. דווקא בתנועתי היה הסיגנון הזה נפוץ בעבר. הרמות האידיאלית של חבר במיפלגת־פועלים היתה של איכר, או פועל, או של אדם שנטש את ייבוש הביצות ועבודת־הקרקע לטובת המדינה.

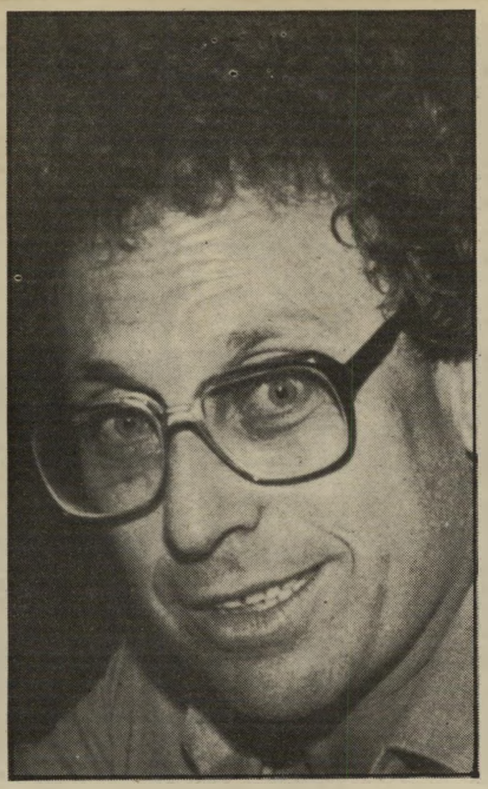
דווקא בחרות העריכו, בעבר, תוארים. כל המנהיגות היתה של משכילים. בעיקר של עורכי־דין. הנה, בכנסת הראשונה ייצגו אותם הדוקטור יוחנן בארד, הדוקטור אריה אלטמן, הדוקטור שימשון יוניצ'מן, עורך־הדין מנחם בגין ועוד.

● נתקלת בגילויי זילזול או עקיצות אישיות בנוגע לתוארך?

ועוד איך. לא פעם, כשפירסמתי ביקורת מושחזת על מיפלגתי, היו מקניטים אותי — בתחילה: „הדוקטור הזה!" ואחר־כך: „הפרופסור הזה!" פעם אפילו פירסם עיתון מפלגתי: „בוקר טוב, פרופסור!"

● אני מבינה מכך, שלא נוח במיוחד להיות כיום פוליטיקאי־אקדמאי.

אני הרי יודע שזה לא נגד הפרופסורה. עובדה היא, שאותם אנשים שליגלגו על הדוקטור בני בגין ועל הפרופסור משה ארנס — הציגו את מועמדותו של הדוקטור אליהו בן־אלישר לתפקיד יושב־ראש הנשיאות. יצחק שמיר, שבמחנהו יושבים ארנס ובגין, אינו, עם כל הכבוד, פרופסור. כך שאני לא מרגיש שזה נגדי.

דן אלמגור:

„לבן־גוריון היה, כנראה, חוש ריתמי!"

תארו לעצמכם קהל רוקד במועדוני־הלילה לצלילים של מגילת־העצמאות. מוזר? זה יכול לקרות בקרוב, עם העלאתה של ההצגה זוהי דמוקרטיה. **הצימוק של ההצגה, המועלית על־ידי צופי תל־אביב, הוא עריכתה של מגילת־העצמאות לשיר, על פי מוסיקה של אורי קריב.**
שוחחתי על כך עם העורך ובעל הרעיון, דן אלמגור.

● זה לא חדשני מדי?

להיפך: אני מקווה שזה יהיה שלאגר, אם לא יאסרו את זה להשמעה מעל גלי־האתר. גם כאן יכול להיווצר מצב אבסורדי: תארי לעצמך שיאסרו להשמיע ברדיו של מדינת־ישראל את מגילת־העצמאות!

אבל אני מקווה שזה יצליח. זהו שיר קיצבי, העשוי לטפס לצמרת מיצעדי־הפיזמונים. שערי בנפשך את הקריין מודיע: „מגילת־העצמאות ירדה, השבוע, שני שלבים:"

● הצעד שלך נראה, במבט ראשון, פרובוקטיבי מעט. אינך חושש מתגובות חריפות?

אני פשוט רואה את זה אחרת. מה קרוש לנו יותר ממגילת־העצמאות? זה כמו שמחברים מנגינה לפסוקים משיר־השירים. לא עשינו זאת במטרה פארודיסטית, בכלל לא, אם כי איני שולל פארודיות. עשינו זאת ביראת־כבוד כלפי הכתוב במגילה וערכה למדינה.

עשיתי דבר דומה בעבר, כאשר הסתמכתי על נאומו של מרטין־לותר קינג וכתבתי את הלהיט יום יבוא במחזמר אל תקרא לי שחור.

אזרחים רבים במדינה לא טרחו מעולם לעיין בפירוט במגילה, ואינם יודעים מה בדיוק כתוב שם. דווקא הצלחה של השיר עשויה לגרום להם להתעניין בנושא. זה עשוי להסיט את תשומת־ליבו של הציבור למגילה, וזה רק לטובה. מובן שלקחתי בחשבון שיהיו אנשים שיבינו זאת פרובוקטיבית.

● איך נולד הרעיון?

מדובר על תוכנית שנתית של צופי תל־אביב. את השנה הזאת הוחלט, מטבע האווירה והנסיבות, להקדיש לדמוקרטיה ולגיזענות. אז עלה בי הרעיון לקחת חמש־שש פיסקות ממגילת־העצמאות — לשיר את כל המגילה, זו כבר אוראטוריה שלמה — ויצא השיר האנטי־גיזעני הטוב ביותר שאני מכיר!

הדבר היחיד שנותר לי, היה לערוך את הפיסקות לקצב של שיר, וגם זה לא היה קשה במיוחד. המדהים הוא, שמי שכתב את מגילת־העצמאות — בן־גוריון, אני חושב — היה לו כנראה חוש ריתמי נהדר!

אורי לוי:

„אדם שאכל שני דגים, אוכל עכשיו רק אחד!"

האיש הממונה על הקניות שלנו בחודשים האחרונים, זה שמזכיר לנו לקנות בתבונה, להשוות מחירים, לערוך רשימת־קניות; האיש, שעם תחילת שידור תשדירי־השרות של „לי זה כדאי – לכולנו זה חשוב", היו מחייכים אליו ברחוב בלי הרף – מתחיל להרגיש גם לא נעים.

● **אורי לוי: מה קרה? מדוע יחם האנשים ברחוב השתנה?**

היחס לא לגמרי השתנה. עדיין מחייכים, עדיין טופחים על השכם ואומרים יופי־יופי, ומספרים לי שהם קונים פחות. אנשים מרגישים שאני סאחבק שלהם, הם רואים בי נציג של הרחוב. אולי זאת גם הסיבה שהתשדירים האלה כל־כך הצליחו. מוכר־החמוצים שלי, בדרום העיר, אמר לי שהוא מרגיש שזו הפעם הראשונה שמדברים אליו כמו אל בן־אדם. בלי התחכמויות.

● **ספר עוד קצת על תגובות האנשים.**

עשיתי קניות בסופר ואנשים באו וביקשו ממני שאראה להם את רשימת־הקניות שלי. ישבתי במיסעדה בטבריה, ואדם ניגש אליי וסיפר לי שבעבר הוא אכל שני דגים לארוחה, אבל עכשיו, בגללי, הוא אוכל רק דג אחד. ויש כמובן עוד עשרות דוגמות לכל מיני דברים שאנשים אומרים לי.

● **זה מטריד, הפניות האין־סופיות ברחוב?**

לפעמים זה מטריד, אבל בדרך־כלל זה נחמד. אם חשפת את עצמך ב־12 תשדירים שכל העם רואה, אתה צריך להיות מוכן שכל אחד יגיד מילה. זה חלק מהעניין.

● **עכשיו תספר קצת על התגובות הלא־נוחות.**

אלה באות מצד הסוחרים דווקא. אומרים לי: „אתה הורג לנו את העסקים, בגללך לא קונים, מה יהיה על הפרנסה שלנו?"

● **ואתה מרגיש לא נוח?**

בטח. זה לא נעים להרוג פרנסה של מישהו.

● **אז מה אתה אומר?**

אני משתדל להיות מאוד מנומס, ואני עוצר ומסביר לאיש שכוונת התשדירים לא היתה להרוג לו את הפרנסה אלא להסביר לאנשים לקנות בתבונה, לא להוציא כסף בלי לחשוב קודם. אני מבטיח להם שיהיה בסדר.

● **למדת משהו מהתשדירים שעשית? אתה עכשיו צרכן יותר נבון?**

כן, גם לי זה נתן כמה רעיונות. אני משווה מחירים וחוזר לקנות במקום הזול יותר. לי זה כדאי — לכולנו זה חשוב.

טולין ויינברג:

„הלורד היחיד בארץ הוא גם יליד הארץ!"

בלי יחסי־ציבור לא היה קורה כלום במדינה הזאת. אפילו לורדים אמיתיים תוצרת הארץ הם מסוגלים למצוא עבורנו ועבור קידום הפרוייקטים שלהם. בסוף החודש ייפתח מועדון חברים אכסקלוסיבי, שיכלול מיסעדה צרפתית, מועדון־לילה ובר, במלון ימית בתל־אביב. מאחר שהכניסה למועדון תהיה מצד רציף הרברט סמואל, החליטו אנשי המלון לקרוא לו מועדון הרב־סמס.

את הסרט שיחנוך את המועדון לא יגזור אלא נכדו של הנציב העליון הרברט סמואל, הלורד דויד סמואל. שאלתי את אשת יחסי־הציבור של מלון ימית, טולין ויינברג, איך הם מצאו את האיש ואיך שיכנעו אותו לבוא לפתיחת המועדון.

מצאנו את הלורד דויד סמואל ממש במיקרה. באחת מהישיבות שנערכו אצלנו בקשר לפתיחת המועדון, ושבמהלכן הוצע לקרוא למועדון על שם הרברט סמואל, סיפר אחד העובדים, שאשתו עובדת במכון וייצמן, ששם, במכון, יש פרופסור בשם סמואל, ויכול להיות שיש קשר מישפחתי בין השניים.

התקשרתי אליו, שמעתי שהוא נכדו של הרברט סמואל, וסיפרתי לו על התוכניות שלנו. הוא ביקש לבוא ולראות במה מדובר.

● **הראיתם לו למה הוא תורם את שמו של סבו?**

הראינו לו כל מה שביקש. הזמנו אותו לארוחת־צהריים, שבמהלכה הוא סיפר לנו סיפורים מרתקים על סבו המפורסם, ונתן הרצאה מאלפת על מוסד בית־הלורדים באנגליה.

● **הוא בעצמו לורד?**

כן. הלורד היחיד החי בארץ — ועוד יליד הארץ. הוא בן 60 ופרופסור לכימיה.

● **הוא יקבל מכם את תעודת החבר מס' 1.**

כן. אחרי שיכנועים רבים וקשים. בהתחלה הוא סירב לקבל מאיתנו משהו, כדי שלא יחשבו שהוא מנצל את שם סבו, אבל שיכנענו אותו שהכבוד הוא שלנו.

● **הוא לא נעלב שקוראים למועדון בסופו של דבר „הרב־סמס" ולא ממש הרברט סמואל?**

לא. הוא איש נחמד מאוד ומבין שרצינו שם קליט. דווקא השם נשמע לו טוב.

● **כשהוא יבוא לגזור את הסרט בפתיחה, הוא בוודאי ימשוך את תשומת־ליבם של כל המוזמנים לסקר את הפתיחה. הוא יגנוב למועדון שלכם את ההצגה.**

כשהוא יגזור את הסרט, הוא גם יספר לקהל על סבו. אולי זו תהיה הפתיחה היחידה בעיר שתכלול גם קצת השכלה, וזה בטח שווה סיקור.

צבי שראל:

„משכורת טובה יותר תביא מורים טובים יותר!"

סרט הטלוויזיה אודות בית־הספר הפתוח בראשון־לציון עשה רעש גדול מאוד בקרב הורים לתלמידים. הרוב הגדול של ידידיי, למשל, בטוחים שזה הדבר הטוב ביותר שקרה לחינוך בארץ. אחרים טוענים שהסרת הרסן שם היא מוגזמת.

אלא שלא ההורים וגם לא התלמידים יקבעו מה תהיה דמותו של החינוך בארץ בשנים הקרובות, אלא דווקא המורים. לכן פניתי אל הד"ר צבי שראל, מנהל מיכללת שיין להכשרת עובדי הוראה, בפתח־תיקווה, ושאלתי אותו איזה מורים הם מכשירים, פתוחים או סגורים.

אנחנו משתדלים להכשיר מורים שיהיו פתוחים לרחשי־ליבם של התלמידים, ועם זאת שיוכלו להתמודד עם צורכי־החברה.

● **זה המורה שקיים היום בארץ, לדעתך?**

זה המורה שאנו רוצים שיהיה. מאוד משתדלים, אבל לא תמיד מצליחים.

● **איך אתה מסביר את העובדה שרוב המורים מתנגדים לבית־הספר הפתוח?**

זה נכון שיש התנגדות חזקה מאוד מצד מורים ומחנכים וסוציולוגים, כי הם רואים בראגה את המיטען הרב שעלולים התלמידים לקבל בבתי־הספר הפתוחים.

● **מה זה מיטען דל — שתלמיד יודע פחות תנ"ך או פחות חשבון, מפני שמיקצוע מסויים הוא אינו אוהב?**

לא. אני מדבר דווקא על דברים אחרים. לדעתי, ולדעת רבים אחרים, בית־הספר הפתוח אינו מכשיר את התלמיד להתמודדות עם דרישות החברה. החברה היא הישגית. אדם נדרש ליזמה, למישמעת, לסדר־יום, לתפוקה. את כל אלה אי־אפשר להשיג באמצעות החינוך הפתוח. נער המופיע בבית־הספר בשעה הנוחה לו, יגיע גם לעבודה רק כשמתחשק לו ויעשה שם רק מה שמתחשק לו. זה לא הולך ככה בחיים. יש חוקים. ואפילו מצד הדרישות האינטלקטואליות אינני בטוח אם מכשירים את החניכים לחשוב יותר או להבין יותר.

● **אוקיי. אני מבינה שאתה לא בעד החינוך הפתוח. אבל גם מה שיש היום זה לא הכי טוב. מה עושים?**

צריך לשאוף כל הזמן ליותר טוב. אבל בשביל יותר טוב, צריך להחליט שחינוך זה חשוב. אולי אפילו יותר מביטחון, ולכן צריך להשקיע בו משאבים גדולים.

● **שוב כסף. אם החינוך בארץ יקבל היום כמה כסף שהוא רוצה, מה זה ישנה בתוך בתי־הספר?**

תיפסק בריחת הכוחות הטובים מההוראה. ומשכורות טובות ימשכו אנשים טובים.

● **ועד אז?**

צריך למצוא דרך־ביניים בין החינוך המימסדי הקיים היום, לבין חינוך שיוכל להתמודד עם בעיות של טיפול יותר מאסיבי בפרט. זה האידיאל, ועבור זה צריך כסף.

איתורית טלפון במכונית עם מזכירה אישית

מזכירה עם כיסוי ארצי

אנו מספקים קשר טלפוני במכונית לאנשי עסקים שאינם מוכנים לקבל אותו בלי מזכירה צמודה.
המזכירה:

★ מחייגת עבורך ומשיגה אותך בכל הארץ.
★ מסננת עבורך שיחות לא רצויות ושומרת על פרטיותך
★ דואגת שתדבר רק עם מי שאתה רוצה ומתי שצריך
★ שומרת עבורך את פרטי שיחות הטלפון וההודעות, עד חודש ימים, בזכרון המחשב
★ מונעת אובדן שיחות גם כשאינך נמצא ברכב.
★ עורכת בירורים, מקבלת ומוסרת הודעות עבורך ובשמך.

עשה חשבון, רדיו טלפון עם מזכירה, משתלם יותר

נכון, כך עושים עסקים טובים.
החיוב שלך נעשה על בסיס שיחה אישית PERSON TO PERSON:
אתה משלם רק עבור שיחתך בפועל (על־פי התעריף **הרגיל** לשיחות עירוניות או בינעירוניות) ולא עבור התקשרויות סרק.
עכשיו טלפן אלינו פעם אחת בלבד מהמשרד, ונמחיש לך את כל היתרונות של טלפון במכונית עם מזכירה אישית:

03-7549188
איתורית: רח' ארלוזורוב 1 רמ"ג

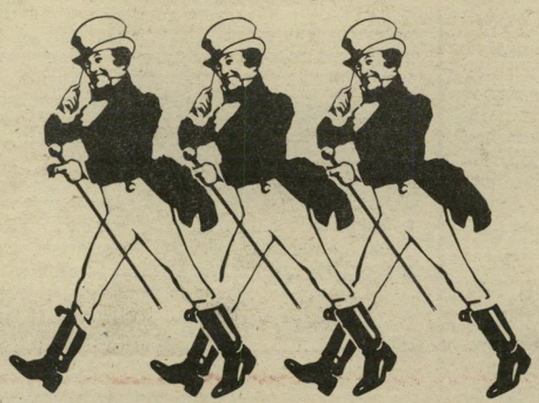
איתורית ITURIT

יותר קשר־איתורית: טלפון במכונית עם מזכירה אישית.

ליכטנזון ■ צרפתי ■ נינו

בקרו אותנו בתערוכת „אלקום", אולם 32 ביתן 7

ג'וני ווקר הוויסקי הסקוטי
הולך חזק מאז 1820

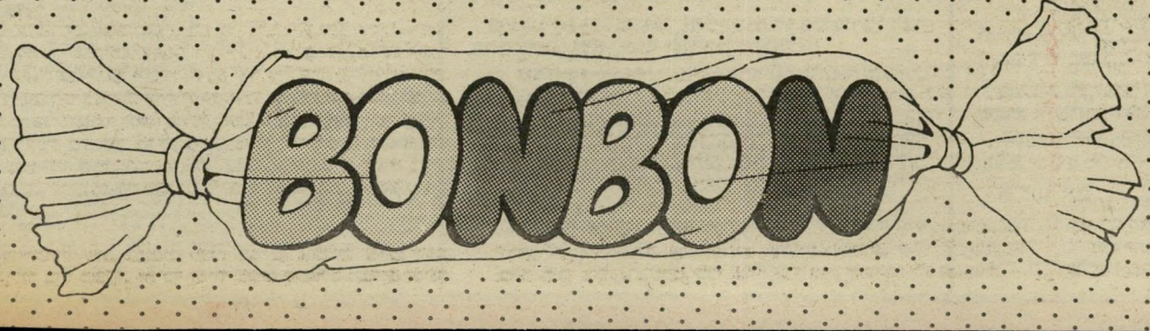

Johnnie Walker

יבואן בלעדי: החברה הסקוטית למסחר בע"מ. מח' השיווק: סוף רח' דיזנגוף, מגרשי התערוכה הישנים תל־אביב טל: 03-462414/5 03-460411

ורשבסקי פריליך דובר

קחי

פרנקו & דן

להקדים רפואה למכה

זה עניין של כמה ימים ופורים מגיע. הילדים כבר מבלבלים את המוח שבועיים, וכל יומיים משנים את דעתם. אתמול החליטו להתחפש לסופרמן, היום לקיפי מרחוב סומסום ומחר לגילס הולגרסן. אבל עם הילדים זאת לא בעיה, כי הם עדיין אוהבים את כל העניין של ההתחפשות.

הבעיה היא איתנו, שבגילנו כבר לא מתחשק לנו להיות רקדנית־בטן מצרית או זמרת־פלמנקו שחורת־שיער, ובכל זאת, החברים שהזמינו אליהם למסיבה בפורים דורשים בכל תוקף לבוא בתחפושות. ואותי אישית זה כבר מכניס ללחץ.

אז הנה פתרון גאוני ממש, תמורת 2.95 ש"ח. חברת פלפוט ייבאה מאנגליה מסיכות. אחרי ששמעתי שפעם "יבאו ארצה סודה מדרום־אפריקה", כבר שום דבר לא מפליא אותי. המסיכות האנגליות הן יפות מאוד, ובגלל זה שרק עכשיו הגיעו ארצה, הן גם מיוחדות. מיכנסיים שחורים, חולצה שחורה, מסיכה — וקדימה, למסיבות ה"תחפושת חובה".

להשיג בכל החנויות למכשירי־כתיבה וצעצועים. ואפילו ברשתות־השיווק.

אמא מודרנית

יום אחד סיפר לי בני בן ה־10, כשחיוך מאוד ממזרי על פניו, שחברו לכיתה הביא לבית־הספר חוברת של פלייבוי מלאה בצילומים של נשים ערומות, ואז כמה בנים, ובני ביניהם, נכנסו לבית־השימוש של הבנים והסתכלו על הצילומים.

הדבר הראשון שעלה במוחי (כאמא מודרנית וליברלית) היה להגיד לו שאין צורך להתחבא

בבית־שימוש ולהסתכל בתמונות בהיחבא, כי אין שום דבר רע בגוף עירום של אשה, וכמובן הוא בהחלט יכול לעשות את זה בבית, לפנייי.

רק יותר מאוחר, כששמעתי אותו אומר לחברו, בקול מאוכזב "אמא שלי מרשה לי להסתכל בפלייבוי", הבנתי איך הרסתי לו הנאה אסורה, גנובה ומתוקה.

יכול להיות שאמא מודרנית זה טעות? בטח יכול להיות!

שרות לציבור

זה באמת ברצינות לגמרי. לכולנו יש הורים. חלק מהם כבר לא כל־כך צעירים, וכבר מפתחים בעיות בריאות מסוגים שונים. בגיל מסויים גם לא שומעים כל־כך טוב, ובעיקר לא שומעים את צילצול־הטלפון.

חברת בזק עוזרת. חברתי שמעה על העזרה הזאת, לקחה טלפון, תעודת־זהות וחשבון טלפון אחרון ואיתם ביחד הגיעה למישרדי חברת בזק ברחוב אינג־גבירול 108, תל־אביב. שם, על המקום, תמורת 11 ש"ח, התקינו בתוך שפופרת הטלפון שבידה מכשיר מיוחד המגביר את קולו של הצילצול, כדי שגם כיבדי־שמיעה יוכלו לשמוע.

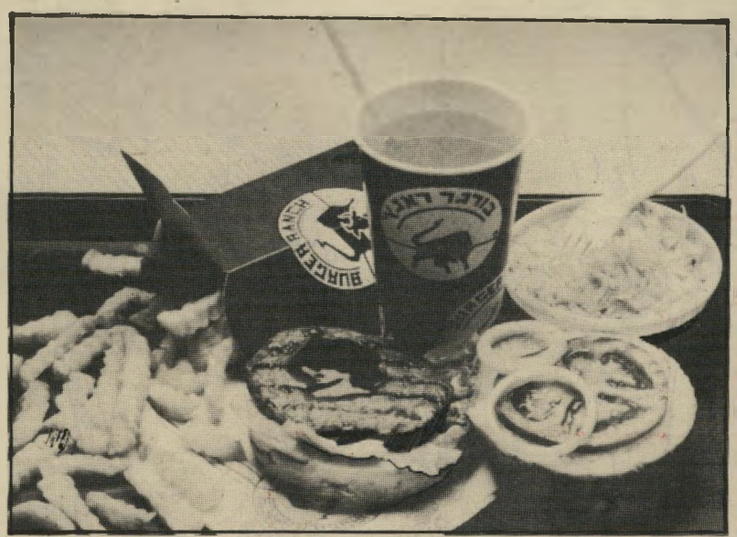
מייד היא טילפנה לאמא שלה בחיפה, כדי לבשר לה את הבשורה, אבל יש שעות שאי־אפשר להשיג את איזור חיפה בטלפון — אבל זה כבר לא שייך לעניין.

לידיעתכם.

הלאה ריגשי האשמה

פעם־פעמיים בחודש, בדיוק ב־7 בערב, שהיא שעת ארוחת־הערב בבתים ישראלים ממוצעים, קורה שאני בדיוק באמצע של ספר־מתח, ועוד שלושה־ארבעה עמודים אני אדע מי היה הרוצח או אם גיבורת־הספר תיעתר לגיבור־הספר ותינשא לו, או שהיא תעיף אותו קיבינימט ותברח מהעיר.

בדיוק אז מגיע אליי אחד הילדים ואומר שהוא רוצה אוכל. מבלי להזיז את העיניים מהספר אני מסמנת לו ביד שעוד מעט. אבל הילדים שלי הם ממיפלגת "אוכל עכשיו", ואין להם סבלנות והם מתחילים לבלבל את המוח בקול רם, ואני לא יכולה לקרוא כשיש רעש ליד האוזניים שלי.

באותן הזדמנויות סיפרותיות אני שולפת מאחד הכיסים 10 שקלים ושולחת את הילד הגדול לבורגר ראנץ' השכונתית, שיקנה לעצמו ולאחיו איזה המבורגר, צ'יפס וסלט. הוא הולך, נהיה שקט בבית, אני ממשיכה לקרוא, הילדים מבסוטים.

הדבר היחידי שלא בסדר בעניין, זה שאחרי המיקרים האלה לא מתפתחים אצלי שום ריגשי־אשמה, ומכאן אני מסיקה מייד שאני לא אמא טובה.

או אנשי הבורגר ראנץ' התחשבו בי, והם פנו אל שתי תזונאיות כדי שינתחו את מרכיבי הארוחה — הכוללת סלט־כרוב, המבורגר אחד בתוך לחמניה, מנת צ'יפס וכוס־מיץ. כל זה, אגב, במחיר 4.60 ש"ח.

התזונאיות עשו מה שעשו, ואז הן דיווחו כדלקמן:

"הארוחה מכילה 576 קלוריות, מהם 11% חלבון, 36.7% שומן, והיתר פחמימות. בארוחה יש גם כמות מספקת של מינרלים, ויטמין סי וסיבים."

לי זה לא מפריע. אולי לכם זה עוזר.

עצה בחינם

מערך יקר,

אל תתחילו לפתח אשליות. ועידת חרות על חרפותיה, גידופיה, המכות והבושה, היא לא תשדיר־שרות למערך. תשכחו מזה.

יכול להיות שאילו אתם הייתם בליכוד וזה היה קורה בוועידה שלכם, הייתם מתביישים. אבל אתם לא בליכוד. ההגיון שלכם זה לא ההגיון שלהם.

יומיים אחרי הוועידה ה"אלגנטית" שמעתי כמה חבר'ה מהליכוד אומרים אחד לשני "המכות רק מראות שאנחנו מיפלגה דמוקרטית". הם גאים בזה. אז מה ייצא לכם, מערך יקר, מכל העסק? כלום! האמינו לי.

אז אם יש לכם תוכניות לנצח בבחירות הבאות, אל תבנו על ועידת חרות האחרונה. היא מביישת רק את העומדים מן הצד, לא את אלה שצריכים להתבייש.

ככה זה בארץ. מכות עוד לא הזיקו לאף אחד. אז שיזיקו לליכוד?

עוד קצת נומי־נומי

הבורסה מתעוררת. איזה אסון. מה היה לנו רע כשהבורסה ישנה שנת־ישרים במשך שנתיים? אפשר היה לבוא בערב אל חברים, לספר קצת רכילויות, לשמוע על הטיול היפה של מישפחת כהן לקפריסין, לדבר דברים שקורים בארצות אחרות, על סיכויי השלום באיזורנו. אפשר היה להתווכח על המאמר האחרון של ארון איקס מעיתון ואי, אפילו לשמוע חוות־דעת על ספר חדש. היו אוכלים קצת תיקרובת ואפילו רואים סרט טלוויזיה ביחד. היה זמן לכל דבר. לא היה צריך למהר. נשים ישבו עם גברים, לפעמים היו מבטים ביניהם. אפשר היה ליהנות מערב אצל חברים.

עכשיו זה יתחיל שוב. נכנסים לבית חברים, אומרים שלום חפוז, נחפים לך ליד כוס משקה, ותיכף ומייד נשים שמאלה וגברים ימינה.

באגף הנשים — מחירי וילונות, סוגי טפטים, צבע השיער החדש של שולה והדיאטה ה־168 של אתי.

מצד ימין, לעומת את, אי־די־בי ירד. הפועלים עלה. גולן־פיירסט עלה רק בשתי נקודות לעומת רפק, שעלה ב־5 נקודות. אצל כלל מחשבים ו לא התגשמו הציפיות והיתה ירידה קלה, לעומת התחזית שאמרה שתהיה עליה קלה. וזאת היא רק ההתחלה. אחרי חצי שעה ישתנו השיחות. באיזור הגברים ידונו במנחם שאכל אותה עם ההשקעה הלא־נכונה שלו, ואיך יהושע היה פרייאר ולא קנה כששמואל אמר לו לקנות, ועכשיו הוא אוכל את עצמו.

לי באופן אישי זה כאילו לא צריך להזיז. אני לא ארוויח מהבורסה אף גרוש, וגם לא אפסיד. אבל מה עם הערבים האירוכים של השיעמום? אז בואו נדבר בשקט־בשקט, ככה אולי בכל זאת הבורסה לא תתעורר.

מכסימום תחפושת — במינימום כסף

עוד פורים אחד בפתח, והשאלה הנצחית חוזרת על עצמה: מה נלבש בחג. למה נתחפש וכיצד נצא אל הרחובות והמסיבות.

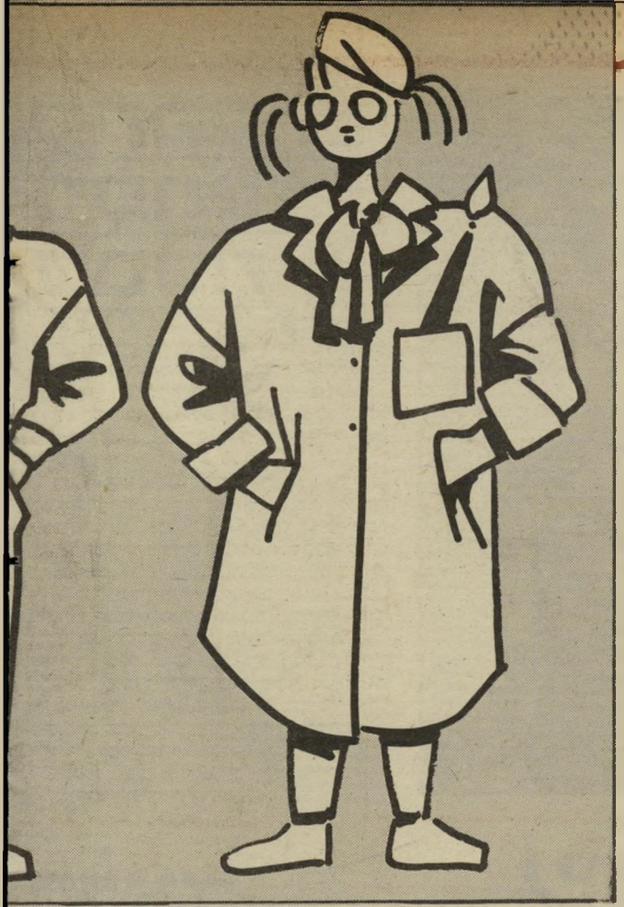
קודם כל, הדילמה של ההורים. הילדה כבר לא רוצה להיות המלכה אסתר וגם לא סינדרלה. אז מה כן? אולי מדונה:

כל שנה יש תחפושת שהיא IN. שהיא באופנה. הילדות אוהבות לחקות את שחקניות־הקולנוע והזמרות המצליחות, והבנים — את גיבורי הטלוויזיה.

מדונה היא תחפושת יחסית פשוטה: חולצה קצרצרה וצמודה אל הגוף או בגד־גוף שלם בגוון בוהק כלשהו, חצאית צרה וקצרה בעלת שסע נדיב, גרבי־רשת, מגפיים קצרים או ארוכים, או נעלי עקב, שיער מפוזר, או מנופח למישע, עגילים גדולים, שרשרות־זהב, פנינים, סתם ציבעוניות זרוקות באלכסון, כפפות־תחרה ומישקפי־שמש. אם רוצים, וכמובן: מיקרופון אמיתי או דמי עשוי קרטון או חומר מתכתי המזכיר מיקרופון.

טי־שירט מבליט. לנערות צנועות וביישניות, שתמיד רצו להיות נזירות ופחדו לומר זאת להוריהן, יש עתה תחפושת צנועה לא פחות — מלצרית. לא כמו תילבושת הנערות העובדות כמלצריות לדמי־כיס. אלא תילבושת המלצרית המקורית, שכמעט נעלמה מהעולם.

הצעירות המשרתות היום במיסעדות ובבתי־קפה מתלבשות בחולצות לבנות, חצאיות שחורות וסינר לבן. אבל בעבר, כשהיו משרתות בבתים פרטיים, היו לובשות שמלה קטנה שחורה, סינר לבן מכותנה או מתחרה, כפפות לבנות, סרט על הראש, ומגש קטן עמוס כוסיות כתוספת אותנטית.

ציירת ומלה הבת לובשת חולצה גברית של אבא (שאותה הוא אינו לובש עוד), תוחבת את המיכנסיים לתוך המגפיים, חובשת כובע ברט על הרא... טרנינג כחול... מקרטון צבו...

לוח שח־מת מבקשים מחבר טוב לגלח את השיער ריבועים־ריבועים ולובשים בגדים בגווני שחור ולבן. אם מתחרטים, אפשר להשלים התיספורת לקרחת, ולהתחפש לאסיר בורח.

פורים עשה-זאת-

מלצרית כמו פעם: חולצה לבנה וחצאית שחורה או שימלה קטנה שחורה; סינר לבן מכותנה או מתחרה; כפפות לבנות; סרט על הראש; ומגש קטן עמוס כוסיות כתוספת אותנטית.

ברבור מאגם הברבורים: לובשים שימלה או חצאית וחולצה לבנות, קונים באיטליז נוצות לבנות של תרנגולת, מחברים אותן בתפירה אל הבגד, עוטפים את השיער בסרט לבן עטור בנוצות.

בלש פרטי חליפה א... שצווארונ... שמש כהים, שפם; מגפיים נב...

שמה כמה מיכחולים בכיסים. הבן לובש
לבן, מרכיב עליו צווארון מסרט אדום או
חובש כובע־טמבל ועונד הרבה מדליות.

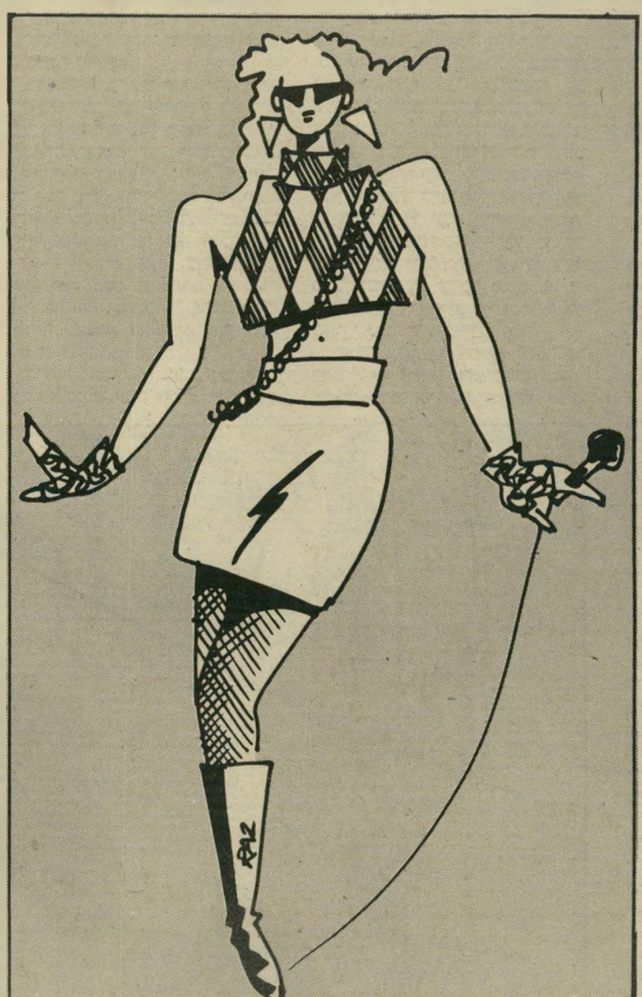
בעצמך

ליצן לובשים חולצה מחוררת, אם יש כזאת, ומתחתה מיכנסיים רחבים. להשלמת התחפושת דרושים נעלי־התעמלות בשני צבעים שונים, כובע של ליצן ואיפור ליצני וספגוני בשלל צבעי פורים.

פרח חולצה יפה, רצוי פירחונית; פרח (יכול להיות גם מלאכותי) בשיער; עניבת־פרפר על הצוואר; חגורת־בד בצורת פרח, ואם אפשר פרחים גם על פירקי הידיים. תחפושת לממאנות להתחפש.

מדונה רעיון (וציור) של מעצב־האופנה רז קרן: תחפושת־חיקוי לזמרת־השחקנית – חולצה קצרצרה החושפת טבור, או בגד־גוף בוהק; חצאית צרה וקצרה, בעלת שסע; וגם מיקרופון ביד.

נסיים וחולצה גברית; מעיל־גשם
כובע־לבד בסגנון גברי; מישקפי־
קשוח וגברי להשלמת המראה.

עדות: בפאבים ובבתי־קפה לובשות מיכנסי־ג'ינס צמודים ומהוהים וחולצה גברית או טי־שירט מבליט. אבל פעם

לבשו המלצריות חולצה לבנה והצאית שחורה, או שימלה שחורה ועליה חגרו סינר לבן מכותנה או מתחרה, ולעיתים גם סרט לבן על השיער.

המהדרות בתחפושת זו יעטו כפפות לבנות על ידיהן. ולהשלמת המראה ישאו מגש עגול ועליו כוסות ובקבוק־יין. להשקות את החבר'ה.

הצעירות יותר יעדיפו את פירות העונה. זוהי תחפושת נהדרת. יפה וקלה גם לבעלת־הבית המזמינה אורחים למסיבה.

הבעה קשוחה. ולמה יתחפש הבן על או הנער הבוגר במישפחה? אם אין לו חשק להתאמץ יתר־על־המידה. הכי פשוט זה בלש פרטי. הוא ילבש את חליפתו המהודרת או סתם חולצה גברית ומיכנסיים, ומעל ילבש מעיל־גשם. כובע־לבד בסיגנון גברי. מיש־קפי־שמש כהים. כפפות־עור. מגפיים גבוהים ומי שרוצה גם יצייר שפם. והעיקר. הוא חייב ללבוש כל העת הבעה בסיגנון הקשוח.

מלח לתיפארת. וגם את הילדים הקטנים אי־אפשר להזניח. הרי פורים הוא הג־הילדים.

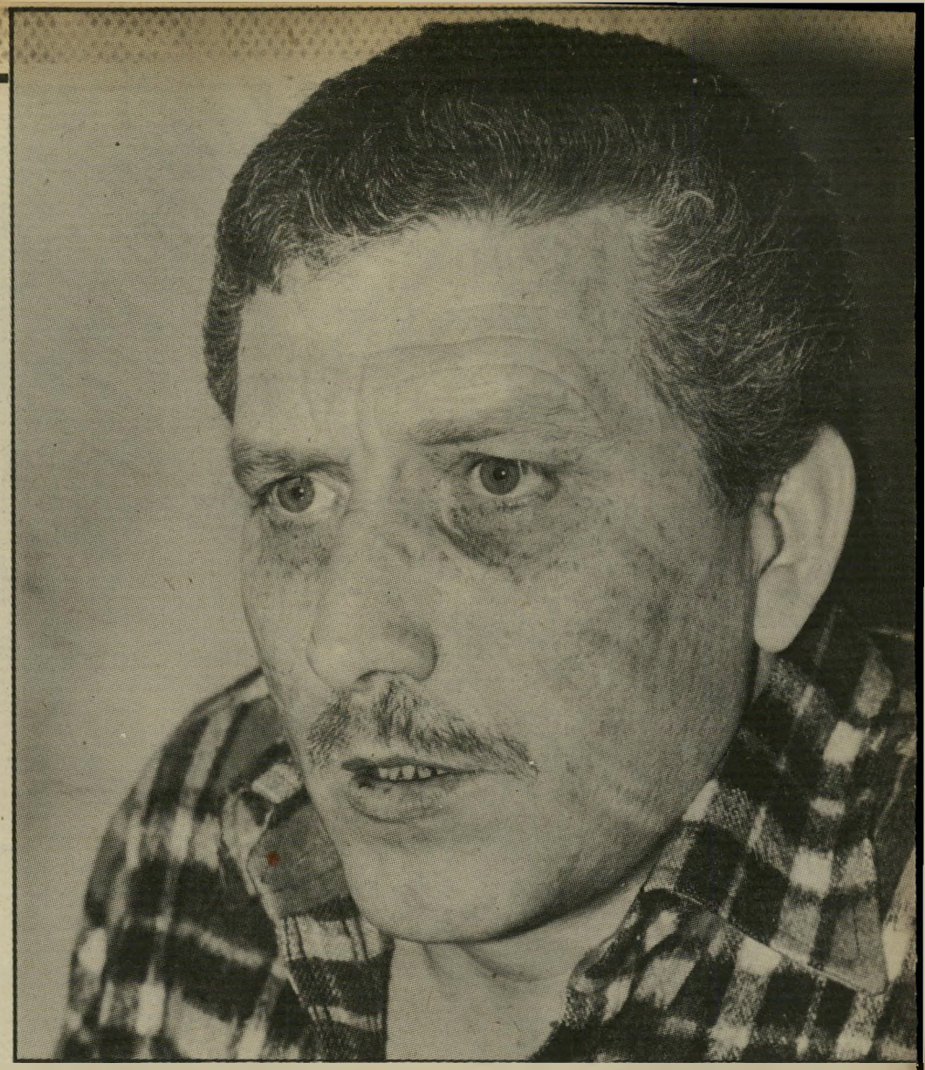
אפשרות אחת היא למלח צעיר. שיירד זה עתה מן האוניה לחוף:

(המשך בעמוד 38)

ניסים פרנקו (מימין) ממשיך לספר כיצד

פרנקו: „הייתי בטוח שלא אצא משם

5 שנים בכלא התורכי

אחרי שהורשע ברצח אביו, בגיל 20, ריצה ניסים פרנקו חמש שנים בכלא רמלה, עד שהוא שוחרר בחנינה (העולם הזה 26.2.86). הוא הרגיש חובה כלפי מישפחתו ורצה לפצות אותה. אבל פרנקו לא רצה בשום אופן לחזור לתחנה המרכזית, מקום שעורר בו זיכרונות נוגים, וניסה למצוא עבודה במקום אחר. הוא פנה גם לאירגונים המשקמים אסירים, והתייאש מהר מאוד. „הם הציעו לי הלוואה של סכום מצחיק, וביקשו שאביא חמישה ערבים," הוא אומר.

להלן סיפורו של ניסים פרנקו:

עשיתי הכל כדי להתרחק מהתחנה המרכזית. גדלתי שם עם אבי ולא רציתי לחזור לשם מסיבות סנטימנטליות. גם לא רציתי לפתוח לאנשים את הפה לריכולים, שיגידו שמה שקרה היה כדי שאני אקח לעצמי את הדוכן. ויתרתי על הדוכן, ומישהו אחר מהמישפחה עבד שם.

אבל לא הצלחתי למצוא לי עבודה. אני לא טיפוס שמסוגל לעבוד תחת מישהו, ונאלצתי לחזור לתחנה המרכזית. שכרתי דוכן ברשיון מאלמנה, ומכרתי שם שתיה. לאט־לאט הצלחתי יותר ויותר. פתחתי עוד דוכן ועוד דוכן, וגם מאפיה. לקחתי פועלים לעבודה, בדרך כלל אנשים שהיו אתי בכלא והשתחררו. היכרתי אותם ורציתי לעזור להם, כי קשה להם להשיג עבודה, ואני ידעתי איך לנהוג בהם.

המישטרה חששה מהעבריינים הא־לה שעבדו אצלי, וחשדה שאני מקים לעצמי כוח של אנשי העולם התחתון. התחילו להציק לי. היו עוצרים כל יום את הפועלים שלי ומאיימים שיפקיעו להם את השליש, כי הם מתרועעים עם עבריינים לשעבר.

גם פקחי־העירייה התחילו להציק לי. סגרו את הדוכן, שהיה ברישיון, להמון זמן, עד שהצלחתי להוכיח שהוא ברישיון. היו לי כמה תקריות, כי החיים שעברתי עשו אותי עצבני, בעיקר נגד אי־צדק.

נוסף למישטרה ולפקחים היו בתחנה המרכזית אנשים שקינאו בהצלחה שלי. אני קורא להם הבוזזים. אלה אנשים הכי זולים והכי פחדנים. הם רצו את המאפיה שלי.

יכולתי להתמודד עם הבוזזים, אבל לא עם המישטרה והפקחים של העירייה. זה היה יותר מדי בשבילי. הייתי לחוץ מאוד מכל הענין, ובסוף שכן התלונן שאני דרשתי ממנו פרוטקשן. המישטרה עצרה אותי ואמרו לי שכל העסקים שלי הם רק כיסוי לעיסקות־סמים. יום אחד הם כל־כך הרגיזו אותי, שאמרתי להם „עד היום לא השתמשתי ולא התעסקתי בסמים, אבל אם נרבקתם לזה, אז לא נשארה לי שום ברירה ואני באמת אתחיל להתעסק בזה."

מיליון לירות במיזוודה

בכרתי אנשים שהתעסקו בסמים, הייתי במצב נפשי ירוד, יום אחד זה היה בהישג יד — או לקחתי לבן. לא רציתי את זה בשביל הסוטול או התענוג, אלא כתרופה למצבי הנפשי. בהתחלה זה נתן לי כוחות מסויימים לתפקד, אדם לא מודע לזה, רק מרגיש שטוב לו, זה נותן לו ביטחון והרגשה טובה, וכך זה מוביל אותו לאבדון.

כל אחד אומר: „לי זה לא יקרה!" כל נרקומן חושב שזה קורה רק לאחרים. אבל אין אחד שיכול לעמוד בפני זה. אני אדם עם אופי חזק ודיקן. פיתאום, בגלל הסם, התחלתי לזלזל. התענוג של הסם סחב אותי לשבת בבית־קפה בדיזנגוף במקום ללכת לעבודה. אמרתי לעצמי: „אחר־כך אלך לעבוד." זה שחק לי את הדייקנות, וכמה שהשתמשתי יותר בסם, כך פתחה הדייקנות שלי. התחלתי להתפורר, הייתי חשוף לפגיעה. בשביל האויינים שלי והבוזזים זו היתה חגיגה.

זה היה תהליך של שנה, שנה וחצי, כבר לא הייתי אותו ניסים. המישטרה לחצה עלי לעזוב את תל־אביב, ואחרי המעצר בגלל הפרוטקשן, השופט שיחרר אותי בתנאי שאתרחק מהתחנה המרכזית. איך יכולתי להמשיך לנהל את העסקים שלי רחוק מהתחנה המרכזית?

חשבתי לעבור לעיר אחרת, וירדתי לאילת. תוך 48 שעות הצלחתי לארגן לי עסק. לקחתי דוכן של המבורגר וקראתי לו פרנקבורגר ועבדתי.

אבל המישטרה לא עזבה אותי גם שם. נטפלו אליי בגלל כל דבר, סגרו לי את העסק כל שבוע. לקחתי לי עורך־דין מאילת, והוא הבטיח לי שיסדר עבורי את הכל. זה נמשך כמה זמן, עד שיום אחד נהגתי לי במרינה, וראיתי אחרי מכונית־מישטרה. הם עצרו אותי ואמרו לי שלא הפעלתי את הווינקר. בזמן שהם ריברו איתי, הוויקר עוד עוד פעל, אבל הם אמרו לי שאני הפעלתי אותו אחרי שהם עצרו אותי.

לקחו אותי לתחנת־המישטרה ועצרו אותי ל־15 יום. עירערתי לבית־המישפט המחוזי בבאר־שבע, וכאשר באתי לשם התברר לי שהגישו נגדי כתב־אישום על ענייני סמים. אז גם עורך־הדין שלי הרים ידיים. הוא אמר שאם יילחם למעני, יזיקו גם לו.

ראיתי שלא נותנים לי לחיות גם באילת, אז מכרתי את העסק, לקחתי את הכסף במיזוודה, וחזרתי לתל־אביב.

עם ידיד כאשר חזר לחיים, החליט פרנקו לפרנק את עצמו. בעזרת כסף הצליח לסדר את התא היפה ביותר בכלא. מסדינים ציבעוניים עשה כיסויי־מיטה ווילונות, ותלה בחדר תמונות וכרטיסי־ברכה שקיבל ממישפחתו. הוא רכש לעצמו חברים תורכיים מבין האסירים, וחיין הפכו נוחים יותר.

איך שהגעתי לשם, עצרו אותי, והחרימו את הכסף, ושאלו: „מניין זה?" הם אמרו לי שהם חושדים שהכסף הוא ממימכר סמים.

בית־המישפט שוכנע שזה כסף מעיסקת הקיוסק באילת, כי היו לי כל המיסמכים, וציווה להחזיר לי את הכסף. היו לי במיזוודה אולי מיליון לירות, ולא השאירו לי אפילו כסף למונית. הייתי מאוד ממורמר, הלכתי למישטרה לקבל את הכסף בצו בית־המישפט, והם אמרו לי שפנו למסכנה, כדי שיבררו אם אני לא חייב להם כסף. כך משכו אותי ועד היום לא קיבלתי את כל הכסף.

קילו אבקה בין השזיפים

במאם לי מכל התיקים שפתחו לי ומהענייניים שלי, שאלתי את עורך־הדין שלי כמה זמן צריך לעבור עד שיסגרו לי את התיקים שלי. הוא אמר לי שתוך חמש שנים, אך אם לא אהיה בארץ, יסגרו לי את התיקים. החלטתי לנסוע לצרפת. יש לי שם מישפחה, וקיוויתי שהם יעזרו לי.

הייתי נשוי אז ואשתי היתה בהריון, אבל אני כבר הייתי שבור מהסמים ולא תיפקדתי. במרינה זרה אתה צריך כוחות עליונים כדי להצליח, אתה צריך ניירות וכסף שלא היו לי. מחוסר ברירה, התחלתי לעסוק בסמים. מצבי הידרדר עד שהגעתי לאפס. הייתי 24 שעות מסומם. הסם היה יותר חשוב לי מהכל, הייתי לוקח אז שלושה־ארבעה גרם הרואין ליום, אבל אף פעם לא הזרקתי. ידעתי שהזרקה זה הסוף.

למרות התפוררות האישיות, הגרעין נשאר. ומי שיש לו גרעין, לא נכנע. אנשים חלשי־אופי נשפכים מהסם ונגמרים. תארי לך שאני, אדם סגור כזה, שאף פעם לא בכיתי בחיים, אפילו בהלוויה של אבי לא בכיתי — אבל בגלל הסם הגעתי לבכי. הייתי נגד זה, ידעתי שזה הורס ומשפיל, לא רציתי לקחת אבל הייתי חייב, והיה לי גועל־נפש מעצמי.

אחרי שנולד בני הייתי זקוק לכסף לברית, וזה היה חשוב לי מאוד, החלטתי לנסות את מזלי בתורכיה. גם שם יש לי מישפחה, וקיוויתי שמזלי ישתנה.

הייתי רק שבוע בתורכיה, עד שקפצו עליי השוטרים. ישבתי בלובי של מלון הילטון, ופיתאום ניגש אליי ישראלי שהיכרתי בארץ רק בפנים. הוא התחיל לדבר איתי, שתינו יחד כוס קפה, הוא החזיק ביד שקית של שזיפים והציע לי מהם. אחר־כך עשה תנועה כאילו נמאס לו מהם והוא רוצה לזרוק

הידרדר לסמים ונכלא בכלא התורכי. חי, והחלטתי להתאבד על החיים!"

אותם. הוא שאל אם אני רוצה את השזיפים, ואני עניתי: „בסדר, תשאיר לי אותם."

כמה דקות אחרי שהוא הלך, ניגשתי למעלית כדי לעלות לחדרי. פיתאום התנפלו עליי חמישה אנשים בלבוש אזרחי. הם אמרו לי שהם שוטרים ולקחו אותי לחדרו של מנהל־המלון. שם שפכו את שקית־השזיפים על השולחן ומתחת לשזיפים נפלה שקית־ניילון, ובה קילו של אבקה לבנה.

150 איש בחדר אחד

מרית שהוריי ממוצא תורכי. לא ידעתי אז אף מילה תורכית. התברר לי אחר־כך שהישראלי שהפליל אותי קיבל ממישהו 500 דולר כדי שיעביר לי את השקית. הוא לא ידע מה יש בפנים ועשה זאת עבור הכסף. האיש שנתן לו את השקית עבד בשביל המישטרה התורכית. אני לא יודע בדיוק מה קרה. אבל אני חושב שהבוזזים בישראל, שלטשו עיניים למאפיה שלי, יש להם קשרים בכל מקום, והם תיכננו את הכל מראש וכך הצליחו להפיל אותי בפח.

השוטרים כיסו את עיניי ולקחו אותי לתחנת־מישטרה, שם היו גם הישראלי שנתן לי את השזיפים ועוד כמה ישראלים שבאו באותה הטיסה מפאריס. והמישטרה ייחסה להם שותפות בעניין הסם.

אני כבר הייתי מנוסה בענייני מישטרה מישראל, ואמרתי לכולם לא להודות בשום דבר ולא לחתום על כלום. חקרו אותי ואני הכחשתי הכל. ולמרות זה שחמישה שוטרים ראו אותו מוסר לי את השקית, אני לא הודיתי בכך. הם ממש השתגעו והיכו אותי בלי רחמים.

את האלימות שלהם אי־אפשר להשוות לשום מישטרה בעולם. הם סדיסטים ורצו להוכיח באופן עקרוני שהם יכולים לשבור אותי.

אחרי שלושה ימים נפגשתי עם קונסול ישראל, אלי שקד. הוא נוכח שמרכיבים עליי תיק והוא התחיל לצעוק, מהר מאוד אסרו עליו לחזור לבקר אותי בכלא, ואפילו האשימו אותו שהוא שותף שלי.

לכלא סאהאמה ג'לאר. הכלא שעליו נעשה הסרט אקספרס של חצות. העבירו אותי עם הישראלי שהפליל אותי. הוא היה אדם שישב בבתי־כלא ובעל אופי חזק, אבל כאשר הוא ראה את הכניסה לכלא הזה, הוא אמר לי: „אני לא אעבור את זה." ואומנם, הוא נפטר בכלא הזה.

כבר בכניסה אפשר לראות מה מחכה שם. זה יותר גרוע מהסרט פי מאה. הכל מלא אשפה ופחי־זבל וסירחון, ואפשר ממש לראות את כל המחלות מטיילות שם.

בכלא הזה גם הבנתי לראשונה שהכל שם הולך על בקשיש. אלה שמגיעים לשם בלי כסף, הם מיסכנים מאוד. היה מותר ללבוש לבוש אזרחי בכלא, לקחו אותי למחסן עם המיז־ודות שלי ומישהו אמר לי שאם אשלם משהו לסוהר, אוכל להכניס את כל המיזוודות לכלא, אחרת אקבל רק חליפה אחת.

באגף המעבר של הכלא ישנים 150 איש בחדר אחד. הוא נראה כמו אוניית־העבדים. דרגשים בשתי קומות, סירחון, חוסר־אוויר, צר וצפוף. המקום היה פעם אורווה.

כיכר לחם ופסוליה

א חרי שבוע הועברנו משם לתא־התיירים. זה היה תא עוד יותר גדול. בו שכנו 180 איש. מתוכם היו 100 מצרים, 50 ערבים מסוריה ולבנון, וכמה אירופים.

הסוהרים כלל לא מתערבים. מכני־סים אותך לחדר, נועלים את הדלת ולך תסתדר עם האלוהים שלך. יש אסירים ותיקים שנרבקים לחדש כל זמן שיש לו כסף. ברגע שנגמר לו הכסף, עוזבים אותו.

כיהודי, במקום שערבים שולטים בו, זה לא היה קל. הם לא קפצו אומנם לשחוט אותי. אבל התנכלו לי במאה דרכים. הם הכניסו אותי ללחץ וידעתי שהם יהרגו אותי איזה לילה.

כדי לחיות שם, הייתי חייב להש־תמש בסמים. הסתבכתי במריבות רבות. אבל חששתי שאם אריב עם אחד, כל האחרים יקפצו לעזרתו ויחסלו אותי. כך זה היה, עד שנגמר לי הכסף לסמים. אז התמוטטתי לגמרי. נשארתי במיטה ולא היה איכפת לי מכלום. נכנסתי לאדישות.

פעמיים ביום מביאים לשם את האוכל בסירים ענקיים. האוכל זה כיכר לחם ופסוליה. שעועית שחורה מבו־שלת עם כל החצץ והאבנים. זה ממש בלתי־אכיל. ואני לא קמתי לאכול. שכבתי במיטה ובהיתי. רק מדי פעם מישהו מהאירופים היה מביא לי את הלחם וידעתי שאמות ולא אצא משם חי. וידעתי שאם אמשיך כך, אמות מייד. אז החלטתי להתאבד על החיים. קבעתי לעצמי חוקים כדי להתגבר.

פיתאום הרגשתי שאני לבד בעולם, בלי מישפחה, בלי אשה ובלי ילד. ממש הפכתי לצמח. אמרתי לעצמי: „הרי אתה ממילא תמות כאן, אז לפחות תמות עם כבוד." ראיתי שהכל זיוף וישקר בעולם, שאין סנטימנטים, אין אהבה והכל בנוי על אינטרסים.

ידעתי שכדי לחיות אני חייב קודם כל להיגמל מהסמים. וזה גיהינום בפני עצמו. כי נרקומן הוא אדם חולה וחלש־אופי. עברו עליי אז ארבעת החודשים הכי קשים בימי חיי. ידעתי שכדי לשרוד, אני חייב לעשות הכל, למכור סמים או להשתמש בכוח, ועשיתי זאת.

בית־המישפט גזר עליי מאסר של שמונה שנים וארבעה חודשים ולא היתה לי שום תיקווה לצאת בחיים. תפסתי את העניינים בידיים ואני הייתי זה ששלט באגף. יום אחד היו לי קטטות וסכינים ולקחו אותי לצינוק. בצינוק התחלתי לדבר תורכית.

הצינוק היה חדר במרתף, טחוב וקר. לא היה בו אור או חלון, והאוויר נכנס דרך צינור בתיקרה, שממנו באו גם עכברים. כל עכבר יותר גדול מחתול. בית־השימוש היה במרכז התא ולא היתה שמיכה או מזרון. לקח לי זמן להתרגל לחשיכה וחיכיתי לאוכל. יומיים לא בא איש ולא הביאו לי אוכל. אחרי שלושה ימים התחלתי לדפוק על דלת התא ולצעוק. זה לקח זמן עד ששמעו אותי, כי הייתי היחיד במרתף. המזונה בא וצעק עליי שאני מקים מהומה. אמרתי לו „אק־מק". שזה לחם בתורכית. הוא שאל אם יש לי כסף, והסתלק.

שער־שיבה וזיכרונות

ח שבתי שיניחו לי למות שם. אבל אחרי כמה שעות מישהו הביא לי כיכר לחם ישן. פשוט שכחו אותי שם. אכלתי חלק מהלחם ושמרתי לי את היתר, כי פחדתי ששוב לא יביאו לי אוכל. אבל בכל פעם שנרדמתי, העכברים התנפלו על הלחם. הייתי צריך להיאבק איתם. הייתי שם עשרה ימים.

כשיצאתי מהצינוק, העבירו אותי מאגף לאגף. בסוף שילמתי לסוהר שוחד כדי להגיע לאגף שבו ישבו כמה ישראלים. ביום שבו הגעתי לשם נפטר הישראלי שהפליל אותי, ואני נכנסתי להדר שלו. שם גרתי יחד עם מוטקה חלבני. שם הוא יושב שם על סמים. סידרנו שם חדר למופת. תלינו תמונות על הקירות. מסדרים פירחוניים עשינו כיסויי־מיטה ווילונות. לא היה עוד חדר כזה בכל הכלא.

כדי לסכם את דעתי על הכלא התורכי, מספיק שאומר כי אני מעדיף לשבת 50 שנה בכלא ישראלי מאשר שנה בכלא תורכי.

לפתע התברר לי, כי אני עומד להשתחרר בעוד כמה חודשים. עד אז בכלל לא האמנתי שאצא. אבל זה נהיה קרוב. והתחלתי להכין את עצמי ליציאה.

ביום השיחרור. כאשר הייתי צריך להיפרד ממוטקה חלבני. הייתי 40 אחוז שמח לשיחרור ו־60 אחוז כאב לי שאני צריך להשאיר את מוטקה לבדו שם. עד לרגע שהגעתי ארצה במטוס, עוד לא האמנתי שזה קורה ואני משתחרר. פחדתי שברגע האחרון יחזירו אותי לשם.

עד כאן סיפורו של פרנקו.

כעת הוא מתאקלם בארץ, מתכוון להביא לכאן את בנו ואת אשתו מצרפת, ולבנות את חייו מחדש. הוא הוזמן לתת הרצאה על סמים בבית־ספר, הוא מאוד רוצה לעזור לאנשים צעירים להישמר מפני הסם. הוא גם רוצה לעזור לאסירים משתחררים, ולעזור להם להשתקם. „אם המישטרה לא תציק לי ולא תיטפל אליי, אני אוכל לעשות הכל. אבל רק שיתנו לי לבנות מחדש. כי אני מתחיל היום — בגיל 36, עם שיעור־שיבה וזיכרונות מהכלא — את כל חיי מחדש, והפעם אני מקווה להצליח!"

אילנה אלון ■

האשה בחא פרנקו התגעגע מאוד לאש־תו ובנו. הוא תלה את תמו־נתה של אשתו היפה וארוכת־השיער על קירות־התא. כדי שיוכל לראותה כל הזמן. בתחילה היה מותר ללבוש בכלא בגדים אזרחיים. אך אחר־כך שונה הדבר, והיה מותר ללבוש רק ביגדי־כלא או אימוניות.

אסיר ישראלי נוסף היה בתאו של פרנקו, מרדכי („מוטקה") חלבני (באמצע), שני־דון גם הוא למאסר על סחר־בסמים על־ידי בית־משפט תורכי מחמיר.

ראובן („רובי") ריבלין, איש מחנה שמיר בתנועת־החרות, מי שכונה השבוע „נסיך", מספר על סכנת הפילוג בתנועת־החרות בעיקבות הוועידה, מסביר איך זה לגדול בבית של אצ"ל ואיך זה להיות מיעוט בשנים הראשונות של המדינה

„אני יותר קרוב לאנשים שצועקים 'מלך־ישראל', ואני ה"ח' מלך־ב"ת"ד ואצל רבים אני יכול להיות מלך־ירושלים"

„בגיל 9 וחצי אמרתי שאלמד מישפטים כדי להיות התובע במישפט בן־גוריון על רצח אנשי אלטלנה"

ראיינה ענת סרגוסטי

„ההבדל ביני לבין דן מרידור ובני בגין שהם יותר מוכשרים, ולכן הם יכולים להגיע למעמד בלי צורך לעבוד"

„רתחתי מזעם כשהיו אומרים לי 'אתה חרותניק, אבל סימפאטי'. אני סימפאטי, כי אני חרותניק"

„דויד לוי הוא אחד הפוליטיקאים של העת החדשה, שיצר את עצמו יש מאין, ואני מסיר לפניו את הכובע"

„בזמן המצור בירושלים, המפא"ינקים היו מסתדרים. אני ה"ח' רעב. היינו אוכלים חובייזה"

„לא מגיע לי משהו משום שאני אשכנזי!"

ישרד עורכי־הדין של ראובן ריבלין ברחוב בן־יהודה בירושלים, נראה כמו אחרי פוגרום. קופסות־קרטון וערימות־ניירת היו פזורות בכל מקום. השטיח היה מאובק. ריבלין עצמו, עורך־דין, שהכל מכירים אותו בשם רובי, ישב בחדרו, שגם הוא ידע ימים טובים יותר, ומילמל בקול צרוד: „אני מוכרח לשקם את המישרד שלי." במהלך הראיון נאלץ לסרב בתקיפות לחברי מיפלגה שביקשו שיבוא לתל־אביב, להשתתף בדיונים ובנסיונות איחוי קרעי־חרות. הוא אמר „לא!" בטון עקשני, ונשמע יותר כאילו הוא צריך לשכנע את עצמו שלא להירתם מייד לצו המיפלגה, מאשר כאילו הוא בא להסביר את עצמו לאיש הנמצא מן העבר השני של קו־הטלפון.

במשך חצי השנה האחרונה היה ריבלין עסוק עד מעל לראשו לא בעבודה המישפטית, אלא במאבקי־כוח אלימים וסוערים בסניף המקומי, ירושלים, של תנועת־החרות. הדים מן המילחמה שהתנהלה בסניף הגיעו לא פעם לכותרות העיתונים, והם אולי היו הבשורה הראשונה למה שפרץ בשלושת ימיה ולילותיה של ועידת־חרות ה־15.

ריבלין התמודד מול ח"כ יהושע מצא על קולותיהם של חברי סניף־ירושלים. מישרדו הפך למטה־בחירות מאולתר לתומכיו. משם ניהל את כל המאבקים ותיכנן אסטרטגיות שהובילו אותו, לבסוף, ביום הבחירות, לזכות ברוב המיוחל. לוועידת חרות הגיע ריבלין כמנצח הסניף המקומי, אך מותש ממאבק חם ורב תלאות.

ביום הדיונים הראשון של הוועידה בא עם לייזי, אחיו הצעיר. שניהם נראו רעננים ונכונים לבאות, כמו כל שאר צירי הוועידה, שנטשו בית ומקום־עבודה כדי להשתתף בהליך הדמוקרטי, שאמור היה להיות רציני ורב־רושם, אם כי אותות של סערה כבר נראו בבחירות המוקדמות בסניפים.

ריבלין בנה את עצמו כפוליטיקאי לאט וביסודיות. כמה חודשים לפני הבחירות ה־אחרונות לכנסת נערכו בחירות בתוך מרכז־חרות. ריבלין התמודד על מקומו בפאנל – קבוצה של 35 איש, שמתוכם נבחרו אחר־כך, בהליך נוסף, שלוש השביעיות שבהן דורגו מועמדי חרות בתוך רשימת הליכוד לכנסת. גם אז היה המאבק מותח וגורלי לגבי רבים מן המועמדים. אך ה־שיטות היו שונות ולא הגיעו לכלל אלימות פרועה. המועמדים הציגו את עצמם לפני חברי המרכז באמצעות מיכתבים ופגישות

ריבלין בבחירות הסאנל במרכז חרות (1984)
„אל תשימו לב להשמצות... אפילו אם אסטה מהנורמות המקובלות עליי..."

אישיות בסניפים, וחיזרו אחרי כל קול. במרכז זכה ריבלין במקום טוב לקראת סוף רשימת הפאנל. הוא היה מאושר, ואת פניו הציפו דמעות־שימחה כשנודע לו על בחירתו. הוא הרגיש אז שזכה בגלל עבודתו הקשה והמסורה בתנועה, ובגלל כישוריו ואישיותו. לכנסת הוא לא זכה להיבחר, משום שלא נכלל בשלוש השביעיות הראשונות. אך היה ברור שהוא בדרך הנכונה, וכי לא רחוק היום והוא עוד יגיע לשם ויקבל, בזכות, את מושבו כח"כ מטעם הליכוד.

מישפחת ריבלין היא מפורסמת ובניה מפוזרים על פני הארץ, מיקצתם מוכרים יותר, מיקצתם פחות. באופן יוצא־דופן משתייך רובי לשבט הגדול הן מצד אביו, יוסף־יואל ריבלין, הפרופסור לערבית ש־תירגם בין השאר את הקוראן לעברית ואת כל סיפורי אלף לילה ולילה, והן מצד אמו, רחל.

במישרדו מצוי עותק של חוברת קטנה שהוציאו הריבלינים ב־1980, ובה עץ־יוחסין וקצת מן ההיסטוריה של אבות־המישפחה. בין השאר מסופר בחוברת על יציאתו החלוצית של רבי יוסף ריבלין מבין חומות העיר העתיקה בירושלים וייסוד שכונת נחלת־שיבעה – פרק היסטורי בדיברי ימי ירושלים החדשה. עד היום יש בנחלת־שיבעה רחוב הנושא את שמו.

אמו של רובי היתה חברת אצ"ל משחר נעוריה, כך גם אחי, אחותו הגדולה, ואבי, אחיו. הוא לא יכול היה להימנות עם חברי האצ"ל, מן הסיבה הפשוטה שהיה צעיר מדי אז. רובי, היום בן 46, ינק את תורת ז'בוטי־נסקי מילדותו. גם אביו, שהיה בתחילה בתנועת־העבודה ואף שימש במשך שנים רבות כיו"ר אירגון המורים, הצטרף מהר מאוד, אחרי ויכוחים אידיאולוגיים עם דויד בן־גוריון, אל שורות הרוויזיוניסטים. במשך השנים היתה המישפחה כולה מזוהה עם תנועת־החרות, ובניה אף סבלו מכך.

במהלך הימים הסוערים של הוועידה הבלתי־נשכחת, שהתקיימה בשבוע שעבר בתל־אביב, הודבק לריבלין התואר „נסיך" – כמוהו כמו צירים אחרים בוועידה, שהינם בנים של מייסדי ביתר, אצ"ל ותנועת־החרות. ביניהם בלטו זאב בנימין בגין, בנו של ראש־הממשלה לשעבר מנחם, דן מרידור, בנו של הח"כ לשעבר אליהו, עוזי לנדאו, בנו של השר לשעבר חיים, רחל קרמרמן, בתו של השר לשעבר יעקב מרידור. נעדר משם הנסיך המורד אריה נאור, בנה של ח"כ לשעבר אסתר רזיאל־נאור ואחיינו של מנהיג אצ"ל שלפני־עידן־בגין דויד רזיאל – אך גם הוא לקח בעבר חלק פעיל במיפלגה, ושימש בתפקיד מזכיר־הממשלה בתקופת שילטונו של מנחם בגין.

כל אלה ועוד נסיכים פחות ידועים ספגו את תורת ז'בוטינסקי מילדותם. הם יודעים על מה דיבר ז'בוטינסקי. הם התחנכו על ברכי ההדר הביתרי, שהשבוע דיברו עליו כל־כך הרבה. מבלי שאיש יראה אותו בהתגשמותו. הם מדברים בלשון אחרת, נראים אחרת, מתנהגים אחרת. רובם ככולם אשכנזים מבתים זעיר־בורגניים. אבל לתנועת החרות באו גם, אולי בעיקר בזכותו של בגין, חברים ממה שנהוג לכנות „ישראל השניה" – יוצאי עיירות־הפיתוח ושכונות־המצוקה, בני עדות־המיזרח. אלה לא שיננו בילדותם את יצירותיו הפוליטיות והסיפרותיות של ז'בוטינסקי. לכן גם לא ידעו לשיר, בערב הפתיחה, ביחד עם כולם, את הימנון ביתר. גינוני האצולה הפולנית זרים להם. הם שונים, אחרים, חרותניקים חדשים.

„יש פה מאבק בין שני עמים צודקים, שאינם יכולים להתפשר על החיקווה. חיקוותו של אחד, היא גורלו הנחרץ של העם השני"

המכונים „נסיכים" נוטים באופן ברור לעבר מחנהו של יצחק שמיר, מוותיקי התנועה. האחרים נוטים יותר אל המחנות של לוי ושרון – שני אנשים חדשים־יחסית בתנועה, שניהם, ושרון באופן מובהק יותר, פליטי מפא"י ותנועת־העבודה.

ריבלין אינו אוהב את התואר „נסיכים". הוא יודע שכבש את מקומו בתנועת־החרות הודות לעבודה קשה ויומיומית, ולא בזכות־אבות. איש אינו זוכר שאביו היה פעם מוע־מד מטעם חרות למישרת נשיא־המדינה. הוא מדגיש כי הגיע למעמדו בתנועה בזכות ולא בחסד. אך דברים כאלה לא ניתן לומר על בני בגין, שצץ מאלמוניות גמורה אחרי הסתגרותו המיסתורית של אביו. הוא לא חרש סניפים, לא חיזר על פיתחיהם של מצביעים פוטנציאליים ולא עבד קשה כדי לזכות במעמדו.

הסערות שפקדו בשבוע שעבר את ועידת־חרות הן הרות גורל לתנועה. הן היו מרתקות ומפחידות. מיקצת הצירים בכו בסוף הלילה האחרון, הארוך והסוער מכולם. מיקצתם כעסו.

■ ■ ■

● אתה כועס על מה שקרה בוועי־דת־חרות?

אני לא כועס, אני חושב שתוצאת הוועידה היתה דבר בלתי־נמנע. רוח רעה ריחפה על התנועה במשך שנים.

● איזו רוח רעה?

השתלטות פונקציונרים מהדרג השני — בשני המחנות — שהכניסו בה רוח רעה.

● מי הפונקציונרים?

לא רוצה להגיד. אני, בירושלים, הבחנתי בזאת שבמנהיגות לא היה עם מי לדבר, כשרציתי להתריע.

● האלימות, בעצם, התחילה עוד כאן בירושלים, בבחירות לסניף.

הבנתי שכאן חייבים להילחם ואי־אפשר להי־כנע לאלימות פיסית ואדמיניסטרטיבית, כשהצד השני חושב שאתה, כאינטליגנט, או כלבן, לא תוכל לעמוד במסע־הכפשות. אני עובד בשטח במיסגרת תנועת־החרות, כולל ביתר, והחברים יודעים שאני מן אל־בלד — בערבית: מהעיר — ויודעים שאני לא מזוהה אלא כפלסטיני מובהק, אמון על כל העדות.

„כשבגדתי, הבנתי שבן־גוריון לא היה השטן בהתגלמותו ובגין לא האלוהים בהחגלמותו. גיבשתי דיעות עצמאיות"

● המאבק בירושלים היה עדתי?

אי־הוי: אבל כשניסיתי באופן לגיטימי להילחם על מעמד — שחשבתי שאני מתאים לו מבחינת כישוריי וכוחי הפוליטי — ראו אותם מקופחים מיקצועיים כי יתכן שהדרך הדמוקרטית תסלול לפניי אפשרות להגיע להשפעה שתוכל לנגוס במעמדם, והם לא בחלו בשום אמצעים. ואני חושב שלא יכחישו, שהשתמשו נגדי בברוטליות בנשק העדתי.

● אבל אי־אפשר להתעלם מהעובדה שאתה אשכנזי.

אני לא חושב שמגיע לי משהו מכיוון שאני אשכנזי. יחד עם זאת, אני לא חושב שאני צריך להיות מקופח משום שאני אשכנזי. כמו שאני לא חושב שזו בושה לגמור אוניברסיטה — וגם את זה אמרו. והעובדה היא שהתנשקתי עם יותר אנשים מהרחוב — וגם ירקו עליי יותר — מאשר המיוחסים, או אלה המכנים את עצמם מנהיגי ישראל השניה.

● אתה מדבר על המאבק בינך ובין יהישע מצא?

זה שקר שהיה מאבק ביני כאשכנזי ליהושע כספרדי, בכל הקשור לציבור. לצערי הרב, יהושע מצא השתמש בעניין לצורך תעמולת־בחירות, וכאשר נכשל הוא טען שהוא מנוצח על רקע עדתי — ללא בסיס וללא אחיזה בציבור הירושלמי, שלמעלה ממחציתו בני עדות־המיזרח.

● בוועידת־חרות עמדו באופן ברור הנסיכים, „הבנים שלי", מול החדשים.

האוירה בין צירי־הוועידה אינה משקפת את יחס הציבור לבעיה.

● מה זאת אומרת?

אני לא מעלה על דעתי שדויד לוי רוצה לרכוב על הגל העדתי, שכן הוא יודע שכדי להיות ראש־ממשלה הוא צריך להיות מנהיג־חרות, ולא להשתלט על חרות. דויד לוי הוא אולי אחד הפוליטיקאים של העת החדשה שיצר את עצמו יש מאין, ואני מסיר את הכובע לפניו. מקורביו, שהם דווקא אשכנזים, רואים בו אפשרות לתפוס עמדות שילטוניות וכלכליות. הם חושבים שכדי שהוא יוכל לתפוס את השילטון, צריכים להמציא את מושג „הנסיכים". רייסר הוא אשכנזי, והוא בשום אופן לא נסיך. כך גם מיכאל קליינר ואחרים.

„בני בגין לא יכול היה להתבלט דווקא משום שהיה הבן של מנחם. אילו החחיל קודם, היו אומרים, ובצדק, שבגין מייסד שושלת מלוכה"

גידעון גדות, שהצטרף לשרון ויצא חוצץ נגד בני בגין על התערבותו במהלך העניינים בוועידה, תוך ניצול מעמדו כבן של מישהו. שכח שהוא בעצמו קיבל עמדה בתנועה כי הוא בן אחותו של אריה בן־אליעזר.

דבר אחד לא מתקבל על דעתי, שאותם בני עדות־מיזרח הנוהים אחרי לוי ואריק, יכולים לשיר דויד או אריק מלך־ישראל. אבל בדן מרידור, או בבני בגין מזלזלים בטענה שהינם „נסיכים."

אשר לרובי ריבלין: אני יותר קרוב לאנשים שצועקים „מלך־ישראל," ואני הייתי מלך־ביתר, ואצל רבים אני יכול להיות מלך־ירושלים. כל הישגיי בתנועת־החרות נובעים מעבודה קשה ולא מייחוס. כל זמן שעבדתי ולא התבלטתי. איש לא הזכיר שאני בנם של הפרופסור יוסף־יואל ורחל ריבלין, מוותיקי התנועה, בן של מועמד

(המשך בעמוד 28)

ריבלין במישרדו בירושלים
„אני לא חרותניק סתום"

לא מגיע לי משהו

(המשך מעמוד 27)

תנועת־החרות למישרת נשיא־המדינה. ברגע שיצרתי לעצמי, יש מאין, תוך עבודה בלתי־מתפשרת בשטח למען התנועה, והגעתי לרגע שיכולתי בעצמי לעבור פאנל בתנועת־החרות, מייד הכניסו לי דווקא מתחריי האשכנזים — ומצא הוא אשכנזי לכל דבר, שכן הסמל־טית (הספרדים הטהורים) מזלזלים בישראל החדשה יותר מכל אשכנזי — והלבישו עליי את הסטיגמה של נסיך. אם אני כזה, אני גאה בכך. ובלבד שיש לי יכולת־לעבוד. ההבדל ביני לבין דן מרידור

„רבים מהוותיקים ומהאינטל'גנטים ומהנסיכים רואים בלוי יצור מופלא של פוליטיקה אמיתית בצד עשייה וכאריזמה, אך אצה לו הדרך"

ובני בגין הוא שהם יותר מוכשרים ממני, ולכן הם יכולים להגיע למעמד בלי צורך לעבוד.

● אתה לא חושב שבני בגין הוצנח לתוך הוויעידה?

בני הוא בחור מופלא, לא משום שאבא שלו הוא מנחם. הוא יכול להיות ממלא מקום של אותו מנחם כראש תנועה פוליטית. לצערי, אני חושב שכאווירה שנוצרה — שלאחד מותר להיות מלך בחסד הקיפוח או בחסד הדמגוגיה — אסור לאדם מוכשר שהוא בן־של־מישהו להיות מוצנח. מדוע אריק יכול היה לבוא כגנרל, או עזר וייצמן, או צ'רצ'יל?

● אבל הם באו בזכות עצמם, לא בזכות אבות.

הגיעו בזכות עצמם למעמד מחוץ למיפלגה, והמיפלגה רצתה להשתמש בהם לתועלתה. זה דבר לגיטימי.

● בני בגין לא בנה את מעמדו מלמטה.

הוא לא יכול היה להתבלט דווקא מפני שהיה הבן של מנחם. אילו היה מתחיל לפעול קודם, היו אומרים, בצדק, שמנחם בגין מייסד שושלת־מלוכה. מתוך אחריות כלפי אביו, לא פעל בני באופן גלוי.

● אבא שלו לא נתן לו את בירכת־הדרך?

כשבני בגין טען נגד הסכמי קמפ־דייויד, אבא שלו נזף בו. להערכתי הוא לא רצה לקחת חלק בפעילות אקטיבית במוסדות־התנועה. היום מותר לו. ולהערכתי, התייצבותו נגד אריק שרון בהצבעה על בחירת יו"ר ועדת־המנראטים היתה נסיון להציל את תנועת־החרות. שכן אריק היה הופך את עצמו לאנדרדוג מול כל מתמודד.

דוגמה: אילו היה מתמודד עימו איש מהשורה השניה, איש מוכשר ומופלא כמו מאיר שיטרית, אריק היה קורא לפני חברי הוועידה ואומר — תראו מה הם רוצים לעשות לי, להשפיל אותי, להראות שאפילו מאיר שיטרית, מהשורה השניה, יכול לנצח אותי. אותי, גיבור 101 וכו'. לא רק שלום עכשיו ומפא"י וערפאת משפילים אותי, אלא גם תנועתי, המעמידה כנגדי איש מהשורה השניה? תצביעו עבורי!

זו דמגוגיה. האיש העומד בראש ועדת־המנראטים מכריע על עתיד התנועה מוועידה זו ועד הוועידה הבאה עלינו לטובה. אני, כציר, צריך לשקול מי אני רוצה שישלוט בתנועה, ולא יכול להעלות על הדעת שאדם כזה יעמיד הצבעה כזו כהצבעת־אמון. רק דמגוג יכול לעשות את זה.

היה צריך לבלום את הברית הבלתי־קדושה בין אריק ללוי, שהשינאה ביניהם אין לה גישור. לוי היה האדם שתקף את אריק בגלוי בזמן מילחמת הלבנון. היחידי בעל המעמד, שהופיע כאיש אמיץ המבטא את דעותיו בריש גלי, היה דויד לוי. אריק, מתוך ידיעה שמילחמת־הדיאדוכים האמיתית תס־תיים בקרב אחרון בין הגלדיאטורים לוי־שרון, רצה קודם להרוג את שמיר־ארנס ולהתפנות למערכה האמיתית על חזיונו האפוקליפטי של אורי דן, שאמר: „מי שלא רצה אותו כשר־ביטחון, יקבל אותו כראש־ממשלה!"

■ ■ ■

● אתה מסכים לקביעה שמי ששר „אריק מלך ישראל" אינו יודע את מילות הימנון־ביתר?

חשבו שזה התחיל כשאני אמרתי שאני רוצה תנועה שהיא מיסודו של האירגון הצבאי הלאומי, ולא של בית־שאן. באותו מאמר, שבו צוטטתי באופן מדוייק, הסברתי, ולצערי זה לא נכתב, את דעתי החיובית על דויד לוי. אבל חששתי מדבר אחד — פולחן־האישיות שהוא ועוזריו יוצרים סביב דמותו.

תנועת־החרות יותר חזקה מכולם. מי שלא יעמוד בראש התנועה — האנשים ילכו אחריו. גם היום, אם התנועה תצא ניזוקה, אני לא מאמין שקולותיה ינדדו לשמאל.

דויד לוי, מתוך אופוריה שמכניסים אותו אליה, רוצה שתנועת־החרות תהיה חלק ממנו, ואנחנו שואפים שהוא יהיה חלק מתנועת־החרות. לצערי, יועציו הכניסו אותו למיגדל־שן והוא החל להאמין שהוא מלך־ישראל. בשירים ובהתלהבות של קבוצה רועשת לא מנהלים תנועה בעלת מסורת ואידיאולוגיה — שיכולים קוראי העולם הזה להסכים לה או לא. אבל אפילו העורך שלו נלחם מתוך הכרה והערכה לתורת ז'בוטינסקי. יצירת קבוצות לחץ של מועמדי־קש, שכל מגמתם היתה אחת ויחידה —

„יצירת קבוצות־לחץ שמטרתן לשים כתר בראשו של המלך, תביא אולי לידי פילוג, אבל אז המלך יישאר עם כתר אבל בלי מלכות"

לשים כתר על ראשו של המלך — תביא אולי לידי פילוג, אבל אז המלך יישאר עם כתר אבל בלי מלכות.

חרות אינה עוד מיפלגה אחת. אלא תנועה, בין אם היא טובה ובין אם היא רעה. תשמיט ממנה את האידיאולוגיה, והיא הופכת להיות מפא"י, שבה חשובה הכיסאולוגיה ולא האידיאולוגיה.

● אתה סבור שכל חברי התנועה וצירי־הוועידה יודעים מי היה ז'בוטינסקי ומהי תורתו?

לא יודעים. אבל כורח השילטון מחייב להשיג כמה שיותר תומכים ברשימה. אסור שיישמט הגדעין האידיאולוגי. אם נגיע למצב שישתלטו על התנועה אנשים שאינם מזדהים עם העקרונות זה עניין של זמן עד שניעלם מהמפה הפוליטית.

עד היום בגין סימל את הפער החינוכי שבין תורת ז'בוטינסקי לבין החדשים. כשהלך והשאיר אותנו עירומים. לא רצה לקבוע יורש, וכל יורש פוטנציאלי היה מסולק על ידו כהרף עין.

● על הבימה היה תלוי שלט גדול ועליו היה כתוב — „יעידת חרות עם הדר ברוח ביתר". אתה חושב שכל הצירים ידעו מה פירוש המילים ותוכנן?

אופקים חדשים לעסקים

בנין המשרדים המפואר מעל השקם

ברח' אבן גבירול בתל־אביב

בית לייף

מוכן להשכרה

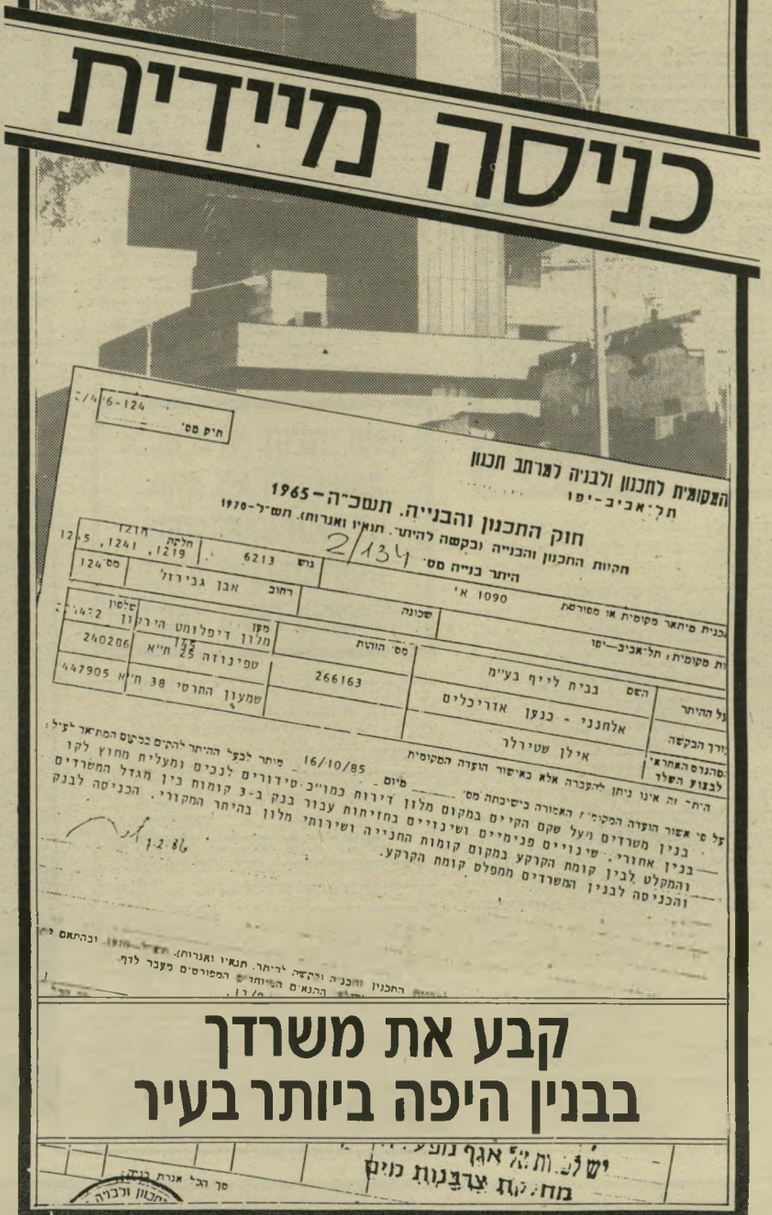
ניתן לבקר במקום בימים א'־ה בשעות 8—16

לפנות למר אלי קליין בקומה 18 בבנין

טלפון: 03) 2 5 3 2 0 3

למכירה גם קומות שלמות

כניסה מיידית

קבע את משרדך בבנין היפה ביותר בעיר

כל הצירים, אנשי תנועת־החרות, ידעו על מה מדובר.

● **אתה לא מרמה את עצמך?**

לא. היו מועמדי־קש, שלא חשוב אם ידעו או לא.

● **יצחק שמיר, בנאומו הת־קיף בלילה האחרון, אמר שב־וועידה לא דיברו על נושאים אידיאולוגיים חשובים.**

קבוצות־הלחץ דיברו על תורת־ז'בוטינסקי, אבל השתן עלה להם לראש והרצון לתפוס עמדות־כוח אישי להם ליצור מצב מסויים לטובתם.

מיכה רייסר, יו"ר מחלקת־האירגון, הצליח לנווט את הסניפים בצורה כזאת שקבוצת דויד לוי תוכל לזכות בהם ברוב. למחלקת־האירגון יש כוח עצום, ופה בירושלים עשו בי שמות. הם בליבם לא רוצים לזנוח את תורת ז'בוטינסקי, אבל לצורך השגת מטרה זמנית של המלכה דויד לוי, הם לא בחלו כשום אמצעי, ובכלל זה העמדת נציגים או צירים לוועידה שניתן יהיה לשלוט עליהם במהלך כל הצבעה. זהו תרגיל מסוכן, המשמיט את הרקע האידיאולוגי מתחת לאושיות התנועה.

ער היום הוכיח מרכז תנועת החרות שאנשיו נבונים ומצביעים בהתאם למצפונם. היום, על־ידי יצירת קבוצות־לחץ, שהאיש הוא מרכזן ולא העניין, חיסולה של התנועה הוא עניין של זמן.

אני בטוח ומשוכנע שדויד לוי לא רוצה בזה. אני משוכנע שדויד לוי רוצה בכל נפשו ומאודו לשכנע אנשים כמוני, ויותר ממני את ותיקי התנועה ויוצאי אצ"ל, שהוא, יצירת ישראל החדשה, ראוי ויכול לשמש כמנהיגה של תנועה אידיאולוגית. אילו הייתי יועץ שלו, הייתי מנסה להוביל אותו שילך בדרך השיכנוע. כי רבים מהוו־תיקים ומהאינטלי־גנטים ומהנסי־כים, במרכאות, רואים בו יצור מופלא של פוליטיקה אמיתית בצד עשייה וכאריזמה, אך אצה לו דרכו. הוא לא הסתפק בכך שבגין אמר שבלי דויד לוי אני לא מקים ממשלה, אלא הכריז על עצמו כיורש. אולי הוא באיזה שהוא מקום נגוע בפאראנויה שמישהו רודף אותו. ובכל פעם כשכמעט משתכנעים שהוא מנהיג פוטנציאלי, הוא מכריז הכרזה או עושה מעשה שמעורר פיקפוקים.

הוא צריך היה להבין שהתנועה כיום במשבר מנהיגותי חמור בעיקבות הליכתו של בגין. הבעיה אינה רק בעיה של תנועת־החרות, אלא בעיה של כל המיפלגות שדור־הנפילים שלהן חלף מהעולם בגלל בעיה ביולוגית. על כל המיפלגות השתלטו עסקנים מיקצועיים, שאנשים אינני־

„אהיה מוכן להרוג יהודי שירצח בדם קר ערבי, רק על היותו ערבי. אינני חושב ש־יש יהודי אחד שמוחר לו בגלל מוצאו לדכא פרט בגלל מוצאו"

טעם ויפים לא יכולים להתמודד איתם, כי הם לא רוצים להתלכלך.

● **אתה מתכוון גם לעצמך?**

כשאני — ואני לא חושב שאני יפה — התחלתי במערכה בירושלים, הסברתי לחבריי את הדברים במשל משטה הספורט: אם אתה משחק טניס על פי כל החוקים, ויריבך משחק בוקס לפי כל החוקים, כמה שלא תהיה טוב, גורלך נחרץ. בשדה המערכה הפוליטית, כמו בכל מערכה אחרת, חוקי־המישחק הם שקובעים את גורל ההתמודדות. אם תאמר „סליחה שזכיתי בנקודה," כשהשני מכה אותך בכוח, אין לך סיכוי ולא כדאי שתתמודד. לכן צריך להוריד את הרשת ולהיכנס לקרב־מגע, ואולי אפילו להתלכלך ולא להיבהל כשיהושע מצא אומר שאתה מזייף, משקר, מתמרן ומשמיץ.

אמרתי לחבריי: „תנו לי חצי שנה ואל תשימו לב מה יעלילו עליי, או אפילו אם אסטה מנורמות מקובלות עליי." בעניין זה המטרה מקדשת את האמצעים. אם כי יש קווים אדומים שאותם לא עברתי.

מותר להרוג דוקטור ביום אחד ופרופסור ביום שני, זה לגיטימי, אבל זו לא מטרה בפני עצמה.

■ ■ ■

בירושלים כולם מכירים אותו. כשהגעתי אליו למישרד לראיון, הוא דיבר בטלפון ועוד שני מטלפנים המתינו לו על הקו. חשבתי שאולי כדאי לצאת החוצה למקום שקט, שבו לא יפריעו הטלפונים. אבל הוא אמר: „אין טעם לצאת מהמישרד, כי בחוץ לא נוכל לשבת בשקט."

יותר משנקשר שמו בירושלים לתנועת־החרות ולבני יוצאי אצ"ל, הוא נקשר לקבוצת הכדורגל של ביתר ירושלים. במשך 17 שנים ניהל ריבלין, לסירוגין, את קבוצת ביתר ביחד עם לייזי, אחיו, עד שפרש ב־1978. אחר־כך היה ממשיך להופיע בקביעות לכל משחקי הקבוצה, גם כשאלה הת־קיימו מחוץ לירושלים. בתקופה האחרונה הוא צימצם את הופעותיו רק למישחקי־הבית של הקבוצה, ויש לו מקום של כבוד ביציע־המוזמנים.

חבריו של ריבלין בירושלים אינם משתייכים דווקא לתנועת־החרות. להיפך, רבים מהם נמנים עם השמאל. חלקם אפילו עם השמאל הרדיקאלי. הוא דמות מוכרת ואהודה בקפה טעמון. **מעוז אנשי השמאל והבוהמה הירושלמית, וגם ממרתף** סוראמללו **לא היה מדיר רגליו, כמו כל ירושלמי גיזעי וגאה. המעודה בחיי־הלילה של הבירה.**

● **נולדת בירושלים.**

דור עשירי בירושלים.

● **במישפחה ביתרית.**

אבא היה 13 שנה יו"ר הסתדרות המורים מטעם מפא"י.

● **אז איך הגעת לביתר?**

נולדתי לאצ"ל. אבא שלי במקורו לא היה איש רוויזיוניסטי. להיפך. הוויכוח שלו עם מפא"י היו על רקע קביעתו של בן־גוריון כי תקומת ישראל בעת החדשה התחילה רק עם העליה השניה. אבי, כבן מישפחת מן הישוב הישן, ניסה להוכיח שגם מי שעלו ב־1823 הקימו כאן מוסדות, יצאו מהחומות, הרחיבו את הישוב, ייבשו ביצות עוד לפני בן־גוריון.

אמא שלי, שגם היא ממישפחת ריבלין, נכנסה לתנועה הרוויזיוניסטית עוד משחר נעוריה. אחותי אתי ואחי אבי היו באצ"ל. אבא שלי, שהיה פרופסור לערבית, לימד בביתנו את הנציב העליון ערבית, כשבחדר השני היו נערכים פעולות־הסברה ושיעורי־נשק של אצ"ל. זה היה מקום המיסתור הטוב ביותר.

יום אחד אחותי נעצרה בגלל הלשנה של אנשי הש"י — ביניהם היה גם טדי קולק, שאותו אני מוקיר ומעריך כראש־עיריה.

אבא שלי, מלא כעס, פנה לנציב העליון ושאל איך אוסרים את בתו. התברר שהיא היתה פיון קטן, והנציב הורה לשחרר אותה, אך ביקש מאבא שישים עליה עין. אבא שאל את אמי ואחותי, שהיו חברות אצ"ל, מה קרה, והן גילו לו שביתנו משמש כמטה לאצ"ל. לקח לו יום כדי להפוך לאצ"לניק השרוף ביותר, שכן גם באוזני הנציב הביע דעות לאומניות, אך כאיש־רוח פורה לא עסק בפוליטיקה. הוא עסק במדע ובתירגום 18 שעות ביום.

(המשך בעמוד 32)

הפיניש הפיני.

עץ טיק אמיתי.
רהיטי שמרת הזורע עשויים עץ טיק משובח שאינו מתכווץ או מתפשט. זאת, כתוצאה מתהליכי יבוש משוכללים במפעלים. זאת הסיבה לעמידות, לחוזק וליפי הרהיטים.

כיפוף בכבישה צורתית.
ברהיטי שמרת הזורע כיפופי הרהיטים נעשים בטכניקה המסורתית והאמיתית. בחלק מהרהיטים מכופפים את העץ ע"י "כבישה צורתית" שהיא הדבקת שכבות עץ וכיפופם בחום. בשיטה זו כמעט ואין חיבורים, דבר הנותן לרהיט עמידות ויופי, כפי שרק לרהיטים אמיתיים יש.

גימור מושלם.
התקרב לרהיט של שמרת הזורע, גע בו בקצות האצבעות. משש אפילו את החלק התחתון של הרהיט.
הוא זהה בטיבו לחלקים האחרים. כי בשמרת הזורע הגימור זה הכל בחיים. פיניש אמיתי.

חיבורים משולבים.
אם תבחן מקרוב את החיבורים ברהיטי שמרת הזורע תבחין כי הם משולבים. טכניקה זו היא עוד סממן של שמרת הזורע המצביע על רהיט אמיתי. חיבורים אלו מגדילים את שטח ההדבקה, שנעשית כך שאינה מושפעת מחום, קור או מים. החיבורים המשולבים גם יפים יותר.

**עכשיו במבצע*
25%-35% הנחה**
על פינות אוכל, חדרי שינה, מזנונים, מערכות קיר ופינות סלוניות
*ההנחה על תשלום במזומן
אפשרות ל-4 תשלומים חודשיים

רהיטי שמרת הזורע

ת"א, בית שמרת הזורע, דיזנגוף סנטר, רח' המלך ג'ורג' 73
ירושלים, בית שמרת הזורע, שלומציון המלכה 18.
חיפה, בית הזורע שמרת, אלנבי 117 (7 קומות תצוגה).
באר שבע, רהיטי הדר, פסגי רסקו.
טבריה, רהיטי הצפון, רח' הגליל.
תנות חמפעל, רהיטי שמרת-קיבוץ שמרת.
חנות המפעל, תעשיית רהיטים הזורע, קיבוץ הזורע.

צוות לענין

הם: **בתיה – צרויה – מישל**
מעצבי שיער מבית האולפנה של
סמי זלצר

עכשיו: בסטודיו החדש שלהם:
LA-COUPE
רח' ארלוזורוב 34 תל־אביב
טל. 235137

נא לראות את כתובתה אשית

תן טרמפ לחייל

תת־תרבות בצבע ארגמן

הלהיט הספרותי הגדול בארצות־הברית כרגע הוא צבע הארגמן. סיפורה של המספרת הכושית אליס ווקר. רומאן זה זכה לתפוצה רחבה ביותר עוד קודם שעובד לסרט. עכשיו. שהועלה על גבי האקרנים בידי אשף־קולנוע בסטיבן ספילברג (יוצרו של אי־טי, בין השאר), גדלה תפוצתו פי כמה. יש להניח, שגם הופעתו בתרגום עברי לא תתאחר.

בתפוצה ההמונית של הספר אין כדי להתמיה. צבע הארגמן הוא תבשיל שבושל לפי הכללים הבחוּנים והמנוסים של מיטבח רב־המכר האמריקאי. לא חסר בו אף אחד מן הסממנים הדרושים, והמחברת, אליס ווקר, ניחנה במידה הגונה של אותו סוג כישרון סיפורתי, שאברהם שלונסקי היה מכנה בשם „קיטשרון". לפחות בחלק מסיפורה היא עושה שימוש יעיל למדי ב„קיטשרון" זה.

כלפי חוץ מעמיד הסיפור, כרבים מרבי־המכר המיסחריים האופייניים, פני רומאן חברתי, התוקף בעוז בעיות קשות ואינו נרתע מפני הקשות שבאמיתות. אבל בתשתיתו, מתחת המסווה של המצפוניות והרציונות, זהו רומאנס ממוסחר. אחד מהמון הווריאציות על דבר מימוש „החלום האמריקאי" בדרך העליה מן האשפתות אל ההצלחה, ההכרה והאהבה.

הסיפור כתוב כסיפור התפתחותה ו„השתחררותה" של אשה כושית בעיירה דרומית של ארצות־הברית בשנות ה־20, ה־30 וה־40 של המאה. הוא נפתח באינוסה. בעודה ילדה כמעט, בידי אביה, שאשתו הגוועת מעבודה קשה ומלידות תכופות שוב אינה יכולה לספק את צרכיו המיניים. הוא נמשך בהשאתה, מבלי ששאלוה, לאיש שהיא אינה רוצה בו והוא אינו רוצה בה (האיש מעוניין באחותה היפה ממנה, אלא שהוא אלמן ואב לילדים רבים, והוא נאלץ להסתפק באחות הפחות מושכת). כך מתנתקת הגיבורה מכל נפש קרובה אליה, ילדיה, הנולדים לה מאביה, נלקחים ממנה כמעט מיד לידתם. אחותה, החולייה היחידה המקשרת אותה לעולם הדעת, הסקרנות והקריאה (היא עצמה כמעט אינה יודעת קרוא וכתוב), נעלמת. הגיבורה שוקעת לתוך הוויה מטומטמת של עבודת־פרך, בורות, אדישות, יאוש ושיתוק נפשי. לכאורה, צפוי לה תוך זמן קצר גורל דומה לזה של אמה: פרייה־ורבייה בלתי פוסקות, מחלות, מוות בגיל צעיר.

אולם ברומאנס אין הדברים יכולים להתרחש כך. תחת בדידות ומוות מוצאת הגיבורה חיים, ידידות והצלחה. לפי חוקות הרומאנס מתברר, שהאיש שאנס אותה אינו אביה האמיתי. אלא אב חורג. האב האמיתי היה כושי אמיץ וטוב־לב, שנטבח בשעתו במעשה־לינץ'. לפי אותם חוקים, מובטחים אנו שהגיבורה תמצא בסופו של דבר את ילדיה האבודים ואת אחותה שנעלמה (זו תיעשה בינתיים לאמם המאמצת של הילדים). אפילו הידיעה על כך, שהאחות והילדים טבעו בשובם מאפריקה לאמריקה בספינה שנתקלה במוקש גרמני (הימים ימי מילחמת העולם השניה), תתגלה כמוטעית ולא תפר את שימחת ההפי אנד. נוסף לכך, הגיבורה תזכה, כמובן, בקשר אהבה מספק עם אדם מלא שימחת־חיים וכישרון ועימו גם בהצלחה כלכלית מסויימת (אם כי לא מרעישה). הגיבורה, שהתחילה את סיפורה כשיפחה חרופה מיואשת והמומה, תסיים אותו כמעצבת־אופנה מצליחה, אשה אהובה על כל מכריה, אם לילדיה, אחות לאחותה. בקצרה: באושר ובעושר.

לא לעיניים פקוחות

הקורא הביקורתי שואל: כיצד אירעו כל הגדולות והנצורות הללו בחי אדם, שניטל ממנו לכאורה כל סיכוי של התפתחות ומימוש עצמי? איך התחוללה הטרנספורמציה המופלאה, שהפכה נערה מכוערת ומטומטמת לאשה עצמאית נאה, אהובה ובעלת כוח יצירה? למעלה מזה: כיצד אירעו כל הפלאים הללו בעיירה אמריקאית דרומית נידחת, בימי המשבר הכלכלי הגדול של שנות השלושים ובאווירת הדיכוי האכזרי של השחורים והגבלתם החברתית והכלכלית בכל דרך אפשרית? התשובות שמשיבה אליס ווקר על שאלות אלה אינן יכולות לשכנע שום אדם הבוחן את סיפורה בעין פקוחה. אבל רומאנים כצבע הארגמן אינם כתובים בשביל קוראים בעלי עיניים פקוחות. הם כתובים בשביל קוראים המחפשים בסיפורת מודלים להזדהות בלתי־ביקורתית ולמילוי הזייתי של מישאלות־לב. המחברת מצידה משתמשת במיטב הקיטשרון שלה כדי להסיח את דעתו של הקורא מאי־האמינות הבסיסית של סיפורה. היא מצליחה בכך במידה ניכרת. בעיקר בחלקו הראשון של הסיפור. הכתוב בצורת פניות או מיכתבים בעל־פה של הגיבורה, סיליה, אל הקדוש־ברוך־הוא. חיקוי מיומן של העגה הכושית הדרומית. תוך שיחזור מדוייק של ה„דיקדוק" והאידיומאטיקה שלה, כמו גם הכנסתו המיידית של הקורא אל תוך „תודעתה" או „עולמה" של הגיבורה באמצעות הטון הווידויי המרוגש, משעים את הבחינה הביקורתית. העובדה, שאין בסיפור לא „תודעה" אותנטית ובוודאי לא „עולם" אמין, ושגם חיקוי העגה הדרומית איננו, בסופו של דבר, אלא פעולת תור־לא, אינה משנה הרבה. הקורא המיועד מזדהה עם סבל ומייחל לאושר, ותוך כך הוא מקבל את המנות הדרושות של מיניות, ברוטאליות ושאר הסממנים החריפים. המוסיפים תבלין לסיפור ההצלחה של הגיבורה. מעל לכל סוחף אותו האופטימיזם הפשטני, שעודנו חלק כה אינטגראלי מתת־התרבות האמריקאית ההמונית.

הפופולאריות ההמונית של צבע הארגמן איננה מפתיעה. איפוא. מעניינת ומסקרנת יותר היא ההצלחה הגדולה, שלה זכה הרומאן בקרב החוגים האינטלקטואליים־למחצה. השולטים באמצעי התיקשורת האמריקאים. צבע הארגמן הוצף בפרסים סיפרותיים (לרבות הפוליצר היוקרתי). אמצעי התיקשורת, כולל ה„רציניים" שבהם, משחרים לפיתחה של אליס ווקר ויוצקים מים על ידיה. הופעתה בהצגת הבכורה של הסרט שנקרא על שם ספרה בבית־הקולנוע היחידי של עיירת מולדתה (שעל פיה תיארה את העיירה שבסיפורה) דווחה בתוכניות־החדשות של הטלוויזיה ובעמוד הראשון של הניו־יורק טיימס. תחנות־הטלוויזיה מראיינות אותה בתוכניותיהן ה„רציניות". העוסקות בעניני חברה ותרבות. הרצנזנטים יצאו מגידרם בהרעפת שבחים על הספר, ובערי־השדה נמצאו אחדים שהישוו את אליס ווקר לוויליאם פוקנר. המקורי שבמספרים האמריקאיים של המאה העשרים.

כל הנימים הנכונות

כיצד הצליחה אליס ווקר להוליך שולל את כל המימסד הליברלי החצי־אינטלקטואלי של ארצות־הברית? שאלה זו יכולה לעורר עניין לא רק מצידה החברתי־התרבותי אלא גם. ניתן לומר, מצידה ה„ספרותי" הטהור. הרי המחברת ראויה לכל אותות ההצטיינות. אם לא על כישרונה הסיפורתי הרי על יכולתה לפרוט על כל הנימים הנכונות בליבו של חוג הקוראים שאליו כיוונה את סיפורה. אכן, ווקר תיכננה את צבע הארגמן בדייקנות של שעון שוויצי. תוך שהיא מכוונת את כל מאמציה לא ליצירת סיפור אמין, המתייחס ברצינות אל הבעיות שהוא מעלה, אלא לחזרה מתוחכמת על כל המוסכמות המקובלות על ליבו של הקורא האמריקאי ה„מתקדם" החצי־משכיל. למי שרוצה להכיר את אורח מחשבתו של קורא זה, סיפרה הוא קריאת־חובה.

התיכנון עומד בעיקרו על התאמתם של שלושה גלגלי־שיניים, המתניעים זה את זה. גלגל ראשון: המחאה על דיכוי השחורים. גלגל שני: המחאה הפמיניסטית. גלגל שלישי: המאני־פסט ההומוסקסואלי (במקרה שלפנינו: הומוסק־סואל־לסבי). שלושת אלה קנו לווקר את לב אמריקה של תרבות־הבידור או בידור־התרבות: שכן, בכל אחד מנושאים אלה חזרה ווקר בדייוק על אותן „אמיתות" רדודות, שתרבות־הבידור ההיא מבקשת לשמוע ולהשמיע.

ברור, כי כל אחד משלושת הנושאים שהוזכרו הוא בעל חשיבות חברתית גדולה, וכשהוא לעצמו הינו ראוי לדיון מעמיק גם ביצירה סיפרותית בידיונית ולפעמים הוא אף זוכה לדיון כזה. שלושת הנושאים. מכל מקום. משמשים באמריקה כיום מעין צלעות של משולש. שהשיקריות היא סימנו המובהק. במשולש זה מצטיינת המחאה על דיכוי השחורים בשתי תכונות שיקריות בולטות. ראשית. היא מנותקת לחלוטין מתפישה רחבה ומעמיקה יותר של מתחים ומאבקים חברתיים, ומוצגת כמקור כל הרעות־החולות של החברה האנושית. שנית. המוחים. המדגישים כל־כך את גודל העוול שנעשה לשחורים. מסרבים עם זאת להודות בתוצאותיו הבלתי־נמנעות של העוול: הפגיעה באיכות האנושית של חיי הקהילה השחורה. וכתוצאה מכך — העליבות. המוגבלות. הפרוע־ניציאליות של תת־התרבות של אותה קהילה והפיכתה לאוכלוסיית סעד פאסיבית־אגרסיבית.

ווקר מעניקה אישור מלא לשני השקרים כאחד. דיכוי השחורים הוא בעיניה הקונפליקט החברתי היחיד שיש לו משמעות (סיפורה מתרחש בימי עליית הנאציזם ומילחמת העולם השניה. אך המחברת אינה מגלה אף ברמז את האפשרות שעניינים אלה יש בהם כדי לעורר עניין או סקרנות). וזהו הקו המחבר את אמריקה ואירופה. את שתיהן עם אפריקה. ובעצם את העולם כולו. אפילו התנ"ך זוכה בסיפור לעיבוד מחודש ברוח זו. כך. למשל. מספרת נטי. אחותה המיסיונרית של הגיבורה שהלכה לאפריקה. את הגירסה האפריקאית של סיפור אדם הראשון וגן־העדן. אדם. שהיה. כמובן. לבן. לא היה אדם הראשון ואף לא האדם הלבן הראשון. האנושות הקדומה. האידילית. היתה שחורה כולה. כשהחלו תינוקות לבנים להופיע בה (כנראה בדרך של מוטאציה) — הומתו כמיפלצות. עד שהתעוררו הרחמים ולבן אחד הורשה לגדול ולהתפתח. הוא אדם של סיפור בראשית. הלה גמל למיטיביו בשינאה תהומית והפך אותם לנחש — מחמת העלבון שבתחושת השוני שלו. שהיא. כפי שמפרשת ווקר. תחושת העירום. כך החל הקונפליקט הגדול. העתיד להסתיים רק כשתתגלה מחדש הזהות האנושית המשותפת לאדם ולנחש.

מאידך גיסא. מסרבת ווקר להודות בתוצאות האנושיות־החברתיות החמורות של קיפוח השחורים והרס המיבנה החברתי־המישפחתי של קהילתם. אילו היתה מודה בהן — לא היתה יכולה לסיים את סיפורה בהצגת הגיבורה שלה כאדם נהדר ויצירתי. המוכן להצטרף מניה־וביה אל המירוץ לעבר העושר. ההצלחה ושביעות הרצון העצמית.

ווקר מסרבת להודות בתוצאות האנושיות־החברתיות החמורות של קיפוח השחורים והפיכתם לאוכלוסיית סעד פאסיבית־אגרסיבית

כיצד הצליחה אליס ווקר להוליך שולל את כל המימסד הליבראלי החצי־אינטלקטואלי של ארצות־הברית?

סיפורה מכוון לשאת חן בעיני האינטליגנציה ההומו־סקסואלית, ומשום כך חייבת הלסביות להיות מוצגת בו כהישג של שיחרור נפשי וגופני

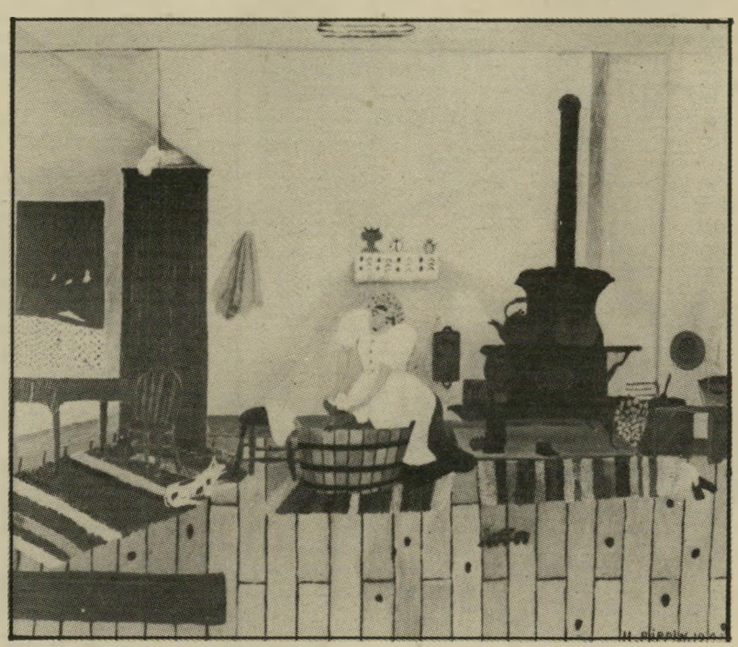
לסביות כלב רומנטי

הפמיניזם של ווקר זועק מכל עמוד שבסיפורה. סיליה היא האשה המשתחררת החדשה. העובדה, שאשה זו של שנות ה־70 וה־80 הושתלה במציאות היסטורית בלתי־אפשרית של שנות ה־20 וה־30, אינה מטרידה את המחברת. היא מקנה לגיבורתה את כל התכונות הסטי־ריאוטיפיות שעליהן ממליצה בתוקף התנועה לשיחרור האשה: ויתור על הקשר עם עולם הגברים, יניקת התוכן האנושי העיקרי של הקיום מן הקשרים ה„נשיים" (בעיקר עם האחות ועם הזמרת שוג — קיצור מ„שוגר"), הליכה בעיקבות נשים משוחררות ולוחמות, המלמדות כיצד משיבים מילחמה שערה לעולם הגברים וכיצד יוצאים מקרב זה בניצחון. ווקר מסרבת להודות במחיר הנפשי הבלתי־נמנע של קרב מעין זה ומסרבת להכיר במתחים החריפים השוררים ב ת ו ך חברת הנשים, ומה־גם בתוך חברת הנשים המשוחררות. כאן שוררת אידיליה של הבנה וסימפאטיה הדדית, העלולה להיות מופרת, זמנית, רק על־ידי פיגעי המשיכה המינית ההטרוסקסואלית, המטה לשעה אפילו נשים טובות כמו הזמרת שוג מן הנאמנויות הנשיות שלהן. דמותה של זמרת זו, אגב, היא ההפרה הגסה ביותר של האמינות ההיסטורית של הסיפור. שוג, כפי שהיא מתוארת בסיפור, לא היתה יכולה להתקיים בשום אופן כבדרנית פופולארית בדרום האמריקאי של שנות ה־20 או ה־30.

הלסביות הינה הלב הרומנטי של צבע הארגמן. בזכותה נבדל רומאנס זה מן הרומאנסים מסוגו בפרט חשוב אחד: המאהב הגואל את האשה מסיבלה ומבעלה העריץ הוא כאן מאהבת. סיליה בורחת מבעלה לא עם גבר־חלומותיה, אלא עם אשת־חלומותיה (הזמרת שוג). שוב בונה כאן ווקר את סיפורה במיבנה המבוסס על סתירה. מצד אחד, היא מעלה את העובדות, שעל פיהן יכולים אנו להבין את אדישותה המוחלטת של הגיבורה למיניות הטרוסקסואלית כתוצאה אומללה מעיוות אישיותה המינית, מילדותה, בידי עולם שלם של זכרים ברוטאליים: אינוסה בידי אביה החורג, היווכחותה בתוצאות הניצול המיני שנוצלה אימה. הפרדתה מאחותה, שגם היא נגרמת על־ידי הרצון לניצול מיני מלא של כל אחת משתי הנערות בפני עצמה. מכל העובדות הללו מתבקשת המסקנה, שהמיניות של סיליה הינה שבורה ומחוצה, ושהלסביות שלה היא תוצאה של שבירה ומחץ. אבל ווקר אינה רוצה ואינה יכולה להציג את הלסביות של סיליה באור כזה. סיפורה מכוון לשאת חן בעיני האינטליגנציה ההומו־סקסואלית, ומשום כך חייבת הלסביות להיות מוצגת בו כהישג של שיחרור נפשי וגופני; הישג המקביל להישג שיחרורם של השחורים ולהישג שיחרור האשה. שוב. אילו קיבלה ווקר את המשתמע מסיפורה במישור ההתפתחות המינית שלו, לא היתה יכולה לחגוג את חיי גיבורתה כסיפור של הצלחה. ה„חגיגה" היתה נראית פגומה ועגומה.

צבע הארגמן הוא תרכיז של שקרים אופנתיים. הוא דוגמה לכתיבה המעלה בעיות חשובות לא כדי להתעמק בהן, אלא כדי לנצלן למטרות של הצלחה מיסחרית. זוהי כתיבה מניפולטיבית ונצלנית, המוחה, כביכול, כנגד מניפולאציות וניצול. משום כל אלה ישמש הספר במשך זמן־מה כתנ"ך של תרבות־הבידור האמריקאית ויזכה את המחברת בכל אותות ההכרה ומענקי־הגמול, שאותה תרבות משפיעה על אלה המחזקים את הנחות היסוד שלה והופכים את מצוקות האדם והחברה לקמח לאבני־הריחיים שלה. במשך הזמן ייהפך הספר למיסמך מאלף, שיאפשר חדירה לסודותיה של תת־תרבות שיקרית, תת־תרבות בצבע ארגמן.

דן מירון ■

הורס פיפין: אמבט של מוצאי־שבת
מתוך תערוכת „שתי מאות שנה של אמנות אמריקאית שחורה"
מוסיאון לוס־אנג'לס

תיאטרון

דרמה לא דרמאתית

ההצגה חפצים של א"ב יהושע עברה תמורות בדרכה מן הכתב אל קרשי הבימה. המחזה הוא סיפורו של בית מתחסל. אם אלמנה המנסה לכפות על בנה המרצה לסיפרות ובתה המתגרשת את החפצים המשומשים, להם לא תזדקק עוד במקומה המיועד בבית־הזקנים.

הדמויות המאכלסות את הבימה נעות בתוך מיבנה תפאורה יפהפה, מודל ארכיטקטוני של דירת־מגורים ישראלית של שנות ה־60, מאופקת ונאה. מאווירת הדחיסות והארעיות המפורשת בהוראות הבימה לא נותרו אלא רמזים מובלעים. החפצים מהם מנסה האם להיפטר נחשפים לעיני הצופה לשניות בלבד, ומעט ארגזי הקרטון ניצבים בקידמת הבימה מחוץ לאיזור המגורים המוגדר. ולא רק האווירה שונה. לאורך ההצגה כולה ניכר הבדל, לעיתים מהותי, בין אופיו של „חומר הגלם", הטקסט הכתוב, לבין אופיו של החומר המוגמר, ההצגה.

לפני הבימאי, גדליה בסר, עמדה שורה של בעיות שמקורן באופיו הלא דרמאתי של הטקסט. פיתרונות הבימוי המעולים שנקט עלו אומנם לא פעם במחיר הנאמנות למחזה הכתוב, אך אישרו את הפיכתו להצגה שראוי לראותה. בעיה כמו חזרה אין־סופית, מתישה עד שיעמום, על נושא הנתינה הכפייתית של האם, נפתרה על־ידי באמצעות אלמנטים קומיים מרעננים. אלא שתגובת קהל על התנהגות קומית שונה מן התגובה אותה הזמין הטקסט הכתוב, תגובה על מיפגש עם אלמנה זקנה החווה את חוויית מות בעלה עד כדי חיסול ביתה וחיסול עצמה.

זאת ועוד. הטקסט מדבר על מיפנה ביחסה של המישפחה אל האב המת, אלא שמיפנה זה מופיע כהצהרה שאינה נובעת מהתפתחות קודמת ואינה גורמת התפתחות בהמשך. עם הסיום פוגש הקהל אותו בן חולה־לא־חולה, בת מתגרשת ואם מחסלת כפייתית. על רקע סטאטי זה מציע לנו הבימאי, באמצעים העומדים לרשותו, תנועה, שינוי וכיוון, כלומר התפתחות. הפרטים שעליהם הוא מבסס את ההתפתחות מצויים בטקסט במובלע, אך הדרך שבה הוא מציג אותם על הבימה מעמידה את ההתפתחות המשתמעת מהם במרכז ההצגה.

הדירה בסוף ההצגה דומה כמעט בכל לדירה שבהתחלה, אך הקרטונים שהעידו על ארעיות נעלמו ואינם. האם יושבת נינוחה, כשאת מקום הבעת הדאגה תופס חיוך ערמומי, שבאמצעותו היא מבקשת לפתות קונה מיועדת. המיטפחת שכיערה את מראיה בהתחלה הוסרה מראשה והיא פותחת, בתנועות רחבות, סוכך קיצי ענק ומשתרעת על הספה בהנאה. כמעט הפי אנד קומי. עניין יש. התפתחות יש. אך אין שום קשר לתחושת האבל שעליה מדבר הטקסט.

ההצגה מעמידה גם היגיון מארגן שונה. לא רק ריאליזם אלא קטעים דמויי מציאות לצד קטעים רוויי סמלים, דמויי חלום, או מקריני מציאות על־טיבעית. הבימה מסתובבת לעיתים בהתאם לשינוי מקום ההתרחשות ולעיתים כמרכיב אסתטי ביצירת אווירה מבוקשת. דומה לה תנועת הדמויות — בדרך־כלל היא מציאותית פונקציונאלית, אך לעיתים היא מהווה חלק ממערך חלומי, סימלי או על־טיבעי, לו תורמת רבות גם המוסיקה הנפלאה של רביב גזית.

בעניין אחר חשוב לציין כי המיבטא הבולט של עוזרת הבית הוא הזמנה מפורשת לקהל לראות במיבטא מאפיין מרכזי. או לפחות חשוב, של הדמות. הזמנה כזאת עומדת בסתירה ליחס המתבקש אל מיבטאו של הבן עזרא. בעיה זו דורשת התייחסות רגישה יותר. ההיגיון התיאטרוני אינו מאפשר יצירת קונבנציות סותרות במיסגרת אחת.

עבודתם של השחקנים ראויה לציון. הם נעים בין הקוטב הריאלי לקוטב העל־טיבעי בקלות ובמיומנות. טובים במיוחד רות סגל ומכרם ח'ורי.

טקסט לא דרמאתי. תיאטרון טוב.

עדנה אלוני ■

ראיון

מישפחה של ניגודים

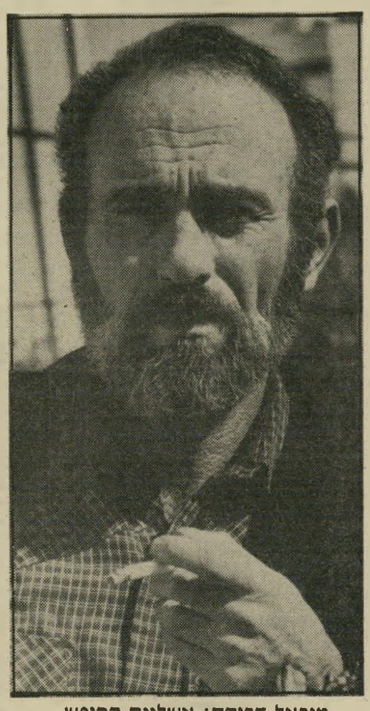
מיכאל דרוקס, צייר, מן הבולטים במישמרת שלו, 14 שנה באנגליה, בביקור קצר בארץ, תערוכה צפויה הקיץ בגלריה גוזלי מ', אשר תממן גם קטלוג דו־לשוני.

– הנה, דני קרוון בא ונסע, רפי קייזר נוסע בעוד כמה ימים, מרקאדו, מילשטיין, חנה בן־דוב, דויד לן־בר, יענקלה גרינברג, שמאי האבר, יהודה ניימן, אחיעם, עזוז, בני אפרת מולחמים לפאריס. אגם עובד על העולם, אריכא עוד לא לגמרי הגיע אבל איש לא יאשים אותו שאינו מנסה. באמריקה – קסטל, קוסו אלול, בני לוי ועשרות אחרים. באמסטרדאם – הלוי, שלמה קורן, זיאק קתמור, עינן כהן. איך אתה מסביר את ההגירה ההמונית הזאת לחוץ־לארץ? עוד מעט יהיו לנו יותר אמנים בעלי־ערך מחוץ לישראל מאשר בישראל.

אני לא יודע מה מניע אחרים לחיות בחו"ל. אם הנימוקים הם כלכליים, אני יכול לומר שאצלי הם אינם. בחוץ האשליה של חופש יותר גדולה. אני אומר אשליה, כי חופש זה אשליה. אבל לאשליה הזאת יש כוח פנימי, היא פעילה. אנשים רצים אחרי אשליות. אני לא חושב שמשהו מסויים מפריע לי פה. אני כבר הרבה שנים לא חי בארץ וקשה לי לדמות לעצמי מה היה קורה לי אילו חזרתי. כשאני בחוץ, כשאני חי בארץ שבה אני יוֵ, מרגיש כור — קל לי יותר להתמודד עם לחצים פנימיים. אין כל־כך הרבה לחצים חיצוניים. כור אני חש הרבה פחות ריגשי־אחריות לחברה שבה אני חי.

– האם ב„לחצים חיצוניים" אתה מתכוון למה שמכונה כאן בשם מילחמת־הכנופיות, לאלימות של בעלי החזקה ובעלי האינ־טרסים המקומיים?

לא, אני לא מדבר רק על קליקות. אני מתכוון גם לתחום הפוליטי. מה שקורה בפוליטיקה האנגלית לא נוגע לי, זה לא אומר שאני לא נוקט עמדה. אבל יש לי זמן להשהות את תגובתי. אני

מיכאל דרוקס: אשליית החופש

יכול להגיד לאחרים ולעצמי: תנו לי פסק־זמן, אני צריך עוד לחשוב, לגבש עמדה. אין לחץ לתגובה מיידית. זה בוודאי גם עניין של אישיות. אדם בעל אישיות חזקה יכול בוודאי לעמוד יותר טוב בלחצים. או להתמודד איתם אחד־אחד, כל אחד בתורו. אני לא מספיק חזק. אני מדבר עכשיו על גירויים פוליטיים. מה שנוגע לגירויים או לחצים אמנותיים — כאן יש לי יותר מרחק, אני יותר מאומן.

– אבל איך צייר חי כל־כך הרבה שנים בארץ שהאקלים השולט בה הוא בעצם אנטי־אמנותי, בוודאי אנטי אמנות מודר־ניתז אני מדבר כמובן על אנגליה.

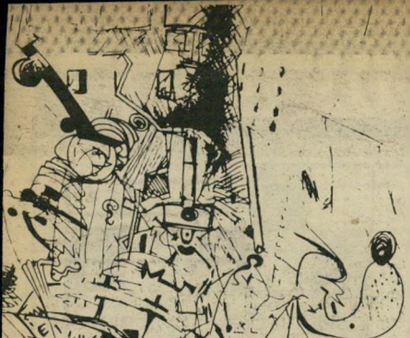
לאדישות אני לא הייתי קורא „אנטי." תגובה שלילית או היעדר יחס גם הם צורות של תגובה. נכון שבאנגליה אין בכלל תגובה — או רק תגובה חלשה מאוד, חלקית מאוד, צרה מאוד — על אמנות, על ציור. האנגלים מעריצים אכס־צנטריות ואכסצנטריקנים. אצלם אכסצנטריות ואינדדווידואליות זה אותו הדבר. ויש להם, ברוך השם, הרבה אכסצנטריקנים. אצלם האמן והבוהמה לא נחשבים לאכסצנטריות. המודל שלהם של האדם המשוחרר מן המוסכמות החברתיות, האיש שעל גבול החברה, החריג, יוצא־הדופן — הוא לא האמן. בארצות רבות משמש דווקא האמן מופת של חופש, של אדם שהחברה מתירה לו את העיסוק בעצמו כמיקצוע. במקום שבו האכסצנטריות נהפכת למיקצוע, מתמסדת כמיקצוע — יש לנו אמנים. באנגליה, לעומת זאת, יש שפע של אכסצנטריות אחרת, חריגים אחרים, לאו דווקא אמנים: זה יכול להיות מיליונר אכסצנטרי, מטפס־הרים או חוקר־חרקים. האמן, לעומת זאת, נחשב לבעל־מלאכה. הדגש אצל האנגלים, בתחום הזה של האמנות, הוא על המלאכה, לא על היצירתיות. הם אינם מחפשים באמן את המודל של האיש העומד מחוץ לחברה ומסמן לה גבולות חדשים, כי אם את בעל־המיקצוע המושלם, את הווירטואוז והווירו־טואוזיות. כל המשיכה של האנגלים לעתיקות ולאיסוף עתיקות היא בעצם משיכה למלאכת המחשבת, למלאכה המושלמת. בשביל זר יש בזה משהו מרתק: השאלה היא תמיד איזו יצירה תישלח למוסיאון ויקטוריה ואלברט — המוסיאון הגדול למלאכת מחשבת ולאומנות — ואיזו יצירה תישלח לגלריה הלאומית — מישכן האמנות. בשני המוסיאונים תמצא יצירות. בשני — הן מזוהות עם היוצר, עם יוצר מסויים. בראשון — הן לעיתים קרובות אנונימיות. באחד תמצא את מה שהם קוראים לו אמנות „טהורה", בשני — מה שהם קוראים לו קראפט, מלאכת־מחשבת או סתם מלאכה. עד היום אני עוד לא תופס איך זה בדיוק מתחלק ומסתווג שם אצלם. אבל עובדה: הם ישלמו אותו המחיר בעד כד סיני נדיר כמו בעד ציור של רמברנדט. הייתי אומר שאצלם האמנות היא יותר בשר, חומר, מאשר רוח. את ה„רוח" הם משאירים לשירה, שגם היא לא זוכה לפופולאריות רחבה במיוחד. מעניין לראות איך ההפרדה הזאת לשני תיפקודי־אמנות פועלת גם בתחום המוסיקה, שבה כמעט כל האשראי ניתן למבצעים, כלומר, שוב לווירטואוזים, למלאכת המחשבת, ולא ליוצרים. למלחין יש באנגליה מעמד ומוניטין נחותים בהרבה מאשר למנצח או למבצע. באמריקה זה דווקא מתאזן קצת.

– מה מעסיק אותך כיום בתחום האמנות, איך היית מתאר את ה„מדיניות" הנוכחית שלך כאמן?

הייתי אומר שהתפישה שלי כאמן עדיין נובעת במידה רבה מהמציאות בארץ. אני ממשיך לעשות בציור מה שניסיתי לעשות בקולאז' שבו התחלתי את דרכי: לקשור ניגודים. בעיניי, ישראל היא המודל הבולט ביותר המוכר לי של ניגודים המתקיימים זה בצד זה, זה בתוך זה. המתח בין הניגודים וההשלמה ביניהם באים כאן לידי ביטוי יותר מבכל מקום אחר שאני מכיר. כמו שלקחתי בקולאז' חתיכות של כל מיני דברים וקישרתי אותם ביחד לדבר שלם, להקשר חדש, כך אני מנסה היום לקשור בציור דברים שהזיקה שלהם היא זיקה של ניגוד, לא של קירבה או זהות.

המטרה שלי: מישפחה מושתתת על ניגודים, והגיון שמחזיק את הניגודים האלה ביחד. ההגיון הזה יכול להיות שרירותי, הוא לא מוכרח להיות מה שבמקום אחר מקובל לתאר כהגיון. גם ההגיון של המדינה הזאת, ישראל, שונה מזה של כל מדינה אחרת בעולם. כך גם ההגיון שלי אינו דומה לשום הגיון אחר, אבל אני מקווה שאדם רגיש לאמנות יזהה אותו כהגיון. אוסיף עוד שאני מתכוון להגיון במושגים של מערכות, מה שקודם אמרתי: מישפחות. אני רואה את עצמי כאמן של מערכות. בעיניי הכל מבוסס על הנחה או על אמונה שבעולם שולטת הרמוניה, ושכל דבר משפיע על כל דבר אחר, יש קשר בין הדברים. אני לא מדבר במושגים דתיים, אבל לא הייתי דוחה על הסף את הכינוי „מיסטי". אני בהחלט מדבר על דברים רוחניים, לא רק גשמיים, אני רואה כל דבר כבעל ממדים רבים — שלוש־ממדי, חמש־ממדי — בוודאי לא כשטוח. ובין הדברים האלה ומאחוריהם יש איזו זיקה, קיימת הרמוניה, ואפילו — באופן דק שאני לא מעז להיכנס אליו — תוכנית.

מ. ראיין ■

מיכאל דרוקס: רישום עט

הפוליטי וקריית־ספר הישראלית. גם סופרים ואמנים שמעולם לא גרסו מעורבות פוליטית או „ירידה" אל האקטואלי, הישיעו את ספקותיהם והיסוסיהם ויצאו לרחובות — לפעמים בעטם, לפעמים רק ברגליהם, לפעמים גם בזה וגם באלה. התצלום המראה את דליה רביקוביץ ואמיר גל־בוע המנוח, שלט־מחאה מאולתר בידיהם, עומדים במישמרת־מחאה בפתח מישרד־הביטחון, שייך לתולדות הסיפרות העברית החדשה לא פחות מן המחקר האחרון על התפתחות הסונטה, או הסיפור על הפיכתו של ברונו שולץ לדג סלמון.

רק על רקע מילחמת־הלבנון ניתן להעלות על הדעת שחבורת סופרים, משוררים, מחזאים ומבקרים ישראליים יופיעו במועדון צוותא בתל־אביב, ביום כ"ט בנובמבר 1983 (והוא גם תאריך היסטורי), כדי לתת את בירכתם לתנועת יש גבול, תנועת סרבני השרות הצבאי בשטחים שמעבר לקו הירוק.

כצפוי, לא הכל היו שם. כך לא היה בין הבאים גם אחד מסופרי מה שמכונה בשם „דור הפלמ"ח." לא היה גם אחד מן הסופרים והעסקנים הסיפרותיים המתמקמים לבטח בין המחנות. ואחרונה, נערכו גם אלה שנרתעו מפני חומרת־המעשה. לא בכל יום ולא בלי התלבטות קם סופר ונותן את קולו למי שעל פי האות המתה של החוק דינו רין עובר על החוק, רין מסרב למלא פקודה. התלבטות של תמיכה כזאת, במציאות שלנו, היו ברורות.

בשבוע שעבר יצא לאור סיפרון המתעד את המאורע יוצא־הדופן. להיות עם חופשי בארצנו, בהוצאת תנועת יש גבול, מביא את הדברים שנאמרו באותו ערב, וכן את דיברי הסיפרות שנקראו, אם על־ידי מחבריהם ואם בהסכמתם — אף זו מחווה של תמיכה.

חשוב לא־פחות, דיברי המבוא לחוברת מהווים כתב־הסבר וכתב־סניגוריה לדרכה של תנועת יש גבול. בהם ימצא אדם את ההסבר להבדל שבין הפרת־חוק הכרוכה באלימות, לבין הפרת־חוק הכרוכה בסירוב לבצע אלימות.

כותבים עורכי החוברת, יגאל עזרתי ואנדרה דרזנין, במבוא שלהם:

ארבעה עיקרים היצבנו במוקד הדיון הציבורי: דמוקרטיה אינה „עושים מה שהרוב מחליט". כי שדה חלותה של הכרעת הרוב הלגיטימית תחום על־ידי השדה שלהגנתו קמה הדמוקרטיה: שדה חרויות־האדם וזכויות־האדם. ובראשן: הזכות לחיות ולא להישלח למוות. ובתוכן: חרות המחשבה והאמירה. וכיוצא בהן: הזכות להישאר נאמן למצפונך ולא להיאנס על־ידי הקולקטיב. שום רוב אינו מוסמך לכפות על יהודי מאמין ללעוס חזיר. שום רוב אינו מוסמך לכפות על הומניסט לתת ידו למה שבעיניו לתועבה ייחשב. „רובותו" של הרוב בארץ פלונית אינה נותנת בידו את הזכות להשמיד ארץ פלמונית. הדמוקרטיה שבחרה לשעוט קדימה בטנקים חייבת לכל הפחות להכיר בזכות ההימנעות. בזכות הסירוב.

הדברים כבר נקראים כיום כפרק בהיסטוריה, אך זו היסטוריה שעודה בתהליך התהוות. אומנם אין כיום סרבני־שרות כלואים בבתי־הסוהר. אך רפול, אריק שרון, רביי כהנא ועושי־דברם עדיין מסתובבים חופשיים.

וכל זמן שהם חופשיים — הסכנה עוד לא חלפה.

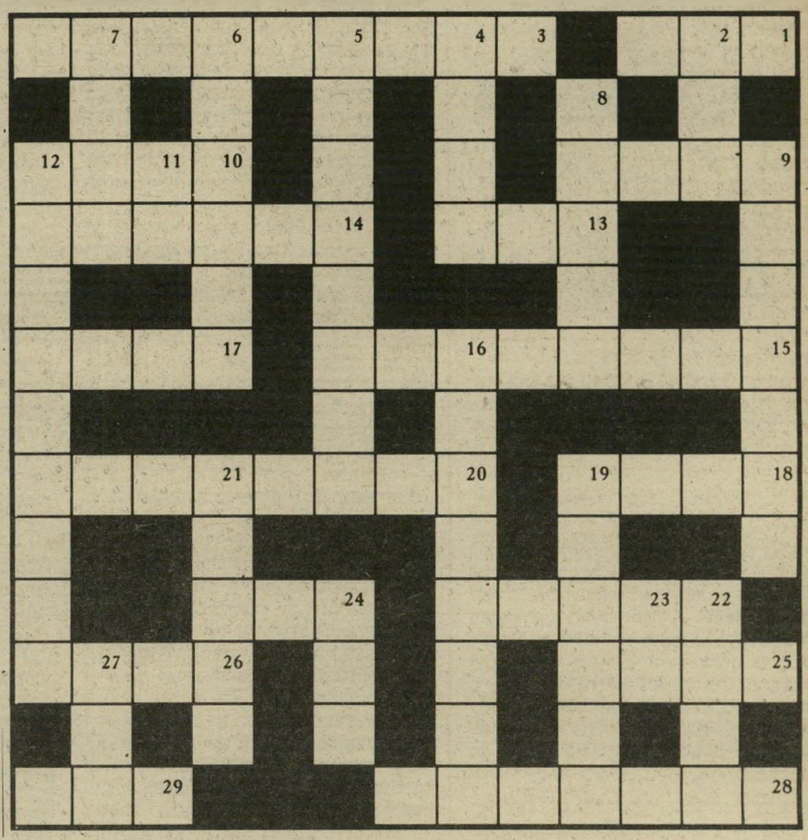
נ.ז. ■

ספרים

להיות עם חופשי

יש רבים — והם כמדומה הרוב — שהדבר אינו ערב לחיכם. אך עובדה היא כי בימי מילחמת־הלבנון נפל דבר ביחסי המימסד

משבצות העולם הזה 2534

מאוזן:

1. הגביא לא קפץ את ידו (3)
3. העוף גמע את מנת־היסורים עד תומה (6,3)
9. כבר שכחנו עד כמה השר שופע (4)
10. בפסח ישתו פריים של הצמחים שנשרו בעת הקציר (4)
13. נראו טוב יותר ליד השעון והסריאיה (3)
14. בעלי המאה הם גם בעלי הדעה שלך? (6)
15. ברגיל אין מוחזן על חומר טוב המופיע בשבועון (5,3)
17. הכהן לא ויתר אף לא על אחד משמותיו (4)
18. גש אלי: שאג המורה, והתלמיד חור על הפלא (4)
20. הסוד הגדול טמון ביתר עוצמה (3,5מ)
22. מי אמר שענקים נראים כמלאכים (5)
24. הסופר שלם את המס (3)
25. אמא תקבל את התאר? (4)
26. מיודעתנו נשתחררה מנכסיה (4)
28. שנקבל את מפת האו"ם? לא בא בחשבון! (2,5מ)
29. גאון היה כאן לפני פרץ (3).

מאונך:

2. מה עשה השור בחדרון הקטן? (3)
4. הגיבור דולה את פניניו של צ'פלין (4)
5. זה מה שהיה אומר ביאליק על הספינה הטובעת? (4,2,2)
6. שומעים את ניסורי סכין הגלבים מבין הצלילים (6)
7. הפלח ייבא חמורים ללוחמה (4)
8. איך הצבועה העיזה? (5)
9. מספיק לזמר כאן, אבל בלונדון זה משהו אחר (7)
11. דוקר. פחד: (2)
12. נראו כחשים תודה על הדברים היפים (5, 4)
16. הירא בוודאי לא יסכים לנגן ברביעיית־מיתרים (4, 4)
19. הסוד שלה: השתתפה בהו כלכותה בארץ השה ובשפתו (2,4)
21. נדבה עם תמורה (5)
22. חתיכה עם נשמה (4)
23. השכלה גבוהה על גבעה רעננה (2)
24. אות שצריך לעבור לגור (3)
27. נראה כפן נוסף של קנוט המסון (3).

אביגיל יגאי

פתרון תשבצופן 2531

לא מניע לי משהו

(המשך מעמוד 29)

אני יודעתי על אצ"ל, גם הייתי משמש כבלדר.

● בגיל 6 היית משמש כבלדר?

בזמן המנדאט הילדים היו יותר בוגרים. אני למדתי בגימנסיה רחביה, הייתי בין החרותניקים היחידים בתוך ים של מפא"י.

● איך היתה ההרגשה?

הייתי גאה בזה. בגיל 9 וחצי אמרתי שאלמד מישפטים כדי להיות התובע במישפט בן־גוריון על רצח אנשי אלטלנה. כתלמיד רחביה הלכתי לצופים. כמובן, עד שעברתי קורס מדריכים, ואז פניתי להדריך במעוז ביתר. נוצרה אנומאליה — החברים ברחביה והפעילות במעוז־ביתר. בסופו של דבר סולקתי מהצופים. בגלל פעילותי בתנועת־ביתר.

● הייתם מקורבים למיש־פחות רוויזיוניסטיות אחרות?

כן, מוני אלטמן היה שכן שלי. גם דן מרידור, שהיה צעיר יותר וסבל פחות, כי אחר־כך היו יותר סובלנים. גרנו בית מול בית — מרידור, אלטמן וריבלין.

● גדלתם ביחד?

כן. דרך אגב. גם עמוס עוז היה שותף ללחצים האנטי־פאשיסטיים של גימנסיה רחביה, בהיותו נכדו של הפרופסור יוסף קלאוזנר.

תמיד נהניתי להיות במיעוט. גם כשישבתי בקפה טעמון או אצל סוראמללו, והייתי רותח מזעם כשהיו אומרים לי: „אתה חרותניק, אבל סימפאטי." תמיד טענתי שאני סימפאטי כי אני חרותניק. עמדתי בכבוד בפרוץ פרץ השמאל החדש, שרבים היו והינם חברי ושותפי למסיבות חברתיות והשתוללויות אינטלקטואליות. תמיד הייתי אומר להם: „אני מוכן בוויכוחים לא להיות צודק, ובלבד שלא אצטרך להוכיח כמה צדקתי."

● בדרך כלל הנוער מורד בהורים. ואילו אצלכם הנוער הולך אחרי ההורים.

כנראה שהדרך שלנו נכונה. כשצעקנו „שתי גדות לירדן", נתנו לגיטימציה לאי־הסכמה לתוכנית החלוקה בשנת 1948. שנת ההזדמנות 1967, שבה הכריז חוסיין מילחמה עלינו באופן חד־צדדי, איפשרה לנו, בלי התלבטות או רגש נחיתות לאומי, לומר כי ארץ־ישראל שוחררה.

אין לנו בעיות של משא־כובשים במרכאות, אנחנו בעלי־הבית בארץ הזאת, היא שלנו, היתה לנו ותהיה שלנו.

● ועדיין תמוהה העובדה שבמפא"י, מלבד אולי עוזי ברעם, אין בנים־של בפעילות מיפלגתית, ובחרות זה שביח.

התודעה הפוליטית אצל דור הבנים דומינאנטית.

● בבית דיברו כל הזמן על פוליטיקה?

אני הייתי מדבר. כמקופחים ונרדפים פוליטית, כשאבא שלי, שהיה אדיר־רות, נסע לאמריקה, בן־גוריון נתן הוראה שלא יתנו לו להרצות במיסגרת ריישמית. כבנים לאנשי אצ"ל, שלא נתנו להם להתקדם במסלול הממשלתי. היינו בהכרח שותפים למאבקים ולמאוויים הפוליטיים של הורינו. בהכרח, כל אחד מאיתנו הפך משחר נעוריו למפיץ רעיונות התנועה וללוחם על עקרונותיה, שהיו בלתי־מקובלים וגם מטרה ללעג ולקלס בעיני הרוב ששלט בארץ.

● היו לועגים לכם בבית־הספר?

בוודאי. לא צחקו, היו מתנכלים. ההורים של כולם היו שגרירים ומנכ"לים ויושבי־ראש הסוכנות ושרים ונשיאים ובעלי־מיפעלים ואוכלים מהעוגה ופטרונים.

● קינאת בהם?

בזמן המצור, כשהיה רעב בירושלים, צעקתי פעם בבית: „אם היינו במפא"י היו לנו גם עגבניות ולא רק חובייזה!" שכן לפעמים ביקרתי בבתים של מישפחת דיין, לוריא, זינגר, רב יוסף, בכור־שלום שיטרית. כולם שכנים שלנו.

● מה ראית שם?

אוכל.

● היית רעב?

רעב, רעב: אכלנו חובייזה. תמיד המפא"יניקים הסתדרו.

באיזה שהוא מקום היה לי כיף להיות מקופח. גם כשביתר ירושלים הפסידה, כמו כל האוהדים הייתי צועק, בגול הראשון שהשופט אשם, בשני שמפא"י אשמה, ובשלישי שדופקים את החרותניקים.

● אתה שונא מפא"יניקים?

שנאתי אותם כגוף, אבל. יותר את אחדות־העבודה, את ההתנשאות הרוחנית של יגאל אלון, חיים חפר, דור הפלמ"ח. כשגברתי, הבנתי שבן־גוריון לא היה השטן בהתגלמותו, ובגין לא האלוהים בהתגלמותו. גיבשתי דיעות עצמאיות.

דבר אחד השאיר אותי וישאיר אותי חרותניק — אין לי כל ריגשי־נחיתות על זכותנו המלאה על ארץ־ישראל, לא כי אברהם אבינו קבור בה ולא בגלל זה שהכותל נמצא בה, אלא משום שעם בלי מדינה אין לו זכות קיום.

יש פה מאבק בין שני עמים צודקים, שאינם יכולים להתפשר על התיקווה. תיקוותו של עם אחד היא גורלו הנחרץ של העם השני. אני לא רוצה להיכנס לקלישאה שיש להם ארצות אחרות. זכותם לגור בבית שלהם ואין לי זכות לומר להם ללכת, אבל אין לי לאן ללכת. הציונות היא תנועה מתנחלת, בין שמדובר בסבין או בחברון.

● לחיים ולמוות?

זו שאלת חיים ומוות של עם ישראל.

● בלי פשרות:

אין פשרות.

● אולי חצי־חצי?

אין חצי־חצי. זה טניס ובוקס.

● אז איך בדיוק אתה מכבד את זכותם?

מי שמכיר אותי יודע שאני הומניסט — לא במובן האיסטניסי, כי אני יודע להרוג כשרוצים להרוג אותי — ובי לא שוכן כהנא, למרות שלכל יהודי ציוני יש בראש כהנא קטן. אני אהיה מוכן להרוג יהודי שירצח בדם קר ערבי, רק על היותו ערבי, ואינני חושב שיש יהודי אחד שמותר לו, בגלל מוצאו, לדכא פרט בגלל מוצאו. הייתי בין היחידים שהצביע בחרות נגד לתת לכהנא רשות להיבחר לכנסת. יחד עם זאת לא היו לי פיקפוקים שיש, לפי אותן סיבות, לפסול את הרשימה המתקדמת.

אין לי כל ריגשי־נחיתות על כך שאני מוכן להרוג ערבים שרוצים להרוג אותי, והליברליות שלי. הבלתי־מתפשרת, על מתן זכות לכל אחד להביע את דעתו, מסתיימת כשאני יודע שאני מאפשר למישהו לפעול בדרך חוקית כדי להשמיד אותי. גם לי קוראים יפה־נפש בחרות ולא אתפשר על דיעותיי האישיות, אבל הלאומיות והלאומנות שלי בכל הקשור לזכות הקיום של עם ישראל בארץ־ישראל אינה ניתנת לפשרות או לסדקים. אינני מוכן לתת למישהו צ'אנס רק כדי להוכיח כמה צדקתי, כי לא יהיה עם מי לעשות אחר־כך סיכום דיין.

למה אתם, קוראי וכותבי העולם־הזה לא יכולים, כיהודים, להיות קוסמופוליטיים? שכן, אם תרצו או לא תרצו, אתם בני העם הזה, שעדיין נלחם על חייו. מאמרים של אורי אבנרי למדתי שגם המדינה הצלבנית לא הצליחה לחיות יותר מתקופה מוגבלת בארץ־ישראל. אני רק לא מסכים להשלכות של הניתוח ההיסטורי על עתידנו כאן, שכן לצלבנים לא היתה אמונה בלתי־מתפשרת שהארץ הזו שלהם.

אני לא מתפשר על ארץ־ישראל כי אני פרגמאטי, ולא כי אני חרותניק סתום. אם הייתי מאמין שהעם הפלסטיני אינו כלי במישחק כלל עולמי בין־ערבי או איזורי, הייתי אולי יכול להבין לפחות את טענותיהם של חבריי, תומכי העולם־הזה.

מודעות בטלפון
לכל העתונים
בכרטיסי אשראי במחירי המערכת
DINERS CLUB INTERNATIONAL ISRAEL LTD.
ויזה
ישראכרט
שרות ת.ד. ללא תשלום - חניה חופשית במקום
פרסום אידיאל
אבן גבירול 110 ת"א, פתוח 7.30 - 20.00 רצוף
03-227117/8

מרים בנימיני

מזל החודש:

טלה

תחזית שנתית

שנת 1986 זו אחת מאותן תקופות שאינן רעות, אך אינן מלהיבות באופן מיוחד. זו שנה המשמשת כהכנה לשנת 1987, המבטיחה רבות לבני מזל טלה.

זהו אולי המזל שהכי פחות מתאים לספר לו שרק בעוד שנה יוכל להגשים את מירב שאיפותיו וציפיותיו. זאת בגלל חוסר־הסבלנות והדחף למלא את הרצון בו־ברגע שהוא מתעורר. אבל מה אפשר לעשות? איש אינו יכול לשנות או לזרז את מהלך הכוכבים, ולפני שתגיע שנת 1987 יהיה על בני המזל להכין את עצמם ואת השטח בשנה הנוכחית, שנת 1986.

איך אם כן עומדת להיראות שנת 1986?

במידה מסויימת היא מסכמת את השנתיים שחלפו, בעיקר בכל הקשור לקריירה. בשנה זו ילמדו בני המזל מהו הכיוון הנכון ומהם השינויים שעליהם לבצע בשנה הבאה. שינויים שנעשו קודם זמנם יגרמו בעיות, אך לפחות ישמשו שיעור חשוב. כוכב מרס, המסמל את מצבם של בני המזל בגלל היותו שליט מזל טלה, יימצא זמן ממשוך במזל גדי (הבית העשירי בית־הקריירה) וחלק מהזמן יימצא בנסיגה. רק לאחר שייצא מבית־הקריירה אפשר יהיה לבדוק מהם הנזקים ומהן המסקנות שיש להסיק מביקורו הממושך. כוכב מרס עוזב את מזל גדי רק בחודש אוקטובר. כשבמחצית השנה הקרובה בני המזל יצטרכו להקדיש את זמנם ומירצם לעבודה, כשחייהם משתנים בעיקבות הצלחה או כשלון הכל בהתאם להכנה ולשיקולים המוקדמים, אם אכן נעשו.

עד חודש יוני עדיין קשה לשפוט את המצב, אבל אי־אפשר יהיה להתעלם מהבעיות שיתעוררו בין יוני ואוגוסט. מי שביסס היטב את מקומו יכול לסבול זעזועים, אך יתגבר על כך עם תום התקופה, כשכוכב מרס יחזור להילוך ישיר. כפי שכבר נאמר, מי שעבודתו אינה מבוססת היטב, יתכן שיאלץ לחפש שוב דרך חדשה, והודות שצעד פזיז וסירוב להתחשב במה שעומד לקרות בטווח הרחוק עלול לגרום לשינוי דראסטי בכל צורת־החיים. המילים סבלנות ואורך־רוח יהיו בשימוש רב, כשרק בינואר או פברואר 86 אפשר יהיה למצוא את מה שמחפשים.

כספים

יחסית לשנים קודמות, מצבם של בני המזל טוב יותר. הדאגות שהיקשו על החיים חלפו. אך גם השנה עדיין אי־אפשר לאסוף את הכסף ברחוובת. כל הישג כספי יבוא בעיקר מעבודה קשה, כשהדרישות אינן קלות והסביבה אינה מפנקת.

שנה זו טובה בעיקר לתכנון העתיד גם בנושא הכלכלי. לא רצוי לשתף אנשים נוספים בתוכניות, כל תוכנית שמתבשלת כדאי לשמור בסוד, שכן חלק מהצלחה תלוי בגורם ההפתעה. כידוע, די לספר רק לאדם אחד, והסוד הופך להיות נחלת־הכלל. החודשים אוקטובר ונובמבר נראים בעייתיים בעיקר לאנשי־עסקים, לעצמאים ולכל מי שעבודתו קשורה לתחום הפיננסי. גם מי שלוקח הלוואות ייקלע לקשיים באותה תקופה, לכן לא כדאי השנה להיכנס להתחייבויות שאי־אפשר לעמוד בהן מאוחר יותר. חודש אפריל יפתיע לטובה, אך יש להימנע מלהוציא על מה שאינו הכרחי.

בריאות

הגוף ירבה להזכיר את עצמו השנה. איזורים שונים יהיו רגישים מאוד, ומחלות שהטרידו בעבר עלולות לשוב ולהציק. איזור הבטן יהיה רגיש, ומומלץ להקפיד על תזונה נכונה ובריאה יותר. למי שסובל ממישקל עודף יהיה קל להוריד ממישקלו, כל מי שיתחיל בדיאטת הרזיה יהיה מרוצה ומופתע מהתוצאות הטובות שיושגו במהירות וללא מאמץ יוצא־דופן.

נסיעות

בנסיעות לחו"ל צפויות בעיות. עיכובים, דחיות, ביטולים ואכזבות למי שכבר הגיע ליעדו. כוכב סטורן נמצא בבית התשיעי, הקשור בנסיעות רחוקות, וזה מצביע על הקשיים המחכים למי שיתעקש לנסוע. עבודה בארץ אחרת תהיה קשה ולא תענה על הציפיות. מה שבזמן אחר בא בקלות, לא יבוא מעצמו השנה, אלא לאחר עמל רב ותנאים קשים.

ומה שבינו לבינה

מי שקשור בקשר־נישואין, רצוי שיעבור את השנה מבלי לבצע שינויים דראסטיים בחייו. גם אם חושבים לא פעם על פרידה ועל התנסות בצורת חיים שונה, רצוי להמתין לשנה הבאה. מה שעושים בחיפזון, מתוך כעס ונקמנות, יגרום מאוחר יותר לחרטה.

אלה שנולדו בתחילת המזל יתחילו להרגיש טוב יותר, בעיקר לאחר שתאריך יום־ההולדת עבר. היתר עדיין מרגישים עייפות, חוסר־מרץ ומצב־רוחם די נוטה לגרום לבעיות ש־מהן קשה יהיה לצאת גם לאחר שהתקופה תחלוף. מוזהרים בעיקר נהגים או מי שעבודתו מסכנת אותו. הימים היותר מסוכנים – מה־23 בחודש ועד ה־25 בו.

בתחום הרומנטי מתחילה תקופה טובה יותר, בשישי ושבת כדאי לצאת מהבית.

* * *

השבוע תרגישו עייפות רבה וחוסר־מרץ להתחיל בדברים חדשים. למען האמת, גם בעבודה השיגרתית ש־לה אתם רגילים לא יהיה קל – אם תוכלו להרשות לעצמכם, רצוי לקחת חופשה קצרה ול־נוח. אתם רגישים בעיקר בכל מה שקשור ל־בריאות, אל תזניחו, גשו לרופא. בשטח הרומנטי רצוי לשמור על סודיות, אל תבטחו באנשים ש־היכרתם במיקרה, אך גם הידידים הישנים עלולים לגרום נזק בגלל דיבורים מיותרים.

* * *

ה־20 בחודש עשוי להפתיע לטובה מהבחינה הכספית, אך עדיין לא הגיע הזמן לצאת ולבזבז כספים, המצב לא עד כדי כך טוב. במקום העבודה אתם נוטים להשתמש בטקטיקה מוטעית. לפני שאתם מתפרצים ומתרגזים על האנשים הלא נכונים ועל מיקרים חסרי־חשיבות, שימו לב למה שאינו בולט עד כדי כך על פני השטח. הנטיה להיפגע ולהסיק מסקנות מהירות עלולה להביא להחמצה של משהו חשוב.

ה־19 וה־20 בחודש יהיו נעימים, תוכלו לחשוב על שותפות עם אדם נוסף. אולי אפילו לתכנן נסיעה מ־שותפת, אבל רצוי שב־שלב זה הכל ישאר בגדר תיכנון, כשהביצוע ייעשה רק בחודש אפ־ריל. נסיעות קצרות ב־ענייני עבודה אינן רצו־יות, בעיקר ב־23 וב־24 בחודש, אתם עלולים להיפגע, ואם זה אינו הכרחי עדיף שתתרכזו בסיום החומר שהצטבר. בקרוב תוכלו למצוא יותר זמן לעצמכם ולמישפחה.

* * *

הימים מה־19 עד ה־21 יהיו קשים, מעייפים ומדכאים. אך מה־21 אחרי הצהריים תר־גישו שמצב־הרוח מש־תפר, מישהו יבוא לבי־קור, ואפילו פגישה מיקרית יעודדו אתכם, ולפתע הכל ייראה יותר קל. בעיות כספים עלו־לות להטריד ולגרום ל־דאגה, בעיקר בין ה־23 ל־25 בחודש. אי־אפשר לצאת ולבזבז. הורים לילדים יצטרכו למנוע מהם לשחק במישחקים היכולים לגרום דליקה. כל מה שקשור באש יסכן אותם.

* * *

שוב חוזרות להציק בעיות בשטח הבריאות, וכמו בעבר, כך גם הפעם – לא רק שאתם אינכם מרגישים טוב, תמצאו את עצמכם מ־טפלים קודם כל בבני־משפחה או שכנים ה־זקוקים לעזרתכם. את ה־19 וה־20 בחודש כדאי לנצל היטב, אולי לצאת לנסיעה או חופ־שה קצרה, ולנוח. מה־21 בחודש מתחילים הקש־יים, עניינים כספיים מדאיגים, אך לא כדאי להיכנס ללחץ, תוך זמן קצר תגיע עזרה ממקור לא צפוי.

במקום שבו אתם עובדים האווירה די מתוחה, כדי להאיט את הקצב אל תקחו על עצמכם יותר ממה שב־יכולתכם להספיק. אנ־שים בסביבתכם מתנ־הגים בצורה מוזרה ובלתי מובנת, דווקא כשאתם מוכנים לשתף פעולה. לוותר ולהתפ־שר. הימים השני וה־שלישי יהיו מעייפים, ויתכן שלא תרגישו טוב, אך מיום שלישי אחר הצהריים ההרגשה תשתפר. בתחום הרומנטי – אתם מאוד מושכים.

* * *

בתקופה הקרובה תמצאו את עצמכם עמ־סים בעבודה, תצטרכו בין השאר למלא תפקיד של מישהו אחר.

בתחילה זה ייראה קשה מדי, אבל תוך זמן קצר ההרגשה תהיה טובה ומספקת. לעקרבים יו־תר טוב לסבול מעודף עבודה ולא למצוא עצ־מם חסרי־תעסוקה, חו־סר־מעש זהו עונש אמיתי עבורכם. ה־19 וה־20 בחודש יהיו נעי־מים, גם בגלל קשרים עם ארצות אחרות, ובעיקר – בגלל הצעה מעניינת.

* * *

ההרגשה הכללית תהיה יותר קלה, בתחום הרומנטי נפתחות לפניכם אפשרויות חד־שות, אך עדיין יותר מדי דברים מציקים ו־לא נותנים ליהנות כפי שהיה בעבר הלא רחוק. דברים מתקלקלים ב־מקום המגורים ואתם נאלצים להוציא כספים בלי שאפשר יהיה לד־חות את ההוצאה לזמן קצר. התחום הכספי גורם דאגות, צריך להי־זהר מאוד בנהיגה, לדאוג לביטוח ולא לסמוך על המזל. שישי ושבת יהיו נעימים.

ענייני מגורים מעסיקים אתכם השבוע, זה לא הזמן הנכון לעבור דירה או אפילו לחתום על חוזה שכירות. מי ש־חושב על שיפוץ ואירגון מחדש של הדירה, רצוי להמתין לתחילת אפ־ריל. ה־19 וה־20 בחודש מפגישים אתכם מחדש עם בני זוג שהיחסים עימם מעוררים בזמן האחרון, צפוי עימות שבו ידכם תהיה על העליונה. ב־24 וב־25 בחודש אפשר יהיה לצאת לנסיעה משותפת, אך צריך למצוא דרך חדשה כדי להצליח.

* * *

השבוע נדמה שאתם מאבדים את הסבלנות ולא מוכנים להמשיך בשיגרה, בבית ובעבו־דה הכל חוזר על עצמו ואתם מוכרחים לשנות סביבה. ה־21 וה־22 ב־חודש מתאימים לנסי־עות, אם כי דרושה זהי־רות, יש נטיה לשכוח את העיקר, ואפילו ל־צאת לנסיעה ארוכה מ־בלי למלא את מיכל ה־דלק. אחים ואחיות או שכנים יבקשו את עזר־תכם, אך לא בטוח שתצליחו לעזור להם. ב־תחום הרומנטי מצפות לכם חוויות חדשות.

* * *

במקום העבודה אתם חשים במתיחות רבה, הבטחות שהובטחו לא מתקיימות, וזה מעורר רוגז רב. כדאי להמתין לשבוע הבא לפני שאתם מחליטים לשוחח על המצב. ה־19 וה־20 בחודש מצביעים על אפשרות של פגישה מרגשת, אבל תצטרכו להיות זהירים ומאוד טאקטיים. תנו לצד השני להיות היוזם והמציע, חשיפה של ריגשותיכם עלולה לגרום נזק ולהרתיק מכם את בן הזוג. אתם נוטים לבזבז כספים, דחו כל קניה.

עדנה פיינרו משוחחת עם שחקן הקולנוע האוסטרי, קלאוס מריה ברנדאואר

האמלט באפריקה

בראנדאואר בתילבושת אוסטרית
לא רוצה תפקידי נאצים

„מ פיסטו" חשף לעיני העולם כישרון אדיר. קולונל רדל אישר זאת מעבר לכל ספק, שעה שלעולם אל תאמר לא הציג אותו לקולנוע האמריקאי הכל־יכול. בברלין הוא הופיע כשבכיסו פרס הביקורת ההוליוודית ומועמדות לפרס האוסקר על תפקיד־מישנה מרתק בזיכרונות מאפריקה. שבו הוא מגלם את ברור פון־בליכסן, בארון שוודי מנוון הנושא לאשה את אהובת־אחיו, שתהפוך לסופרת נודעת, קארן בליכסן, או בשמה הסיפרותי: איזאק דינסן.

בתפקיד ברור פון־בליכסן ב„זיכרונות מאפריקה"
לא לשקר לעולם

טלוויזיה", שבה שיחקתי ושנסבה על נשים מפורסמות של המאה, ב־ניהן קארן בליכסן. לימים, כשהגעתי לניירובי להסרטה, פגשתי אנשים שהכירו בשעתו את ברור, וכולם זכרו אותו בחיבה כאדם שמעולם לא לקח את החיים ברצינות רבה מדי. חוץ מאשר במיקרים רציניים באמת. כמו צייד או פרשיית־אהבים. מה שמאשר את הרושם שלי, שאכן היה אדם ישר, אם כי לא כל מה שעשה היה ראוי להערצה."

מונולוג בתחתונים. תפקידו הקודם של בראנדאואר בקברניט־אוניה בסירטו של יז'י סקולימובסקי, שטרם הוצג בארץ, פירסם את בראנדאואר בעיקר כמי שעושה בעיות על בימת הצילומים, וסקולימובסקי טרח להשמיץ אותו בכל ראיון עיתונאי שנתן.

בראנדאואר בעצמו נהג באבירות אוסטרית ולא ענה אף על אחת מן ההשמצות: „קראתי בעיתונים שנאמרו עליי דברים רבים לא מחמיאים ביותר. האמת היא, שמראש קבעתי בחוזה את זכותי לווטו על שינויים בתסריט, בעיקר משום שידעתי שבעיבוד של הספר של זיגפריד לנץ, ספינת מיגדלור. והעברתו מגרמניה לאמריקה, צפויים מוקשים רבים. ומאחר שכבר חששתי מתקדימים בנוסח הקלישה של הנבל האירופי המסורתי, מוקש שתפקיד הקברניט הזמין לעצמו, לא רציתי להסתכן.

„עבדנו במזג־אוויר סוער, בלב־ים, במשך חודשיים וחצי על אוניה, ונדמה היה לי שעברנו את הגלים הסוערים ביותר בשלום. פיתאום שמעתי שסקולימובסקי משמיץ אותי בוונציה. אני לא מבין מדוע. כשאפגוש אותו, אנסה לברר את העניין, אולי היה זה תעלול־פירסום בסיגנון אמריקאי?"

קולנוע, כידוע, הוא רק שמץ מתוך קריירה בימתית סוערת שיש לבראנדאואר באוסטריה, מולדתו. כבר כמה שנים שהוא מציג את גירסתו לכל אדם בפסטיבל זאלצבורג וזוכה להצלחה רבה, והאמלט החדש שלו סחף את הביקורת והקופה כאחד והוא מכור מראש לשלושת החודשים הבאים לפחות. גם תפקיד זה קשור באי־הבנות עם בימאי מפורסם. האנס נוייפלס.

„לפני כמה שנים ערכנו חזרות לקראת ההצגה בתיאטרון שבו עובד נוייפלס, הידוע כמודרניסט וחדשן, בהאמבורג. נוייפלס דרש ממני לדקלם את המונולוג המפורסם בתחתונים שקופים, כשאני יוצא רק בסופו מתחת לבימה כמעט עירום. זה נראה בעיניי כה אידיוטי, עד שכאשר גמרתי את המונולוג, אמרתי „תודה רבה, היה נעים". התלבשתי וחזרתי בו ביום לווינה.

„לפני כשנה, כשהציע לי חברי האנס אולמן לעשות ביחד את האמלט, חששתי שאני קצת מבוגר לכך. אני בן 41 היום. אבל אז קרה דבר משמעותי. אבי, שהיה בן 71 ואדם בריא לחלוטין, מת במפתיע. נזכרתי בדברים רבים כל־כך שרציתי לשאול אותו ולא הספקתי, שהתחלתי לדבר איתו בדמיוני. ולפעמים היה לי אפילו הרושם שהוא עונה לי. זה מה שהבאתי איתי להאמלט החדש. גישה המציעה את האפשרות שאביו של האמלט איננו רוח כלל, שהוא חלק מהאמלט עצמו, וכאשר הוא מדבר אליי, יוצא קולו מגרוני. וכך, למעשה, אני כופר באפשרות שהאמלט הוא סיפור של תסביך אדיפוס."

ממציאות לפיקציה. זרי־דפנה בבית ועם טיפ־טיפת מזל :גולי גם „אוסקר נחמד על תפקיד־מישנה, אבל עיקר מעייניו הקולנועיים מופנים לפרוייקט שהוא יזום עם „בימאי־הבית שלי בקולנוע", אישטוואן סאבו.

„בהתחלה לא חשבנו לעשות טרי־לוגיה, אבל היום, אחרי מפיסטו ורדל, כראי לנו להגיד שזו טרילוגיה", הוא מתבדח. „אנחנו עובדים על העברת הסיפור האמיתי של תלמיד של פרוייד בשם האנוסן, שהיה קוסם. הוא ניצל את כוחו המאגי בהיפנוט אנשים, וערב שריפת הרייכסטאג שמע על כך מפי אחד הנאצים בשעת סיאנס שערך. הוא מיהר לפרסם את הדבר בעיתון כדי לזכות בפירסום־חיין, ואז החליטו הנאצים שהוא מרגל והרגו אותו."

שוב דמות מן המציאות שתהפוך לפיקציה שנוייה במחלוקת? „אסור לחפש את המציאות באמנות. ברגע שהאמלט הוא האמלט על הבימה, אין זה חשוב אם היה פעם נסיך שכזה בדנמרק או לא היה בכלל. כך גם רדל, כך גם מפיסטו, וכך יהיה גם האנוסן."

עם מריל סטריפ ורוברט רדפורד ב„זיכרונות מאפריקה"
להיות או לא להיות בעל אוסקר

חגורת ההצלה. קלאוס מריה בראנדאואר. בראיון מיוחד, מפליא לשחק אותה. בהיכנסי לחדר, כש־עיתונאית שוודית „בעלת עניין מיוחד ברמות הבארון השוודי" תולה בו עיניים מעריצות, ועיתונאי אירי מבקש ממנו לאיית עבורו את שם הבימאי האוסטרי האחראי להצלחתו הבימתית האחרונה של בראנדאואר על בימת הבורג־תיאטר כהאמלט. הוא מפסיק הכל.

הוא מגיש רגע של הפתעה, ואז, בג'סטה רחבה ובעיניים משלחות גיצים של עליצות הוא מעניק לי חיבוק אדיר: „אה, ישראל! לעולם לא אשכח את ביקורי בישראל. עשרת הימים היפים ביותר של חיי. איזה נסיון־חיים. אם בישראל הצליחו להבין כך ולאהוב כל־כך את מפיסטו, הרי בשבילי היה זה ההישג האמנותי הגדול ביותר שיכולתי להשיג בתפקיד כלשהו."

מפיסטו לא היה רק תפקיד־חייו בקולנוע. הוא היה גם נקודת־זינוק מסוכנת ביותר. כך התברר יותר מאוחר, כשבאו אליו המוני פניות מהוליוווד. אבל, למרבה הצער, כולן הציעו לו תפקידים של נאצים מזדקנים. קציני אס־אס לשעבר או גבלים בסיגנון אירופי. בקיצור. כל מה שבראנדאואר מתעב.

הבימאי פולאק היה חגורת־הצלה מכל הקלישות האלה. אומנם גם הבארון פון־בליכסן לא היה בדיוק דמות מורכבת במיוחד וסבל גם הוא מקלישות לא מעטות בתסריט, אבל הוא עורר בבראנדאואר סימפאטיה מיידית, משום שהיה אדם ישר ולא שיקר מעולם.

„למעשה, היכרתי את הבליכסנים כבר זמן־מה. לפחות מתוך סיידת־

בראנדאואר ב„מפיסטו"
לא רוצה להיראות אידיוטי

קולנוע

בימאים

אהבות אפריקאיות

מי שולט
ומי נשלט

לפני שנתיים ישבנו באותו המקום ובאותה השעה ועם אותו ריח חריף־מתוק של הצלחה. גם הפעם, כמו אז, העמידה ההצלחה המיסחרית של סירטו האחרון את כל הנוסחה שלו בסכנה.

„הצלחה־כישלון־הצלחה" קבע פעם סידני פולאק את הנורמה שלו לגבי מה שמכנים „הקריירה של סרטיו". אבל משהו השתבש. אחרי טוטסי לפני שנתיים בא זיכרונות מאפריקה וגרף את כל הקופה: „אינני מבין. הרי בשוק של היום, הנשלט על־ידי צעירים, היתה זו כמעט התאברות לבחור בנושא סיפרותי בלי שיאים של מלודראמה."

כך מדווחת ערנה פיינרו, וכך שח באזניה פולאק, שחזר לברלין להציג מחוץ לתחרות כמובן, את מה שיכונה בעתיד „חלף עם הרוח באפריקה."

ממשיכה פיינרו לדווח:

בדיוק באותה מיסגרת הציג כאן לפני שנתיים את טוטסי, גם אז ישבנו באחד הסלונים של אינטרקונטיננטל, בית־המלון המועדף על־ידי האמריקאים הבאים לפסטיבל. אז היה הוא מאנפף ומשתעל. הפעם אני הייתי המכעכעת בגרוני (אמרו שלא היה כחורף הזה בברלין כבר 30 שנה) ואילו הוא היה נינוח ונעים־הליכות כמי שכבר בכיסו 11 מועמדויות לאוסקר וזה עתה דווח לו שכל הכרטיסים לכל ההקרנות המתוכננות בפסטיבל כבר אזלו, אחת נוספה מחמת הלחץ, והרבה עיתונאים מצאו את עצמם מאוכזבים בשלג, מכיוון שלא שריינו להם מקומות בעוד מועד.

אשליית הזמן החולף. פולאק יודע מדוע נמשך לקארן בליכסן, האשה שמאחורי השם איזאק דינסן, אבל עדיין קשה לו להסביר כיצד פעלה הנוסחה גם על האחרים. אותה אישיות שגירתה גם את הגאון שלא סיים את מלאכתו, אורסון ולס, פיתתה אותו גם בגלל צורת הכתיבה

בימאי פולאק
על הסוס!

שלה וגם הודות לאישיות המרתקת, שהתגנבה ונחשפה בין השורות.

„היתה לי שאיפה חריפה להכיר את האשה הזאת, אך היא נפטרה ב־1962 בטרם הספקתי לעשות זאת. היתה לי הרגשה שהיא ניחנה בדיוק באותן התכונות הנעלות שאני מעריך: אומץ מדהים, היכולת להבליג על כל הצרות שידעה בחייה ולצאת מנצחת. ככל שגדל סיבלה, כך גדל כוחה. התפעלתי מן הדרך שבה מצאה אמת אוניברסיאלית בכל מאורע פעוט ומן השלווה שאפפה את התייחסותה לתהפוכות החיים. אלה היו בעיניי הסלעים הקשים ביותר לפיצוח בדרך קולנועית.

„אלה, והעובדה שלמעשה לא היו בחייה אירועים דרמאתיים בעלי אופי סוחף, שום דבר מהפכני, שום דבר סוער. סיפיליס שהיא נרפאת ממנו, בית־חרושת לקפה העולה באש, והיא מחזירה את נזקיה".

הקושי העיקרי בעיניו היה להרביק גם את הצופים באותה התפעלות סוחפת במשך סרט שלם וארוך. „ניסיתי לקצר את היריעה בכך שצימצמתי את 17 השנים שקארן בליכסן בילתה באפריקה לכדי עשר שנים קולנועיות, שאותן חילקתי לארבע תקופות, בעזרת תילבושות, איפור ותיסרוקת שונה, המתחלפים עם חילופי התקופות. כל זה יוצר את האשליה שהזמן חולף, אבל לא ברור בדיוק כמה זמן."

הלם המציאות היומיומית. פולאק כבר אמר פעם, שכל סיפוריו הם סיפורי־אהבה וכל סיפור־אהבה הוא מיקרוקוסמוס לעצמו. הוא מוכן לחזק את עצמו: „כל דבר המתרחש בעולם מתחיל בשני אנשים. פוליטיקה, מיבנה חברתי, מוסר, הכל. שני אנשים בחדר לבדם, עם כיכר לחם, והרי לך מצב פוליטי — מה הם עומדים לעשות בלחם, איך הם יתחלקו בו ומי יכפה את רצונו על האחר."

זוהי, אגב, הפרשנות האישית שלו לזיכרונות מאפריקה ולמיבנה המיוחד שלו, המתחיל בסיפור־אהבה ראשון — ואכן, גם זה סוג של אהבה — בין קארן בליכסן ובעלה החוקר, הבארון ברור פון־בליכסן, שהיא נישאת לו בתחילה בעיקר משום שהיא חומדת את תוארו ונדחית על־ידי אחיו, אהבתה האמיתית; וסיפור־אהבה שני, לדניס פינץ־האטון, צייד אמיץ בגופו וחופשי ברוחו, לו היא אינה מצליחה להינשא לעולם.

שני סיפורי־האהבה האלה חבוקים באפריקה הרחבה, האקזוטית, המיסתורית והפראית. להביט בסרט פירושו להרגיש כאילו אתה נישא על גלי הזמן לאחור, לאותם זמנים של הוליווד האחרת, כשהרמוניות היו גדולות מן החיים וכמוהן גם סיפוריהן שסחפו אותך בסערה.

לכן, כשציינתי באזני פולאק שכבר היו מי שהטבילו את סירטו בשם „חלף עם הרוח בקניה"; אמר שהוא רואה בכך מחמאה: „נדמה לי שאכן אני הולך לאחור, להוליווד הישנה ולאותם סרטים שעל בירכיהם גדלתי. כשהייתי ילד, נהגתי להיכנס לקולנוע כאילו יצאתי למסע, וכשיצאתי ממנו הייתי נתקף בהלם כשהיה עליי לחזור למציאות היומיומית. אותה הרגשה היתה לי כשקראתי את כתביה של קארן בליכסן, אותה הרגשה כאילו הזמינה אותי להצטרף אליה, המופלאה, למסעות נועזים למקומות רחוקים.

„לא שישבתי בבית וחשבתי: עכשיו קום ועשה לך סרט בסיגנון הימים עברו; זה פשוט יצא ככה. יש אומרים שהסרט מיושן, ונדמה לי שאכן הצדק אתם. שמרני? לא. זו לא המילה הנכונה. בעיניי יש למושג זה משמעות שלילית, פוליטית בעיקר.

„אם יש מסר בסרט שלי, מעבר לסיפור שתי האהבות, הרי זה החיפוש אחרי שיווי־משקל בין חופש למחוייבות חברתית. אם אני אומר — אני אוהב אותך, עליי לדעת בכמה זה יעלה לי, איזה חלק מעצמי אצטרך להקריב תמורת התחייבות זו שלי."

תדריך

חובה לראות:

תל־אביב: בוני וקלייד, כבודו של פריצי, והספינה שטה, מסע־עסקים של אבא, התפוז המכאני, אני אוהב אותך כרמן, סהרורים, ראן.

ירושלים: ראן, קאל, מסע־עסקים של אבא.

חיפה: העד, מסע־עסקים של אבא, התפוז המכאני, הרבה ולא כלום, ראן.

תל־אביב:

★★★★ **ראן** (צפון, מוצג גם בשביט־חיפה, ובמיצ'ל בירושלים): מסקנתו העגומה של יוצר גאון, שהאלים גורמים לבני־האדם להתעלל האחד בחברו ללא רחם. הפלגה אישית מדהימה מז המלך ליר, דרך מאקבת ועד לאיוב.

★★★★ **סהרורים** (מוסיאון תל־אביב): דרישת־שלום מבוניואל וטאטי בביטוי קולנועי מרענן לבורגנות הצרפתית המיזנטרופית. אסתטיקה כסאטירה חברתית.

עדנה פיינרו

הטריף של סטריפ

סטריפ ובראנדאואר – מי יקבל אוסקר

זיכרונות מאפריקה (שחף, תל־אביב, ארצות־הברית) – **סרט זה מבוסס על זיכרונותיה של הסופרת הדנית קארן בליכסן ועל מקורות אחרים שסיפרו על חיי הסופרת, שנודעה בכינוייה הסיפרותי איזאק דינסן, ואשר חיה בקניה, בין השנים 1913–1930 (היא נפטרה ב־1962).**

גם הוא – כמעט כמסע אחר שנזקפו לזכותו 11 מועמדויות לאוסקר, המסע להודו, בשנה שעברה – מספר על נסיון כושל של תרבות אחת להשתלט על תרבות אחרת. במיקרה ההוא היתה זו האנגליה האריסטוקרטית שניסתה להתמודד עם הודו האקזוטית בעליונות קולוניאליסטית טיפוסית, ועתה זוהי הדנית המוקסמת על־ידי אפריקה, מביאה לשם את כל תכולת ביתה מן הציוויליזציה המערבית וחוזרת כלעומת שבאה. היבשת האקזוטית אינה ניתנת לשליטה מוחלטת של אף אחד, כשם שהחיות, הטבע והאדמה אינם ניתנים לבעלותו של אף אחד.

את זאת לומדת קארן בליכסן דרך סיפור־האהבה הגדול של חייה לצייד דניס פינץ־האטון, סיפור־אהבה שאפשר לראותו בפני עצמו. אבל אפשר להעבירו בהחלט למישור פוליטי־לאומי, ואז יהיה רוברט רדפורד, היפהפה, רוח־החופש שאינה ניתנת לכליאה במוסד נישואין או בהתמסדות כלשהי, סמל ליבשת האדירה של הלבנים מהשלים עצמם כי בבשוה. אך היא ממשיכה להיות שייכת לעצמה בלבד, כשבעלי־החיים שלה וילידיה הם חלק בלתי־נפרד ממנה.

כסיפור־אהבה, אין ספק שהסרט עומד בפני עצמו, מה עוד שהשחקנים הם ליהוק מצטיין במיוחד, החל ממריל סטריפ, הבונה כאן דמות של אשה מקסימה וחזקה, בעלת רצון של ברזל ורגישות לסביבה ולאנשים, ההולכת וצומחת עם כל התלאות העוברות עליה. רדפורד הוא הקסם הקולנועי בהתגלמותו. פנים שיש מאחוריהם אישיות, ובראנדאואר, כאציל מתנוון המבין את מיגרעותיו, משלים את השלישיה.

כיפה אדומה חדת־שיניים

פעלול אדם – זאב: איפה לוקאס?

חבורת הזאבים (פאריס, תל־אביב, אנגליה) – **מי שרוצה לקחת את ילדתו ל„עולמן הקסום של האגדות," מוטב שיחשוב פעמיים. כי גירסה זו של הבימאי ניל גורדן לכיפה אדומה והזאב הרע איננה מזכירה דווקא שיר־ערש.**

הבעיה איננה הדיוק או חוסר־הדיוק שבהגשת גירסה חופשית לאגדת־ילדים נודעת. כבר ידוע שאין אכזריות גדולה מזו שיש באגדות־הילדים. וקשה להעלות על הדעת התעללות ציונית יותר בילד, מאשר לספר לו ברצינות על עמי ותמי שקיבלו סוכריה על מקל, ועכשיו הם בדרך אל התנור כמו מטעמי־הקורבנות שבאו לפניהם.

התיאוריה העומדת מאחורי אוסף הגירסות של כיפה אדום והזאבים השונים המופיעים בסיפורים המאקבריים של הסבתא בסרט הזה (משכנעים ביותר כשהם יוצאים מפיה של אנג'לה לאנדברי, אך משכנעים מילולית בלבד) היא כזו: למעשה הזאב טבוע בכל אחד מאיתנו. האזהרות המושמעות לנערות תמימות מן הזרים, שאין תוכם כבורם, וכי „יש גם כאלה ששערות צוחמות להם מבפנים" מתכוונות בעצם לעובדה שהנערה מזמינה לעצמה את הזאב, באשר הזאב שוכן בתוכה.

זה מעניין מאוד ואפילו מתוחכם כהסבר לגיטימי לכיפה אדומה שלא עשו אותה באצבע. הצרה מתחילה עם הביצוע. אחרי כל הפעלולים של אולפני לוקאס־ספילברג והאדם־זאב של ג'ון לנדיס, נראים היער והזאבים של כריס בראון וסטיבן וולי כטכניקה פרימיטיבית באמת. תהפוכות העור והגוף מאדם לזאב ומזאב לאדם הן לא נעימות, ומעוררות דחייה של ממש במיקרים מסויימים, וגיחוך במיקרים אחרים. נראה שלא כל אולפן ולא כל בימאי מסוגלים ליצור פנטזיה. ואם כבר לראות פוחלצים מונעים בחוטים, אז עדיף תיאטרון־בובות על תיאטרון־בובות מזוייף.

חדש

טַרטֵל את מכוניתך בוקס בן רגע

רסס ונגב – תוך 15 דקות היא מבריקה.

"טַרטֵל וַקס" החברה המובילה בפיתוח מוצרים לטיפוח הרכב גאה להציג מוצר חדשני: וקס בן־רגע! **MINUTE WAX**
ללא מאמץ ותוך כמה דקות מכוניתך מוגנת ומבריקה.
וקס בן רגע נועד למכונית שצבעה מטופל ושמור – וכמובן למכונית חדשה הזקוקה להגנה מיידית מפני פגעי האקלים.

וקס בן רגע מכיל נוסחא חדשנית המעניקה למכוניתך שכבת מגן וברק נפלא.
טַרטֵל אותה ותוך מספר דקות תהנה מהתוצאה.

בסדרת בן רגע ניתן להשיג גם וקס בן רגע לצבע מטלי, **METALLIC WAX** ושמפו בן רגע – **ZIP WAX** לרחצה מושלמת.

פרקו&ד

להשיג ברשתות השיווק, בתחנות הדלק ובחנויות המובחרות לאביזרי רכב.
יבואן בלעדי: מ.ש.ב בע"מ, בית אלפא 15 ת"א. טל. 03-338711-4

turtle wax טַרטֵל וַקס

סדרת מוצרים לטיפוח הרכב

(המשך מעמוד 9)

בטרקלינו מצאתי ספר עבה מאוד. פתחתי אותו בסקרנות ומצאתי שזהו ספר של אילנות־יוחסין של כל מיש־פחות רמאללה. וכל אילן חוזר עד לפני 13 דורות!

כמו פלסטינים וירדנים רבים למד ניקולא באוניברסיטה האמריקאית ב־ביירות (חקלאות). שם הכיר סטודנ־טית, שלמדה סיפרות אנגלית. (לא ראיתיה פנים־אל־פנים. מפני שעבדה בזמן ביקורי בביתה, אך התצלומים הראו יפהפיה זוהרת.)

רק אחרי שנשא אותה לאשה הסתבר לניקולא ששאשתו היא גם קרובת־משפחה — במרחק של 13 דורות.

וזה הסיפור: לפני 300 וכמה שנים היה רעש־אדמה בתימן וגפרץ סכר, שעזר לשבטים להתקיים על החק־לאות. אבי מישפחת עאקל היגר עם השבט שלו הרחק צפונה, לכרך — העיירה שממיזרח לסדום, שם הקימו הצלבנים מיבצר נהדר, שחורבותיו מהוות כיום את אחד מאתרי־התיירות החשובים של ירדן.

השבט הזה היה נוצרי, והוא לא הסתדר עם השבטים המוסלמיים מסביב. באחד הימים נאלץ לברוח. המוסלמים רדפו אחריו. הנוצרים עצרו את רודפיהם בלשון יס־המלח, על־ידי הקמת מחסום שהיה מורכב מחרבות אשר ידיותיהן נתקעו בארמה. כך שחורי־התערים פצעו את הסוסים.

אחרי דרך־תלאות הגיעו אבי־המישפחה וחמשת בניו לרמאללה שהיא הנכס העיקרי שהבאתי עימי מירדן. אלף מאמרים ומאה ספרים אינם יכולים ללמד מה שנלמד בשיחות כאלה בבתים, במישרדים, ברחוב.

קודם כל: פלסטין אינה ירדן, וירדן אינה פלסטין. חשוב להבין זאת. בניגוד למושג הגיאוגראפי של „ארץ־ישר־אל", המשתרע על שני עברי הירדן (בעיקבות סיפורי התנ"ך על התנחלות השבטים במערב ובמיזרח), הרי בשי־מוש הלשוני הערבי העדכני „פילסטין" היא הארץ בין הירדן והים — בלבד. ירדן היא הארץ ממיזרח לנהר — בלבד. (בימי הכיבוש המוסלמי החלוקה היתה קצת שונה, אך אין זה משנה כיום.)

זוהי עובדה בלשנית, אך יש לה השלכות עמוקות על הרגשות.

השתכנעתי לגמרי שהפלסטינים בירדן הם פלסטינים. יש ביניהם המצ־רדים בעמדת המלך בלב ובנפש. ויש המסתייגים ממנה. אך אלה גם אלה חושבים, מרגישים ורואים את עצמם פלסטינים.

כפי שראינו, יש קשרים רבים בין הירדנים והפלסטינים. המלך עצמו, בנאומו הגדול, הזכיר שאבי מישפחתו, האשם. קבור בעזה; שאבי־אבותיו, הנביא מוחמד, ביקר בירושלים; שאבי־סבו, השריף (הנסיך) חוסיין, קבור במיסגד אל־אקצה; שסבו, עבדאללה, נרצח לצידו על הר־הבית. הגבול בין שני העמים — הפלסטיני והירדני — אינו חד, אך הוא קיים גם קיים.

ליבם של הפלסטינים — כולם! — הוא בפלסטין. וזה כולל גם אנשי־מישמל בכירים. הם אזרחי־ירדן, הם נאמנים לירדן. פלסטינים רבים משגש־גים בירדן, התעשרו שם, בנו לעצמם שם וילות מפוארות. יתכן מאוד שהם מרוצים מהשילטון, המקיים שם סדר וחוק.

אך כל זה אינו הופך אותם לירדנים. הם מושרשים בפלסטין. בני האצולה הפלסטינית חולמים על בתיהם וקר־קעותיהם בשכם וברמאללה, בקטמון ובטלביה. ישראל, הכיבוש, המילחמה והשלום מעסיקים אותם 24 שעות ביממה.

החלום של אריק שרון — להפוך את עבר־הירדן לפלסטין, תמורת ויתור הפלסטינים על הגדה — הוא חלום באספמיה. אחרי שיבעה ימים בירדן הוא נראה כאבסורד גמור.

רגשות אלה — שהם יסודיים, עמוקים וקבועים — הם הבסיס לכל פוליטיקה. הם מסבירים מדוע לא יעשה המלך דבר וחצי־דבר אשר לא יתקבל על דעת שני מיליון נתיניו הפלסטיניים בגדה המזרחית, ומיליון וחצי הפלסטינים בגדה המערבית וברצועה.

החלום של אריק שרון – להפוך את עבר־הירדן לפלסטין, תמורת ויתור הפלסטינים על הגדה – חלום באספמיה

והתישבו בה. אך האב לא אהב את המקום. הוא התגעגע בחזרה לכרך המידברית, והחליט לחזור. אחד הבנים הלך עימו, וארבעת האחרים נשארו ברמאללה. ניקולא עאקל הוא צאצא אחד הבנים שנשארו, אשתו היא מצא־צאי הבן שחזר לכרך. הוא פלסטיני, היא ירדנית.

מי ששומע סיפור כזה, הממוסמך באילן־יוחסין מפורט, יכול רק לחייך על חלומותיהם של ישראלים מסויי־מים, שנדמה להם שהפלסטינים בירדן ישכחו את הגדה המערבית וירושלים, או שישכחו מחר. מה הם שניים־שלושה דורות מול אילן־יוחסין שכזה?

ניקולא עאקל נאמן למלך, והוא חבר הפרלמנט של ירדן. הוא לא נבחר, אלא נכנס לפרלמנט בדרך של קואופטציה. חברי־הפרלמנט הפלס־טינים נבחרים על־ידי חבריהם הירד־נים. למעשה זהו, כמובן, מינוי של הורי־מלכותו. הוא זכה במינוי אחרי מות אביו, שתפס מושב זה לפניו.

ליבו של עאקל ברמאללה, וגם עכשיו הוא פועל כדי להקים שם בית־חולים מודרני, במקום המוסד הרפואי העלוב הקיים שם עכשיו.

מרגרט במחנה

מסביב לעמאן יש חגורה של פלסטינים מסוג אחר — הפליטים של 1948.

על מצב־רוחם יכולתי ללמוד רק מדבריו של שר־הפנים, שביקש ממני אישית שלא לבקר במחנותיהם. מפני שעשויים להכיר אותי שם כישראלי ומפני שהדבר עלול לעורר תסיסה. (השר ביקש זאת גם ממרגרט תאצ'ר, בביקורה האחרון בירדן. אך זו התעק־שה, כדרכה, וביקרה באחד המחנות.)

כאשר נפרדתי, ביום האחרון, מאשה פלסטינית שהתיידדתי איתה, והממל־אה תפקיד מכובד בעמאן, היא אמרה: „להתראות בירושלים."

אחרי מחשבה של רגע הוסיפה: „אולי כדאי לנו, הפלסטינים, לאמץ לעצמנו את האימרה שלכם: בשנה הבאה בירושלים!"

הם במיזרח וליבם במערב

כל הסיפורים האלה באו לתת תשובה על שאלת־השאלות, שכל ישראלי שואל אותה לגבי ירדן: מי הם הפלסטינים האלה, המהווים 65% מאוכלוסיית הגדה המיזרחית?

מה הם? ירדנים? פלסטינים? ירדנים ממוצא פלסטיני? פלסטינים החיים בירדן?

אפשר לשאול את אותן השאלות לגבי הערבים בישראל. וגם לגבי היהו־דים בישראל. יהודים? ישראליים? עב־רים? ישראלים ממוצא יהודי? יהודים אזרחי־ישראל?

כשם שאין תשובה פשוטה וחד־משמעית על שאלות אלה, אין כזאת גם לגבי הפלסטינים הירדניים.

אנסה לנסח את ההתרשמות שלי,

להשיג: ברשתות שופר־סל, היפרכל, כל־בו שלום, רשת הסופרמרקטים, המשביר המרכזי, המשביר לצרכן, רשת סופר־פארם ובחנויות המובחרות

מבצע בכל־בו שלום

הפצה ארצית: נשר מברשות

טל. 03-831094, 03-824057, 03-825286

ללא דמי תיווך!! יוזמה

אנחנו נמכור – נשכיר –

כל נכס או רכוש שבידך ללא דמי־תיווך מצידך

★ אבן־גבירול 142, תל־אביב,

טל' 455624, 456372, 448853

שולה

ציפורניים מלאכותיות בשיטה אמריקאית חזקות באחריות וכן השתלת ריסים

ת"א, המלך ג'ורג' 72

טלפונים: 282969

השתלת ציפורניים

איתן עמיחי

הדברת מזיקים

בע"מ

מומחים להדברת תיקנים (ג'וקים), תולעי עץ, חרקי ספרים ובגדים.

רמת־גן, רח' מודיעין 18, ת.ד. 2272

טל. 6-790114-5 רש' מס' 21 עסק 481/75

שמירה על בריאותך ורכושך

עשי כרצונך, אבל — אל תפגעי בבעלך!

שלום, יקיריי. מה אתם אומרים על החיים? אני, למשל, נקלעתי אתמול שלא מרצוני למריבה של זוג הנשוי כמה שנים, ושהמריבות בביתם שכיחות למדי. השאלה שנשאלתי דווקא על־ידי ההורים, ואני אציג לפניכם את בעייתם, אבל שתישאר ביניכם. ובכן, מלוטפיי הנפלאים, הרי לכם חדירה אל תוך סצינה מישפחתית:

האשה השבירה

ההורים של האישה שאלו אותי כך: בתנו חיה עם הגבר הנ"ל כמה שנים. נולדה להם בת. הבת שלנו היא ילדה מאוד רגישה,

עם אופי שביר. היא פוחדת מבעלה פחד־מוות. ואנחנו יודעים זאת כי היא מטלפנת השכם והערב. ניסינו להתערב בעניין, וזכינו למטר של כל כלי־הבית על ראשינו. מה לעשות?

ובכן, הורים יקרים, הכל בר־בדיקה. בשיחה רצינית ובתיקשורת נכונה הכל ייפתר. השאלה הראשונה שעליכם לשאול את בתכם, לפני שתתחילו באיזושהן פעולות, היא: האם את באמת אוהבת את בעלך?

צריך לברר מה באמת מחזיק אותה בבית. האם זה הפחד מפני הגרוע ביותר? או אולי היא מנסה לשנות אותו ומשתמשת בכם ככלי.

בדרך כלל עצתי להורים היא לשמור על רמת־תיקשורת נכונה עם הצאצא ולשמור את אפם לעצמם. אבל במיקרים חריגים, שבהם באמת קיים מומנט הפחד, והאיש השותף לחיים הינו אדם שאינו שולט במעשיו, רצוי להתלונן במישטרה, לפנות לעורך־דין ולעזור לבתכם לצאת מן הבוץ.

זו הדרך היחידה. אם הגעתם למסקנה הסופית שבתכם בטוחה ברצונה לעזוב את הבית.

המאוננת המתלוננת

אני בחורה צעירה ושמעתי שאוננות היא דבר בריא ואפילו הכרחי. מאוד קשה לי בעניין זה. בכל פעם שאני מתיישבת לנסות, נראה לי מגוחך וטיפשי, ואני מייד מפסיקה. מה קורה לי?

מה שקורה לך, מלוטפת יקרה, היא תוצאה של שנים של שטיפת־מוח בענייני מין: זה אסור, ככה לא עושים, סיפורים על סטיות מיניות וכדומה.

צרקו אלה שאמרו לך שהאוננות חשובה. זה היסוד למין בריא וטוב, שמירה על היצרים הטיבעיים שלך ולמידה של הנקודות הרגישות בגופך. שכן, אם לא את תכירי את עצמך, כיצד תוכלי ללמד אותו את הטריק?

כדי להגיע למצב־הרוח הנכון יש ליצור אווירה מיוחדת, אולי כמה תצלומי־ערום גבריים, שהמצולמים בהם מעוררים בך פנטסיה ועונים על טעמך בגברים. — ואם זה לא הולך, תמיד שווה לנסות גם תצלומי־נשים. כדאי שזה יהיה בחדר אפל קימעה ועם מוסיקה חרישית. מלבד זאת, רצוי שתהיי בהתחלה לבדך, כדי שתוכלי להתרכז במישחקייך. במשך הזמן תהפוך האוננות לחלק נורמאלי בחייך, ואז תמצאי לך את דרכייך הפרטיות בהנאה.

זיון על הנייר

אני חיה עם בחור שנה שלמה ורוצה להתחתן. הוא אפילו לא מציע לי זאת, אף־על־פי שאנחנו חיים כזוג לכל דבר.

מהי באמת החשיבות של הנייר המוכיח את בעלותו של בעלך? זה בערך כמו לרשום זיון בטאבו. האם זה באמת כל־כך משנה? אם אינכם זוג הנזקק לתמיכות ממשלתיות, הרי שהרב, אשר יכתוב את ההסכם ביניכם, לא ישנה דבר.

היתה לך שנה טובה, המשיכי אותה: אל תחששי מחיים עם גבר ללא ניירות. זה לא אוטו שהמישטרה עוצרת את נהגה בעוון אי־הצגת־תעודות.

ואם את חוששת שמה יעזוב אותך בגלל זה שאתם חברים בלבד ואין טבעות־אוזיקים — הרי שאינך מעודכנת. זה קורה אצל כולם, וחתיכת־נייר לא תשנה את איכות־המין שלכם, ומאידך לא תהווה מיכשול לגבר הבורח.

סימנים במיכנסיים

אני רוצה להיות עם גברים ורוצה ליהנות, אבל בבית יהרגו אותי. הם אמרו שיבדקו את בתוליי לפני החתונה אצל רופא — ואני, מצידי, נערה בת 18, בריאה, די מינית וגורמת להרבה גברים בליטה במיכנסיים.

אין שום רע במה שאת רואה בתוך המיכנסיים ואין שום רע במישחקי־מין. ובאשר לבתולים: הורייך בוודאי אינם חושבים על הפתחים האחרים שבגופך. יש הרי הרבה אפשרויות לאיבוד בתולים, ומלבד זאת יש כאלה שנולדות בלעדיהם. כדאי שרופא יסביר זאת להורייך.

ואת, בינתיים, כדאי שתבלי בנעימים ותנצלי את כל שיטות־האהבה. את פעולת החדירה השיגרתית, שעליה חושבים הורייך, תוכלי להשאיר ליותר מאוחר, אם זאת באמת הבעיה.

מצלמה נסתרת

אני נשואה כמה שנים ומתחשק לי פלירט מהצד. לא משהו רציני, לא בכד, בסוד ובכיף. איך עושים זאת מבלי שהבעל יחשוד?

אם בעלך מעולם לא נתקל אצלך בבעיה מסוג זה, הרי קרוב לוודאי שהקינאה אצלו רדומה, וזה הזמן לפלירט הקטן. לא אנסה לשכנע אותך לעשות לפי דרכי — שהיא לעזוב את הבעל לטובת החופש, אם הוא כבר משעמם אותי. שהרי לא כולן הן לילי אבידן.

עשי כרצונך, אבל אל תפגעי בבעלך, אם את מתכננת להמשיך את חייך לצידו. עשי זאת בדרך דיסקרטית ונסי שלא להיתקל ביהודה ברקן (המצלמה הנסתרת).

כדאי שהפלירט גם לא יתארך יתר על המידה. בהצלחה.

חמרורים

יהודה הלוי בגרמנית

נחוג ◆ בירושלים, יום־הולדתו ה־75 של **חיים הרמן כהן**, נשיא האגודה למען זכויות־האזרח ומי שהיה, במשך 21 שנים (1960־1981) שופט בית־המישפט העליון. כהן, בנו של סר חר בעיר־הנמל הצפון־גרמנית ליבק (בה שימש סבו כרב ראשי), הוא בוגר ישיבה ירושלמית שהספיק להיות גם פרקליט־המדינה, גם מנכ"ל מישרד־המישפטים, גם היועץ המישפטי לממ"ש שלה ובמשך תקופה קצרה (כחצי שנה, בשנת 1952) שר־המישפטים (על תקן לא מיפלגתי). אחר מתחביביו הפחות ידועים של כהן, שטרם מדינה התמחה, כעורך־דין פרטי, במישפטי־אישות: תירגום מעברית לגרמנית של שירת משוררי ספרד, כמו יהודה הלוי.

● ● ●

בירכת־ספורט מקורית

נחוג ◆ בירושלים, יום־הולדתו ה־80 של **ולטר פרנקל**, מחברם של ארבעה רבי־מכר בנושאי גנגנות־הנוי, הידוע לא פחות בהצלחותיו כרץ למרחקים ארוכים, לפני 50 ו־60 שנה. פרנקל, בנו של בנקאי אוסטרי, הדהים את עולם הספורט ב־1928, עת גבר על גדול רצי העולם של אותן שנים, הפיני פאאבו נורמי, בעל תשע מדליות־הזהב של אולימפיאדות שנות ה־20, בריצת 3,000 מטר. כשעלה פרנקל ארצה עבד כסוהל־כבישים, רצף ומורה, אך לא נטש את האתלטיקה (במיוחד במיס־גרת אגודת מכבי, שאותה ייצג בכבוד גם במיפגש ספורט בהודו, וכאשר נתבקש לברך בשם ארצו, ובהיות ידי־עותיו בעברית עדיין בסיסיות ביותר, לא היסס והשמיע את מילות התיקווה, שאותן, לפחות, כבר ידע על בוריין).

● ● ●

גישה קלילה לכל

נפטרה ◆ ממחלת הסרטן, **נינה קציר**, אשתו של מי שהיה הנשיא הרביעי של המדינה, המדען אפרים קציר, ואם שלושת ילדיהם (בן ושתי בנות, שאחת מהן התאבדה). קציר, מורה ומוסמכת האוניברסיטה העברית בהיסטוריה, שלטה בחמש שפות (עב־רית, אנגלית, צרפתית, רוסית ופול־נית), שליטה שאותה ניצלה לחיבור שיחוני־הוראה ללימוד הלשון העברית והאנגלית, שהצטיינו בגישה קלילה, אשר היתה אחת מסימני־ההיכר של קציר — בדיוק כמו המחווה של מיש־לוח חוברות פליביו לחיילי צה"ל בר־מת־הגולן, בתקופת מילחמת־ההתשה של 1974.

● ● ●

פרדסים ללא ערבים

נפטר ◆ בתל־אביב, בגיל 77, **ד"ר ארי** (אריה־אשר) **אנקוריון**, יו"ר המוסד לביקורת של מיפלגת העבודה, שנודע בהיותו חבר־כנסת, בשנות ה־50 וה־60, בתביעתו התקיפה להידוק־יתר של הקשרים עם ארצות־הברית. אנקו־ריון, מישפטן, כלכלן ועיתונאי (כתב דבר בלונדון) היה, בטרם מדינה, יועצה המישפטי של ההסתדרות והתפרסם כ־סניגורם של הנאשמים בהצבת מישמ־רות „עבודה עברית" (שכוונתן היתה למנוע העסקת ערבים, במיוחד בפרדסי השרון).

● ● ●

מהפכן הסמל המיסחרי

נפטר ◆ בתל־אביב, בגיל 81, **רפאל מרינוב**, מייסד רשת חנויות המשביר לצרכן. מרינוב, לשעבר מזכיר בית־החולים הדסה בירושלים, יסד את הכולבו הראשון של המשביר ב־1947, בקצהו הדרומי של רחוב אלנבי בתל־אביב, ממנו פיתח, ב־30 השנים הבאות, את הרשת ברחבי הארץ, כשהוא נעזר במסעות־פירסום (לאלץ למשביר לצרכן!) ועיצוב (האותיות מם בעברית ובאנגלית, שהיו לסימלו המיסחרי של המשביר), אשר היוו מהפכה באורח־החשיבה של מיפעלי חברת העובדים.

פורים

(המשך מעמוד 23)

מלבישים את הילד בטרנינג לבן או כחול. עוטפים את צווארו בצווארון לבן, כחול או אדום עשוי בד, או משתמשים בסרט־בד הנמצא בבית, ואפשר גם לגזור צווארון מקרטון.

כובע המלח הפורימי הוא כובע טמבל לבן או כובע גזור מקרטון. ולחולצה מצמידים מדליות וסיכות שונות. לרגליים — זוג נעלי־התעמלות כחולות או לבנות. והרי מלח לתיפארת.

ניצוצות מן האיטלקי. את הבת מחפשים לציירת. וגם אם יש לה שתי ידיים שמאליות, לא יגלו זאת. מלבישים אותה בחולצה גברית וארוכה של אבא. (רצוי חולצה שאינו זקוק לה עוד), מנעילים אותה מגפיים בו־הים, לתוכן תוחבים את המיכנסיים,

תחפושת השחי־מת
עד הפורים הבא

מקשטים את צווארונה בסרט גדול ורחב, ועל ראשה חובשים כובע כלשהו.

עד כאן שלב א'. לאחר מכן מציירים על החולצה בצבעי גואש ובעיפרון שחור ומפקידים בידיה כן־ציור עשוי קרטון ותוקעים כמה מיכחולים בכיסה.

פורים הוא גם שעתן של הבנות החולמות להיות בלרינות ולשחק את הברבור הלבן והצח באגם־הברבורים. הן יכולות ללבוש בגדים לבנים ועליהם להדביק, או לתפור, קבוצות נוצות. אותן אפשר להשיג באיטליז בשוק הכרמל. ואם. בנוסף לכך. גם קושרים על השיער פיסת בד לבן ומשחילים בה כמה נוצות נוספות — והרי ברבורה צעירה וחלומית.

נשית ואחיזית. ואם מצוייה חולצה גדולה ומחוררת. שתמיד הזכירה ליצן. זהו זמנה. לובשים אותה על מיכנסיים רחבים או על מיכנסי צמודים. מאפרים את הפנים בהתאם. שמים כובע של ליצן על הראש ונועלים שתי נעלי־התעמלות שונות זו מזו על הרגליים.

אופציה נוספת: אם הבת הצעירה רוצה להתחפש אבל לא לאבד את ציביונה הנשי והחתיכי, היא יכולה להתחפש לפרח: חולצה יפה ואופנתית, וסרט בד ציבעוני הנראה כפרח או סרט סאטן בוהק על הצוואר, חגורת־בד **פירחונית על המותנים, סרט פירחוני על השיער, שלא לדבר על האפשרות בשימוש בפרחים מלאכותיים בכל מקום.**

לוח מישבצות. ולבסוף: לצעי־רים שתמיד רצו להיות זרוקים ול־השתגע ממש. יש תחפושת בסיגנון שחמט: ראשית, לובשים בגדים בגווני שחור לבן, מקווקווים, מרובעים או סתם חלקים.

אחר־כך הולכים לספר, או מבקשים מחבר לגלח את הראש בצורת ריבועים־ריבועים, כשחלק מהשיער נשאר על הפרחת, גם הוא בצורת ריבועים.

ואם ההורים לא בדיוק ישמחו על התחפושת הזאת, אפשר תמיד לנחם אותם בכך שתוך כמה שבועות השיער יצמח ויגדל שנית — עד הפורים הבא.

צל"ש
הצוות כמעט נעצר

● **לאיתן אורן**, כתב הטלוויזיה, על כתבה מרתקת בנושא גניבת נשק מצה"ל. אורן הצליח לראיין גם סוחרי־נשק — שניים מהם הצטלמו באופן שלא יזהו אותם. הם נתנו אמון בכתב והסכימו לחשוף כמה מן הפרטים העלומים שמאחורי העסקות. בכתבה הובא שיחזור מעשהו של חייל שנתפס בגניבת־נשק. לא היה זה קטע מבויים, אלא סרט שצולם בשעת מעשה־השיחזור.

אבל שיא הכתבה היה, ללא ספק, חדירת הצוות אל תוך בסיס צבאי אי־שם בארץ, כשאנשי הטלוויזיה הצליחו להגיע, ללא שום מעצור, הישר אל מיצבורי־התחמושת של הבסיס. אילו נתפסו היו נעצרים מייד.

מאחורי המירקע
„ונעבור לכתבינו באולם הקונגרסים"

ניסים מישעל, עורך מוקד, הסתובב במשך יומיים בוועידת־חרות, כשהוא מתלבט ומהורהר וחושב מה יהיה במישדר מוקד, שאמור היה להיות משודר ביום הרביעי, יומה האחרון של ועידת־חרות. הדברים התפתחו הרבה יותר מהר ממחשבותיו, ולבסוף הוחלט לערוך מישדר שיהיה סלט של ראיונות עם כל מנהיגי חרות. ובו ישולבו דיווחים חיים מתוך אולם הקונגרסים הגדול, שם היה **דן רביב**, הכתב לענייני־מפלגות.

כבר משעות הבוקר של היום הרביעי הוחלט שאחד האולמות הקטנים ישמש כאולפן טלוויזיה מאולתר. אז גם דיברו אנשי הטלוויזיה עם עוזריו של יצחק שמיר וזימנו אותו למישדר של אותו הערב, שהיה משולב בתוך מהדורת מבט מורחבת.

בשעה 8 בערב היה האולפן כמעט מוכן, הניידת המיוחדת היתה בחוץ, **יוסי צמח**, הבימאי, עבר ביחד עם המפיקה על סדר הופעת האישים. מישעל ישב ליד שולחן צדדי והירהר בינו לבין עצמו על השאלות שישאל את הפוליטיקאים. רביב אץ והחליף את ביגדי היומיום שלו בחליפה מכובדת. **יאיר אלוני**, מנהל־הטלוויזיה, ו**יאיר שטרן**, מנהל מחלקת־החדשות, הגיעו גם הם לזירת האירוע, אך שמרו על פרופיל נמוך. הם הקפידו להיות רק צופים מן הצד בהצגה הגדולה.

דקות יקרות חלפו, ואנשי־הצוות נכנסו ללחץ: „איפה הטכנאים?" נזרקה שאלה לחלל האולם. „זה בסדר. הם הלכו לאכול והבטיחו שיהיו כאן ב־8 ורבע," ניסתה עוזרת־ההפקה להרגיע. השעה היעודה חלפה עברה, ולא היה זכר לטכנאי בשטח. צמח הסתובב כסהרורי, מחזיק בידו את תוכנית השידור החי, מבלי שיהיה למי להעביר את ההוראות. רביב ומישעל התרוצצו אנה ואנה מתוחים.

20 דקות לפני השעה 9, השעה היעודה לתחילת המישדר, נכנס מישעל כמו רדוף לאולם, כשהוא זורק לחלל: „שמיר אפילו לא יודע עדיין שהוא צריך להופיע במוקד!" מישעל, מסתבר, פגש את שמיר באקראי במיסדרון, שאל אותו אם הוא מוכן כבר להתאפר. שמיר לא ידע במה מדובר.

אחר־כך בא איש־הבטחון של אריאל שרון והודיע חד־משמעית, שיהיה זה בלתי־אפשרי לראיין את שרון באולם הגדול, כפי שתוכנן, מטעמי־ביטחון. אך מאידך אי־אפשר היה לקבץ את כל מנהיגי חרות ביחד, משום שבאותו שלב איש לא דיבר עם רעהו.

הטכנאים הגיעו קצת לפני רבע ל־9, שבעים וניחוחים. **עדה זרוביץ**, המאפרת, התרוצצה בין האישים השונים, איפרה אותם בכל מיני פינות חשוכות. כשהם צמודים לעוזרים וממי־שיכים לבחוש בקלחת הרוחתת.

שמיר הופיע ראשון. מולו ישב יוסי אחימאיר, עוזרו הנאמן, ששמר על כל מוצא פיו של המנהיג. לידו עמד גם רוני מילוא. בני בגין קפץ גם הוא לתוך האולם המאולתר, לוודא ששמיר לא ימעד. בשלב מסויים של הראיון הגיע גם דן מרידור. אלה אנשי שמיר. מייד כשסיים ראש־הממשלה החילופי (ביניים) את דבריו, גררו אותו אנשיו החוצה להתייעצויות, ועידכנו אותו במכות החדשות שניחתו על ראשו ברקות הספורות מחוץ לעניינים.

עוד בטרם הספיק שמיר לצאת מן האולפן, פנימה צעדה קבוצה חדשה — דויד לוי, המלווה באנשיו. אלה תפסו מייד את המקומות שפינו אנשי שמיר, בשיטת הכיסא החם. לוי התיישב מול המצלמות, לזרוביץ אצה אליו כשבידה תיק־האיפור, עשתה את תפקידה בזריזות מדהימה. לוי היה מוכן. בינתיים ביקשו מירושלים שימשכו עוד קצת זמן, כדי שבאולפן באולם הקונגרסים יוכלו להתארגן. המתח בשיאו, הכל נרגשים.

כתב דקל עם מרואיין שמיר
מישדר מעודכן

ושוב הכריז הקריין במבט: „ונעבור לכתבינו באולם הקונגרסים."

כמה דקות לפני השעה 9 כלל לא היה ברור שיתאפשר שידור חי מוועידת־חרות בתל־אביב. כמה דקות לפני השעה 10 היה הכל מאחוריהם. כולם יכלו לנשום לרווחה, הכל עבר בסדר.

מעל גבי המירקע נראים הדברים כאילו תוכננו שעות מראש, כאילו כל אחד יודע את תפקידו המדוייק, כאילו הכל דופק כמו שעון. מאחורי המירקע נראה היה כאילו הכישלון רשום כבר על הקיר, אבל בסוף, כאילו בדרך נס, הכל הסתדר על הצד היותר טוב.

מאחורי המיקרופון
רקע אדום

כשהתלהטו הרוחות בלילה האחרון של ועידת־חרות, ביום הרביעי לפנות בוקר, הציע **שלום אורן**, כתב קול־ישראל, שכל עיתונאי המסקר את הוועידה יקבל רקע אדום שיצורף לתעודת־העיתונאי שלו, כפי שמצרפים רקע אדום מתחת לסמל החיל של החייל הקרבי, כדי להבחין בינו לבין חיילים בלתי־קרביים.

בימי הוועידה קיימו כתבי קול־ישראל מישמרות בכל שעות היממה. **שימעון שיפר**, הכתב המדיני של קול־ישראל, שהוא גם ראש הדוכנה המדינית, פיקח על קיום המישמרות. במשך היום היו שם בעיקר שיפר עצמו ו**אמנון נדב**. הכתב לענייני־המפלגות, ובלילות היו שלום אורן ו**חיים זיסוביץ**, הכתב ככנסת.

נדב, אגב, היה מודאג במיוחד מהתפרצות האלימות בוועידה. לפני כמה חודשים, באחת הישיבות היותר סוערות של מרכז חרות, התנפלו עליו כמה חברים אלימים והיכו אותו, כמו עוד כמה אנשי־תיקשורת שהיו שם. נדב היה אז פצוע. ידו היתה נתונה בגבס והוא נחבל באופן רציני.

חוץ מן הכתבים החרוצים של הדוכנה המדינית, היתה שם גם **שרה פרנקל**, ראש מערכת תל־אביב של קול־ישראל, שסיימה בימים אלה את תפקידה, ו**גדעון לב־ארי**, מנהל הרדיו, שבא לראות כיצד עומדים כתביו בכל מהומה והסערה.

שידורים לתוך הלילה

מדיניות חדשות חדשה בגלי־צה"ל, שאותה מנהיג **נחמן שי**, מפקד התחנה — לא לעכב את החדשות עד מהדורת הבוקר, אלא לשדר אותן מייד כשנודע עליהן גם, ובעיקר בלילה.

במשך כל שעות היום עומדים לרשות המאזין מהדורות־החדשות הרגילות ומיבזוקי־החדשות. אך שידורם מסתיים לפני השעה 5 בערב, שאז משודר יומן־החדשות היחידי של התחנה.

בוועידת־חרות, כשהיה ברור שהדברים מתפתחים בכיוונים בלתי־צפויים, התארגנה מחלקת־האקטואליה של התחנה בתוך זמן קצר, שדרים ועורכים הגיעו לאולפן ביפו וכתבים העבירו דיווחים חיים מתוך אולם הקונגרסים. כך הצליחו בזריזות להעביר מישדר מעודכן למאזיני התחנה בשעות הלילה הסוערות של הוועידה. את המישדר הגישו **אילנה דיין**, **עוזי פרנקל**, **ירון וילנסקי**, וערך אותו **משה גל**. מלבדם השתתפו גם כתבים נוספים באיסוף חומר במיסדרונות הוועידה, ביניהם הכתב **ירון דקל**.

ענת פרגוסטי

הגיבור האמיתי

מנהל לב־ארי עם כתב שיפר
שמע במו אוזניו

מרגע זה ואילך פרצו גם הפוליטיקאים את המחסומים בפיהם ומערכת ההשמצות הדדיות והאישיות עברה את כל הגבולות.

אין ספק שהגיבור האמיתי של ועידת־חרות היה **שימעון שיפר**, הכתב־המדיני של קול־ישראל. למרות העובדה שבאולם הוועידה נכחו עיתונאים רבים ומנוסים, היה זה שיפר שהצליח להביא לבסוף לפיצוץ שעמד באוויר עוד מן הערב הראשון.

ביום הרביעי, יומה האחרון של ועידת־חרות, קצת לפני השעה 7 בערב, מועד שידור יומן־הערב של קול־ישראל, הגיע שיפר בריצה אל שולחן העיתונות שמוקם סמוך לבימת הנואמים באולם הגדול. הוא היה נרגש, חטף מן השולחן את מכשיר־הקשר ושידר לעורך היומן בירושלים את הסקופ שלו: יצחק שמיר אמר ליוסי ברוז, הרזבר ואיש מחנה־לוי: „למה התחברת לחבורה של פושעים שמנסה להשתלט על תנועת החרות?"

דברים אלה של שמיר שודרו ביומן־הערב מייד אחרי חדשות השעה 7. צירי הוועידה שמעו את הדיווח. ורחש של זעם אחז בקהל הרב באולם הקונגרסים. זמן קצר אחר־כך, בעוד יומן־הערב בעיצומו ודיווחים שוטפים מן הוועידה עדיין נשמעים מעל גלי־האתר, הופיע ליד שולחן העיתונות יוסי אחימאיר, עוזרו של שמיר. הוא פנה לשיפר וביקש תיקון לידיעה. הוא ביקש לומר, בשם שמיר, שאינו זוכר שאמר דבר כזה ואינו זוכר שהשתמש במילים אלה. שיפר אמר שהוא מוכן לשדר תיקון כזה, אך הוא יוסיף שהוא שמע את הדברים במו אוזניו, ביחד עם הטכנאי שהיה צמוד אליו. אחימאיר ויתר על התיקון.

ברור שידיעה זו של שיפר היתה הקש האחרון ששבר את כל המחסומים, ומרגע זה ואילך היה הפיצוץ לעובדה.

„שמיר לא מעניין!"

עדנה עברון אינה מפסיקה להפתיע. השבוע צפויה עוד תוכנית מרתקת בסידרה מגירות־הלב של גלי־צה"ל, ביום שישי, ב־5 אחרי־הצהריים. הפעם המרואיין הוא השחקן שלמה בר־אבא.

„לא הכרתי אותו לפני הראיון," סיפרה עברון. „ראיתי אותו רק משחק תפקידים, ועבר אליי משהו מיוחד. כשנפגשנו לראיון, הוא הפתיע אותי מאוד. הוא אחד האנשים המקוריים שפגשתי, איש חכם בעל צורת חשיבה בלתי־צפויה ושוברת רפוסים."

עברון שאלה אותו אם היה מעוניין לשחק אישיות פוליטית, למשל את אריאל שרון, והוא ענה: „תראי, אם כבר הייתי משחק את שרון, אז רק מתוך אהבה. הייתי משחק איש נורא נחמד, שבא הביתה, מבשל לילדים, יוצא החוצה לגינה, קוצץ שמיר, מביא הביתה, עושה סלט, יושב, מלטף את הילד, שואל מה נשמע, איך היה בבית־הספר, חולץ את המגפיים, לובש נעלי־בית. שם את ואגנר, מנשק את אשתו רק באיזור האוזן — זאת אומרת בלי מין כמעט. כמובן, ברגע מסויים רועדות אמות הסיפים. אבל איש מאוד עדין, נוגע ללב, חביב. נעים לבריות, טוב לפועלים, נותן להם בונוסים. בקיצור, איש קטן ומרגש. מה עוד יש להוסיף, הרי אנחנו דנים בזה שנים?"

עברון הוסיפה ושאלה אם היה יכול לגלם את שמיר. והוא ענה: „הוא לא מעניין. הוא לא מעניין."

בקטע אחר של התוכנית מספר בר־אבא על בנו הקטן, בן חצי השנה: „לפני רגע הוא נולד וכבש בסערה את הבית. הוא נפלא, הוא נהדר. קורם כל הוא שימחה גדולה. כי אשתי ממוצא יווני. נולד לי ילד מין מנהיג בוכרי כזה, מין טטארי כזה, גדול, שחרחר, מוצק, אופטימי. אז זה כבר ניצחון. עכשיו רק צריך לא לקלקל אותו, שיישאר עצמאי, שיילך קדימה, שיתלכלך בבוץ."

אחר־כך הוא דיבר על בעיה חברתית ואמר: „שמעתי ממקורות מוסכמים שיש הרבה נשים שלא גומרות. אני חושב שכראי לטפל בזה באופן מסודר." עברון שאלה אותו מה מקורות האינפורמציה שלו, והוא ענה: „לפני כמה שנים יצאתי עם מטפלת אחת שעשתה טיפולים לבל מיני נשים, והיא סיפרה לי על אחוז מפתיע של נשים שלא גומרות ויש איזה קשר שתיקה על זה. זו בעיה חברתית חשובה, לא?"

הוא דיבר על חלום ארוטי שלו וסיפר: „אני זוכר את המורה אסתר, שהייתה סמל היקיות והשמרנות, והיה לי איזה חלום שהיה חוזר, שהמורה אסתר מכניסה לי יד למיכנסיים ושואלת אותי למה לא הכנתי שעורים. מין חלום כזה שחוזר."

אבל הצימוק של הראיון הוא פנייתו לעברון באמצע ההקלטה: „את יודעת מה. אם כבר עושים ראיון חושפני, אני רואה את המרואיין והמראיינית יושבים בבריכה של ג'קוזי, עם איזה כוסית. עם כל הפינוקים. בחדר מחומם ואטום. אולי גם עושים אהבה, ככה להרפיה, לא בשביל התענוג."

חפש את האשה

שני ההודים הכי מפורסמים בישראל נולדו ממש באותו היום — ה־24 באפריל. אבל שני ההודים הכי־מפורסמים בישראל הם אנשים מאוד־מאוד בינלאומיים, ואף פעם אי־אפשר לדעת מתי הם יהיו בארץ. הודי א', המנצח **זובין מהטה**, נוסע על הקו ניו־יורק־לונדון־תל־אביב־לוס־אנג'לס וחוזר חלילה, וההודי ב', חבר מועצת עיריית תל־אביב **אייבי נתן**, נוסע רוב הזמן בקו תל־אביב־מכסיקו־קולומביה־אתיופיה וחזרה.

לכן, כשרצה מלון הילטון לערוך מסיבת יום הולדת 50 ליקיר הילטון זובין מהטה, היה צריך לברר מה יהיה התאריך הכי קרוב ליום־הולדתו שבו הוא ישהה עימנו כאן. התאריך נקבע למוצאי שבת האחרונה, והילטון עשה לו מסיבת־ענק, נוצצת ומקושטת בכל המי־יומי בארץ.

כל הישראלים אוהבי המוסיקה, אוהבי המסיבות, אוהבי הרכילות ואוהבי הילטון היו שם. כולם באו לראות את המאסטרו וללחוץ לו את היד היקרה שלו ולספר קצת האחד לשני, מה הם יודעים עליו ואיך הוא נראה עכשיו, ואיפה הם שמעו אותו מנצח בפעם הראשונה, ועוד כהנה וכהנה רכילות.

אייבי נתן (משמאלו: שרונה מארש)
– ולגרום לכולם נחת

אבל אז נכנס לאולם המאסטרו, כשלידו פוסעת אשתו **ננסי**, שהגיעה ארצה כמה שעות לפני זה, במיוחד לכבוד האירוע הנוצץ. מהרגע שנכנסה ננסי לאולם, הופנו כל המבטים אליה, ומאותו הרגע ממש, האנשים דיברו רק עליה והסתכלו רק עליה.

ננסי, שכולם זוכרים אותה כחתיכה דקיקה, אלגנטית ויפהפיה, שמנה בזמן האחרון בהרבה מאוד קילוגרמים. היא נראתה שונה לגמרי מאותה ננסי שכולם ראו בארץ רק לפני כמה חודשים, כשהיתה פה בקונצרט החגיגי המשותף לתיזמורת הפילהרמונית של ניו־יורק ושל תל־אביב.

הגברים הציצו אל ננסי, ושמחו שהנה גם למאסטרו הגדול כבר אין אשה כל־כך חתיכה כמו שהיתה לו. והנשים, כמובן, שיפשפו את ידיהן האלגנטיות ואמרו האחת לשניה: נו, מה את אומרת?

ככה זה, רבותיי, גם נשים יפות, עשירות ומצליחות נוטות להשמנה.

ננסי וזובין מהטה
איך להשמין –

יותר טוב מחדשה

לפני חצי שנה עזבה את הארץ **ליאה קניג**, שחקנית הבימה, לכיוון ארצות־הברית וקנדה. בחלק הראשון של ביקורה שם היא נחה, ואחר כך גם הופיעה קצת לפני יהודים בגולה.

כל חבריה וידידיה ידעו שהיא עזבה את הארץ, אבל אף אחד לא שם לב שליאה חזרה ארצה לפני עשרה ימים.

מאז שחזרה ארצה היא מסתובבת ברחוב, הולכת לבקר בהבימה, נכנסת לבית־הקפה האהוב עליה — ובכל זאת, איש אינו יודע שליאה קניג חזרה ארצה.

וכל זה בגלל איש אחד ששמו **ד"ר לבנדר**, שהוא מנתח פלסטי ישראלי, כנראה מוכשר מאוד. לפני שליאה עזבה את הארץ היא ביקרה

ליאה קניג עם ניל סיימון
קודם אמא. עכשיו חתיכה

בקליניקה שלו ואמרה לו: „שפץ את מה שטעון שיפוץ ומתח את מה שטעון מתיחה." הוא עשה מה שעשה, ועם קצת תחבושות על הפנים הנפוחים עזבה ליאה את הארץ. שם, בגולה, יהרה הנפיחות, ובכל בוקר שליאה היתה מסתכלת בראי היא היתה רואה שהיא נעשית יותר ויותר יפה. מזה בא לה התיאבון לעשות גם איזה דיאטה לעיצוב הגוף, וכך גם עשתה.

מי שחזרה עכשיו ארצה זו ליאה קניג הנראית ב־30 שנה צעירה מהליאה שעזבה אותנו לפני חצי שנה.

להבימה תהיה עכשיו בעיה מאוד מעניינת. איזה תפקידים יתנו לה? תפקיד כמו שהיא עשתה ביומן חוף בבריטון היא כבר לא תוכל לעשות, כי היא לא נראית כמו אמא, אלא כמו חתיכה. אבל לא נראה לי שזו בעיה שיהיה קשה לפתור בתיאטרון.

סוף טוב, הכל טוב

אברהם שפי היה פנוי אלמוני במשך שנים, עד שפגש את **טלי עומר** והתחיל לנהל איתה רומאן. בגלל טלי כיכב גם שפי בטורי־הרכילות, ומדי פעם היו נודעים עוד פרטים עליו.

מה שידוע הוא, ששפי אהב מאוד את טלי עומר, וכבר זמן קצר אחרי תחילת הרומאן ביניהם הוא הציע לה נישואין. אבל טלי היססה. כדי לשכנע אותה, קיבל שפי על עצמו לייצג את חברתו, חברת אלקטרה, בארצות־הברית, ולמען זה הוא נסע לניו־יורק למשך חצי שנה ולקח לשם גם את טלי.

חצי שנה הם חיו בניו־יורק, והכל היה נראה כאילו טלי מתרצה. אבל כשחזרו ארצה התחילה טלי לפקפק שוב ברצונה להינשא. הרומאן אומנם המשיך עוד כמה חודשים, אבל הלך ודעך מיום ליום. לבסוף החליטה טלי סופית שככה אי־אפשר, ועזבה את הדירה המשותפת שבה גרו, בשיכון ל' בתל־אביב.

סיפרו ששפי הרגיש נורא והסתגר בביתו. עוד יותר נורא הוא הרגיש כששלושה חודשים לאחר מכן פגשה טלי בחור בשם **שימי גת**, ולפני שהספיק להגיד לה ג'ק רובינסון, היא נישאה לו.

אבל, הרבה מים עוברים בירדן כל יום, ותוך זמן קצר פגש שפי דיילית אל־על גרושה, בת 35, בשם **בלה פוקס** ויפה מאוד.

ביום שלישי זה תיערך החתונה שלהם. שפי כבר לא עצוב. אומרים לי שעם אשה כזאת רק שמחות יהיו לו מהיום והלאה.

רומאן רציני

עשרות צלמים הסתובבו במוצאי שבת האחרונה במלון הילטון בתל־אביב. חצי מהקהל הזה בא לצלם את **זובין מהטה**, שחגג את יום הולדתו ה־50, והחצי השני בא לראות ולצלם את הגבר שאיתו תבוא **גליה אלבין**.

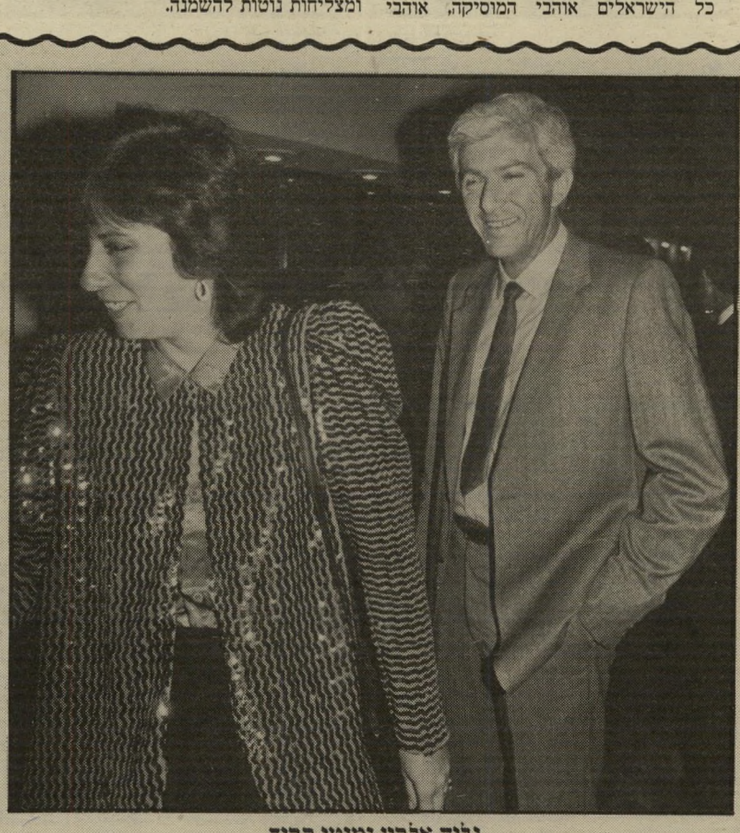
בהתחלה היה קשה לדעת. כשאני הגעתי למלון ראיתי את גליה, הלבושה בחולצת פאייטים כחולה זוהרת, עומדת ליד **רון בן־ישי**. אבל לפני שהספקתי לגשת אליה ולשאול מה העניין, הצטרף אליה הפרופסור.

תנחשו, בבקשה, איזה פרופסור. נו?

בטח, הפרופסור **מוטי רביד**, אלא מי? לכל מי שמבין קצת ברכילות התל־אביבית היה ברור לגמרי, שבמוקדם או במאוחר יראו את גליה נשענת על זרועו של הפרופסור, שידו השמאלית תמכה כבר בכמה וכמה מהנשים הכי מבוקשות במדינה. „מבוקשות" זה בעברית קלה: יפות, צעירות ועשירות. כאלה הוא אוהב אותן, הפרופסור.

כשניגש רביד להגיד שלום למישהו חשוב, תפסתי את מקומו ליד גליה ושאלתי אותה אם זה רומאן רציני או סתם בילוי של ערב ביחד. וגליה ענתה לי, ברצינות גמורה: „אילו לא היה בינינו רומאן רציני, לא הייתי מגיעה עם מוטי רביד לערב של המי־יומי נוכחים בו."

אז אם גליה עצמה אומרת שהרומאן הוא רציני, מי אני שאשבור לה את המילה?

גליה אלבין ומוטי רביד
לא יוצאים עם סתם אחד

רחל מרחלת על כל העולם

מאת
שולמית יריב

פינת־האוכל של מנחם בגין

חתונת **איילת מילוא וסמי לוי**, במצודת זאב. בשבוע שעבר, היתה רק תחילת שבוע־השימחה.

כשנודע לאיילת שהסבא המפורסם, **מנחם בגין**, לא יגיע לשמוח בשימחתה, פרצה איילת בבכי מר מאוד. **פנינה רוזנבלום**, שהיתה במקום בענייני האיפור של איילת, ממש התרגשה. לא מהבכי של איילת, אלא מזה שהדמעות קילקלו את האיפור שפנינה עשתה לאיילת. אחרי תיקון האיפור ניגשה איילת שוב לטלפון ודיברה עם סבה. בגין, כששמע את בכיה של נכדתו הבכורה, התרכך קצת. אומנם לחתונה הוא לא הגיע, אבל הזמין את איילת ואת בעלה הטרי, וכן את שני זוגות ההורים, לבוא אליו בשבת, לחגוג מיני־חתונה יחד איתו. איילת נאלצה לסרב, מפני שליום־השבת שאחרי החתונה כבר נקבעה העליה לתורה בבית־הכנסת של הורי סמי ביפו. אחרי העליה לתורה בבית־הכנסת הלכו כולם לבית מישפחת לוי, ונהנו מהתבשילים המארוקאים של אמא **פוזי**.

את המיני־חתונה, בנוסח אשכנז, יחגגו, אם כן, בשבת הבאה, בביתו של מנחם בגין, ברחוב צמח ז בירושלים. אגב, למרות שהסבא לא נכח בחתונה, הוא נתן לנכדתו מתנה יפה מאוד. למעשה, המתנה הכי יפה: הוא אמר לה שתקנה לעצמה מה שהיא צריכה, והוא ישלם.

איילת החליטה שמה שחסר לה זה ריהוט לפינת־אוכל, וזה מה שמנחם בגין ישלם.

איילת (מילוא) וסמי לוי
אמא הכינה תבשילים מארוקאיים

פנינה רוזנבלום מאפרת את הכלה איילת
הדמעות קילקלו את הפודרה

קצת פחות ממיליון דולר

בהסכם הגירושין בין **רמי אילן** לבין אשתו **גילי** נקבע שהווילה המפוארת ברחוב גלי־תכלת בהרצליה־פיתוח תישאר ברשות האשה.

מאז עומדת הווילה למכירה. גילי החליטה שאין לה צורך בבית כל־כך יקר, והיא מעדיפה לקבל תמורתו כסף. היא פירסמה מודעה והציעה את הבית למכירה תמורת הסכום הסימלי של מיליון דולרים אמריקאיים, או תמורתם בשקלים ישראלים חדשים.

הרבה חודשים אף אחד לא דפק על הדלת בעניין המכירה, ורק לפני זמן מה באו לבית זוג צעיר ויפה, הסתכלו על הבית העומד על צוק מול הים עם בריכת־שחיה, והחליטו שזה הבית שהם רוצים. כמו שמקובל, הם ביקשו קצת הנחה, וכמו שמקובל — הם גם קיבלו.

עירית (לבית שטראוס) ובעלה **ליאון קופלר** שילמו 950 אלף דולר וקיבלו את הבית.

עירית, הנמצאת בחודש השביעי להריונה, תלד כנראה את התינוק הראשון מול גלי־הים, בבית החדש.

עירית וליאון קופלר
לידה מול הצוקים

התיאטרון רותח

הנה הקיץ מתקרב. אומנם עוד לא חם מאוד ברחובות תל־אביב, ובכל זאת הבימה רותחת. ואם הרתיחה לא תיגמר, יש חשש לפיצוץ מהחום.

בהבימה מעלים כידוע את מחזהו של אנטון צ'כוב, הדוד וניה. הליהוק כבר נעשה מזמן, והיה ידוע שאת התפקיד הראשי תקבל **יונה אליאן**. אבל יונה החליטה משום מה לעשות משהו אחר בדיוק באותו הזמן, והיא ביקשה חופשה ללא תשלום מהבימה.

חשבו שזו לא בעיה. ידוע הרי, שלכל בן־אדם, אפילו אם הוא שחקן, יש תחליף. ואומנם. תוך ימים אחדים הוחלט ש**ענת הרפז** הצעירה תעשה את התפקיד. אבל אז קם הבימאי **חנן שניר** והטיל וטו. לא ענת הרפז ולא אף אחת אחרת, אלא רק בחורה צעירה ולא־ידועה מתיאטרון באר־שבע, בשם **איריס ברנע**.

אנשי הבימה התנגדו מייד. יש להם שחקניות משלהם ואין צורך לקחת הלוואות מבאר־שבע. אבל חנן שניר המשיך להתעקש, ואף אחד לא הבין מדוע.

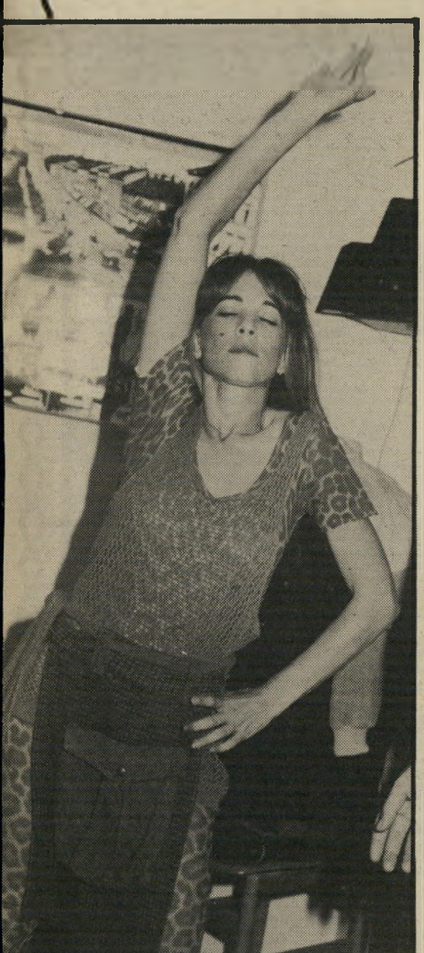
אז פנו כמה משחקני התיאטרון לאנשים שיודעים הכל ושאלו אותם, אולי במיקרה הם יודעים למה חנן שניר מתעקש כל־כך על איריס ברנע. האנשים שיודעים הכל סיפרו לאנשי הבימה, ומאז כולם יודעים.

גם אתם רוצים לדעת? עוד לא הבנתם? אנשי התיאטרון פשוט גילו שהבימאי המזוקן ובשחקנית הצעירה הם ברומאן. נו, עכשיו הכל ברור.

כולם מחכים לראות מי ינצח, האהבה או היוניון (האיגוד המיקצועי).

חנן שניר
האם תנצח האהבה –

איריס ברנע
– את האיגוד המיקצועי?

העולם הבא

העיתון החי ביותר במדינה

גליון מס' 45 ● עורכים אלכס פז ובנצי לופו

נמשכו הגשמים להפסקת תפילות

הרבנות הראשית טוענת כי התפילות להורדת גשמים, שנשאו מתפללים דתיים ברמת־הגולן, לא עלו יפה, כי המזוזות בבתי המתפללים נרטבו ונפסלו בגשם, שירד בעיקבות התפילות הקודמות.

התפילה, שנשאו המתפללים, נפתחת במילים: „ענני בורא עולם ותן שבל בקודקודנו למען נשכיל להפעיל בהלכה את תנורי־הגשם."

בישובים החילוניים הסמוכים לישובים הדתיים ערכו התושבים תפילות נגד תפילות להורדת גשמים, בתיקווה לחסוך מעצמם את הקולות הטורדניים, המפריעים את מנוחתם.

מחקר מדעי שנערך באוניברסיטת בר־אילן מוכיח, כי אכן יש קשר בין תפילות להורדת גשם, הנערכות תחת כיפת השמיים, לבין המימטרים שמוריד בורא־עולם בדי להבריח את המתפללים לבתיהם ולפטור אותו מעונשה של תפילה זו.

בשבוע הבא בגליון פורים של „העולם הבא"

„איך איבדתי את בתולי ואיך מצאתי אותם מתחת לפנס" — וידויה של אסתר המלכה. „יתכן שלא אברו, אמרתי בליבי, אני עוד צריכה לחפש בכמה מקומות. יכול להיות ששכחתי אותם במכולת או ברואר. אני תמיד הייתי מפוזרת."

✡

„הי־הי־הי — מה קרה באמת באורוות אחשוורוש" — ראיון מיוחד עם סוסו של מרדכי, הממורמר על התפקיד הקטן שניתן לו במגילה.

✡

„איך לנקות אוזני המן" — בפינת הקמצן של דניאלה שמע.

✡

„הידעת כי שנת המלך נדדה במידבר 40 שנה" — כתבתו של י' צחיח.

✡

„הרצים יצאו בהולים למישבצת ג־7" — ניתוח צעדי הסוס במדור השח־מת.

✡

„שושנת יריחו צהלה ופרחה" — סקירה נרחבת על זנוב יריחו, הגורם למחלת עור קשה.

✡

„איך נישאתי לאסתר מבלי לטבול" — מספר המלך אחשוורוש, שהצליח לעקוף את דרישת הרבנות להטביל את אנשי כוש — „ואיך ניסו אנשי כהנא לחסל את אהובתי אסתר היהודיה."

שיחת השבוע שעבר

אלכס: תגיד, קראת על השוטר שנעצר באשמת מעשה מגונה?

בנצי: לא. מה הוא עשה?

אלכס: באה אליו אשה ש־התלוננה כי נאנסה, והוא ביקש ממנה להמתין בחדר השני ואחר־כן נכנס והתחיל לגפף אותה ולנשק אותה בניגוד לרצונה.

בנצי: ובגלל זה עצרו אותו? מה קורה פה במדינה הזו? כל הזמן מתלוננים ששוטרים מכים אזרחים, והנה, כשמוצאים סוף־סוף שוטר שמנשק אזרח, עומדים ומגישים נגדו כתב־אישום!

רבר המייסדים

המילה האחרונה באורגזמה – מין מכני

חבר־הכנסת אוריאל לין שיגר מיכתב לשר־הביטחון ובו הוא דורש ממנו להגביל את שהותם של ערביי השטחים בתחומי הקו הירוק. במיכתבו משתמך הח"כ על דוח מישטרתי שממנו עולה כי בשנת 1985 נגנבו בישראל 13,000 מכוניות, וכי 12% מעבירות המין באיזור תל־אביב מבוצעות על־ידי תושבי השטחים.

נתונים אלה מהווים פריצת דרך בתחום המיני, שכמותה לא ידעה האנושות מאז המצאת הכיבשה.

היה זה ד"ר פרויד (לשעבר פרונט) שגילה לראשונה את האורגזמה הקליטוראלית (קליטורוס – רעשן) במעבדתו. מאסטרסט וג'ונסון האמריקאים היו אלה שגילו את האורגזמה הווגינאלית (ואגינה – נרתיק לשקלים חדשים) בסיור שערכו בגן־החיות התנ"כי של טוקיו, ואילו מוסטפה ח'ליל איבן אבו יוסוף מעזה גילה להנאתו את המין המוטורי (מוטו – הילוכים).

תאוותם הבלתי מרוסנת של ערביי השטחים למכוניות קטינות (רצוי צרפתיות ובעלות טורים גבוהים – דוגמת הפז'ו 404) קיבלה תאוצה בשנת 1967, כאשר נחשפו לראשונה למתירנות של המכונית הישראלית. הפלאח הערבי הפשוט, שהיה עסוק עד אז בגמליו ובכבשיו, גילה לפתע את ה„בודי" וה„שסי". הוא נטש את כפרו ואת צאנו ומיהר למצוא לו עבודה במוסך פחחות בו היה נועל עצמו בתום יום־העבודה כדי להסתגר עם המכוניות הדפוקות.

וכך קורה לא אחת, שכאשר מוכנסת מכונית לתיקון במוסך מייד גוהרים עליה שניים־שלושה ערביי־שטחים, מזדחלים מתחת גחונה ונצמדים לחישוקי גלגליה, ובמסווה של טיפול מכני פורקים בה את זממם.

וזה ההסבר האמיתי והיחידי לקשר בין גניבת מכוניות לפיעשי־המין של הערבים, ותמה אנוכי אם אין לו לאוריאל לין נתונים נוספים על מיספר הטוסטרים שנגנבו בשנה האחרונה – שעליהם ידוע כי חמים הם מאוד במיטה – ועל הקשר שלהם ל־88% היהודים המבצעים פישעי־מין באיזור המרכז?

עקב הקשיים שנקלעה אליהם חברתנו, לא נוכל להשכיר השנה כלי־רכב, ואנו פותחים במיבצע להשכרת מפתחות־רכב בלבד. לרשותך מפתחות מכל הסוגים, החל ממפתח פולקסוואגן וכלה במפתח מרצדס.

כשתקבל את החשבון-תרגיש החסכון.

כותרות עודפות

חוששים שהדי הפיצוץ של ועידת חרות יישמעו ב־דמשק עם היכנס הרוטציה לתוקפה.

■

פותח מכשיר המאתר טייסים במצוקה, שנטשו את מטוסם, והוא כבר גילה ארבעה כאלה מסתופפים בישיבת „אור־בשמיים".

■

להתחיל את השבוע מ־יום שני – קובע סקר, על־פיו מרבית התקפי הלב הינם ביום ראשון, אחרי חופשת השבת.

אף אחד לא אמר „לעצור את שרון" מילמלו חקלאים הרוסים ביגון. אף אחד לא צעק „לעצור את שרון" לחשו זה לזה חללי לבנון. ורק על קיר האבן יש עוד מקום, והמון, אם אף אחד לא יקרא „לעצור את שרון".

קנה כרטיס וזכה ב־400 אלף ש"ח

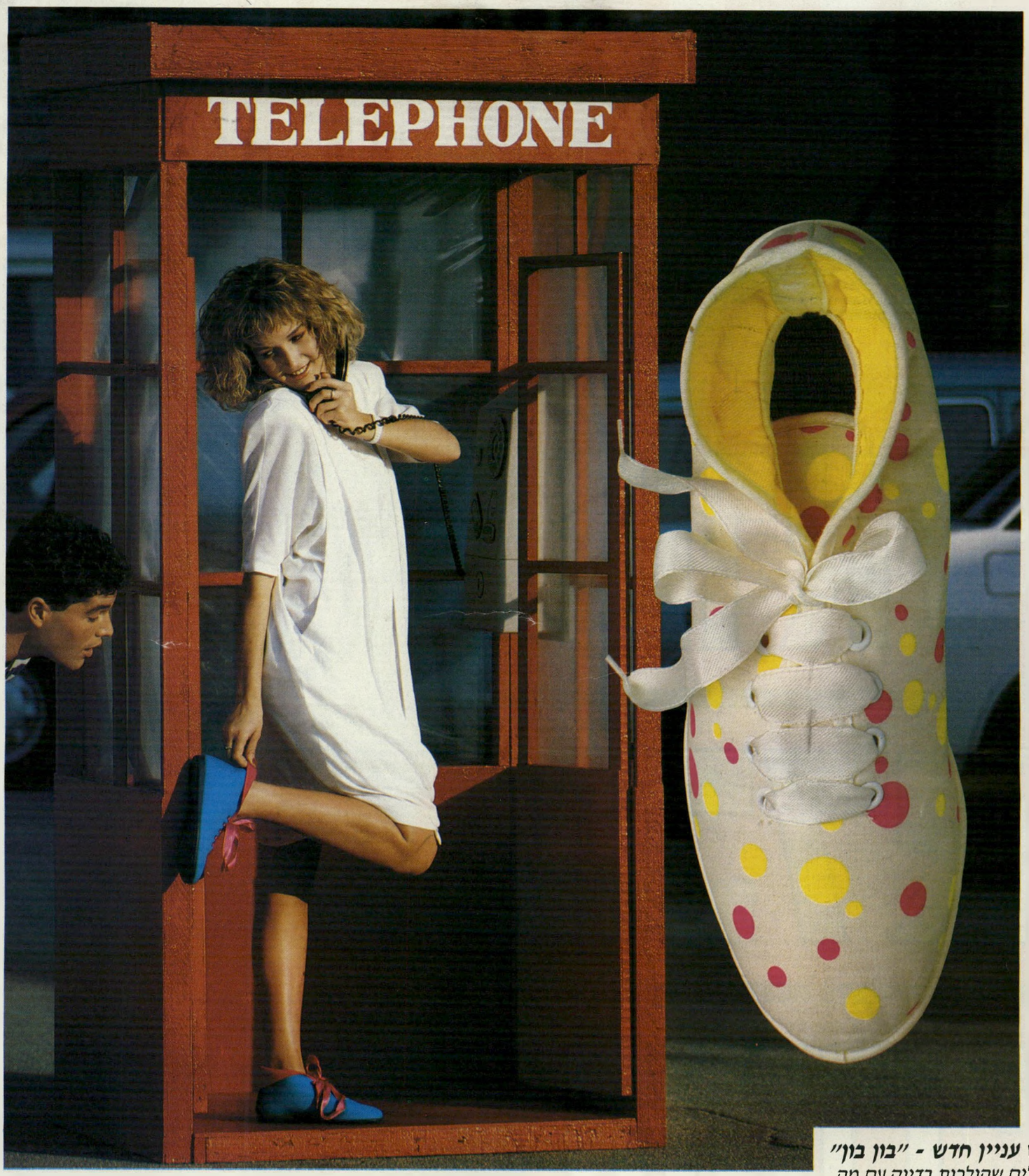
ראש ישיבת פור חיים שמילא לראשונה בחייו טופס טוטו ביום השלישי וכבר ביום החמישי באותו השבוע זכה ב־400 אלף ש"ח — הקצבה בלתי־חוקית לישיבה מהרב פרץ — אמר לכתב העולם הבא: „בטוטו הכל יכול לקרות!"

המישטרה מתנכלת לחרדים

„הטענה שאם ישוחרר מרשי, הוא יחזור להציק תחנות־אוטובוס – היא מגוחכת". טוען עורך־דינו של האברך החשוד בהצתת תחנות. „הרי לא נשארו יותר תחנות מאז שרף מרשי את התחנה האחרונה."

הסכנה הגדולה ביותר לדמוקרטיה נובעת מנטייתם של אזרחים להצביע כאוות נפשם

BONBON קחי

כי מסתכלים לך על הרגליים

יש עניין חדש - "בון בון"
נעלים שהולכות בדיוק עם מה שאת לובשת. הרבה צבעים, הרבה שרוכים, ממש יש חשק לשלוח רגליים.
... אז קחי "בון בון", כי, ביניינו, מי לא אוהבת שכשמסתכלים לה על הרגליים רואים דברים יפים!!

מתשלובת רפנר

BONBON

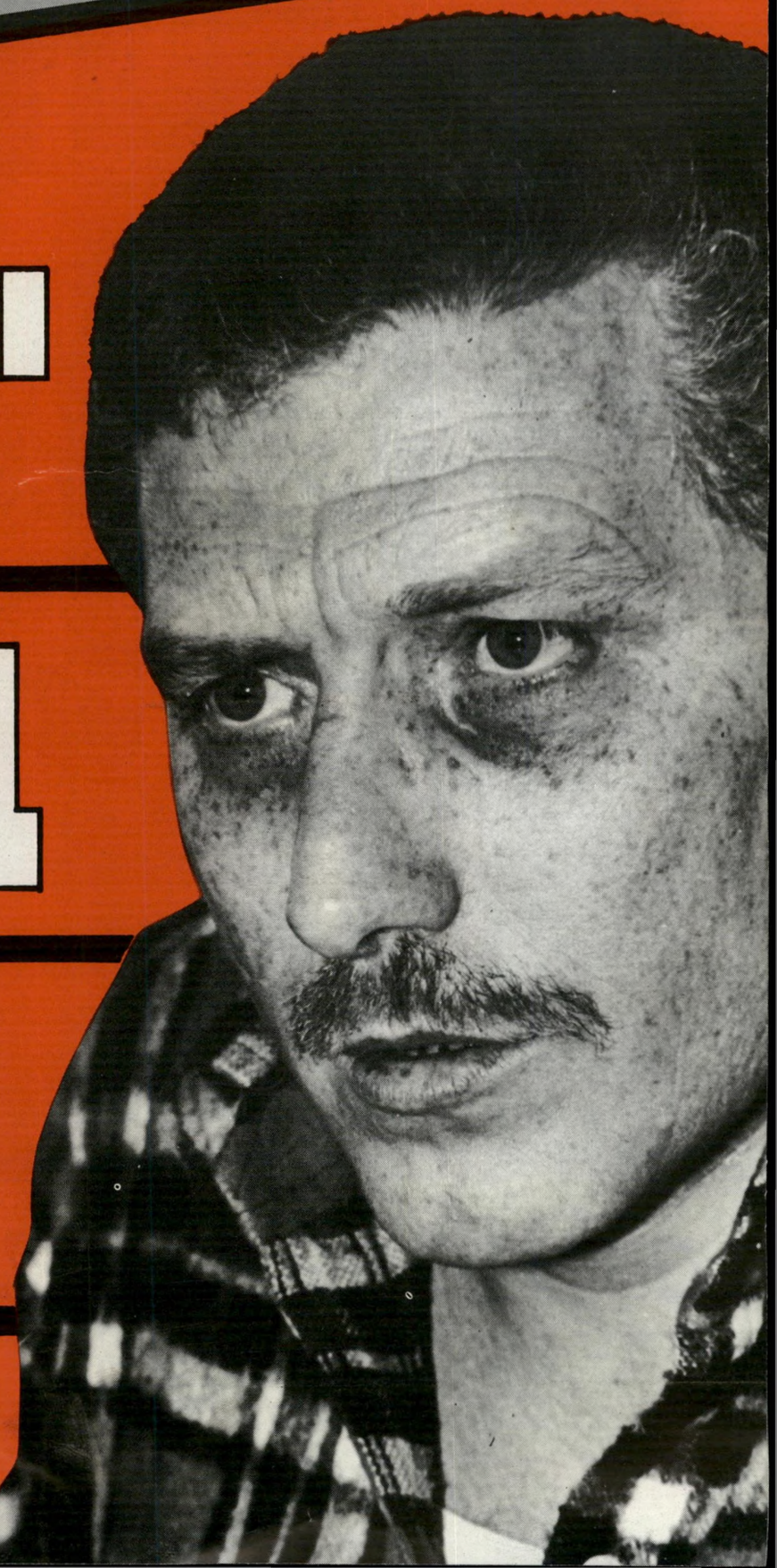
פרנקו&דן

ח' אדר ב תשמ"ו, 19.3.1986 מיספר 2533 שנה 50 המחיר 2.30 שקל חדש (כולל מע"מ)

העולם הזה

אורי אבנרי: ביקור בפטרה

ישראלי בבלא התורכי

5 שנות הגיהינום של ניסים פרנקו